

almanahul părinților 1982

*Am venit să colindăm
Lerui ler, florile dalbe
Țara să o bucurăm
Lerui ler, florile dalbe*

1920

97

IUL. 2005

„Țelul suprem al politicii noastre este omul, crearea condițiilor ca muncitorul, țăranul, intelectualul să se poată bucura de toate binefacerile civilizației. Pentru om făurim baza materială, dezvoltăm forțele de producție, perfecționăm relațiile de producție, căutăm să așezăm raporturile sociale pe baza principiilor marxist-leniniste, să înlăturăm tot ceea ce se alterează sau umbrește idealul echității sociale, al egalității în drepturi. Făurim societatea socialistă în care omul să fie figura centrală, în care totul să fie închinat omului.“

NICOLAE CEAUȘESCU

E 11150

-- JUL 2014

U
JAN 2022

34741

Numai pe-o aripă de porumbel...

NU, cucuvelor! Da, porumbeilor și păsărilor albastre!
NU, corbilor croncănind a prohod! Da, concertului de ciocîrliei!
NU, bombelor „curate” ce poartă moartea modernă în pîntece!
NU, nebuniei! Nu, hămesișilor de putere și supremație!
NU, razelor medii de asasinare! Da, sfintelor raze ale soarelui!
NU, cîntecului de lebdă! Da, cîntecului de mierlă și privighetoare!
NU, războiului nuclear „limitat”! Nu, razelor morții ce stau la pîndă!
NU, gropărilor ce vor să-i pregătească Europei cimitirul!
NU, celor ce visează să danseze nebuni în cenușa atomică!
NU, celor ce oferă moarte ființei și viață obiectelor!
NU, catastrofei ce vrea ca leagănele copiilor să rămîină pustii!
NU, tropotului de tancuri peste pajiștile unde zburdă mînze și miei!
NU, celor ce pregătesc lumii giulgiul cernit al neființei!
NU, indiferenței! Nu, iresponsabilității! Nu, apocalipsului nuclear!
NU, îngerilor negri cu aripi de moarte! Da, îngerilor albi ce mîngîie durerile!
NU, butonului ucigaș! strigă patru miliarde de inimi!
NU, organizării „științifice” a crimei colective! strigă românii lui Nicolae Ceaușescu!
NU, demenței! strigă conștiința lumii pe-o aripă de porumbel.
Da, domnilor șefi de state și continente, notați-vă în carnetele inimii și rațiunii: vrem
să trăim și să ostenim în muncă și dragoste,
liberi și demni în lumina patrafirului păcii.
Numai pe-o aripă de porumbel dorim să trecem pe tărîmul tăcerii atunci cînd la
capăt de viață ne vom transforma în vise și flori.

GEORGE CIUDAN

din sumar:

5

Educație și eficiență
conf. univ. dr. IOAN JINGA

10

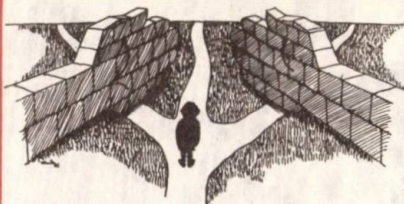
U.T.C. — creanga de aur a
viitorului României socialiste
G-ral. lt. (r) ANDREI NEAGU

17

O nouă galaxie a muncii
TOMA ALEXANDRESCU

25

Fericirea de a fi utili
Conf. dr. ION DRĂGAN

28

Nicolae Titulescu
CRISTIAN POPIȘTEANU

37

Acad. Octav Onicescu față
în față cu Einstein
T. TECUCEANU

41

Subteranele tainice ale
Bucureștilor
SIMION SĂVEANU

45

Bariere în calea comunicării
eficiente
EUGEN NĂSTĂȘEL

51

Errare humanum est ?!...
Dr. EUGEN NOVEANU

62

Cum a apărut „Cadran”
MIHNEA GHEORGHIU
SILVIAN IOSIFESCU
ȘTEFAN POPESCU

110

Și oamenii „mari” au fost...
mici
MATEI MIHAI

113

Cu Doina Levița despre modă
și... chiar mai mult
VIORICA NICOLAE

152

Mama cu sute de copii...
ERNEST VERZEA

160

Humor
Jocuri distractive — cuvinte
încrucișate — curiozități

educație și eficiență

conf. univ. dr. IOAN JINGA

Infăptuirea obiectivului strategic stabilit de Congresul al XII-lea al P.C.R. de a trece de la stadiul de țară în curs de dezvoltare la cel de țară mediu dezvoltată este strâns legată de pregătirea adecvată a forței de muncă, de ridicarea nivelului general de cultură și cunoaștere al tuturor cetățenilor, spre a putea realiza o nouă calitate a muncii și a vieții în toate domeniile.

Așa cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu la cel de-al doilea Congres al consiliilor oamenilor muncii, e necesar ca „În întreaga noastră activitate să acționăm cu toată hotărârea pentru înlăturarea a tot ceea ce este vechi, perimat și nu mai corespunde noii etape de dezvoltare, să promovăm cu toată fermitatea noul în muncă și în viață”.

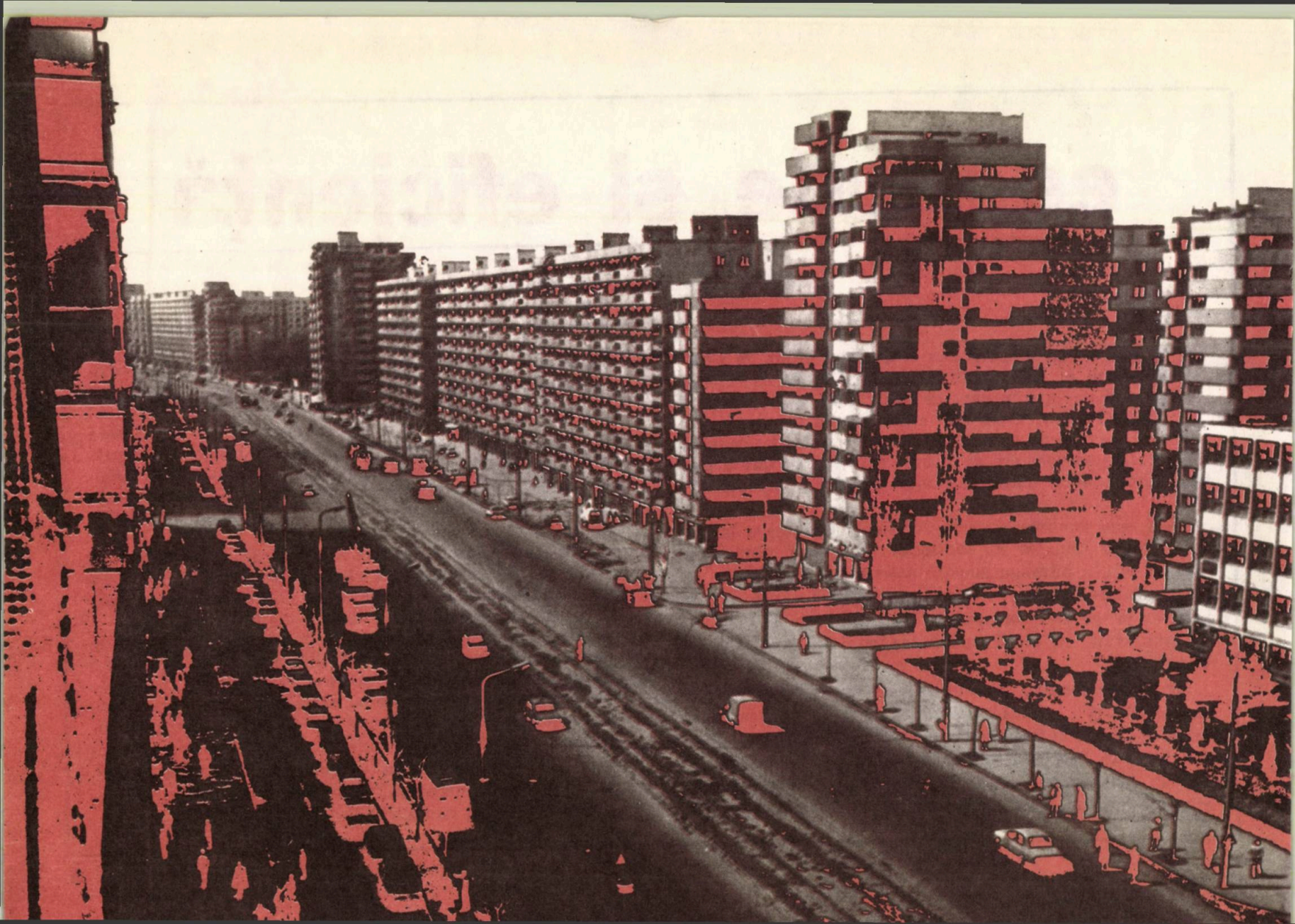
În aceste condiții, devine tot mai evident pentru oricine că educația — fără a fi socotită un fel de panaceu universal — poate și trebuie să fie racordată continuu la cerințele vieții, ale practicii social-politice. Nu putem în nici un caz concepe astăzi că educația și instrucția sînt eficiente în sine, în interiorul sistemului educativ — pri-

vit în sens mai larg sau mai restrîns — ci numai în măsura în care ele își probează eficiența în viață, în practică.

Cînd poate fi deci socotită educația eficientă? Care sînt factorii care o determină și criteriile de evaluare? Iată doar două din întrebările la care ne propunem să răspundem în cuprinsul articolului de față, cu intenția de a sublinia nu atît importanța problemei, cît mai ales stringența cu care trebuie pusă și rezolvată ea de școală, de familie, de sistemul educativ în ansamblul său.

Pînă nu demult — iar ideea o întîlnim și astăzi la unii educatori — se considera că educația este eficientă, că și-a atins scopul, dacă elevii au note bune, sînt disciplinați și se comportă civilizât în diferite împrejurări.

Desigur, în timpul anilor de școală, aceste criterii de apreciere sînt necesare, dar nu și suficiente. Învățămîntul bazat pe transmiterea și însușirea unui anumit bagaj de cunoștințe și deprinderi de comportare nu mai corespunde exigențelor vremii. Școala are din ce în ce mai mult o finalitate socială bine determinată, pregătirea tinerelor generații făcîndu-se pentru prezent, ca și pentru viitor. Într-o societate dinamică, în care schimbările și transformările — uneori radicale — se succed într-un ritm deose-

bit de rapid, iar știința revoluționează forțele de producție, pregătirea cadrelor necesare economiei capătă noi dimensiuni, noi semnificații.

Concomitent cu preocuparea de a-i familiariza pe elevi cu bazele științelor, cu ceea ce s-a acumulat mai de preț în tezaurul de gândire și de experiență al umanității, ei trebuie deprinși cu exercitarea unor profesii, a unor activități sociale utile, îndeosebi din domeniul producției bunurilor materiale. Instrucția și educația vor fi astfel eficiente în măsura în care, absolvind școala generală de zece ani, pe cea profesională, liceul ori facultatea, tânărul se va încadra fără dificultăți la locul de muncă unde a fost repartizat și va obține într-un timp scurt un nivel de productivitate cât mai ridicat.

Și cum tinerii anilor ce vin vor avea de făcut față unor probleme cu totul deosebite în comparație cu generațiile din trecut nu prea îndepărtat (avem în vedere marile probleme ale omenirii cum sînt criza de energie, poluarea, cursa înarmărilor etc.), investiția făcută în ei de școală și de educatori se va dovedi eficientă dacă și numai dacă ei vor găsi soluții originale și durabile acestor probleme. Or asemenea soluții pot fi date de oameni cu o temeinică pregătire științifică, politică și culturală, caracterizați prin gândire inovatoare, creatoare, pasionați de nou, de oamenii care, preocupați de fericirea personală, nu-și precupețesc eforturile pentru a contribui la bunăstarea generală, la triumful ideilor socialismului și păcii pe planetă.

Muncitorul zilelor noastre (și cu atât mai mult cel al viitorului) nu mai seamănă cu cel „tradițional” care trebuia să aibă în primul rînd brațe vinjoase pentru a putea face față efortului fizic cerut de natura muncii exercitate. El este un muncitor din ce în ce mai intelectualizat, posesor al unor noțiuni complicate

de matematică, fizică, chimie și tehnologie, de informatică și cibernetică, de economie și organizare.

Procesele de producție (ele însele mecanizate, automatizate și cibernetizate) nu mai ascultă de mîini, ori cît ar fi ele de îndemnatice, ci de creierul omenesc, singurul în măsură să „dicteze” mașinilor cu comandă, program numeric sau calculatoarelor electronice, ce operații sau ce activități au de efectuat.

În aceste condiții, atît școlii cît și familiei, le revin noi atribuții, noi îndatoriri.

Mai întîi, ambele instituții educative au datoria să-i familiarizeze pe copii, de la cea mai fragedă vîrstă, cu cerințele epocii, stimulindu-le de timpuriu dragostea de muncă, curiozitatea științifică, dorința de cunoaștere, pasiunea pentru nou.

Totodată, prin toate mijloacele de educație de care dispunem, avem datoria să-i familiarizăm pe copii cu spiritul de economie (de materii prime, materiale, combustibil, energie etc.), cu munca și conducerea colectivă, cu cerințele activității eficiente.

Mulți părinți și — de ce n-am recunoaște — destui educatori privesc cu rezervă participarea elevilor la activitatea practică productivă, deși numai în cadrul acesteia copiii se inițiază în tainele profesiei, se deprind cu munca în colectiv, cu organizarea științifică a producției și cu noul mecanism economico-financiar. După cum, nu sînt văzute cu ochi buni activitatea în cercurile tehnico-aplicative sau muncile cu caracter patriotic și obștesc (îndeosebi cele privind recuperarea ambalajelor, a materialelor re folosibile, strînsul recoltei și al plantelor medicinale). Mai mult ca altădată, se înregistrează tendința unor părinți de a-și menaja excesiv copiii, „scutindu-i” de orice sarcini gospodărești. Se scapă astfel din vedere că numai prin-

tr-o diversificare continuă a activității instructiv-educative desfășurată în familie, în școală și în afara ei, se pot obține acele deprinderi și calități indispensabile omului muncii modern, cetățeanului pregătit să participe activ și avizat la întreaga viață socială.

În altă ordine de idei, factorii educativi menționați trebuie să pună un accent mai mare pe formarea și dezvoltarea la copii și tineri a capacității de conlucrare, de cooperare și intrajutorare în cele mai diverse situații: acasă, în relațiile cu ceilalți membri ai familiei, cu vecinii și prietenii (cu tovarășii de joacă în primul rând); la școală, cu colegii; în cadrul întreprinderilor și instituțiilor unde se desfășoară activitatea practică; pe stradă, în magazine, la instituțiile cultural-artistice, în timpul călătoriilor și în orice împrejurare unde comunicarea interumană își pune amprenta asupra climatului moral și afectiv al colectivității.

Eficiența educației nu poate fi desprinsă (chiar și în condițiile unei vădite tendințe de „tehnalizare“ a vieții cotidiene), de dimensiunea ei culturală, umanistă.

Dacă în țările capitaliste, între lumea muncii și cea a culturii există un mare decalaj, menținut și accentuat continuu printr-o politică discriminatorie, în țările socialiste accesul maselor la cele mai de preț valori ale culturii naționale și universale este nelăgrădit. În România, participarea maselor la activitatea cultural-educativă este favorizată atât de cadrul material organizatoric asigurat de partid și de stat, cât și de climatul deosebit de fertil creat în cadrul Festivalului Național „Cântarea României“. Mai mult, întreaga politică promovată cu consecvență de Partidul Comunist Român, fiind străbătută de cel mai profund umanism, situează în centrul atenției omul, formarea multilaterală a personalității sale.

C e se întâmplă însă în timpul anilor de școală din acest punct de vedere? Atât preșcolarii cât și elevii sînt familiarizați — la nivelul vârstei lor — cu valorile culturale ale epocii, au posibilitatea să participe la diferite activități culturale-artistice și sportive, sînt educați în spiritul normelor muncii și vieții comunistilor, ale eticii și echității socialiste. Educarea prin cultură a copiilor și a tinerilor (înțelesă în sens restrîns, nu ca totalitatea valorilor materiale și spirituale) păcătuiește însă prin unele aspecte formale, de festivism și de discontinuitate, ceea ce face ca eficiența ei să fie uneori diminuată. Cauza acestei stări de lucru rezidă în insuficiența conlucrării între școală, organizațiile de copii, de tineret, instituțiile culturale și familie, pentru a se realiza un mod de acțiune unitar, sistematic, în domeniul educației tineretului prin intermediul valorilor culturii. Vom încerca să exemplificăm, spre a fi mai convingători, dar și pentru a sugera unele soluții. Se știe că la școală elevilor li se fac recomandări de lectură particulară, piese de teatru, filme, concerte, emisiuni de televiziune, expoziții, muzee etc. Puțini sînt însă părinții care controlează și îndrumă lectura copiilor, discută cu ei pentru a vedea în ce măsură au reușit să desprindă cele mai bune învățăminte din lucrările studiate. În multe situații copiii sînt lăsați să citească la întâmplare, „ce le cade în mînă“, minunîndu-se apoi de „erudiția“ lor și de năzbîtiile pe care sînt în stare să le facă în urma unor lecturi neadecvate vârstei și înțelegerii lor. În același mod se pune problema cu teatrul și filmul, cu emisiunile tv., cînd selecția nu este făcută cu discernămint iar părinții sînt indiferenți față de modul în care copiii își constituie fondul principal de valori cultural-artistice. Sînt și situații cînd școala sau organizațiile fac concesiile instituțiilor artistice, ducîndu-i pe copii la spec-

tacole neadecvate vârstei sau de calitate îndoielnică, după cum asistăm la unele programe de slabă calitate artistică date cu elevii înșiși sub îndrumarea profesorilor.

Este motivul pentru care socotim de datoria noastră să reamintim că educația, în general, și cea estetică în particular, presupun unitate de gândire, de cerințe și de acțiune, competență și interes din partea tuturor factorilor de influență educativă.

Soluția? Relativ simplă. În fiecare școală există un program comun (al factorilor menționați) de activități politico-educative, cultural-artistice și sportive. Important este ca proiectarea, elaborarea, realizarea și evaluarea lui să se facă printr-o strinsă conlucrare și nu printr-o juxtapunere de activități, transmise pe calea scrisului, caz în care planul respectiv nu este altceva decât un document formal.

Încercînd o sintetizare a celor spuse pînă acum, am putea conchide că educația este eficientă în măsura în care ea răspunde cît mai deplin comenzii sociale, cerințelor de educație și cultură ale tineretului școlar. Și cum forța de muncă necesară diferitelor domenii ale activității economico-sociale se realizează în principal prin intermediul școlii, activitatea acesteia va fi eficientă dacă pregătirea forței de muncă se va realiza (ca volum, structură și nivel de calificare) în fiecare etapă de dezvoltare a țării, potrivit programelor naționale și în profil teritorial. În context, subliniem necesitatea deplasării interesului de la activitatea desfășurată în clasă, unde predomină comunicarea verbală a cunoștințelor, la activitatea realizată în laboratoare, cabinete, ateliere și în formațiile de muncă din întreprinderi; de la calificare la policalificare; de la procesul instructiv-educativ bazat pe transmiterea de

cunoștințe, la cel preponderent activ, în care elevii înșiși participă la propria lor formare și dezvoltare.

A supra eficienței educației pune amprenta și interesul educatorilor față de formarea la elevi a capacității de a interpreta just evenimentele și fenomenele din natură și societate, de a adopta o poziție adecvată față de ele, de a se adapta cu ușurință schimbărilor intervenite în lumea profesiilor și în modul de viață.

Educația este eficientă atunci cînd tînarul își exercită profesia cu plăcere, cînd participă la activitatea politică și culturală cu interes și competență, fiind preocupat de îmbunătățirea neconținută a calității muncii și a vieții.

Concepută astfel, eficiența educației depinde de o seamă de factori, între care profesorii și părinții au rolul cel mai important, fapt care pledează pentru pregătirea și perfecționarea lor continuă sub aspectul competenței educative.

Evaluarea, la rîndul ei, trebuie făcută atît în timpul anilor de școlaritate (în școală, în afară de clasă și școală, în familie), cît și după absolvirea școlii, la locul de muncă al tinerilor, unde conlucrarea profesorilor și a părinților trebuie să continue, adăugînd-i-se și aportul factorilor de răspundere din întreprinderi și instituții. Comportamentul tinerilor în muncă și în societate, evoluția lor de-a lungul întregii vieți constituie și pentru școală și pentru familie un barometru al competenței lor educative, un prilej de reflecție asupra modului în care au reușit să-și exercite misiunea de educatori, dar și de învățăminte pentru activitatea viitoare.

Rezultă, astfel, că eficiența educației o condiționează, în mare măsură, pe cea general-umană și că, din acest motiv, trebuie să i se acorde atenția cuvenită.

U.T.C. creanga de aur a viitorului României socialiste

General lt. (r) ANDREI NEAGU

Președintele Comitetului foștilor luptători
și veteranilor de război împotriva fascismului

**„Tînăra mlădiță
a partidului“
la cea de a 60-a
aniversare**

Anul acesta, tineretul revoluționar al patriei noastre va trăi emoția reconfortantă a unei prestigioase aniversări: împlinirea a șase decenii de activitate eroică pusă, nemijlocit, în slujba intereselor naționale majore. Șase decenii de cînd „tinele mlădițe ale partidului“ — după caracterizarea marilor lor înaintași, co-

muniștii — au pășit viguros pe drumul onorant și sublim al marilor dăruiri conștiente, al unei continuități și superioare arderi pe altarul dragostei de țară, în mojarul luptelor politico-sociale pentru o existență superioară și demnă, în deplin acord cu glorioasa istorie și tradiția revoluționară ale poporului român. Șase decenii de lupte și jertfe, de împlinire a

romantismului revoluționar cu realitățile dure ale contemporaneității, pe calea presărată cu spini și trandafiri a supremelor angajări revoluționare. Șase decenii de istorie vie, pe al căror parcurs „tinerele mlădițe” au devenit **creanga de aur a viitorului patriei noastre socialiste.**

Uniunea Tineretului Comunist din România (U.T.C.) a fost creată, așadar, în 1922, cu sprijinul și sub conducerea Partidului Comunist Român — reunind în rândurile sale masele largi de tineri muncitori, țărani, elevi, studenți, intelectuali și funcționari orientați în activitatea lor de țelurile nobile ale socialismului — prin unificarea organizațiilor de tineret din întreaga țară, sub denumirea „Mișcarea Tineretului Socialist”, denumire schimbată din 1923 în „Uniunea Tineretului Socialist”, iar din 1924 în „Uniunea Tineretului Comunist”.

Transformarea grupărilor de tineret existente pe lângă organizațiile muncitorești din România s-a produs însă treptat, începând din 1919 când, datorită desfășurării procesului marxist-leninist de clarificare ideologică — după cum relatează ziarul „Tineretul socialist” — s-a trecut mai întâi la schimbarea vechii denumiri a „Cercului Tineretului Muncitor” în „Cercuri ale Tineretului Socialist”, iar ulterior — așa după cum am arătat — din „Mișcarea Tineretului Muncitoresc”, în „Mișcarea Tineretului Socialist din Ro-

mânia”. Noua organizație a tineretului revoluționar avea să se manifeste activ atât pe plan intern, cât și internațional. Prin participarea la congresele, conferințele și consfăturile „Internaționalei Comuniste a Tineretului” membrii organizațiilor tineretului din România au fost, succesiv, recunoscuți, ca atare, de către acest înalt for de luptă revoluționară.

Organizatoric, ziarul „Socialismul” din 14 mai 1921 arată că — prin proiectul de statut al P.C.R. — „Secțiunile Partidului Comunist sînt obligate să formeze „Cercuri ale Tineretului Comunist” în care vor „intra tineri între 13—20 ani și vor rămîne pînă la 25 de ani, fiind obligați însă ca la vîrsta de 20 de ani să se înscrie în partid. Cercurile tineretului sînt autonome, ele trebuie să se conducă însă după principiile, programul și statutul Partidului, sub controlul Comitetului Executiv, față de care rămîne subordonat”.

În primăvara anului 1921, Partidul Comunist a însărcinat pe N. Popescu-Doreanu, Lucrețiu Pătrășcanu, Elena Filipovici, Gh. Stoica etc. să desfășoare o activitate intensă în cadrul mișcării tineretului socialist, pentru refacerea organizatorică și pentru orientarea ei în spiritul conceptului politic al Partidului Comunist. Pe această linie, un prim succes a fost înregistrat prin reapariția ziarului „Tineretul Socialist”, la 28 august 1921 — singurul organ de presă

prin care Partidul își mai putea spune cuvîntul și care a militat direct, în acea vreme, împotriva teroarei anti-muncitorești. Ca urmare a activității desfășurate — pe linia trasată de partid — de luptătorii comuniști mai sus pomeniți, o altă manifestare exemplară a tineretului a fost înregistrată la faimosul proces din Dealul Spirii, în care, începînd din ianuarie 1922 tinerii au apărut pe banca acuzării.

La Conferința generală, pe țară, a tineretului socialist, din 19—20 martie 1922 (autoritățile refuzaseră să aprobe ținerea primului congres al mișcării revoluționare de tineret din România întregită), „Raportul Comitetului Central provizoriu” a fost ținut de N. Popescu Doreanu, cel referitor la „Reorganizarea mișcării tineretului” de Andrei Moldoveanu (numele conspirativ al lui Lucrețiu Pătrășcanu) iar cel „Asupra Congresului” de către Ștefan Teodorescu. Tot Lucrețiu Pătrășcanu a susținut și „Raportul privitor la unificarea mișcării” în care se prezentau coordonatele necesare atingerii acestui țel.

Conferința a adoptat **trei moțiuni: UNA dedicată celor căzuți în lupta pentru dezrobirea proletariatului și apărarea militanților implicați în procesul din Dealul Spirii, ALTA de protest împotriva teroarei antimuncitorești și ULTIMA de solidaritate cu lupta proletariatului rus.**

„Tînăra mlădiță a partidului” la cea de a 60-a aniversare

Totodată, au fost puse bazele organizației unice, centralizate, marxist-leniniste de tineret din România, care a avut legături internaționale numai cu Internaționala Comunistă a Tineretului.

Net comunistă, așadar, în spiritul și manifestările ei, „Organizația tinerilor proletari din România” — așa cum prevedea art. 1 al Statutului ei — avea să devină „Uniunea Tineretului Socialist din România”. Dar represiunile anticomuniste ale guvernului liberal intensificându-se, organizația va fi silită să treacă în ilegalitate, cu care ocazie, pe baza unui referendum s-a trecut și la schimbarea denumirii în „Uniunea Tineretului Comunist din România”.

Desfășurînd în rîndurile muncitorimii o largă propagandă pentru unitatea sindicală, tineretul acționa intens și în cadrul asociațiilor cultural-sportive — cărora le imprima suflul comunist al partidului — așa cum a fost cazul cu activitatea „Asociației Prietenii naturii”. Pentru creșterea eficienței luptei revoluționare a tineretului, au fost create comitete de fabrică și comitete de front unic. La fel s-a procedat și în cadrul Blocului Muncitoresc Țărănesc, inițiat de Partid în vederea acționării pe plan legal.

La grevele muncitorești din întreaga țară, de-a lungul anilor ce au urmat, tineretul s-a aflat continuu în primele

rînduri: la Phöbus — Oradea în 1927, la Astra — Arad în august 1928; la Lamăitre — București, Concordia — Ploiești și la Buhuși în 1930; la Lamăitre — București și la Reșița în 1931, între ceferiști și petroliști în 1932—1933; la Dermata-Cluj, București—Grivița, Ploiești, Galați, Iași, Timișoara, Arad, Oradea, Unio-Satu Mare, Pașcani și Turnu-Severin.

Prin întreaga sa activitate din această perioadă, deci — deși în ilegalitate — U.T.C. a desfășurat o intensă muncă de organizare a tineretului, a luptei sale alături de masele populare, de toate forțele revoluționare și progresiste din România.

Din torentul viu al luptei tineretului nostru comunist a țîșnit și s-a cizelat, în acei ani, personalitatea tovarășului Nicolae Ceaușescu — tînăr comunist de exemplară conduită morală și politică, fruntașul unei generații și mîndria actuală a popoului român.

Tovarășul Nicolae Ceaușescu a intrat, după cum se știe, de la o vîrstă fragedă în rîndurile mișcării revoluționare din patria noastră, dar s-a făcut repede remarcant prin activitate neobosită, prin dirzenie, abnegație și curaj în înfruntarea prigoanei regimului burghez. Cînd, din inițiativa și sub conducerea P.C.R. a luat ființă, în iunie 1933, „Comitetul Național Antifascist”, tineretul democrat din capitală era reprezentat de tînărul

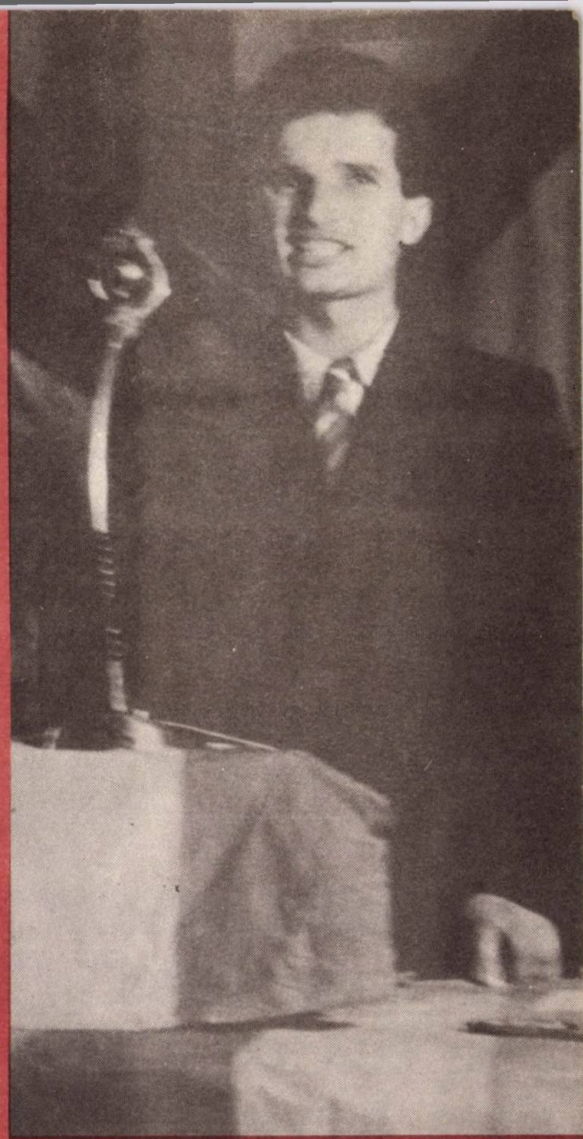
utecist Nicolae Ceaușescu. Începînd încă din această epocă, Uniunea Tineretului Comunist a avut în tovarășul Nicolae Ceaușescu un conducător eminent, ce avea să se călească neconținut în înalta școală a luptei revoluționare. Prin personalitatea sa, ca și a altor tineri, Uniunea Tineretului Comunist a fost angajată plenar în toate marile bătălii sociale și politice conduse de P.C.R. împotriva exploatării capitaliste, a pericolului fascist, pentru apărarea independenței și suveranității naționale, a integrității patriei, bătălii ce și-au lăsat o amprentă puternică pe întreaga istorie a deceniului patru.

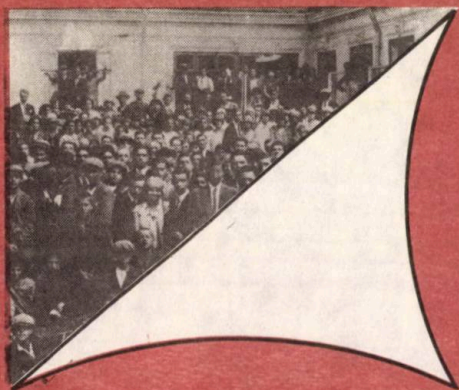
În timpul memorabilelor acțiuni de solidaritate cu conducătorii grevelor muncitorilor feroviari și petroliști din 1933, judecați la Craiova, în vara anului 1934, reprezentanți ai partidului comunist, ai sindicatelor muncitorești și ai altor organizații de masă aflate sub conducerea P.C.R. s-au deplasat în această localitate, compărînd ca martori ai apărării, sau purtînd cu ei mesajul de sprijin și solidaritate al maselor muncitoare din România, mesaj exprimat în proteste semnate de mii de muncitori, intelectuali, meseriași, liber-profesioniști. Aflat în fruntea unei asemenea acțiuni, în iunie 1934, militantul comunist Nicolae Ceaușescu a fost arestat de către organele represive.

Găsind asupra sa și a altor trei tineri care îl însoțeau 22 de moțiuni de solida-

rizare cu conducătorii ceferiști și petroliști judecați, organele de poliție din localitate l-au predat autorităților militare ale Corpului I Armată, al cărui tribunal judeca procesul. De aici a fost înaintat, cu acte de dare în judecată, Parchetului Tribunalului Dolj. Interogat, tînărul comunist nu s-a lăsat intimidat, declarînd fără reținere că venise la Craiova din proprie inițiativă, ca unul ce participase la stringerea de semnături pe memoriile de protest și de solidaritate pe care le aducea cu sine, dar și că fusese „delegat de către organizațiile muncitorești din capitală să meargă la Craiova, pentru a depune aceste proteste și a face declarații favorabile greviștilor de la atelierele Grivița“.

Acțiunea aceasta adăugîndu-se unei arestări și anchetări anterioare (din noiembrie 1933, pentru indemn la grevă printre muncitorii unei întreprinderi de încălzăminte din București) avea să alerteze autoritățile din subordinea Ministerului de interne: „Vă semnalăm, în vederea luării măsurilor de rigoare — se arăta într-o notă a organelor de Siguranță, adresată prefecturii de poliție din București — pe comunistul Nicolae Ceaușescu, care, făcîndu-se vinovat de adunarea de adeziuni de solidaritate a muncitorilor cu ceferiștii condamnați în procesul de rebeliune, a fost deferit Parchetului Tribunalului din Craiova și

„Tinăra mlădiță a partidului” la cea de a 60-a aniversare

apoi pus în libertate, după care s-a întors în capitală”.

„Măsurile de rigoare” semnificau, în limbajul autorităților represive, urmărire și persecuție neconținută.

Nicolae Ceaușescu avea să accepte însă ca pe o datorie a conștiinței sale politice consecințele „măsurilor de rigoare”, călindu-se în școala aspră a activității conspirative a partidului comunist, școală care îl va forma ca pe unul dintre cei mai conștienți, energici și capabili militanți ai neamului său, pentru independența și libertatea poporului român. Activitatea sa politică neobosită își va pune în valoare roadele nu numai în București, unde activa în conducerea „Comitetului Național Antifascist”, dar și în numeroase alte localități din județele țării: Argeș, Prahova, Dimbovița, Mehedinți. Era prezent cu sful și fapta pretutindeni unde nevoile partidului erau mai mari. Organiza, mobiliza și pregătea pentru luptă cadre noi de tineri comuniști, militanți antifasciști. Apreciind aceste calități excepționale, proprii luptătorilor comuniști, partidul i-a încredințat, în toamna anului 1935, funcția de secretar al Comitetului regional Prahova al U.T.C., calitate în care avea să se afirme din nou cu strălucite virtuți de organizator al maselor și luptător neîfricat pentru îndeplinirea idealurilor de dreptate și libertate ale poporului.

Experiența bogată cu care venea în domeniul muncii antifasciste s-a reflectat curînd în toate compartimentele care țineau de activitatea organizației regionale a U.T.C. Neobosit și activ — deși urmărit în permanență de agenții aparatului represiv — de multe ori flămînd și dormind pe unde apuca, așa cum consimnează documentele vremii, tînărul militant al partidului comunist va căuta să pună pe baze solide munca de agitație și propagandă a organizației pe care o conducea, avînd în vedere sarcina popularizării în mase a liniei politice, antifasciste și patriotice a P.C.R. La capătul unei asemenea acțiuni, care avea ca scop și înființarea de noi organizații locale ale U.T.C. și ale „Blocului pentru apărarea libertăților democratice”, a fost arestat în comuna Ulmi, județul Dimbovița, în ziua de 15 ianuarie 1935, împreună cu alți uteciști și militanți antifasciști. Marea majoritate a inculpatilor „delicte politice” îl vizau — așa cum rezultă și din textul ordonanței definitive a Tribunalului militar din Brașov — în primul rînd pe militantul comunist Nicolae Ceaușescu, în calitate de inițiator și conducător al acțiunilor revoluționare amintite. Astfel se explică înverșunarea manifestată de anchetatori și de completul militar de judecată împotriva sa, faptul că la sfîrșitul procesului avea să

primească cea mai grea pedeapsă: 2 ani și jumătate de temniță grea.

Militanții comuniști și antifasciști judecați la Brașov în primăvara anului 1936 aveau să pășească dincolo de porțile ferecate ale

Doftanei și ale altor închisori, cu sentimentul datoriei împlinite. Și nu vor fi singurii. „Pentru pline, pace, libertate — scria ziarul democrat „Arena“ — tinărul Nicolae Ceaușescu va întâlni în ocnele țării noastre peste 1500 de deținuți politici, comuniști și antifasciști, cu care și-a luat sarcina de a lumina poporul“.

La Doftana — în perioada 15.VIII. 1936 — 12.XII.1938 — s-a impus deosebit contribuția tovarășului Nicolae Ceaușescu la lupta colectivului de militanți comuniști și antifasciști întemnițați, împotriva represiunii, pentru introducerea și respectarea regimului politic. Atitudinea sa intransigentă față de samavolniciile administrației, față de maltratările și regimul de izolare la care erau supuși deținuții politici revoluționari și-au găsit deseori reflectarea în rapoartele gardienilor, în cererile repetate ale acestora de a se adopta măsuri aspre de represiune, împotriva sa. Concepută drept mijloc de opresiune și de izolare politică a luptătorilor revoluționari ai clasei muncitoare, Doftana a fost transformată de comuniști într-o adevărată

școală de educație revoluționară și patriotică.

Marea demonstrație muncitorească de la 1 Mai 1939 — din al cărei comitet conspirativ de organizare a făcut parte și comunistul Nicolae Ceaușescu — ca și celelalte acțiuni ce i-au urmat, au constituit fundalul istoric pe care s-au desfășurat pregătirile, tot mai intense, pentru refacerea Uniunii Tineretului Comunist.

Astfel, după pregătiri minuțioase, în condiții de conspirativitate desăvârșită, într-o casă de pe Șos. Giurgiului din București a putut avea loc, la sfârșitul anului 1939, „Conferința de reconstituire a Uniunii Tineretului Comunist“. În problema centrală a Conferinței a fost prezentat un raport organizatoric susținut de tovarășul Nicolae Ceaușescu — suflul viu al acestei acțiuni — urmat de alte relatări și discuții. O atenție deosebită a fost acordată situației politice interne și internaționale, participanții relevând cu îngrijorare implicațiile grave ale războiului care izbucnise, locul și rolul României în noua conjunctură politico-militară. În ultima parte a lucrărilor Conferinței a fost adoptat planul de acțiune al U.T.C. și ales Comitetul Central — cu tovarășul Nicolae Ceaușescu în secretariatul Comitetului Central al U.T.C., omul care condusesese efectiv activitatea organizației.

Noua conducere a U.T.C. a trecut la o intensă muncă politică și organizatorică, la o vastă acțiune de reconstituire a celulelor U.T.C., a organizațiilor teritoriale, la întărirea legăturilor cu tineretul din fabrici, pe tot cuprinsul țării, activitate care, în întregul ei, avea să poarte amprenta personalității tovarășului Nicolae Ceaușescu.

Arestat din nou, în vara anului 1940, judecat și condamnat la alți ani de temniță grea, comunistul Nicolae Ceaușescu va milita cu același devotament și dăruire exemplară pentru transpunerea în fapt a crezului său politic izvorit din viziunea clară a rolului ce revenea clasei muncitoare, partidului comunist, în răsturnarea regimului exploatator și opresiv, în edificarea unei noi societăți. În rîndurile militanților politici comuniști și antifasciști întemnițați în anii grei ai regimului de dictatură militară fascistă, la Văcărești, Jilava, Caransebeș, în lagărul de la Tg. Jiu, numele său a ajuns să semnifice curajul, maturitatea politică și capacitatea organizatorică ce au permis colectivului să reziste și să se salveze în împrejurări dintre cele mai dramatice.

Membru în conducerea organizației de partid din lagărul de la Tg. Jiu, tovarășul Nicolae Ceaușescu și-a adus o contribuție însemnată la fixarea obiectivelor de luptă politică și a liniei tactice adoptate de

„Tînăra mlădiță a partidului” la cea de a 60-a aniversare

partidul comunist pentru pregătirea revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă din luna august 1944.

După 23 August 1944, intrată în legalitate, U.T.C. și-a desfășurat activitatea în condițiile și necesitățile noi, ale momentului, ce impuneau o temeinică acțiune pe drumul întăririi și apărării Revoluției sociale și naționale, antifasciste și antiimperialiste victorioase. A încheiat cu U.T.S. — în septembrie 1944 — „Frontul Unic Muncitoresc al Tineretului”. În anii 1945—1946, tineretul revoluționar s-a înrolat în rândurile „Tineretului Progresist”, iar în 1947—1949 în „Uniunea Tineretului Muncitoresc” — sub a cărei orientare au activat și organizațiile democratice de masă ale studenților (U.N.S.R.) și elevilor (U.A.E.R.).

Unificarea partidului clasei muncitoare din martie 1949 a determinat, firesc, și unificarea organizațiilor de tineret în „Uniunea Tineretului Muncitor” — ce și-a reluat însă, din 1965, denumirea de „Uniunea Tineretului Comunist”.

Activînd în condiții noi, de legalitate — după 23 August 1944 — Partidul Comunist a acordat o atenție deosebită întăririi organizatorice a „Uniunii Tineretului Comunist”, avînd în vedere rolul însemnat ce-i revenea acesteia în procesul marilor transformări economice, sociale

și politice ale revoluției democrat-populare. Conducerea „Uniunii Tineretului Comunist” a fost încredințată tovarășului Nicolae Ceaușescu, care a desfășurat o activitate neobosită pentru antrenarea largă a tinerei generații în marile încleștări de clasă din anii ce au urmat, pentru instaurarea puterii democrat-populare, refacerea economică a țării și construcția societății socialiste.

Biruințele de prestigiu obținute de poporul român pe drumul desăvîrșirii construcției societății socialiste multilateral dezvoltate și al înaintării României spre comunism se nasc azi din puterea exemplului strălucitor al tovarășului Nicolae Ceaușescu. Pe fondul acestor realități ne facem o datorie de conștiință din a evoca dimensiunile istorice ale personalității actualului conducător al partidului și statului, de a pune în evidență relația obiectivă, istoricește determinată, dintre popor, partid și omul care, din anii tinereții, și-a pus viața și munca în slujba intereselor vitale ale poporului, patriotul înflăcărat, revoluționarul dîrz, neînfîcat și clarvăzător, eminentul conducător politic a cărui prezență la cîrma destinelor țării chează și progresul și prosperitatea poporului român, independența și suveranitatea patriei socialiste, înaintarea victorioasă a României spre comunism.

**la liceul industrial
„Electroputere“ din Craiova**

o nouă galaxie a muncii

TOMA ALEXANDRESCU

**„IONII DE IERI“ SPARG TIPARELE
VREMII**

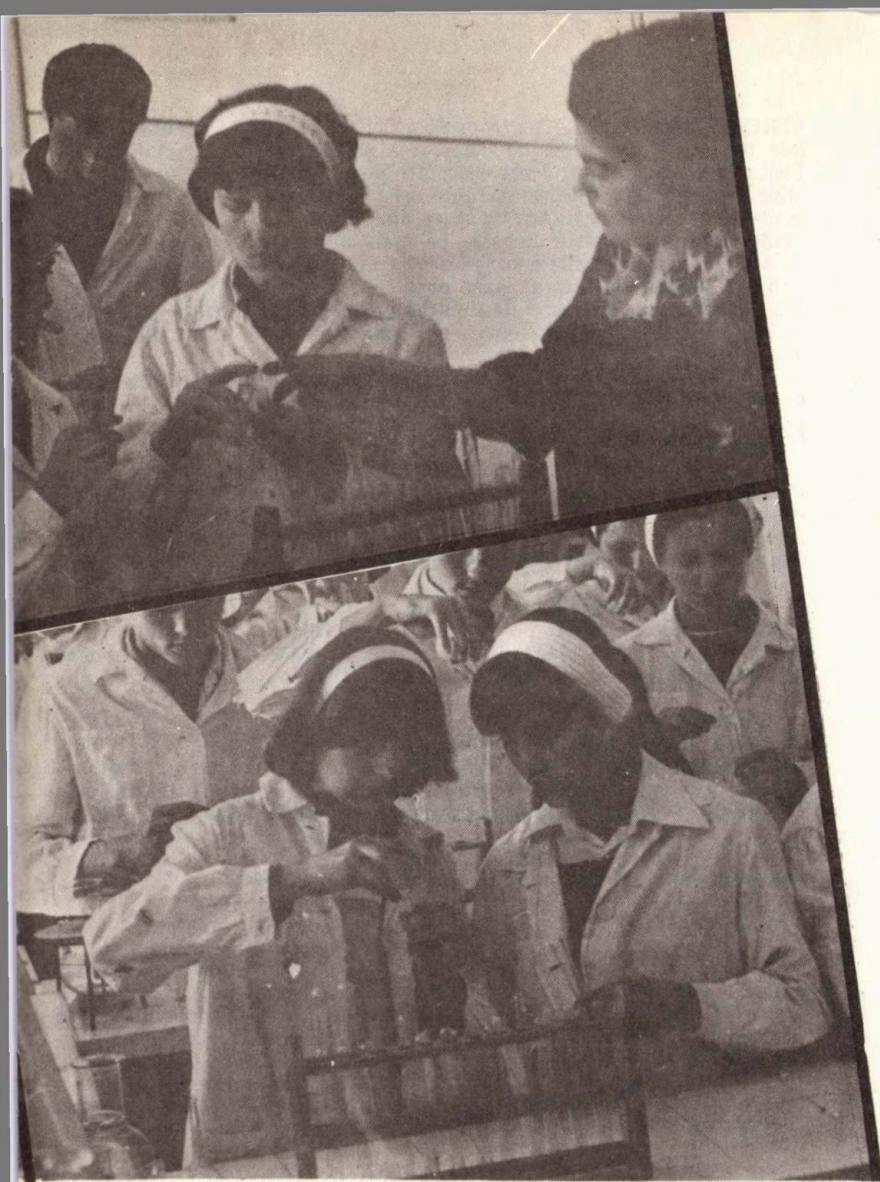
Orice pas făcut în „inima Olteniei“, la Craiova, înseamnă, înainte de toate, trăire istorică la cea mai înaltă tensiune, pentru că de aici a pornit — referindu-mă numai la momentele cruciale ale existenței noastre — în 1593, primul mare domnitor unificator de țară: Mihai Viteazul. Cetatea banilor a fost prima verigă victorioasă a revoluției lui Tudor Vladimirescu, după declanșarea iureșului ei de la Padeș, din ianuarie 1821. În 1848, guvernul revoluționar provizoriu — ales și proclamat la Islaz — a primit jurământul de credință al poporului la Craiova, înaintea fugii lui Bibescu din țară și stabilirea conducătorilor revoluției victorioase în București. Aici, la Craiova, s-a rejudecat procesul greviștilor de la Grivița, din 1933, și tot aici au început marile mișcări populare — de după victoria revoluției sociale și naționale, antifasciste și antiimperialiste din august 1944 — pentru ocuparea prefecturilor și trecerea puterii politice în mâinile poporului.

De ori unde ai porni, pe ori unde ai trece și ori unde te-ai opri, „în inima Olteniei“ întâlnești alături de emoția tonică a gloriei trecutului istoric, freacă efortului general-înnoitor al prezentului socialist. De la gară în centru și de aici spre toate cele patru puncte cardinale ale sale, Craiova e puternic marcată de aspectul plăcut al unei urbanistici moderne, în continuă înnoire, ca și de transformarea ei — din oraș al marilor liniști bucolice, concluzie a unei false bunăstări — **într-o mare cetate a industriei românești**, în care tineretul domină numeric, învățând și muncind, deschizând drumuri noi în știința și practica industrială, gândind și acționând revoluționar în toate domeniile de activitate. E, zumbetul acesta de stup ce domină viața metropolei oltene, o caracteristică a prezentului mobilizator de energii, entuziasme, pasiuni și vise ce, unite, toate, în suvoiul de nestăvilit al tineretii, înseamnă istorie. Istorie nouă, victorii, viitor luminos.

Pe platforma industrială de Est a Craiovei — oraș al marilor simboluri contemporane — în spatele marii întreprinderi „Electroputere“ se află Grupul școlar al acestuia, compus din școli tehnice, profesionale și un liceu pe profil, purtând același nume.

La el poți ajunge prin str. Sărarilor, străbătând un imens șantier: cocioabe demolate și basculante degajatoare, uriașe escavatoare și betoniere ce toarnă temelii, constructori și macarale încheștând noi blocuri, ca într-o poveste cu minuni copleșitoare. De jur-împrejur viața trepidează determinând contururi zvelte ce sugerează cartierul-oraș de mâine. La capăt de stradă, complexul școlar „Electroputere“. Impozant, strălucind de o curățenie înmiresmată floral. Am ajuns acolo în timpul recreației mari: tumult, dar nu hărmălaia caracteristică școlilor; hîrjoană, dar nu violență; bucuria libertății și a împlinirilor manifestată cu o maturitate ce depășește surprinzător vîrsta eroilor. Copii în halate și uniforme jucîndu-se ponderat, discutînd temperat, plimbîndu-se civilizat. E și acesta un aspect al noului. Aici, în complexul școlar Craiovean învață mii de copii — numai liceul

industrial „Electroputere“ numărînd peste 3.600. Și, „au fost peste 4.000 în anii trecuți“ ne informează directoarea adjunctă, tov. Elisabeta Virtopeanu. Copiii, veniți din toate colțurile țării — predominînd numeric, însă, cei din Dolj — constituie astfel simbolul unității unei țări, în această cetate a marilor simboluri contemporane.

★

În cancelaria liceului am discutat cu prof. Elisabeta Virtopeanu, prof. Nicolae Vobureanu (directori adjuncți) și cu prof. Dumitru Popescu. Bineînțeles, despre organizarea învățămîntului tehnic în bănie și rolul acestuia în formarea cadrelor de specialitate necesare economiei locale — în contextul general al procesului instructiv-educativ, desfășurat la nivel național, în spiritul revoluționar al impunerii unui concept nou de viață și înțelegere a fenomenului social-contemporan. Convorbirea s-a dovedit, după cum se va vedea, revelatorie prin rezultatele deosebite obținute. „Faptul în sine este firesc — avea să precizeze prof. Elisabeta Virtopeanu — dacă ne gîndim la tradițiile învățămîntului de specialitate de totdeauna, din țara noastră, pe care le continuăm la un nivel superior, foarte aproape de superlativ. Să ne reamintim, de pildă, în egală măsură, de școlile de Arte și meserii de altă dată, ce au pregătit și format primii tehnicieni de prestigiu ai țării — unii dintre ei, cum a fost cazul marelui Const. Brâncuși, ridicîndu-se la nivelul supremei decantări a spiritualității și artei românești, impusă, ca atare, în universalitate — ca și la Școlile normale, ce au format numeroase cadre de străluciți pedagogi, modelatori de suflete și gîndire formativ-progresistă. În condițiile prezentului socialist — ale saltului calitativ general ce caracterizează întreaga existență a patriei noastre, cînd statul asigură tineretului — și nu numai lui, ci întregului popor — condiții superioare de pregătire și muncă, este normal ca rezultatele acestui proces înnoitor să depășească satisfacțiile simbolice de altă dată“.

Așa s-a putut, deci, ca azi, în bănie, ca și în toate celelalte mari localități ale țării, să apară din seva densă a satelor, nu trogloditi ai pămîntului, ca altă dată, ci florile bucuriei: oameni cu „brățări de aur“ (cum li se spune în popor meseriilor) stăpîni ai tehnicii moderne, corăbieri îndrăzneți pe apele involburate ale noului.

★

Din cei 3.600 de elevi ai seriei actuale, Liceul industrial „Electroputere“ pregătește tehnicieni (aşchietori, sculeri-matrițeri, mecanici pentru mașini și utilaje, specialiști în mecanică fină, electricieni de întreținere și reparații, electromecanici, electroniști etc.) bine calificați, pentru întreprinderea ce li tutelează ca și pentru I.U.G. și „Oltcit“. Adică, pentru întreaga platformă de Est a capitalei oltene — după profilul și necesitățile fiecărei unități.

★

Desigur, o asemenea sarcină implică preocupări deosebite din partea școlii — de natură pedagogică, organizatorică și practic-formativă. Cum sînt traduse acestea în fapte ne-a spus-o prof. Dumitru Popescu — secretarul organizației de partid pe liceu și responsabilul planului de producție al școlii.

„Noi sîntem conștienți de importanța obligațiilor ce ne revin pe linia unei competente pregătiri profesionale a elevilor, de care depinde eficiența activității unităților industriale în care aceștia vor fi încadrați, după absolvire. E vorba, deci, de valoarea profesională individuală a fiecărui viitor tehnician, de conștiința și disciplina lui în muncă, de preocupările față de problemele permanente privind: eficiența economică, economia de energie, reducerea consumului de materii prime, refolosirea materialelor vechi, reducerea prețului de cost, creșterea productivității muncii prin inovații în perfecționarea tehnologiilor folosite etc. Pe scurt, de pasiunea pe care trebuie să le-o însușim pentru meseria aleasă și valoarea efortului depus. Și lucrul nu e deloc ușor. După cum știți, o treime din orele de învățămînt — în școlile cu profil industrial — sînt rezervate activității practic-productive. Ei bine, noi urmărim în aceste ore punerea în practică a cunoștințelor teoretice însușite în orele de studiu, pentru definitivarea lor sedimentare, iar în realizarea reperelor, atît valoarea execuției, cît și dezvoltarea gândirii tehnice, a dragostei față de muncă și interes față de bunul obște. Pentru eliminarea superficialității, instruirea practică se face — după perioada însușirii tehnicii de folosire a aparatelor și uneltelor de specialitate — prin executarea comenzilor din cadrul planului de producție al școlii. În acest fel am reușit să le mobilizăm atenția și interesul, de terminînd obținerea unor rezultate deosebite: realizarea unor repere ca ventilul-claxon pentru locomotive Diesel electrice magistrale și supapa dublă G $\frac{1}{2}$ ", pe care în anii trecuți le importam și prin producerea cărora în atelierele școlii am economisit circa 900.000 lei valută pe an.“

„Planul de producție al liceului, continuă prof. Dumitru Popescu, prevede executarea în atelierele-școală a unor repere speciale pentru piața internă — în principal pentru întreprinderea ce ne tutelează — ca: amortizor hidraulic, aparat man. exterior (5N), amortizor pneumatic, reostat descărcător, reostat de excitație, transformator interior bipolar — toate în mai multe variante — pentru **Fabrica de aparataj**; ventile, supape cu dublă siguranță, filtre de aer, separatoare-ciclon, dispozitive de golire rezervor și instalații uscarea aer pentru **secția locomotive** etc. Dar, o parte din acestea merg și la export; în **China** — ventile; în **Anglia și Egipt** — aparate manevră exterior de 1 N pentru separator în tensiune etc. Apoi, ca **preocupări în domeniul cercetării**, elevii noștri au realizat un reostat pentru laborator de 10 Ohmi/1 A și un transformator de sudură monofazat de 220 V la 140 A. În același domeniu al cercetării **producem** apoi, pentru „**Institutul de cercetări agricole**“ ca și pentru **alte unități de specialitate, APARATUL PENTRU DETERMINAREA**

STRUCTURII SOLULUI (extrem de solicitat) **produs în premieră absolută pe țară**. „Institutul de cercetarea și producerea cartofului“ din Brașov, ca și „Institutul de cercetări pedologice“ din București s-au aflat printre solicitanți, exprimîndu-și mulțumirile față de conducerea școlii, cu apreciere ca **aparatură e „ca din America“**. În sfîrșit, se impun evidențiate preocupările noastre pe linia autodotării cu aparatură de laborator, mașini și utilaje ca: prese hidraulice de 10 t. forță, mașini de bobinat, mașini de injectat mase plastice — orizontale, mașini de debitat cu disc abraziv, mașini de debitat cu freză-disc, foarfecă de debitat cu role etc. — asigurînd școlii o economie anuală de peste 500 de mii de lei.

Planul economic al liceului, stabilit în anul înființării la 300 mii lei a **AJUNS LA 3.800.000 LEI** — meritînd a fi reținut faptul că planul producției nete a fost realizat și depășit cu o valoare de aproximativ 2 milioane lei“.

Succesele tinerilor elevi au căpătat, de altfel, și o recunoaștere oficială prin **omologarea principalelor repere produse de ei, cu S.D.V.-urile adecvate** — procesele verbale de omologare împuternicînd conducerea liceului să asigure executarea lor la nivelul gândirii tehnice, recunoscută a fi „**calitativ, la nivelul celor ce se importă**“.

Aceste realizări au dus, firește, la creșterea prestigiului liceului și cîștigarea respectului beneficiarilor — începînd chiar cu uzina ce-l tutelează, „**Electroputere**“, care în locul unei dispoziții-comandă, preferă să folosească termeni deferenți ca în următoarea scrisoare: „**Vă rugăm să suplimentați comanda noastră nr. 43014/1980, pentru 1981, cu cantitatea de 300 buc. A.M.E.—5m., cu termen de livrare în luna iulie 1981**“.

Iată, așadar, și aprecieri ce vorbesc, prin ele înșile, de importanța integrării învățămîntului cu producția și știința, de deschiderea fericii determinată prin noua formă organizatorică a procesului instructiv-educativ, pentru formarea omului de tip nou, conștient de rolul său în societate. **Realizări ce, prin diversitatea și multitudinea lor asigură, pe de o parte, parcurgerea metodică a procesului de instruire practică, pe ani de studii și specialități, a elevilor, iar pe de alta dă certitudinea unei desăvîrșite formări a viitoarelor cadre de tehnicieni.** Deci, atingerea scopului propus și urmărit.

*

Desigur, pentru a se ajunge aici, la declanșarea explozivă a energiilor creatoare ce, altădată se pierdeau sub falsa catalogare a „incapacității tehnice a românului“, a fost nevoie de eforturi deosebite la care au participat și participă, în egală măsură, cadrele didactice, maiștrii-instructori: Floarea Sabie, Dumitru Mărcăne, Ion Motocan, Gh. Lambucă, Ion Trică, Grigore Micu, Toma Preda, D. Frumușanu, Dumitru Ștefan etc., eroii muncii socialiste: **Dinu Paul și Antonie Dumitra (ABSOLVENȚI ai acestui lăcaș de cultură tehnică, care e școala „Elec-**

tropuțere") **maistri fruntași** ca **Gh. Gavrilă**, distins anul acesta cu Ordinul muncii cl. I etc. Fiecare la rindul său, cu pasiune și devotament, cu dragoste și dăruire, a știut și știe să toarne în sufletele și mințile tinerele vlăstare ale țării, picătură cu picătură, focul ce-i mistuie creator pe ei înșiși, determinând aici, în grupul școlar „Electropuțere“, **o nouă galaxie a muncii**. Convingători prin capacitățile lor, exemplificativi prin efortul personal în muncă, iubiți pentru grija părintească manifestată permanent maselor de elevi, în formare profesională, fără a-și precupeți efort, timp, energie, cunoștințe, ei — profesori, maiștri-instructori, eroi ai muncii socialiste, fruntași în producție — au devenit modelatori de suflete, creatori de noi energii puse în slujba înfloririi patriei, arhitecți-constructori ai omului nou: preocupat de procesul instructiv, disciplinat în efortul productiv, dominat de necesitatea responsabilității personale și colective în muncă, convins de obligativitatea participării lui efective la efortul general al poporului, pe drumul asigurării unui viitor luminos.

*

Preocupările generale ale conducerii liceului față de problema educării și formării celor aproape 4.000 de elevi în consens cu nevoile economiei naționale nu exclude, însă, nici sarcinile speciale ce-i revin. Sarcini ce vizează, în principal, elementele de excepție. Și din acest punct de vedere, prof. Nic. Vobureanu — care asemenea prof. Dumitru Popescu funcționează neîntrerupt de aproape 20 de ani în acest complex școlar — ne-a făcut prețioase precizări. Astfel, „elevii care se situează peste nivelul mediu al colegilor lor, având perspectiva unei evoluții ulterioare sînt **pregătiți diferențiat** — avînd posibilitatea de a urma, la cursuri serale, forme de învățămînt superior. Ei **participă**, apoi, la **întocmirea studiilor tehnico-economice privind dezvoltarea planului de producție al liceului** — așa cum s-a întîmplat recent, cînd a fost studiată posibilitatea integrării în plan a unor repere din producția întreprinderii „Electropuțere“, pe linia autodotării“.

Dintre elevii liceului cu activitate școlară deosebită prof. Nic. Vobureanu a ținut să-i evidențieze pe Drăguleț Florin, Sprincenatu Marin, Matei Marin (clasa a XI-a F), Ciobanu Elisabeta (clasa a IX-a C), Amza Elena, Anghel Elena (clasa a X-a H — reostate), Florea Const. (clasa a XI-a D), Georgescu Mihaela (clasa a IX-a G), iar dintre cei ai Școlii profesionale, pe: Guțu Petre, Mircea Geta, Vieru Marian și Purcaru Elena.

Ca un corolar al preocupărilor față de elevii mai buni, la faza pe minister a „Concursului pe meserii“ au fost trimiși — și au fost evidențiați — elevii de liceu Antonache Petre, Chița Toma, iar de la Școala profesională Pițurcă Doru și Buțu Petre.

„Toate aceste acțiuni, a ținut să conchidă prof. Vobureanu, tind nu numai să asigure elevilor cu preocupări și calități deosebite posibili-

tatea unui salt calitativ în timp, prin pregătirea lor specială pentru continuarea studiilor, ci să le și dezvolte gîndirea, prin integrarea în activitățile de studiu și cercetare“.

În sfîrșit, ca o încoronare a preocupărilor cadrelor didactice față de necesitatea și utilitatea integrării învățămîntului cu știința, a fost întocmit un vast și divers „program de propuneri pentru planul tematic de cercetare pe anul 1980/1981“.

La Craiova, după cum se vede, se gîndește, se muncește, se rezolvă probleme de studiu și se construiesc — cu aceeași dezinvoltură — repere de mică și mare complexitate tehnică. **S-au creat condiții ca „ionii de ieri“ să devină stelele progresului tehnic al lumii de azi, pe drumul luminos al noului socialist.**

VLAICU BÂRNA

laudă limbii române

Statornic glas, chemare și

răspuns,
răzbătător prin timpul milenar,
ești un izvor ce muntele-a

pătruns
filtrînd prin steni șuvoiul de
cleștar.

Tu ții în brațe spicele cununii;
pămînt și mare, cer, jivine, plante
și strălucirea ta sub bolta lumii
e-o flacără sbucnind din

diamante.
Te știi pe nume munții, codrul,
șesul.

sub zările dacoromanei arii
și alungați, aflară-ți înfelesul
asupritorii lacomi și barbarii.

Ne-ai însoțit cu turmele și-ai
mers

în urma plugurilor și-nainte,
șoptită rugă, grea sudalmă, vers,
din zorii vieții pînă la morminte.

Neîntinat altar unui popor
crucificat pe cele patru vînturi,
ai fost deviză și elan întregitor
înstreinatelor din veac

pămînturi.
Din gînd și vis, comori de
nestemate,

născut-ai cîntul paserii măiestre
și-ndemnul de-a trăi în libertate
purtînd spre viitor străbuna
zestre.

Rostirea ta de pretutîndeni una-i
și-avutul tău în slovă strîns

cînstescul-l
balade, cronicari, Deleanu Budai,
și floarea ta de aur : Eminescu.

Ești laptele și miera, pîinea,
vinul,
ce ne-au hrănit păstrîndu-ne

români,
pe matca stăpînită din bătrîni,
și-n dăinuirea ta ni-e scrie
destinul.

Cînd începi o zi odată cu soarele, de la ferestrele ce privesc spre apus din dealul ieșean al Copoului zărești pe culmea Miroslovei acareturi vechi și noi poleite de lumină. Cu un binoclu distingi mai întîi turnul casei apelor, clădirea noului internat și în prim plan, printre copacii seculari din parcul englezesc, veranda de la etaj a așezămîntului unde acum 150 de ani printre elevi se afla și Mihail Kogălniceanu, viitor ctitor al României moderne. Putem să ni-l imaginăm în haine de epocă, alături de alți adolescenți aduși de părinți la „Institutul de educație“ din Miroslava. Acolo, odată cu disciplinele clasice și cunoștințele economice, elevii de 14—16 ani dobîndeau de la Theodor Stamatî elemente sistematice de știință agricolă

dimineata unui veac și jumătate

MIHAI DUMITRIU

Cunosc binișor Miroslava, comună în pragul Iașilor, și clădirea în care a prins să strălucească mintea genială a lui Kogălniceanu (el a fost și cel dintâi premiant al Institutului), cam de un sfert de veac. Prin 1956 căutam cu sufletul urma pașilor marelui fiu al Moldovei. Clădirea începea să se desvelească din paragină, dar avea o destinație neșcolară. Mai târziu a fost redată învățămîntului, în jur prindeau contur acareturile actualului Liceu agro-industrial de pe promontoriul Miroslavei ce domină valea Bahluiului. Acum la acest liceu învață în condiții moderne mai multe sute de elevi. Cutremurul din 1977 a afectat grav clădirea veche. Niște reprezentanți grăbiți ai autorităților județene au pledat pentru demolare. Este meritul conducerii școlii și al citorva inimoase cadre didactice că au ales o soluție mai grea, mult mai grea, dar de suflet, anume, refacerea minuțioasă a monumentalei clădiri.

Un liceu privit cu binoclul

Spuneam că am avut prilejul să vizitez școala în mai multe etape, pe măsura dezvoltării ei edilitare și didactice. Ba am și participat, la începutul anului 1981, în calitate de invitat, la o veritabilă sesiune de comunicări ținute de elevi foarte bine pregătiți, la un simpozion și la o emoționată șezătoare literară. Nu-mi mai amintesc dacă atunci am reținut versurile elevei Luminița Bejenaru: „...Am stat de vorbă cu păsările cerului / Și am simțit în mine dorința de a zbura. / Am simțit în palme, cînd am strîns, / Dogoarea sfîntă a anilor. / Am simțit pe frunte picăturile timpului scurs, / Am simțit pe buze sărutul infinitului / Și am simțit pe ochi, pe față, adierea vîntului / Venit din depărtările albastre. / Ce voi fi? / Voi fi un ochi care va privi Universul / Fără a-l înțelege? / Sau voi fi un

glas care va striga, va chema / Și va rămîne doar un ecou, fără de răspuns? / Voi fi o pasăre rănită / Ce va cădea din înălțimi / Cu aripile frînte? / Sau voi fi o floare / Ce-și va deschide nestîngerită / Micul ei univers? / Voi fi o lacrimă de singe / Născută din durerea înfrîngerii, / Sau voi fi însăși viața, lumina, iubirea?...“ Întrebări dramatice ale unor conștiințe tinere. Răspunsurile nu-s simple, nu vin de la sine. Școala și munca ajută pe fiecare să găsească răspunsul în enciclopedia vieții.

Suflul acesta al culturii autentice, al științelor exacte și al artelor este prezent la Miroslava parcă mai mult decît la alte licee. În cristalizarea așezămintelor ordonate și înecate de vegetație de pe dealul Miroslavei nu am găsit o casă de odihnă și de distracție, ci o cetate a muncii intelectuale și fizice tot mai calificate. E drept că elevii au internat modern, strălucitor de curățenie, o masă excelentă, terenuri de sport, un parc străvechi cu alei romantice; dar și săli de clasă severe, laboratoare cu aparatură de specialitate, activitate curentă la fermele I.A.S. sau în microfermele proprii. Ei învață toată gama de lucrări în zootehnia modernă și o practică, au prisacă, vreo cîțiva cai și mai multe duzini de porcine. I-am văzut cu coasa în mînă și pe tractor. Poate de asta e atît de mare dragostea față de literatură (există un cenaclu rodnic), pentru artele plastice (cercul de pictură și-a dovedit forța atît în concursuri, cît și prin ornarea multor săli ale instituției, cu tablouri pline de sensibilitate), precum și față de muzică (un taraf și soliști cu succese chiar la scara națională). Mai mulți sportivi s-au dîstîns în întrecerile republicane ale elevilor.

Părinți, profesori, elevi

Îl cunosc de un deceniu și mai bine, ba chiar pot spune că sînt prieten cu președintele comitetului cetățenesc de părinți din liceu, Dumitru Hanghiuc: un bărbat zdravăn, cu chip blajin

de personaj sadovenian. E primarul comunei Miroslova și tatăl unui elev din liceu. Sprijinul său, ca și al altor păfinți, urmărește încheierea unei mari familii socialiste în școală și este acordat cu perseverență și modestie, cu conștiința că agricultura românească are nevoie mare de oameni cu înaltă calificare, cultivați și înimoși. Părinții s-au convins de calitatea învățământului de aici, prin rezultatele dobândite de absolvenți nu numai la admiterea în învățământul superior, ci și prin locul de cinste ce și l-au asigurat în producția fermelor din împrejurimi și la circumscripțiile sanitare veterinare. Un alt părinte, agricultor, și-a văzut feciorul, Ungureanu Rani, absolvent de merit, așa că și două fiice, gemene, Nina și Lidia, sint acum eleve. Un absolvent al școlii, devenit tată, Amarandei Ion, tehnician veterinar, a stabilit un fel de lege a familiei sale: toți copiii să urmeze Liceul agro-industrial Miroslova. Astăzi Amarandei Carmena și Liviu sint buni elevi aici. De fapt și bunicul celor doi elevi are pasiunea zootehniei: autodidact, este recunoscut de consăteni, de jumătate de secol, ca „doftoroi“ pentru vitele lor.

În altă ordine de idei, e semnificativ azi faptul că și o seamă de copii din orașe învață la bătrînul și mereu tînărul liceu din Miroslova.

O explicație a acestui atașament față de vechiul așezămint de studiere a agriculturii? Greu de dat, mai ales că o vreme aceste instituții erau cenușărese ale învățământului mediu. Abia în ultimii ani, prin grija conducerii partidului și statului, învățământul liceal agricol a căpătat o pondere deosebită, proliferînd promițător pentru destinul satului românesc angajat în plină revoluție agrară.

Încerc o explicație a acestei atracții pentru Liceul din Miroslova, dîncolo de tradiții, pornind de la calitatea cadrelor didactice, în bună parte ingineri de specialitate și cu experiență și talent în educarea tinerei generații, dar și profesori la alte discipline la fel de pasionați pentru apostolat. L-am cunoscut mai îndeaproape pe Maxim Ion, inginer, pe cînd era director, la începutul reafirmării liceaului. Actualmente pune mult

suflet atît în predarea cunoștințelor de mecanică agricolă, cît și în obișnuitele treburi gospodărești ale instituției. Profesoara Chivu Maria, din colectivul de redacție al revistei liceului, „Glasul pămîntului“, și colega sa Puiu Elena, conducătoarea cenealului elevilor, cultivă dragostea pentru literale romine și pentru țară. Tînărul profesor Bunea Dumitru, secretarul organizației de bază P.C.R., pe lîngă aplicația pentru științele sociale și spiritul de bun gospodăru, are pasiunea artelor plastice și a muzicii; a încheiat taraful liceului bîzîndu-se pe talentul și cunoștințele anterioare ale elevilor, deoarece, se știe, din păcate disciplinele artistice sint neglijate în cele mai multe licee și nu arde flacăra frumosului decît acolo unde biruie pasiunea și abnegația. „Artiștii“ săi au adus școlii mai multe diplome. În vizitele făcute liceului în 1981 am fost „preluat“ din miezul de piatră al Iașilor și condus cu mașina la Miroslova de profesoara Letiția Romanescu, inginer agronom, îndrumătoarea unor cercuri de specialitate ale elevilor.

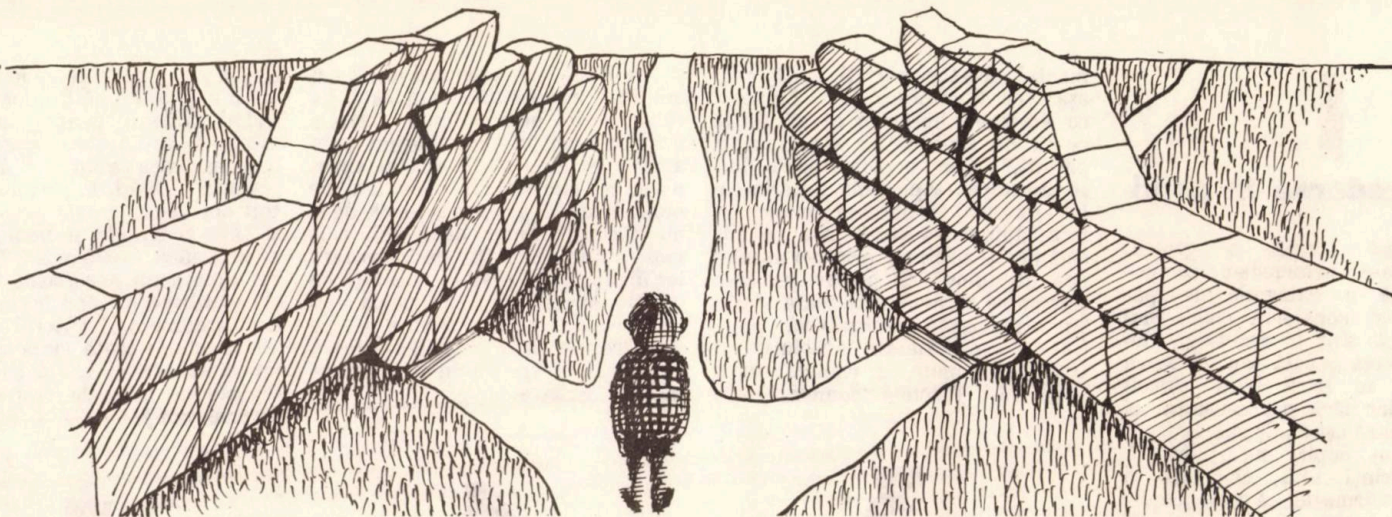
O impresie cu totul deosebită îți lasă cunoștința cu directorul din ultimii ani ai școlii, profesorul inginer Nicolae Cerchez, doctor în științe genetice, autor de manuale și prezent cu peste 50 de lucrări în periodice de specialitate din țară și de peste hotare. El a contribuit mult la strălucirea actuală a liceului, a mobilizat energiile și competența întregului corp didactic. Am reținut modul în care ne-a citat o zicală orientală: „Dacă îți croiești viitorul pentru un an seamănă cereale; dacă ți-l croiești pe decenii, sădește copaci; dacă gîndurile ți-s ațîntite peste veacuri, atunci educă oameni!“ Iată o emoționantă profesie de credință. Profesorul Nicolae Cerchez este partizanul unei anumite rigurozități disciplinare, convins că aceasta asigură elevilor deprinderea cu răspunderea și cu munca ordonată, concomitent cu dezvoltarea inițiativei prin emulație și a spiritului creator prin solicitarea gîndirii. Disciplina o propagă în primul rînd prin exemplu personal. Așa se face că pentru cele mai multe cadre didactice din liceu orarul de lucru

este ca în agricultură: „zi lumină“. Din zori, la asfințitul soarelui. Improvizația și diletantismul sint strîmtoare în această instituție. Așa se explică și faptul că recent profesorul Nicolae Cerchez a fost promovat inspector-șef adjunct pe județ. Asta nu-l împiedică să fie, în continuare, foarte prezent la liceul din Miroslova, un fel de stație pilot a existenței sale.

Pe elevi am început să-i prezint printr-o tînără atrasă de harul poeziei, Luminița Bejenaru. Dar aceeași fată a citit o comunicare la sesiunea semestrială a cercurilor de specialitate ale elevilor, pe o temă foarte terestră: producția zootehnică.

Trebuie să spun că mi-au plăcut mult elevii acestui liceu: frumuși, bine dezvoltăți fizic, bronzați, veseli, spirituali chiar, dar și deprinși cu munca. Îngrijiți, curați, abili în mînuirea instrumentarului de laborator ori de la fermele zootehnice, pot fi găsiți la anumite ore și prin odihnitorul parc al școlii, citind pe Marin Preda, Mihail Sadoveanu, Anatole France, ori acompăniindu-se la chitară și improvizînd melodic pe versuri de Blaga. Un licean de aici, fără profesor de muzică, a primit diplomă pe țară la un concurs de vioară al elevilor. La fizică, la faza națională, doi elevi de aici au luat locul întîi în domeniul cercurilor de creație. Fără profesor de desen, Maxim Adrian a ajuns la faza republicană cu lucrări de artă plastică. Elevii ajută la dezvoltarea începutului de muzeu al școlii, căutînd obiecte prin satele de baștină, ori cizelînd pașnic cămașa unui proiectil de tun. Ei participă la editarea revistei liceului, între două campanii agricole. Desigur, nu toți sint excelenți, dar suflul general de exigență în studiu și muncă, lărgirea preocupărilor umaniste și cultivarea dragostei pentru frumos — obligă și rodește. Așa învață ei să dea prima probă de mare patriotism, de spirit comunist: munca. Și acum o aventură în timp. De ce o aventură? Fiîndcă trecutul acestei instituții în vîrstă de 150 de ani se relevă tot mai interesant, pe măsură ce progresează cercetările istoriei locale și naționale.

(continuare în pag. 173)

cînd și de ce greșesc unii părinți

fericirea de a fi utili

Conf. dr. ION DRĂGAN, Universitatea din Timișoara

Fără îndoială, cei mai mulți părinți sînt bine intenționați în alegerea unei școli sau a unei profesii pentru fiul (fica) lor. Dar, de foarte multe ori, buna-intenție și buna-credință devin sursele greșelilor lor. Căci, buna-intenție și buna-credință nu pot ține loc de competență și de pricepere în problemă;

acestea sînt rodul pregătirii, a studiului, a instruirii. De fapt, greșelile (posibile) părinților izvorăsc uneori și din prea marea dragoste pe care o poartă copiilor. Enumerarea acestor posibile greșeli o facem și cu intenții preventive, adică pentru a feri pe părinții „de azi și de mîine” să repete greșelile părinților „de ieri”.

1 Neîncrederea în copii

O primă formă a greșelii aş intitula-o **neîncredere în copii**. Există o categorie de părinți care-și consideră copiii **mai copii** de cât sînt în realitate. Alegînd viitoarea școală sau viitoarea profesiune în locul fiului (fiicei) lor și chiar fără a-i consulta, ei argumentează așa: „Ce știe el (ea)? E încă un copil, nu judecă!“. Acești părinți uită, cînd fac o asemenea afirmație, că acest „copil“ are deja 18 ani, că și-a dobîndit juridic și psihologic maturitatea, că știe cîteva limbi de circulație universală, că a studiat filozofia, economia politică și chiar psihologia (unii), cu un cuvînt, că are tot ce-i este necesar pentru a putea participa cu „drept de vot“ la stabilirea propriului său destin.

2 Copii „proprietate personală absolută“

O situație similară au și copiii care sînt considerați de părinți ca o **proprietate personală** de care dispun după bunul lor plac. Argu-

mentul acestor părinți sună cam așa: „eu îl îmbrac, eu îl hrănesc, ca atare eu hotărâsc ce să fie și ce să nu fie!“ Chiar așa, stimați părinți? Dar personalitatea lui, sentimentele, aspirațiile și dorințele lui nu mai valorează nimic în fața dumneavoastră? Nu credeți că-l jigniți profund printr-o asemenea atitudine? O jignire pe care s-ar putea să nu o uita toată viața. În consecință, revizuiți-vă poziția de „proprietari absoluți“ și tratați-vă copiii ca oameni, dacă vreți să-i formați oameni.

3 Nevoia „sfatului din afară“

La polul opus se află o altă categorie de părinți, a **neutrilor**. Aceștia se complac în situația de **neamestec în treburile copiilor**. Ei își motivează atitudinea cam așa: „Este destul de mare ca să poată judeca ce face“. Și mai adaugă: „are și mai multă școală ca mine, așa că, ce să-l mai învăț eu?“ Fără îndoială că la 18 ani copilul este destul de mare pentru a ști ce e bine și ce e rău, iar nivelul de instruire poate fi superior față de al multor părinți. Dar, în asemenea situații, de importanță hotărîtoare pentru viața lui, orice om

și, ca atare, cu atît mai mult un om fără experiență, cum este un elev, simte nevoia unui sfat, a unui îndemn, a unui sprijin „din afară“. Și cine sînt cei mai apropiați, cei mai sinceri și cei mai de bună credință pentru a i-l da dacă nu părinții? Chiar dacă unii sînt mai puțin instruiți decît proprii lor fii, au totuși ceva în plus față de aceștia: experiența sau „școala vieții“ — cum i se mai spune — pe care trebuie să o valorifice pentru a le veni în sprijin în aceste momente decisive.

4 Între convingeri „ereditare“ și realități specifice

Există o categorie de părinți pentru care **profesiunea e problemă de... „ereditate“**. Ei consideră că odată cu bunurile materiale pe care le lasă moștenire copilului (casă, mașină, grădină, aparate etc.) este firesc să-i lase și profesiunea. Această categorie de părinți nu-și pun problema dacă fiul (fiica) lor are dragostea, interesul, dorința și mai ales aptitudinile necesare, profesiunii pe care au practicat-o ei, ci, pur și simplu, îi „înzestrează“ cu ea, obligîndu-i să urmeze școala

(facultatea) pe care au urmat-o ei. Dacă li se arată că fiul lor are aptitudini evidente pentru un alt domeniu de activitate — și am asistat la o asemenea scenă — ei motivează „candid“: „Știi, în familia noastră, toți am avut această profesiune — și tata și fratele și bunicul și nu aș vrea să se înstrăineze“. Ce medievalesc sună acest argument! Și totuși, el se utilizează. Cînd înving asemenea argumente, viitorul profesionist se simte toată viața un intrus, un ratat care-și caută satisfacțiile dincolo de hotarele profesiunii, în diverse hobby.

5 „Revanșarzii“

Nici categoria părinților „**revanșarzi**“ nu este de neglijat. Ei aleg pentru fiul (fiica) lor o profesiune pe care viața (greutățile materiale, interdicția părinților, războiul etc.) i-au împiedicat să o practice, neputîndu-se pregăti pentru ea. „Eu nu am putut să mă fac medic — spunea cu nostalgie în glas un părinte — la o ședință dedicată o. ș. p. — „dar vreau ca fiica mea să facă medicină“. „Dar fiica Dv. nu are înclinație pentru așa ceva“ — încerca diriginta să-l lămurească — „și locul ei ar fi la o facultate care pregătește profesori“. „Nu mă interesează o asemenea meserie“ — replica ho-

tărit părintele. „Ce medic va ieși din această fetiță firavă? — se întreba diriginta, dacă la vederea unei zgîrieturi îi vine rău și nu e în stare să înțepie un gîndac pentru a-l așeza în insectar.“

6

„...și orgolioși!“

În vecinătatea acestei categorii de părinți se află **orgolioșii**. Ei fac din alegerea profesiei pentru propriul lor fiu o problemă de ambiție. „Vreau să-i arăt lui cutare (de obicei prieten) că și fiul meu poate face o facultate. Oricît aș cheltui, vreau să facă o facultate!“. Acești părinți nu se întreabă dacă și fiul (fîca) lor ar vrea să facă o facultate, dacă are pregătirea necesară, dacă are aptitudini pentru o asemenea muncă. Asemenea întrebări nu intră în sfera conștiinței lor, căci preocuparea lor — izvorită din orgoliu — este să demonstreze că și el poate „asigura“ o facultate pentru odrasla sa.

Uneori, copiii unor asemenea părinți reușesc chiar să facă față examenului de admitere (datorită meditațiilor pe care i le dau), dar, după ce au intrat în facultate, nu mai fac față ci... fețe-fețe. Pentru această categorie de tineri, facultatea devine un chin, iar, dacă o termină, profesiunea va fi un... calvar. Iată problema la care nu se gîndesc

părinții care fac din intrarea într-o facultate a fiului (fiicei) lor o problemă de orgoliu și nu de satisfacție pentru copil, satisfacție pe care i-ar aduce-o o meserie pe măsura capacităților lui și a preceperilor lui.

7

Ceva despre un ideal al... comodității

Dragostea nețărnută pentru copil îi face pe unii părinți să considere că principala calitate a profesiei pe care trebuie să o aibă fiul (fiica) lor este **comoditatea**. O profesiune comodă (curată, aproape de casă, care nu cere eforturi etc.) este ceea ce-și doresc acești părinți. Și luptă pentru acest „ideal“, avînd uneori adversar chiar propriul fiu (fiică) care, cunoscîndu-și forțele și aptitudinile vrea o profesiune pe măsura lor, „măsură“ care nu se potrivește cu cea a părinților. Dacă în sprijinul copilului mai vin dirigintele, organizația de tineret și colegii, s-ar putea ca părintele să piardă această „bătălie pentru călduț“, spre dezoalarea lui, dar spre norocul copilului lui, spre adevărata lui fericire.

Grija pentru copil, pentru viitorul lui fericit (firească pînă la o anumită limită) îi face pe unii părinți să vadă fericirea sub specia banilor. O profesie bună —

cred acești părinți — este o profesiune bănoasă. Avînd **singur și unic criteriu: banul**, acești părinți fac eforturi supraomenești pentru ca fiul (fiica) lor să apuce pe drumul care duce la o asemenea profesiune (medicina, facultatea de științe juridice, politehnica). Cînd îi se argumentează că fiul (fiica) nu are înclinații sau aptitudini pentru o asemenea facultate (profesiune) le vine să zimbească, deoarece aptitudinile nu intră în „calculul“ lor, ci doar rentabilitatea viitoarei profesii. Cînd și fiul (fiica) le atrage atenția că profesiunea aleasă de ei nu le place, îi întorc spatele, sau îi „aplică vechea constituție“.

*

Ne-am oprit cu bună-știință și cu bună-intenție la cazuri extreme. Nu pentru că ar fi tipice — cum se obișnuiește a se spune — ci fiindcă sînt periculoase atît pentru cei ce cad victimă unor asemenea mentalități, cît și pentru societatea noastră ca atare. Sensibilizarea conștiințelor față de aceste posibile greșeli o însoțim de punctarea adevăratelor criterii care ar trebui avute în vedere de către părinți cînd dau un sfat de orientare propriilor lor copii: dorințele, aspirațiile și idealurile lor, puse de acord cu capacitățile acestora (cunoștințe, deprinderi, aptitudini) și, toate acestea, subordonate cerințelor societății și epocii în care trăim și în care vor muncii copiii noștri. Dacă toate acestea fi-vor împlinite, nu vom mai putea greși, sfatul nostru, al părinților, putînd fi sincer, competent și realist, procurîndu-le copiilor bucurie și o adevărată fericire: fericirea de a fi utili altora.

ERNEST VERZEA

tremur

*Mina zării de cristal
risipise în livadă,
sub laviu albastru-pal,
pretutindeni să se vadă
suliți multe: spre apus
buruieni strîngeau în ele
izul zilei ce s-a dus
și celeste catifele.*

*Joc — acum — de umbre, lin
pe improvizate coarde,
sau etericul carmin
cu pojarul lui mă arde?
că doinînd așa, mereu
ierbii nenumărate,
tot ce-ar fi să mai cînt eu,
de sub glod, tiptil răzbate*

*și pe brazdă, ușurel,
din străbune osuare
fir plătînd de mușfel
suie frunte arzătoare,
încît, parcă nu mai știu:
dorm de mult, visînd, acolo?
ori îmi port în taină viu,
gîndul, prin acest tremolo?*

Dacă mai era nevoie de o dovadă a nestrămutatei sale iubiri de țară, pe care a cinstit-o cu opera întregii vieți, codicilul recent descoperit la testamentul lui Nicolae Titulescu ne-o aduce: „Voesc ca rămășițele mele să se odihnească în Transilvania. Să fiu îngropat la Brașov“. Luptătorul tenace pentru desăvîrșirea statului național unitar român, făptuită prin

Presa engleză satisfăcută

unanima hotărîre a Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia, din 1 decembrie 1918, lăsa astfel un ultim gînd care coincidea cu întreaga sa acțiune diplomatică în slujba menținerii și consolidării independenței, suveranității și integrității patriei sale.

Personalitate cu o biografie ce onorează istoria poporului român, Nicolae Titulescu* a fost, totodată, în perioada dintre cele două războaie mondiale, una dintre figurile proeminente ale scenei politice internaționale. Revine revoluției socialiste, înfăptuită în țara noastră sub conducerea partidului comunist, meritul istoric de a fi făcut dreptate și lui Nicolae Titulescu, evaluîndu-i la dimensiunile corespunzătoare opera — așa cum a făcut-o atîtor și atîtor dintre oamenii de seamă ai acestei țări și ai acestui popor — și așezînd-o în galeria valorilor perene cu care românii și-au ilustrat prezența în istoria universală. În anii de după cel de al IX-lea Congres al Partidului Comunist Român, cînd, în fruntea destinului național a fost investit tovarășul Nicolae Ceaușescu, au apărut o serie de monografii, studii și culegeri de documente titulesciene care restituie națiunii noastre esența operei și activității sale.

Nicolae Titulescu a reușit să ofere lumii în care a trăit, — dintre toți oamenii de stat burghezi — nu numai virtuțile unei activități laborioase desfășurate timp de peste două decenii în serviciul colaborării, înțelegerii și păcii, în a cărei indivizi-

bilitate credea cu toată ardoarea, ci și o concepție unitară politico-diplomatică, animată de o autentică ținută și sorginte patriotică, de un consecvent democratism, de o riguroasă principialitate, de o profundă clarviziune, de un sincer umanism.

Astăzi, la scurgerea unui timp indestulător pentru o judecată de valoare sigură, putem afirma că ansamblul concepției și activității sale îl situează printre diplomații de avangardă ai vremii sale, că izvoarele operei sale se identifică în lupta multiseclară a poporului român pentru a fi stăpînul propriului său destin, pentru independență, suveranitate și integritate, pentru o strînsă prietenie și colaborare cu popoarele vecine și cu celelalte popoare. Tot ceea ce diplomația românească modernă de pînă la el a acumulat în acțiunea pentru afirmarea, apărarea și consolidarea intereselor naționale ale poporului român, s-a regăsit în eforturile pe care Nicolae Titulescu le-a depus în anii cînd, la orizontul internațional se adunau norii grei ai agresiunilor și războiului, pentru a asigura condiții de pace dezvoltării țării sale. Toate acțiunile sale în vederea salvagărdării demnității naționale și păcii poporului român

• Născut la Craiova la 1882,
Nicolae Titulescu
a onorat cu strălucire
domeniul științei juridice,
economice, istorice,
afirmîndu-se cu deosebire
în relațiile internaționale.
A fost membru
al delegației române
la Conferința de pace
de la Paris,
ministru al României
la Londra,
ministru al afacerilor externe
(1927 — 1928 și 1932 — 1936),
reprezentînd țara
la Liga Națiunilor
(1920—1936)
al cărui președinte
a fost în două sesiuni
consecutive (1930 — 1931),
fapt rămas unic
în analele organizației.
Profesor la universitățile
din Iași și București
a fost membru
al Academiei Române
și președinte al Academiei
Diplomatice Internaționale.
S-a stins din viață
la 17 martie 1941,
pe Coasta de Azur, la Cannes,
în exilul impus
de dușmanii săi

— și aceste acțiuni se confundă cu întreaga istorie interbelică a relațiilor internaționale — erau inspirate de un devotament fără margini față de independența, suveranitatea, egalitatea în drepturi și integritatea patriei, fiind străbătute, deopotrivă, de un respect desăvârșit pentru existența suverană a celorlalte state.

Dacă ar fi să numim, într-o succintă evaluare, marile cauze care au înregistrat o majoră contribuție titulesciană, am reaminti mai întâi apărarea pe plan internațional a drepturilor imprescriptibile ale statului român desăvârșit în urma Unirii de la 1 decembrie 1918; consolidarea și organizarea Micii Înțelegeri dintre Cehoslovacia, Iugoslavia și România, inițierea și înfăptuirea Antantei Balcanice dintre Grecia, Iugoslavia, România și Turcia, alianțe defensive, de securitate și colaborare în centrul și sud-estul Europei; convențiile de la Londra din 1933 pentru definirea agresiunii, adoptarea pactului de neagresiune și conciliațiune Saavedra-Lamas; negocierile de dezarmare; stabilirea și dezvoltarea primelor relații diplomatice ale României cu state din America Latină; reglementarea noului statut internațional al strimtorilor Mării Negre, la Lausanne, în 1923 și la Montreux, în 1936. Menționi aparte necesită consecvența atitudine a lui Nicolae Titulescu în direcția normalizării și dezvoltării relațiilor României cu U.R.S.S. (atitudine relevantă, între multiple alte acțiuni, de sprijinul acordat invitării Uni-

nii Sovietice pentru a intra în Societatea Națiunilor, reluării raporturilor diplomatice dintre guvernele de la București și Moscova, act pe care diplomatul român îl califica drept unul dintre cele mai importante din întreaga sa viață, de aportul dat încheierii Tratatelor de prietenie și asistență mutuală franco-sovietic și sovieto-cehoslovac, de negocierea și adnotarea, împreună cu ministrul de externe sovietic M. Litvinov, a proiectului unui pact româno-sovietic de asistență mutuală; atitudinea fermă de denunțare a agresiunilor fasciste oriunde s-ar fi produs ele — în Europa, Africa sau Asia — simpatia arătată Republicii Spaniole, repudierea fără echivoc a încercărilor marilor puteri de ingerințe în treburile altor state sub forma unui directorat al „celor patru” asupra Europei; credința și acțiunea sa fără încetare de organizare imperioasă a unui sistem de securitate colectivă în Europa, destinat să blocheze orice posibilitate a agresorilor fasciști și revizionisti de a tulbura pacea și justiția internațională. A rămas clasică pînă în zilele noastre expresia lui Titulescu: „Hitler este revizionist nu numai pentru el, dar pentru întreaga Europă”. După cum ne amintim, cît de organic se împletea în mintea sa necesitatea ca securitatea europeană să se bazeze pe respectul deplin al suveranității, independenței și integrității statelor, cînd spunea: „Europa nu poate fi iubită decît printr-o patrie foarte concretă”.

Vastul efort titulescian a lăsat urme adînci în istoria relațiilor inter-

naționale interbelice, asociind, în dese ocazii, numele României de acele acțiuni pentru punerea în valoare a principiilor dreptului și moralei internaționale, a egalității suverane a tuturor statelor. Din păcate, datorită lipsei de unitate și fermitate a celor care trebuiau și puteau să se opună ofensivei hitleriste, a politicii conciliatorilor din guvernele de la Londra și Paris, a izolării eforturilor statelor care erau pentru pace, securitate colectivă și colaborare internațională, s-a intrat, curînd, într-o lume guvernată — cum prevăzuse Nicolae Titulescu — „nu de forța dreptului, ci de dreptul forței”. A fost lumea celui de al doilea război mondial, atît de scump plătit de popoare și ale cărui învățăminte sînt mai actuale decît oricînd, la acest început de deceniu nouă.

Urit de forțele reacționare, agresive, hitleriste, din țară și de peste hotare, datorită manevrelor cărora le-a căzut în cele din urmă victimă prin eliminarea din guvern în august 1936 (figura drept cap de listă în tabelul proscrisiilor întocmit atît de Garda de fier, cît și de stăpînii acesteia de la Berlin), Nicolae Titulescu s-a bucurat de stima, simpatia și aprecierea opiniei publice patriotice, democratice, antifasciste din România și de peste hotare.

In urmă cu 50 de ani, demonstrînd o lucidă intuiție dialectică a rolului popoarelor în istorie și, întîi de toate, în cardinala problemă a păcii și războiului, Nicolae Titulescu spunea într-o conferință ținută la Universitatea din Cambridge: „Cum

s-ar putea clădi edificiul păcii fără sprijinul maselor? Și cum poți convinge masele dacă nu prin cuvînt? O doctrină — istoria o dovedește — nu se poate impune decît prin spadă sau cuvînt! Eu unul prefer cuvintele”.

Concepție cu atît mai contemporană nouă, cu cît arsenalul militar din anii aceștia nu lasă omenirii decît alternativa anihilării sau găsirii căilor raționale pentru a clădi o lume a păcii, o lume mai dreaptă și mai bună, o nouă ordine internațională. Ne reamintim cu atît mai mult de mesajul românesc al rațiunii și păcii exprimat de Nicolae Titulescu, cu cît politica externă a Republicii Socialiste România, elaborată de Partidul Comunist Român, cu contribuția hotărîtoare, determinantă, deschizătoare de largi orizonturi a președintelui Nicolae Ceaușescu, încorporează și potențează întregul tezaur al tradițiilor avansate, oferind lumii contemporane imaginea unei diplomații planetare, originale, principiale, dinamice, realiste, cu o contribuție recunoscută în lupta pentru soluționarea marilor probleme de care depînd prezentul și viitorul omenirii.

Oricît de diferite și de importante sînt domeniile vieții internaționale în care a strălucit ilustrul diplomat și patriot român, Nicolae Titulescu, eforturile pentru o veritabilă securitate europeană rămîn domeniul său de predilecție. Puțini sînt oamenii de stat burghezi ai epocii dintre cele două războaie care, pornind de la comandamentele apărării independenței și suveranității, integrității și libertății țării lor,

să fi ajuns la o concepție și o activitate de o asemenea amploare, dedicată înaltei cauze a păcii generale pe continent. Fără îndoială că Nicolae Titulescu se detașează pe fundalul timpului său nu numai prin performanțele capacităților sale intelectuale și prin dragostea sa neștirbită pentru țara și poporul său, ci și prin puterea și tenacitatea cu care a adus contribuția României la căutarea acelor soluții politice de natură să ferească lumea de război. În multe din acțiunile sale, Nicolae Titulescu rămâne un precursor al diplomației contemporane, el fiind necontenit promotorul ideii indivizibilității păcii mondiale, avocatul marilor cauze ale dezarmării, securității, colaborării neîngrădite de nici o discriminare, el fiind animat de o profundă încredere în necesitatea înțelegerii, încrederii și prieteniei între popoare, adeptul fără rezerve al unei lumi clădită prin eforturile tuturor statelor: „Vrem să fim prietenii tuturor națiunilor, fără excepție, dar în treburile noastre nu primim ca stăpin decât pe noi înșine“.

Să ne amintim cum vedea el noțiunea de securitate europeană: „Securitatea nu este operă de formă. Ea este o realitate ce consistă în a se asocia împotriva unui flagel comun ce se cheamă războiul. Dacă asociația este deschisă tuturor națiunilor, fără excepție, și dacă există națiuni ce refuză să participe la ea, aceasta înseamnă pur și simplu sau că primejdia războiului este mai mică pentru ele decât pentru celelalte, sau că în ordinea concepțiilor lor războiul nu este o catastrofă“.

Acum, la centenarul nașterii lui Titulescu, când numele său a fost înscris între marile personalități aniversate în lumea întreagă, la sugestia Organizației Națiunilor Unite pentru educație, știință și cultură, țara și poporul său pot revendica mândria de a-i fi îndeplinit crezul: „Istoria Româ-

niei este istorie care începe. Prea multe veacuri de suferință au plămăduit sufletul românesc pentru ca el să nu proiecteze spre viitor, în virtutea unui fel de compensație naturală, comandamentele instinctului său de justiție“. Adânc pămînteanului—cum însuși se denumea—Nicolae Titulescu, patria sa mîn-

dră și demnă, liberă și suverană, cu un prestigiu internațional nicidec cunoscut, cu o autoritate recunoscută în toate marile probleme ale contemporaneității, România socialistă de azi îi cinstește epitaful: „Cei ce mor pentru o idee sînt eroi al căror testament este unul singur: continuați“.

sîntem convinși că vă interesează

**știati cum și cînd
a început
învățămîntul
românesc?**

● Prima școală de pe teritoriul românesc este cea de la Cenad (secolul al XI-lea). Școala era frecventată de 30 de elevi, pregătiți pentru a deveni canonici.

● Primul manual, care pune bazele didactice ale literaturii naționale, se intitulează „O idee repede de istoria Principatului Țării Românești”, de Florian Aaron (1835).

● Prima școală de mineri datează din anul 1836, la Săcărimb.

● Primul manual didactic de desen și arhitectură este scos în anul 1836 de Carol Valștein, pictor și profesor la Colegiul „Sfîntul Sava” din București.

● Primul curs de geometrie în țările române: „Geometria” lui Legendre, traducere de Petru Poenaru (1837).

● Primul curs de algebră în Țara Românească „Algebra” lui Appeltauer, traducere de Petru Poenaru (1837).

● Prima „Istorie naturală” în limba română aparține lui Iacob Cihac (Iasi, 1837).

● Primul curs de etică este inaugurat la Blaj de către Samuil Micu.

● Prima școală sătească, din Moldova, a

fost întemeiată la Pomirla, de Atanasie Bașotă.

● Primul liceu, în cadrul căruia învățămîntul se bazează pe principii umaniste a fost înființat la Brașov, la 1 decembrie 1544.

● Prima carte didactică în limba română: „Bucoavna”, tipărită la Alba Iulia în anul 1699, de Mihai Ștefanovici — tipograf trimis de Constantin Brîncoveanu.

● Primul profesor român de educație fizică și primul pedagog român, care introduce, în activitatea extracurriculară a elevilor, exercițiile fizice: Gheorghe Mocanu.

● Primul abecedar românesc, scris cu litere latine, apare în 1820 și aparține lui Moise Bota (1789—1873) fost învățător la școlile din Ghioroc și Lipova, județul Arad.

● Prima carte de școală, ilustrată, în limba română: „Cele dintîi cunoștințe pentru trebuința copiilor” (o prelucrare după Pierre Blanchard) de Grigore Pleșoianu (1828).

● Prima carte de matematică tipărită în Țara Românească: „Aritmetica” lui I.B. Francoeur tradusă de Ion Heliade Rădulescu în anul 1832.

● Prima școală elementară de fete a fost înființată de Gheorghe Asachi, la Iași, în anul 1834.

● Prima școală comercială în limba română se deschide la Brașov în 1834. La această școală funcționează ca profesor și Gheorghe Barițiu.

● Prima școală specială de gimnastică, scrimă și dans ia ființă la București, în anul 1834.

● Primele ore de sport în școli se introduc începînd cu anul 1776.

● Prima carte de matematică în limba română a fost tipărită la Viena, în anul 1777.

● Primul manual destinat învățăturii limbii latine, scris de un român și destinat elevilor români: „A.B.C. sau Bucoavna spre folosul școalelor niamului românesc”, de Gheorghe Șincai (Sibiu, 1783).

● Primul manual științific în românește: „Îndreptar către aritmetică” (Blaj, 1785).

● Prima carte de matematică scrisă în românește și tipărită în Moldova: „Aritmetică” de Amfilohie, episcop al Hotinului (1795).

● Prima școală superioară, cu limba de pre-

dare română: Seminarul de la Socola, întemeiat de Veniamin Costache în anul 1803.

● Prima instituție românească de învățământ superior, pusă în slujba poporului, cu limba de predare română: Școala de la „Sfântul Sava”, în-

ființată în anul 1818 de Gheorghe Lazăr (1779—1823).

● Prima „școală de chirurgie” ia ființă în 2/14 ianuarie 1853 la Spitalul Filantropia din București.

● Primele cărți de chimie sînt traduse și publi-

cate de prof. univ. Alexe Marin (1814—1895) în anul 1853.

● Primul manual universitar de economie politică din țara noastră: „Studii sistematice de economie politică. Economie socială”, de Dionisie Pop-Marțian, apărut în anul 1858.

● Primul laborator universitar de chimie a fost organizat de profesorul Ștefan Micu (1820—1879).

● Primul curs universitar de fizică din România: „Elemente de fizică” de Emanoil Bacalogu (1870).

● Primul manual de istorie a pedagogiei românești: „Istoria universală a pedagogiei” (1880. Prelucrare a lui I.P. Eliade după Jules Paroz; cuprinde sistemele de educație și metodele de învățămînt la popoarele antice și contemporane).

● Prima revistă specială de matematică apărută în limba română: „Gazeta matematică” (București, 15/27 septembrie 1895; Seria I 1895—1949; din 1949 apar două serii).

● Prima profesoară universitară de matematică din România: Vera Myller-Lebedev (cu doctoratul în matematică luat la Göttingen).

● Prima serbare școlară de gimnastică are loc în anul 1896, la liceul „Gheorghe Lazăr” din București.

● Primul campionat școlar de oină pe țară se desfășoară la București, în anul 1899.

● Prima școală de șoferi din țara noastră este organizată de renumitul automobilist Leon Leonida, la 16 februarie 1911, în București. Cursurile au fost urmate, la început, de 12 elevi și au durat 2 ani și jumătate, desfășurîndu-se zilnic. Teoria avea două capitole: „călcare de oameni” și „scoaterea de fum a mașinilor”.

● Primii piloți, au fost instruiți într-o școală de pilotaj de pe un aerodrom de lângă Chitila, au fost brevetați în țara noastră în anul 1911.

● Primul institut speologic din lume este înființat la Cluj, la 26 aprilie 1920.

● Primul campionat de volei din țară s-a desfășurat în anul 1921, numai cu echipe școlare din București. Campioană: echipa liceului „Dimitrie Cantemir”.

● Primul campionat de baschet din România a fost organizat în anul 1922 —

echipa liceului „Mihai Viteazul” din București devenind prima campioană.

● Prima școală de mecanică agricolă, de mîrărit și panificație, a funcționat la Titu, județul Dimbovița, în anul 1932.

● Primul doctor în agromonomie din țară: Gheorghe Ionescu-Sisești. El a pus și bazele învățămîntului științific agricol la noi.

● Prima școală românească de virusologie a fost întemeiată de acad. Șt. S. Nicolau.

● Primul laborator termoelectric școlar din țară a luat ființă la Galați.

● Primul orb-surd-mut instruit (licențiat) din țara noastră: Vasile Adamescu.

● Primul manual școlar românesc, tradus în Japonia, a apărut în anul 1979 și se intitulează „Geografia Republicii Socialiste România” (clasa a VIII-a).

● Primul concurs de admitere (treapta a II-a) din țară, susținut pe profiluri (nu pe meserii; repartizarea pe meserii făcîndu-se în funcție de media generală obținută și de opțiunile candidaților) are loc în anul 1979.

Termenul de colindă este familiar tuturor. Și totuși colinda a rămas în bună măsură necunoscută marelui public. Părerea că genul e o dezvoltare exclusivă a unor teme religioase e o prejudecată stăruitoare; se confundă în mod curent cîntecul de stea cu colinda, copiii care merg cu Moș Ajunul nu sînt adevărații colindători, iar textele sînt cunoscute adesea în formălor fragmentară sau degradată.

Considerăm necesar, pentru risipirea vagului în care noțiunea de colindă mai plutește, pentru mulți, să încercăm a-i delimita contururile.

Copiii care merg cu Moș Ajunul, „pițărăi” cum li se spune în Transilvania și Banat, colindă în noaptea de 23 spre 24 decembrie; ei intră în casele oamenilor rostind „Bună dimineața la Moș Ajun”, iar gazda le dăruiește colaci numiți, în acele regiuni, tot pițărăi. Adevărații colindători sînt feciori, bărbai sau fete mari, în unele regiuni ale țării, iar colindatul propriu-zis, care

are loc de Crăciun, iar în unele părți de Anul Nou, are cu totul alt conținut și funcție.

Cîntecele de stea se cîntă de către copiii care merg cu steaua în perioada care începe cu Crăciunul și se încheie cu Boboteaza. Originea acestor cîntece e semicultă, stilul e modern, influențat de muzica bisericească orientală și de muzica și poezia vest-europeană; subiectele sînt exclusiv religioase. Lipsesc urările de încheiere și adesea și refrenele caracteristice colindei.

Colinda are o obîrșie țărănească și o structură în care se vădesc urmele unui fond arhaic. Elementele bisericești reprezintă infiltrații și adăosuri relativ-tîrzii.

colinda românească

La români, chiar și așa-zisele colinde religioase reinterpretează Biblia conform unor credințe populare și unor stări de lucruri cu caracter local. La poarta raiului stă de pază un cioban, sfinții se iau la hartă, iar Adam și Eva, izgoniți din rai, despuiați, scîncesc ca niște copii necăjiți: „Dă-ne, Doamne, haine noi / Că acum e vai de noi“.

Tipul cel mai reprezentativ, cunoscut sub numele de colindă laică scoate la iveală vestigiile unei vechi mitologii populare. În colindele laice sîntem întimpinați de animale ciudate și ființe fabuloase. Prin păduri rătăcește „Păioara“ care măsoară „Pămîntul cu umbletul / Și cerul cu cumpătul“. În fundul mării locuiește „Dulful“, monstru lacom și fricos. Pe tărîmuri necălate de picior de om, leul se bate în săbii cu voinicul. Berbecii „cu lafe de argint“ amenință marea minioasă, iar ciuta „la păr gălbioară“ proorocește în chip de Casandră venirea vîntorului și pieirea turmei de căprioare. Înfățișarea ființelor e atribuită uneori metamorfozelor. Cei nouă cerbispre care țintește vîntorul se dovelesc a fi feciorii săi fugiți de acasă. Păsările albe așezate pe streșina casei nu sînt păsări, ci zilele săptămîinii, simbăta, duminica și luna. Măicuța, spre a-și putea găsi fiul ajuns printre străini, se preface succesiv în iederă, negură și pasăre. Astele participă și ele la această lume miraculoasă: oile pasc în cercul lunii, iar sora soarelui este răpită de voinic în goana calului.

Toate aceste elemente de mitologie sînt integrate unui univers familiar țăranului. Leul evoluează într-un peisaj românesc, doarme la umbra unui mîlin sau „sub un spine măzărut“.

Sora soarelui se căinează ca o fată de țară, iar oaia năzdrăvană făgăduiește ciobanului miei și lapte.

În colindă experiențele de viață ale poporului sînt fixate în forme artistice ce ating nivelul celor mai valoroase producții folclorice. Deși arhaică prin origine, în procedeele de compoziție și stil, colinda nu are un caracter rudimentar sau primitiv; concentrarea stilistică a colindei vădește un îndelungat proces de evoluție, selectare și elaborare a expresiei poetice.

În colindă refrenul este un element nelipsit. Florile dalbe, Mirelul tînerel, Junelul bunu, Leri Ler, iată doar cîteva din refrenele cele mai obișnuite. Refrenul nu are o relație strictă cu subiectul. Același refren poate funcționa pentru mai multe colinde cu condiția de a nu contraveni flagrant cu tema colindei respective; de pildă, refrenul Junelul bunu ar suna cu totul nepotrivit la o colindă de fată. Refrenul se cîntă pe un anumit rînd melodic; la reluarea aceluiași rînd melodic refrenul se repetă. Alternarea refrenului cu versurile din textul propriu-zis, depinde de conturul melodios al colindei respective. Refrenul contribuie adeseori la sublinierea ideii și sentimentului general al colindei, la realizarea unui cadru poetic pentru desfășurarea subiectului.

Tratarea temei are un caracter epic sau lirico-epic. Comparativ cu balada, expunerea subiectului e mai concisă. Dialogul se desfășoară de obicei pe două planuri: interpelarea colindătorilor și răspunsul gazdei pe de o parte și dialogul ce se leagă între eroii colindei pe de altă parte. Colindele de fereastră sînt construite aproape exclusiv pe dialogul între colindători și gazdă.

Unele colinde de acest tip introduc chiar dialogul între membrii familiei gazdei. Cel mai adesea însă, dialogul este susținut de eroii colindei; interpelarea directă a gazdelor are loc doar la început și la sfîrșit.

Forța, darurile și frumusețea eroilor sînt ridicate la proporții de mitologie. Ciobanul amenință marea cu berbecii săi năzdrăvani: „Cînd ei s-or bueni / Marea s-o-mpărți“. Cîntecul fetei tulbură elementele naturii: „Ș-așa-mi cîntă de cu jele / De frunzița-n ceru pere / Și stau apele de-a mere“. Personajele umane se asociază sau intră în conflict cu animale, ființe fabuloase și elemente ale naturii. Personificarea e un procedeu frecvent în colinde; animalele vorbesc și reacționează omeneste, iar marea nu se înfățișează doar ca un element primejdios al naturii, ci intervine adeseori ca un dușman concret.

Conflictul este rezolvat, de obicei, în favoarea eroului, prin victoria acestuia în luptă sau printr-o căsătorie fericită.

Stilul colindei exclude imprecăția sau aluzia obscenă, cadrul e solemn și festiv. Epitetul „dalb“ are o aplicație foarte largă: se pomeneste de „dălbui de păcurar“, de „fată dalbă“, de „dalba sănătate“ etc. Notațiile de culoare ocupă un loc important. Iată, de pildă, descrierea nuanțată colorată a îmbrăcămînții unei neveste: „Lie nispie / Rochie de cuhnie / Ciorapi albișori / Pantofi gălbiori / Pe la toc cu flori“.

Alteori, prin metafore de o mare prospețime, culoarea vibrează, devine sursă de lumină. Galbenul capătă strălucirea luceafărului, ca în exemplul „căluț galben lucește“, iar roșul atinge incandescența într-un vers ca acesta: „Ruja-i arde în cosiță“.

Personajele și obiectele sînt descrise hiperbolic, scîldate în aur și argint: voinicul poartă în comănc pene acoperite cu aur, berbecii au ațe de argint, friul murgului e aurit, boii au coarne poleite cu aur.

Pe alocuri colinda repetă în contexte diferite anumite grupuri de versuri cu o formă relativ fixă. Cele mai numeroase versuri-formulă sînt rezultatul unui lung proces de decantare artistică. Iată de exemplu una din aceste formule deplin cristalizate: „Peste munți mărunți / Cu brazii cărunți; / Peste munți mai mari / Și cu brazii mai rari / Unde apa pică / Pietrele despică; / Unde apa cură / Nime n-o tulbură; / Unde iarba crește / În patru se-mpletește / Nime n-o-ncl-cește“.

Limba colindelor e de o mare bogăție și varietate; termeni dialectali, arhaisme, cuvinte de mult ieșite din uz, stau alături de forme lexicale vădind o mare mobilitate și vitalitate a limbii. Forme de plural necunoscute, diminutivări sur-prinzătoare verbe noi pentru limba literară apar la tot pasul. Iată doar cîteva exemple: **turne** (pentru turnuri); **cerboanie** (pentru cerboaice); **toată fata o luară** (fata substantiv colectiv pentru fete); **milosie** (substantiv colectiv pentru miei); **leuț, fieș** (diminutiv de la fiu); **clonțuț, vulturuț, leuț**; **să îndobosea** (verb obținut prin prefixarea lui obosea); **răzula** (a răzui, verb format din substantivul rază); **lucefește** (verb derivat din substantivul luceafăr).

Limba colindelor oferă cititorului prilejul de a aprecia întinderea limbii române, multitudinea și forța mijloacelor sale de expresie.

MONICA BRĂTULESCU

LUCIAN AVRAMESCU

poem cu dedicație

Pedagogilor încruntați

*nu speriați frumoșii-adolescenți
chiar dacă nu-s adeseori decenți
și poartă prin foaiere drept chipiu
cocoloșitul veacului sicriu;
își dau cu muguri jefuiți pe buze
lăsînd capitole de legi lehuze
și se îmbracă-n verbe fistichii
notîndu-și pe manșete poezii*

*nu speriați frumoșii-adolescenți
chiar dacă nu-s adeseori decenți
și mai sărută-n văzul tuturor
pe cer, albastra dîră de cocor
și stau în parcuri, neurniți cu tunu'
pînă refac din doi, sublimul unu'*

*nu speriați frumoșii-adolescenți
chiar dacă nu-s adeseori decenți
rîzînd cu aiurită nepăsare
cînd riscu-i vaccinează pe spinare*

*nu speriați frumoșii-adolescenți
chiar dacă nu-s adeseori decenți
și se scîlîmbă, amendați cam tare
căt-re sergentul de la semafoare
ei, la nevoie, fără strîmbătate
și-mpart fișia de singurătate
sincer suînd roșeața vieții lor
în obrajii veacului triumfător*

*nu speriați frumoșii-adolescenți
chiar dacă nu-s adeseori decenți
băgînd în cofă, cînd nu te aștepți
lungi șiruri consacrate de deștepți
ei poartă noi idei fără cravată
și pun pe moațe luna demodată
dar nu-i adevărat că au luat pe sus
iluzia statuii lui Isus,
că au mînat adins atomici bouri
să pască iarba vechilor tablouri
că nu știu să descopere-n statui
ai armoniei deghizați pistrui
că greaca și sanscrita le îngheață
seninul zîmbet natural pe față*

*zău, nu speriați frumoșii-adolescenți
chiar dacă nu-s, adeseori, decenți
ei au în schimb ceva ce nimeni n-are
incandescent tărîmul de candoare
și pot să inventeze fără risc
al lumii de la capăt obelisc
nu-i coborîți, vă rog, pe țărna tare
din ale îndrăznelii lor planoare
ei sînt copiii veacului ce vine
prin ei voi veți privi cum se cuvine
coama planetei, formele-i virgine
nu-i coborîți, vă rog, pe țărna tare
din ale îndrăznelii lor planoare*

acad. Octav Onicescu „față în față cu Einstein“

Problema cunoașterii universului, cu întreaga fenomenologie ce îl determină fabuloasa-i existență — și în cadrul căruia Pământul este un punct infinitesimal — a fascinat din cele mai vechi timpuri oamenii de știință. Începând cu cei mai cunoscuți — Aristotel, Arhimede, Ptolemeu, Leonardo da Vinci, Galilei, Copernic, Newton, Planck, Einstein etc. — și sfârșind cu cei contemporani, între care, savantul român Octav Onicescu ocupă o poziție de prim ordin. În mare, viziunea asupra universului s-a situat, la cei

mai mulți dintre ei, pe aceleași coordonate ale unității și permanenței lui — deși logica realității pămîntene contrazicea ultima concluzie. În definitiv, drumurile vieții și materiei își au — trebuie, firesc, să-și aibă — ireversibilitatea lor dialectică. Adică, un sfârșit. „Liniștit“ sau catastrofic, dar un sfârșit. Cum se explică sau, mai bine spus, cum se susține atunci — în contextul logic al teoriei evoluției, ce înglobează noțiunile: naștere, dezvoltare, apogeu, sfârșit — ideea permanenței universului? Ei bine, tocmai încercarea de a da un răspuns acestei întrebări a determinat adîncirea cercetă-

o nouă poartă deschisă în cosmos

● Savantul român dă o replică teoriei relativității. ● De ce nu „moare“ materia? Studiarea cosmosului poate fi făcută numai printr-un punct material? Omul de știință român răspunde: Nu

rilor, lărgirea cunoașterii, în general, și a lămuririi fenomenului de dilatare, de dispersiune a corpului universului, în special, fenomen asupra cărui oamenii de știință — astronomi, fizicieni, matematicieni — au insistat atât de mult în ultimele decenii. Inerția galactică a fost unanim acceptată, ca urmare a existenței forței gravitaționale — socotită elementul determinant al structurii materiale a universului și a proprietăților sale de ansamblu.

Descoperirea marelui adevăr-explicativ — al dispersiunii corpurilor materiale din univers — revoluționar în cosmologie, s-a datorat savantului român Octav Onicescu.

Aprofundând studiul asupra momentului culminant al cunoașterii experimentale, reprezentat de teoria relativității a lui Einstein — „care ne-a iluzionat o clipă cu o imagine geometrică a acestui univers în totalitatea sa spațială și eternitatea sa temporală“, după cum precizia academicianul Onicescu — savantul român a pus bazele mecanicii moderne, creînd teoria denumită „Mecanica invariantă“.

Ce susține și demonstrează ea, vom vedea din conținutul discuției purtate într-o dimineață toridă de august, în intimitatea unui birou modest, dominat de personalitatea gânditorului și spiritul viu, neliniștit, al erecetă-

torului ce revoluționează teoria cunoașterii.

*

— Domnule profesor, înaintea abordării problemelor ce au determinat înțînirea noastră, v-aș ruga să ne spuneți câteva cuvinte despre ... început. Despre copilăria dv. Cititorii, „Almanahului părinților“ vor fi fericiți să afle cum a pornit la drum marele savant de astăzi, care îi onorează, în egală măsură, pe ei și țara.

— În general, sint refractar unor astfel de întrebări. Dar, pentru că drumul meu spre olimpul cunoașterii și dezvoltarea pasiunii pentru știință ar putea orienta pe unii tineri în alegerea propriului lor drum în viață, vă voi da câteva amănunte.

Sint născut în Botoșanii lui Eminescu, Iorga, Luchian, Grigore Antipa, D. Pompeiu, A. Popovici-Biznoșanu, Artur Enășescu etc. Mama — de origine depărtată macedoneană — avea o profundă morală asupra lumii, pe care mi-a transmis-o total. Tatăl, născut în satul Ștefănești pe malul Prutului nostru moldovenesc, m-a învățat, de mic, că nu trebuie să jinduiești niciodată la grădina altuia. Aceste precepte mi-au fost călăuză temeinică în viață.

— Dar, primii ani de școală, primii prieteni?

— Școala primară am urmat-o în Botoșani. Colegi buni am avut mulți. Dintre toți însă cel

mai apropiat mi-a fost Neculai Răut, un elev studios, aureolat de meritul de a fi avut, întodeauna, o carte citită înaintea mea. Prietenia cu el mi-a stimulat pasiunea pentru studiu și citit, pentru literatură.

— Atunci, cum ați devenit matematician?

— Între literatură și matematică nu există incompatibilitate. Din contra, dezvoltându-ți pasiunea pentru lectură, literatura determină, în egală măsură, dorința de studiu și cunoaștere — înclinații indispensabile unui viitor matematician. Norocul meu în apropierea de această disciplină — considerată rigidă și chiar greoaie de cei care n-o învață cînd trebuie și cum trebuie — a fost însă Popovici Puiu, primul meu învățător, un excelent pedagog care și-a exercitat profesiunea cu pasiune, competență și spirit de răspundere. El a știut să ne insufle tuturor dragostea pentru carte, interesul pentru tot ce ni se preda. Pe mine, învățătorul Popovici Puiu m-a înzestrat cu prima și cea mai prețioasă armă matematică: funcția ce corespunde proporționalității mărimilor, instrument-model de raționare abstractă — unul dintre cele mai puternice — care și azi domină în cercetarea matematică a fenomenelor. În liceu, în universitate, în viață, apoi, am avut, de asemenea, norocul unor dascăli de excepție, cu har deosebit,

dar și al unor prieteni și colaboratori deosebiți.

— Totuși, în timp ce literatura sensibilizează, îți dezvoltă gustul frumosului, matematica își păstrează acel — cel puțin pînă la un punct — caracter de rigiditate, pe care l-ați respins mai înainte.

— Vă înșelați și am să v-o dovedesc. Cunoscindu-l pe poetul botoșănean Artur Enășescu, la o vîrstă fragedă pentru mine — după ce acesta se întorsese de la Paris — aveam să leg cu el o deosebită prietenie, bazată pe afinități sufletești. Citind împreună pe Mallarmé și Rimbaud am avut revelația unui străfund comun al poeziei cu matematica. Ca și poetul, matematicianul are mereu grădina infinitului, fiecare din ei căutînd, la fiecare moment, să-i depășească limitele. Unii cu imagini și mișcare, alții cu formule, cu structuri, cu operații. De atunci — datorită acestei revelații — am luat, hotărît, drumul acestei lumi matematice a infinitului. Profesorii, eminenții mei dascăli de mai tîrziu, aveau să-mi întărească hotărîrea de atunci, convingîndu-mă că alesesem bine.

— Ne puteți vorbi despre cîțiva dintre acești profesori?

— Cu cea mai mare plăcere — asemenea ocazii constituind pentru mine momente de pioasă aducere aminte, prilejuri de manifestare a recunoștinței cu-

venite unor personalități ale științei și școlii românești, personalități dominate, în activitatea lor, de conștiința răspunderii și a libertății, de stăpânirea științei profesate și înțelegerea ființelor de care s-au ocupat decenii de-a rindul. Dintre ei voi reaminti numele celor care au fost adevărate faruri în lumina a generații întregi de tineri formați ca oameni și cercetători. Profesori de excepție, oamenii de știință și cetățeni: Dimitrie Pompeiu, Gheorghe Țițeica, David Emanuel (decanul matematicienilor tinereții mele), Anton Daviloglu, Traian Lalescu și alții. Mari matematicieni și excepționali pedagogi, a căror operă a fost vie, trăind alături de activitatea lor de profesori la catedră, cit și prin aceea desfășurată în alte instituții, cu care au colaborat. Glorii autentice ale științei matematice românești și internaționale.

— În dezvoltarea personalității dv. științifice v-ați rezumat la o activitate strict matematică?

— Citiți de puțin. Licențiat în matematică și filosofie — nu am abandonat nici un moment această a doua disciplină. Ca student, am fost cucerit și am urmărit, apoi, cursurile lui Nicolae Iorga și Ovid Densusanu, C. Rădulescu-Motru, P. P. Negulescu și Gh. Gh. Longinescu, profesori care, prin ei înșiși reprezentau *universitatea epocii*. Apoi, alături de Minulescu

Castaldi, Ressu, Steriade, Dărăscu, Anghel, St.O. Iosif, Octavian Goga, etc. — aceste adevărate „coloane ale spiritului” — am frecventat în orele mele libere, „cafeneaua literară și artistică” a vremii.

Am fost prieten și am dialogat intens cu Vasile Pirvan și I. Simionescu, Grigore Antipa și Rădulescu-Motru etc. Preocupările mele de matematician — așa după cum am mai spus — nu le puteau exclude pe cele ale sufletului, ale activităților de artă și cultură. Ca un amănunt, precizez că împreună cu o serie de colegi de la Liceul militar „Minăstirea Dealu” am participat la activitatea primului Institut de educație fizică din țară: O.N.E.F. Condiția umană, deci, mi-a determinat varietatea activităților în care — bineînțeles — accentul a căzut pe principală preocupare și pasiune a vieții, pe principală metodă de studiu a omului, care este matematica. La catedră și în cercetare, în țară și peste hotare.

— Și acum, „Mecanica invariantivă”. Ce v-a orientat cercetările și cum ați ajuns la emiterea noii teorii a mecanicii universului?

— Se știe că universul a fost conceput de oamenii de știință pozitive ca o unitate de corpuri materiale, într-un sistem de interacțiuni ce-i mențin stabilitatea, asigurându-i, prin aceasta existența. Descoperirea fenome-

nului dilatației, stăpinit de legea cu caracter universal a lui Hubble, a întărit convingerea valabilității gândirii de până acum, concretizată și în teoria relativității, prin care Einstein dădea o imagine geometrică a acestui univers, în totalitatea sa spațială și eternitatea sa temporală, încercând să explice prin gravitație, ca determinantă a structurii sale materiale, proprietățile de ansamblu ale spațiului.

Preluând această poziție, a unei științe a mișcării în care întregul univers se resimte în fiecare dintre componentele sale, însă nu pe căi structural-geometrice, ci pe calea analizei proceselor elementare de mișcare, pe linia gândirii newtoniene, „Mecanica invariantivă”, fără a părăsi cadrul abstract spațio-temporal al vechii științe, a regăsit gravitația ca interacțiune inerțială a maselor și, alături de ea, puțin sensibilă la distanțe curente, dar foarte sensibilă la distanțele intergalactice, o interacțiune de depărtare, de repulsie, similară unei forțe elastice, în mare parte responsabilă de „dilatarea lui Hubble” și în aceeași vreme de menținere a stabilității acestui univers în limitele sale, cu necesitate finite. „Mecanica invariantivă” pornește de la interacțiunea a două corpuri și, fără a părăsi principiile mecanicii newtoniene, deci, regăsește și interpretează gra-

vitația ca o interacțiune inerțială a maselor — cu efecte mici la distanțe finite, dar devenind foarte mari la distanțele intergalactice, după cum am spus mai înainte.

Noua teorie — a mecanicii invariantive — extinde legile mișcării de la un corp material, la mișcarea unui sistem de puncte materiale, și apoi, la un sistem continuu — deci, la o mecanică a galaxiilor, sprijinită pe ideea fundamentală a identității de comportare a materiei, la orice nivel. Ca și în teoria newtoniană — mecanica invariantivă explică pe baza legii dinamicii mișcării, conservarea impulsului total al sistemului.

Pornind, așadar, de la studiul a două corpuri, mecanica invariantivă a creat o nouă știință a universului capabilă să explice mișcarea corpurilor cerești și dilatarea universului, difuziunea galaxiilor.

—, Care ar fi, deci, în esență, diferența între noua dv. teorie și teoria relativității, a lui Einstein?

— Mecanica invariantivă privește universul — repet — de pe poziția mecanicii newtoniene, menținând structura euclidiană a spațiului și a timpului, pe care o extinde, în mod firesc, de la mișcarea unui corp material, la mișcarea unor sisteme de corpuri materiale — pornind de la o nouă expresie și explicare

a interacțiunilor, urmînd o cale naturală.

Mecanica cosmologică fundamentată de Einstein se bazează pe faptul că spațiul fizic nu poate fi euclidian, deoarece aceasta ar însemna acceptarea curburii nule, iar curbura nulă, înseamnă lipsă de masă gravitațională. Einstein propune, ca urmare, o structură a spațiului universal mai complexă, luînd ca model spațiul riemannian, cu o metrică, ce cu necesitate, diferă de la regiune la regiune. Deci, diferența esențială rezidă în faptul că mecanica invariantivă nu studiază numai mișcarea unui corp material, ci a unui sistem de corpuri materiale — și că, descoperind forța repulsivă ce duce la respingerea a două corpuri materiale explică și justifică dilatarea universului. Fapt ce nu fusese cunoscut pînă acum.

De altfel, fără existența forței repulsive universul ar fi fost de mult victima unui colaps catastrofic.

— Cum a fost primită teoria dv. peste hotare?

— Cu foarte mult interes.

Teoria mecanicii invariantive a fost prezentată la Universitatea din Paris (la Sorbona), ca și la Universitățile din Roma, Milano, Genova, Torino, Centrul Trieste etc. Pretutindeni a fost primită fără obiecții. Ba, aș putea spune că, prin prisma discuțiilor purtate și plusul de lămuriri solicitate de marii mate-

maticieni ai vremii, prezenți la expunerile mele, s-ar putea trage concluzia că a fost înșușită. Și totuși lucrurile nu stau chiar așa, pentru că oamenii de știință sînt — încă — copleșiți de teoria relativității, de ceea ce s-ar putea numi „mitul einsteinian“. Mit de care oamenii nu se pot rupe prea ușor. Ca în toate situațiile, noul pătrunde greu și e la fel de greu înșușit. Important, totuși, rămîne faptul că teoria invariantivă nu a fost respinsă de nimeni pînă acum. Și aceasta poate fi considerată o formă a accepției ei — chiar dacă — oficial, această recunoaștere întîrzie.

★

Noua teorie a mecanicii invariantive, constituie, așadar, un nou drum în studiul mecanicii universale ce asigură științei românești laurii unui succes de mare prestigiu — cu atît mai important, cu cît vine să restructureze, parțial, o gîndire (a lui Einstein) unanim acceptată în ultimele decenii, și chiar în zilele noastre.

Dacă totuși, teoria academicianului Octav Onicescu, peste toată evidența și valoarea conținutului său științific, nu a intrat încă „în drepturi“, cum se spune, marile adevăr al teoriei mecanicii invariantive va birui pînă la urmă datorită tocmai evidenței noului pe care îl aduce.

T. TECUCEANU

Academicianul Octav Onicescu la 90 de ani

Anul acesta, în 1982, profesorul universitar Octav Onicescu — creator și strălucit reprezentant al școlii matematice românești — împlinește 90 de ani. Nouă decenii de viață, dintre care, cel mai mulți (65 de ani) au fost puși în slujba idealului superior al dezvoltării științei românești și universale.

După terminarea cursurilor vestitului liceu „August Treboniu Laurian“ din Botoșani — absolvit cu media 10 — tînărul Octav Onicescu avea să urmeze facultatea de Științe (Matematică) și, în paralel, pe cea de Filozofie din București, asigurîndu-și o temelnică și completă instrucție ce a stat la baza activității savantului de mai tîrziu, caracterizînd-o prin precizie și profunzime a gîndirii.

Declanșarea primului război mondial l-a găsit titluar al catedrei de specialitate la liceul militar „Mînaștirea Dealului“, de unde, odată cu intrarea României în bătălia hotărîtoare pentru realizarea marelui nostru ideal național, Unirea, a devenit olîter combatant, luptînd pînă la obținerea victoriei finale.

Apoi, profesorul Octav Onicescu și-a continuat studiile de specializare la Roma, unde — avînd conducător științific pe marele matematician Tullio Levi Civita — și-a luat doctoratul cu calificativul „Magna cum laudae“. Pasionat copleșitor, de „disciplina disciplinelor“ — cum este caracterizată matematica — s-a îndreptat spre Paris, unde a lucrat alături de toți marii savanți ai lumii din Orașul-lumină. Aici a organizat un seminar pentru tinerii matematicieni români, cu rezultate deosebite. Profesorul Octav Onicescu era preocupat, deci, nu numai de propria formare științifică, ci și de conturarea unei „școli matematice românești“ — idee tradusă în fapt și dezvoltată continuu, de atunci încolo.

În activitatea sa ulterioară — ca profesor al Universității din București — avea să devină creatorul școlii românești de calculul probabilităților.

Împreună cu profesorul Gheorghe Tîlpea a organizat revista „Natura“ și, mai apoi, a înființat școala de statistică-actuarial și calcul la care au colaborat matematicienii de frunte ai țării ca: Gheorghe Mihoc, N. Clărescu, Al. Pantazi, N. Teodorescu, Al. Froda. Împreună cu matematicianul Zervos din Atena a inițiat și organizat „Uniunea balcanică a matematicienilor“, căreia l-a fost primul președinte.

Permanent preocupat de împrobă-tarea continuă a informației științifice academicianul Octav Onicescu a condus „Seminarul Onicescu“ care a avut un rol important în formarea generațiilor de tineri matematicieni români, iar ca secretar general al „Societății române de știință“ și ca președinte al „Secției de teoria probabilităților și statistică matematică“ a ținut numeroase conferințe la: Geneva, Atena, Roma, Paris, și alte centre ale activității științifice internaționale. Este președintele „Comitetului internațional de mecanică“ care își are sediul în orașul Italian Udine în Genova, în anul 1973, împreună cu Gheorghe Mihoc, a expus o nouă teorie asupra lanțurilor cu legături complete, teorie care are numeroase aplicații în economie, industrie și învățămînt.

Pentru activitatea sa deosebită, dusă pe tărîmul științei, l s-a acordat titlul de profesor emerit și a primit Premiul de Stat pentru lucrările sale în domeniul teoriei probabilităților și statisticii matematice.

Dr. VASILE ȘTEFĂNESCU

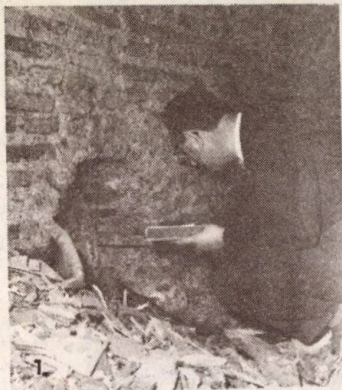
Labirintul
marilor semne
de întrebare

subteranele tainice ale Bucureștilor

● refugiul secret al castelului Belvedere ● „tunelul-metrou” de sub strada Răzoare: cale de refugiu, adăpost haiducesc sau drum secret al pandurilor? ● de la comorile Plumbuitei, la tezaurul lui Constantin Brîncoveanu ● ospățul lugubru al Doamnei Chiajna ●

Am auzit din copilărie despre existența unor catacombe în diverse puncte ale orașului și mai ales pe malul Dimboviței. Legende care circulau în jurul acestor enigmatice subterane, tradiția populară le-a legat de-a lungul timpului de dispariția unor temerari adolescenți care au încercat să le exploreze, de oameni închiși în bezna din adâncuri, de ascunderea unor tezaure fabuloase... Încă din secolul trecut scriitorul Ion Ghica a menționat prezența în București a unei vaste rețele subpământene care ar uni casele domnești din oraș, iar mai recent, Tudor Arghezi a consemnat și el drumul secret că ar fi străbătut arterele centrale ale Capitalei. Gazetar fiind, așteptam cu nerăbdare momentul potrivit pentru a încerca să dezleg misterul labirintului subteran. De aceea, când am auzit de descoperirea la care se ajunsese în incinta spitalului Colentina, am pornit imediat cu foto-reporterul Nicu Vasile la fața locului. Acolo, lucrătorii care reparau mica clădire fără etaj unde și avea sediul laboratorul de serologie au avut surpriza să descopere sub edificiu o subterană de mari dimensiuni. Era o construcție cu totul aparte, cu pereții groși de peste un metru și cu arcade de tipul celor din secolul al XVIII-lea. Un bătrîn localnic, care asista la lucrări, mi-a povestit că pe acele locuri ar fi

existat o bolniță din adâncurile căreia ar fi pornit un tunel ce se îndrepta spre palatele de la Tei și Plumbuita...

„Comorile“ Plumbuitei

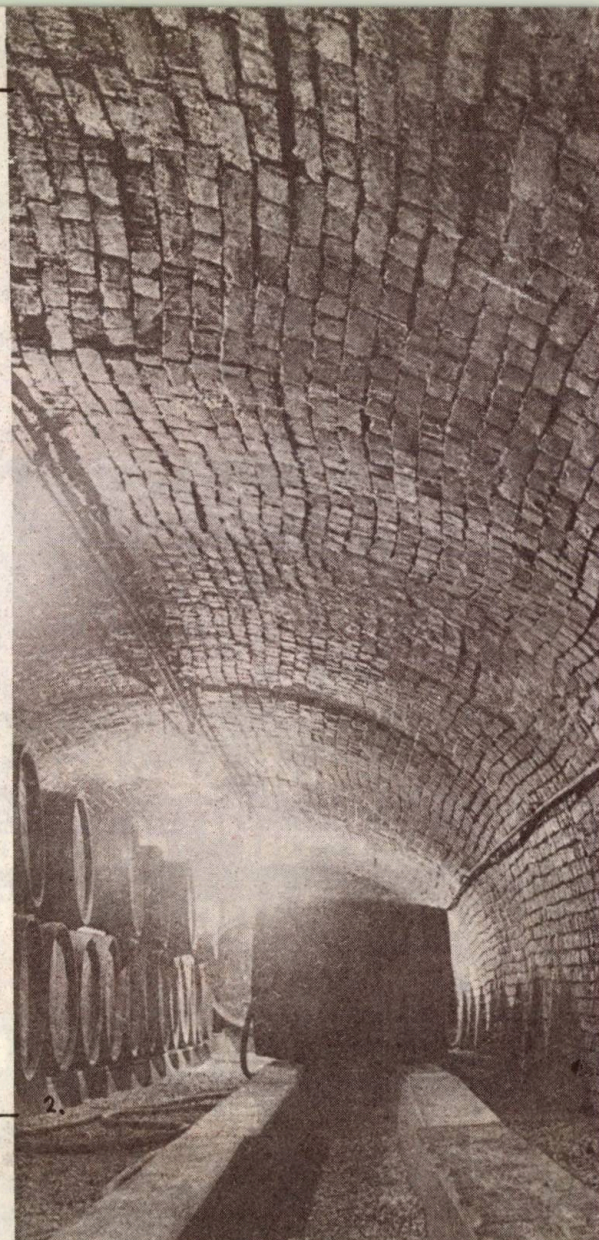
În urmă cu aproape cinci decenii a apărut în revista „Ilustrațiunea română“ o suită de reportaje cu acest titlu. Cititorii vremii erau informați despre tunelul ce lega mănăstirea Plumbuita de palatul domnesc de la Tei. Intrînd în incinta mănăstirii am văzut fosta casă domnească construită de Matei Basarab între anii 1646–1647. Din secularul edificiu se mai păstra colonada de cărămidă a pridvorului deschis, împodobită cu coloane rotunde, iar

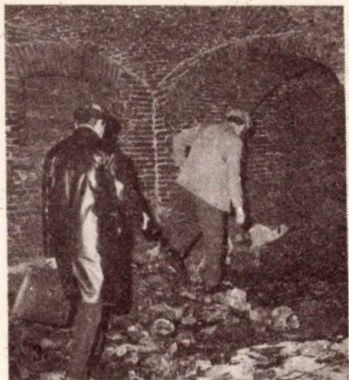
1.
Arheologul Panait
P. Panait în pi-
nițele casei dom-
nești din Tei

2.
Depozitul de vinuri
din str. Răzoare

3.
Prin catacombele
din str. sf. Ion-Nou

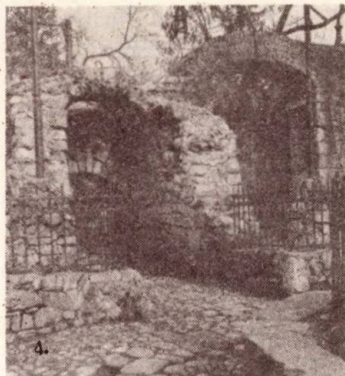
4.
„Acolo unde, dacă
s-ar săpa, s-ar da
de un tunel“ (Ru-
inele din spatele bi-
sericii Schitu Măgu-
reanu

dedesubtul ei așa-numitul „beci istoric“, loc unde în anul 1848 au fost închiși numeroși revoluționari, printre care și Ion Cîmpineanu.

La aproximativ un kilometru depărtare de Plumbuita o fortificație stătea martoră a vremurilor tulburi de odioasă. Înzestrată cu un masiv parapet, sprijinit de contraforturi, clădirea a fost ridicată în anul 1822 de domnitorul Grigore Ghica pe locul vechii case părintești a marelui ban, Dumitrache Ghica. Aici și-a avut reședința Alexandru Ipsilanti, care în martie 1821 l-a primit pe Iordache, solul lui Tudor Vladimirescu. O legendă învăluie într-o aură de mister palatul. Se spune că din sala de vînătoare sau din iatacul domniței, printr-o ușă mascată se putea coborî într-o tai-

niță ce avea legătură cu un tunel care corespundea cu mănăstirea Plumbuita. Am vizitat edificiul, restaurat astăzi, dar mi-a fost imposibil să detectez butonul magic ce mișca pereții spre drumul secret. Eram însoțit de arhitectul Justinian Vlădescu, care în urmă cu un deceniu ar fi găsit intrarea în subterană. Într-adevăr, în beciul palatului arhitectul mi-a indicat o nișă, îngropată în pământ, pe unde ar fi pătruns în tunel...

Muzeul inedit

În apropierea Pieții Unirii înființează de câțiva ani un muzeu original. El prezintă turiștilor români și străini o porțiune din subteranele palatului domnesc

de la Curtea Veche. Sînt vestigii ale renumitei Vistierii voievodale, beciuri adînci și întinse unde multe veacuri au fost adăpostite tezaurele domnești. Înalte de peste 5 metri, cu ziduri groase și bolți masive, respectivele subterane au dezvăluit nu demult că geneza Bucureștilor este mai veche cu un secol decît data cunoscută din izvoarele scrise. Aici arheologii au descoperit urmele unei fortărețe din a doua jumătate a secolului al XIV-lea, peste fundațiile căreia Tepeș Vodă și-a ridicat în anii 1458—1459 palatul său domnesc, care dispunea de vaste pivnițe. Istoria atestă faptul că aici a pătruns și „Vulturul Moldovei“, marele Ștefan, după ce l-a învins pe Radu cel Frumos în 1473. Puțin mai tîrziu, legenda spune că în aceste beciuri s-au petrecut scene dramatice. În anul 1564 a fost prins și legat în lanțuri Dumitru, fratele adoptiv al lui Despot Vodă, pretendent la tronul Țării Românești. Doamna Chiajna, voind să scape de acest dușman, l-a aruncat în bezna vastelor subterane și apoi a dat poruncă să fie ucis. Despre acest eveniment tragic, scriitorul Constantin Gane nota: „...ca o adevărată Salomee, în timp ce participa la un banchet oferit în cinstea frunțașilor boierimii, un slujitor i-a adus pe o tavă de argint capul celui ucis... „Mireioaia“ ar fi luat capul încă sîngerind și

l-ar fi aruncat pe masa celor ce se ospătau...”

Și tot istoria mai consemnează faptul că în aceste subterane au fost adăpostite uriașele avuții ale lui Constantin Brîncoveanu. Referindu-se la momentul cînd turcii au ridicat întreaga familie a voievodului, Mihail Kogălniceanu a arătat într-un studiu că în afară de pietrele prețioase, obiectele și monedele de aur, jefuitoarii au confiscat și coroana voievozilor români, evaluată pe atunci la suma uriașă de 300 000 de scuzi. De asemenea, tezaurul domnesc conținea 2 000 de medalii de aur cu efigia lui Brîncoveanu, iar în caseta Doamnei Marica se aflau giuvaeruri în valoare de 500 000 de taleri și un inel „cum nu se mai văzuse la Poartă“.

„Metroul“ de sub șoseaua Panduri

O scrisoare primită de la pensionarul Ion Beldiman m-a făcut să cunosc încă o verigă a lanțului de subterane ce străbat orașul. Scria interlocutorului meu: „Eram copil de școală cînd am observat în curtea unei case bătrînești o intrare întunecoasă care ducea spre adîncurile pămîntului... Am coborît în văgăună, dar n-am putut înainta prea departe din cauza beznei...” A doua zi eram la întretăierea

b-dului Geniului cu str. Răzoare, lângă linia ferată. Sub magazinul Gostat era un depozit de vinuri amenajat într-o pivniță sui-generis. De fapt, masivele butoaie erau plasate pe o porțiune din galeriile unui tunel. La aproximativ 12 metri sub șoseaua Panduri am mers pe un veritabil traseu de metrou construit în secolul trecut, asemănător intrucitva cu ipoteticul drum subpământean amintit de Tudor Arghezi, pe care s-ar fi putut călători cu trăsura. Același tunel l-am întâlnit pe șoseaua Panduri la numerele 117 și 125, unde gospodarii foloseau porțiuni din el drept pivnițe. Vîrstnicii locatari Maria Șetrărescu și Elena Nicolae mi-au relatat c-au auzit din bătrîni că respectivul drum subteran ar fi fost construit de pandurii lui Tudor Vladimirescu și folosit de aceștia. Pensionarul Alexandru Țone era de părere că galeriile se continuau spre Cîțoceni și Uranus iar alții mi-au povestit despre faptul că haiducii Tunsu, Zdrelea și Mărunțelu se ascundeau adesea în tunel spre a scăpa de poteră...

Refugiul secret din parcul Regiei

O nouă scrisoare primită de la un corespondent bucureștean mi-a îndreptat pașii spre fostul

parc al Regiei. Acolo, am zărit în dreapta ziduri măcinate de vremuri și în imediata lor apropiere o clădire cu etaj în formă de turn. Era fostul conac boieresc al lui Dinicu Golescu, restaurat în urmă cu cîteva decenii. Chiar în zidul din parc o poartă masivă de fier închidea o cameră hexagonală ai cărei pereți înnegriți de fum purtau numeroase nume de oameni și ani. De aici, pornea o galerie îngustă, un fel de coridor, care se curba spre dreapta, dispărînd în beznă. Cu sprijinul unor tineri s-a scos molozul din acel ciudat tunel pe o porțiune de aproximativ 20 de metri. Era refugiul secret al castelului Belvedere, galeriile sale ducînd dincolo de valea Dimboviței, la mare depărtare, așa cum mi-au declarat cîteva vecini. Cercetînd documentele istorice am aflat că în acest conac au fost închisi de Tudor Vladimirescu membrii Divanului care i s-au opus și că viteazul pandur s-ar fi folosit de tînuita cale de comunicație subterană spre a ajunge la Cîțoceni. Scriitorul Camil Petrescu semnalează faptul că în anul 1848 frații Golescu, Nicolae Bălcescu, Costache Rosetti, Ion Ghica și Cezar Bolliac s-au întâlnit în conacul de la Belvedere. Mai tîrziu, edificiul a devenit proprietatea lui Efigham Grant, de la

al cărui nume și-a căpătat titlatura actualul cartier...

*

Drumuri subterane s-au descoperit și în alte locuri din București. Vestite sînt tunelurile aparținînd fostei curți domnești din Dealul Spirii, așa-numita Curtea Arsă. Cu prilejul cercetărilor arheologice s-au făcut investigații pe traseul tunelelor din str. Cazarmii și str. Puțul cu apă rece. Datorită indicației unui bătrîn care locuia pe str. Sf. Ion Nou am reușit să identific în apropierea malurilor Dimboviței gura unui tunel din secolul al XVII-lea, care se îndrepta spre Piața Unirii. Se pare că edificiul a aparținut vechiului Mecet turcesc...

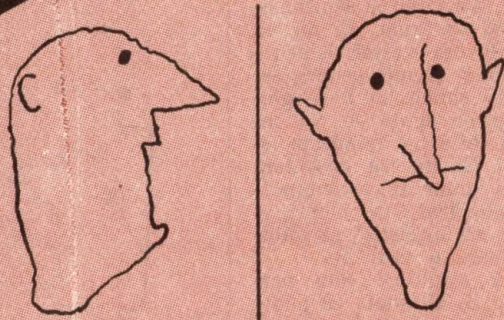
În cartierul Dudești-Cioplea specialiștii de la Institutul Proiect-București cercetînd clădirea fostului conac Cantacuzino au avut surpriza de a pătrunde din vasta pivniță într-un tunel. Oamenii de prin partea locului arătau că ei știu din bătrîni că acest drum ar duce pînă la mănăstirea Văcărești... La fel de neașteptate au fost cercetările întreprinse în Cîșmigiu. Arhitectul Marin Hullean, care a reamenajat lacul în anul 1948, a dat de urmele unui sorb ce aparținea canalului subteran în lungime de 2 kilometri care lega Dimbovița de lac. Și pentru că am amintit de Cîșmigiu, relatez

informația obținută de la un cunoscut arheolog, care mi-a povestit despre tunelul ce a existat în spatele bisericii Schitu Măgureanu, drum subteran ce făcea legătura cu palatul Crețulescu. În fine, cu prilejul lucrărilor edilitare din fața Casei Armatei, muncitorii au dat sub pavajul Căii Victoriei peste vestigiile mănăstirii Sărindar, cu întinsele sale pivnițe. De asemenea, cînd am pătruns în subteranele hanului Gabroveni, ridicat în jurul anului 1740, mi-am dat seama că mă aflu în rețeaua de tunele ce aveau legătură cu Curtea Veche. Se confirmă informația din volumul întîi al „Marelui dicționar geografic al României”, apărut în anul 1898: „Între casele Băleanului și ale Bărcănescului erau pivnițe și ganguri subterane ce se întindeau spre palatul Societății de asigurare «Națională» mergînd pînă la Curtea Veche și servind drept ascunzătorii”. Într-adevăr, s-au găsit asemenea drumuri tînuite în str. Doamnei, la Radu Vodă, pe Calea Moșilor, unde legenda afirmă că vestitul Manuc-bey și-ar fi ascuns tezaurul... Totul confirmă faptul că zbuciumatele vremuri de odinioară i-au silit pe voievozi și boieri să amenajeze la casele domnești și conace ieșiri secrete în caz de pericol...

SIMION SĂVEANU

mic tratat
de psiho-pedagogie

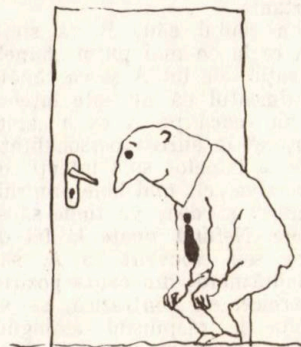
Desene de G. MACHE

bariere în calea comunicării eficiente

EUGEN NĂSTĂȘEL

Limbajul tăcut al celui ce ascultă

*„Tăcerea este unul din
lucrurile cel mai greu de
combătut“
B. SHAW*

Din 24 de ore, dormim 8. Din restul de 16, comunicăm 11. Din cele 11, ascultăm cel puțin 5. La 35 de ani ducem cu noi o „experiență în ascultare“ de cel puțin 65.000 ore.

Nu cunoaștem exact această cifră, dar îi intuim amploarea. De aceea la posibila și banala întrebare „Știm să ascultăm?“, am da ca răspuns firesc „Desigur!“. Și, totuși, una din barierele principale în comunicare stă în

faptul că nu știm să-l ascultăm cu inteligență și înțelegere pe celălalt.

Să considerăm două moduri frecvente, dar diferite, de ascultare și trei personaje.

Unul din moduri presupune că o comunicare între două personaje, A și B, este blocată atunci când ultimul nu acceptă ca adevărat sau credibil ceea ce îi spune primul. În acest caz, A își propune ca scop să-l determine pe B să fie de acord cu ideile, faptele sau informațiile pe care i le expune.

Putem conferi personajelor A și B diferite roluri: șef și subaltern, soț și soție, părinte și copil etc. Roluri distincte, dar rezultat final posibil aproape identic: lipsa de înțelegere.

Să presupunem că A este șeful lui B. Îl cheamă și îi spune: „Cred că modul cel mai bun de a-ți rezolva sarcina curentă este următorul...“, introducând la care B dă o replică evazivă de genul „Mda...“.

Din punctul de vedere al primului mod de a privi ascultarea, răspunsul lui B este un indiciu de proastă comunicare: B nu înțelege cea mai bună cale de a-și rezolva lucrările. Deci pentru a îmbunătăți comunicarea A crede că trebuie să-i explice lui B de ce punctul său de vedere este cel mai bun.

Ce se întâmplă în continuare? Vom presupune că A este logic și clar în exprimare și deci ex-

pune corespunzător faptele și ideile sale. Crezînd că știe semnificația răspunsului „Mda...” dat de B, nu caută să-i afle părerea, ci începe să-i explice. Observă însă că B tot nu este convins și după puțin timp ajunge la una din următoarele concluzii:

— că nu a fost suficient de clar în explicațiile sale;

— că B nu vrea sau nu este în stare să-l înțeleagă.

În prima variantă, își continuă explicațiile, dar este din ce în ce mai iritat și mai lapidar.

În a doua variantă renunță la un moment dat să-l convingă pe B și îi dă ordine seci pentru a fi executate.

Ce fenomen are însă loc în realitate?

În cadrul acestui proces de comunicare se produce o interacțiune de atitudine, opinii și sentimente, interacțiune pe care de cele mai multe ori A nu o sesizează. Cu cât încearcă să-i explice mai bine lui B și cu cât acesta pare să nu înțeleagă, cu atât A resimte mai mult o stare de frustrație. B pare să devină o amenințare la adresa capacității sale logice. Întrucît A nu se îndoiește de această capacitate, sentimentul îi este deosebit de neplăcut și de aceea îi vine mult mai ușor să-l perceapă pe B ca fiind limitat în posibilitățile sale de a înțelege. Această percepere începe însă să influențeze tot mai mult ceea ce spune A. Din acest motiv,

B este evaluat și tratat în continuare tot mai mult din punct de vedere al valorilor lui A, iar valorile proprii ale lui B tind să fie tratate ca neimportante.

La rîndul său, B va simți din ce în ce mai puțin „bunele intenții” ale lui A și va căpăta sentimentul că nu este înțeles. Îl va vedea pe A ca o „amenințare” la adresa personalității sale, a bunelor sale intenții de a rezolva „cît mai bine propriile lucrări” și deci va tinde să se apere. Nefiind poate la fel de logic sau elocvent ca A, sau neîndrăznind, din cauza poziției ierarhice, să contrazică, se va limita la răspunsul ambiguu.

Să examinăm acum cel de-al doilea mod de ascultare în care avem același personaj B și un alt șef C.

Al doilea mod consideră că se ajunge la blocarea comunicării dacă B nu-și poate expune propriile idei din teama că nu vor fi acceptate de A. În acest caz, comunicarea este posibilă atunci cînd atât A, cît și B doresc să-și exprime și să-și accepte reciproc deosebirile punctelor de vedere.

În această situație, răspunsul „Mda...”, dat de B, nu va fi privit inițial de către C ca un semn de proastă comunicare. C nu va presupune că știe ce vrea să spună B prin „Mda...” și va căuta să afle. El nu va începe să-i explice lui B ce tre-

buie să facă, ci se va hotărî să-l asculte.

În procesul care va urma, el nu va presupune că există numai o interacțiune logică, ci și una de valori, atitudini și sentimente, proprii fiecăruia. El nu va ignora influența acestor elemente asupra lui B și nici asupra sa. În loc să-i spună lui B ce gîndește sau ce simte A va încerca să afle ce gîndește și simte B. El nu va considera ceea ce îi spune B ca neimportant, neadevărat sau nelogic, ci va căuta să înțeleagă „realitatea” pe care o vede B.

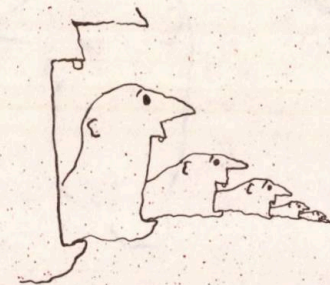
Această atitudine este percepută de B. El **simte** că poate exprima ceea ce crede, devine mai puțin defensiv și, cu dorință de înțelegere și cooperare, este inclinat să evalueze cît mai exact ceea ce vrea să-i spună C.

Reflectînd asupra celor două moduri diferite de a asculta, ne putem da seama că al doilea conferă mult mai multă eficiență procesului de comunicare.

Această eficiență depinde de dorința sinceră a ambelor părți de a vedea și accepta puncte de vedere diferite. În astfel de situații sînt implicate atât elemente logice, cît și afective, proprii celor care comunică.

Și de cîte ori avem în față pe B să nu uităm că multe neînțelegeri și rezultate descurajatoare ar putea fi evitate dacă ar fi mai mulți C și mai puțini A.

Niagara metaforelor moarte

*„Lăudat fie omul care,
neavînd nimic de spus,
nu confirmă acest fapt
prin cuvînte”*

ANONIM

Limbajul face posibilă înțelegerea și cooperarea în diferite acțiuni umane. În această interacțiune fiecare dintre noi caută să exprime, în mod cît mai convingător, tot ce știe și simte, apelînd, deseori, la cuvînte sau expresii cu „încărcătură” afectivă.

Din păcate, uneori, acestea sînt privite ca simple „ornamente” ale vorbirii și nu ca instrumente active în procesul de comunicare și deci trebuind să poarte amprenta puternică a ceea ce simțim. Instrumente care trebuie să exprime judicios și adecvat o idee, determinînd prin aceasta în mod efectiv o atitudine sau o acțiune.

Să luăm un exemplu extras din publicația PRESA NOASTRĂ (nr. 11, 1980), din *Tribuna Ialomiței* (25 octombrie, 1980).

„O constelație de prunci, rostită cu patos și generozitate în bănci de către învățătoare, seamănă cu plinile albe pe care maica noastră țărăncă le așează la copt. Privită din interior, sala de clasă pare un cuptor sacru, un sanctuar al împlinirii. Numai că aici pulsează în aer acel miros proaspăt de cerneală tipografică fără de care sentimentele noastre ar fi mai mici”.

Un astfel de pasaj credem că ridică în fața unui cititor atent și ingenuu o serie de semne de mirare: cum poate „pulsă mirosul tipografic” sau cum se pot „îngrămădi cu patos și generozitate” copiii într-o clasă asemuită cu un cuptor de copt pîini, sau cum fără „acel miros proaspăt de cerneală tipografică” sentimentele noastre „ar fi mai mici”?

Ce reacție putem presupune că vor determina aceste „imagini” la cititor? Sau ce reacții a urmărit să determine autorul acestor rinduri?

Exprimări care nu conțin nimic putem folosi și întîlni în activitatea noastră obișnuită de fiecare zi. Iată cîteva din acestea, culese într-o discuție în cadrul unui colectiv de informaticieni:

„Este un contract de largă respirație” — menționa un participant, referindu-se la un contract privind introducerea unui sistem informatic într-o întreprindere.

„Trebuie să ancorăm informatica mai mult în conducere” — era o altă părere exprimată.

„Cred că trebuie să ne așezăm mai mult cu fața la probleme” — își exprima opinia un altul, referindu-se la faptul că nu au fost încă rezolvate unele aspecte dintr-un contract.

„Mă voi strădui să realizez un salt și în această direcție” — replica un participant criticat pentru o activitate editorială mai slabă.

Cum putem evita „exprimările” care nu exprimă aproape nimic?

Poate ar fi util să ne amintim că acum aproape 50 de ani un semantician de origine poloneză, A. Korzybski, propunea o interesantă analogie

între cuvînt și lucrul concret simbolizat prin acesta.

Lucrul real este un „teritoriu” care este reprezentat de o „hartă” — cuvîntul.

„Teritoriul” este o realitate extrem de complexă. El nu poate fi descris în totalitate de către o hartă. Poate fi însă înfățișat mai detaliat sau mai puțin detaliat, mai fidel sau mai puțin fidel, de către „hărți” întocmite la un nivel mai scăzut sau mai ridicat de abstractizare.

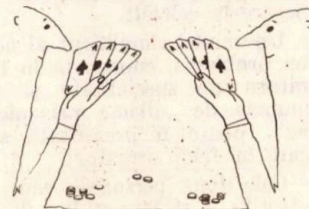
Dar oricare ar fi nivelul, nu trebuie uitat că „hartă” NU este „teritoriul”, ci numai o încercare de a-l reprezenta.

Aceasta nu ne scutește însă de obligația de a face, în funcție de scopul comunicării, „hărți” cît mai fidele ale „teritoriilor” pe care vrem să le înfățișăm. Căci hărțile servesc, de obicei, pentru orientare în teritoriu, deci pentru acțiune.

Și cui i-ar servi o hartă, chiar foarte frumoasă, care îi expune un teritoriu inexistent sau deformat?

Cuvintele pot suna frumos, dar de cele mai multe ori scopul rostirii lor este să determine, convingător, acțiuni eficace. Din această cauză să nu neglijăm conținutul real al mesajului care trebuie să declanșeze acțiunea.

Dilema increderii în celălalt

„Omul este ceea ce crede”

ANTON CEHOV

Cunoaștem cu toții situații în care un lucru depinde de un al doilea. Dar sînt cazuri în care și al doilea depinde în egală măsură de primul. Cele două situații se influențează reciproc ca în cazul a doi parteneri, A și B, în care comportamentul lui A condiționează comportamentul lui B, dar este influențat la rîndul său de acesta. Ajungem în acest fel la o interacțiune circulară: cauza produce efectul, iar efectul

se transformă în cauză, acționând asupra cauzei inițiale. Această interacțiune poate face ca A și B să aibă o viziune cu totul diferită asupra aceleiași situații, iar acțiunile fiecăruia sînt dictate de încrederea (sau neîncrederea) pe care o are fiecare în celălalt.

Un model simplificat al acestei probleme, cunoscută în literatura de specialitate și sub numele de „dilema prizonierului”, poate fi prezentată succint în felul următor:

Cele două personaje sau „jucători”, A și B, pot lua fiecare două decizii: a_1 și a_2 pentru A, b_1 și b_2 pentru B.

Din figură se observă că dacă A alege a_1 și B alege b_1 , fiecare câștigă 5 puncte. Dar dacă B alege cealaltă variantă, b_2 , A va pierde 5 puncte, iar B va

		PERSONAJUL B	
		b_1	b_2
PERSONAJUL A	a_1	+5 +8	+5 -5
	a_2	-5 +8	-3 -3

câștiga 8 puncte. O situație inversă se întîmplă dacă ei vor alege a_2 și b_1 . Iar dacă amîndoi vor alege a_2 și b_2 , atît A, cît și B vor pierde fiecare cîte 3 puncte.

Ambii jucători cunosc câștigurile și pierderile pe care le pot avea, dar alegerile lor trebuie să fie simultane, în cazul cel mai dezavantajos neputînd nici să comunice unul cu celălalt.

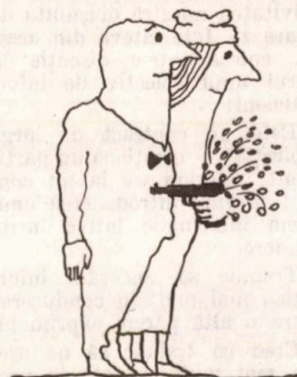
O astfel de situație poate fi comparată cu cea a doi parteneri, A și B, care nu au suficientă încredere unul în celălalt pentru a-și alege soluțiile cele mai avantajoase pentru **amîndoi**.

Pentru a ne referi din nou la matricea din figură, A și B își dau seama că soluția cea mai rezonabilă ar fi a_1 , b_1 , întrucît îi avantajează pe amîndoi. Dar la această soluție (care apare pe baza deciziilor **simultane și separate** ale celor doi parteneri) nu se poate ajunge decît printr-o **încredere mutuală**. În absența acestei încrederi (ceea ce echivalează cu neîncrederea în celălalt) vor lua ca decizie „optimă” soluția a_2 , b_2 . Și vor pierde amîndoi...

Comunicarea eficientă, deci, poate avea loc numai plecînd de la o premisă importantă: fiecare să aibă încredere în celălalt și să nu caute numai satisfacerea propriilor sale dorinți sau interese.

Paradoxul

„spontaneității” cerute

„Într-un muzeu se află două craniile ale lui Cristofor Columb: unul de cînd era copil și unul de cînd era matur”

MARK TWAIN

În comunicarea interpersonală părerile și simțămintele interlocutorilor sînt exprimate în mod spontan, această spontaneitate fiind cu atît mai firească, cu cît relația este mai strînsă. Și, totuși, una din bariere se naște tocmai din cauza

absenței, la un moment dat, a acestei spontaneități. Cînd și cum se poate naște această absență?

Să revenim la cele două personaje: A(soț) și B(soție), în care B îi reproșează lui A: „Aș fi dorit de atîtea ori să-mi fi adus flori”. Dorința este desigur firească, dar formulînd-o astfel, B compromite șansele de a obține exact ceea ce își dorește. Dacă A nu-i va aduce în continuare flori, B se va simți nemulțumită. Dacă îi va aduce, se va simți probabil tot nemulțumită, întrucît va crede că A a făcut-o la cererea ei și nu în mod spontan.

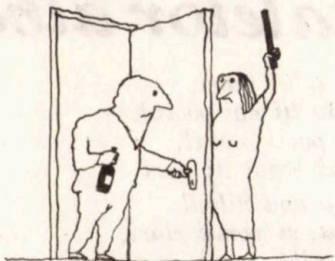
Acest „paradox al spontaneității” intervine de multe ori și sub diverse forme în interacțiunea umană. Apare ori de cîte ori cineva cere altcuiva un comportament care prin însăși natura sa trebuie să fie spontan și nu poate fi astfel tocmai pentru că a fost cerut.

O formă o putem întîlni la unele mari hoteluri care au expus chiar la intrare un afiș pe care scrie „BINE AȚI VENIT!”. Modul în care această urare este comunicată anulează mesajul ei. O urare nu are sens decît atunci cînd este formulată spontan și individual. Sub forma unui mesaj adresat tuturor și care face parte din mobilier, își pierde semnificația.

Datorită neglijării acestui aspect putem întîlni uneori situ-

ații nu lipsite de umor: radarul instalat la cca 100–200 m după urarea construită în beton „BINE AȚI VENIT!” la intrarea într-un oraș sau urarea „VĂ DORIM UN CONCEDIU PLĂCUT!” spusă în sezon pe litoral de către un ofițer de miliție după aplicarea unei amenzi unui conducător auto.

Metalimbajul sau despre intuiția feminină

*„Înțelegerea nu constă
în a se uita unul la celălalt,
ci a privi împreună
în aceeași direcție“*

ANTOINE
DE SAINT EXUPÉRY

La începutul acestui secol o profundă emoție a cuprins cercuri științifice din Europa. Părea că se realizase un vechi vis al omului: s-a putut stabili o comunicare umană cu un animal. Animalul, un cal pe nume Hans, putea rezolva diverse probleme aritmetice, putea „spune” cât este ora etc. Așezat pe un podium, în fața unui auditoriu, calul „citea” datele problemei scrise pe o tablă neagră (de exemplu $5 \times 7 =$) și apoi bătea rezultatul cu picioarele din față. Cu dreptul bătea unitățile, cu stîngul zecile. Și nu greșea niciodată!

Zoologi, psihologi, veterinari, psihiatri, diverse echipe de specialiști veneau sceptici, îl examinau supunîndu-l la diverse probe și plecau entuziasmați. Orice șiretlic fusese exclus; stăpînul calului nu obținea nici un profit financiar iar Hans putea să-și realizeze performanțele și în absența stăpînului.

Un psiholog, C. Pfungst, neputîndu-și explica **fenomenul Hans**, a aprofundat investigațiile timp de cîteva luni. Ce a constatat? Calul nu știa să socotească. Și totuși cum de reușea să dea răspunsuri corecte?

În momentul cînd se scria problema de rezolvat (de exemplu $5 \times 7 =$) auditoriul mișca aproape imperceptibil capul înainte, curios să vadă datele problemei. Calul percepea această

mișcare și știa că trebuie să înceapă să dea răspunsul. Pe măsură ce bătea cu piciorul drept și se apropia de cifra corectă (de exemplu 5) surescitarea celor prezenți creștea și se manifesta prin mișcări necontrolate și neobservate de către auditoriu. Calul însă le observa și ușoara rumoare stîrnită de bătaia cifrei 5, el o interpreta corect, fiind semnul ce îi arăta că trebuie să se oprească.

Mișcările pe care le sesiza Hans erau imperceptibile chiar pentru observatori antrenati, el putînd percepe mișcări ale feței sau corpului de o cincime de milimetru! Cercetările ulterioare au arătat însă că dacă între Hans și cei prezenți se puneau un ecran sau dacă auditoriul nu putea vedea datele problemei, calul nu știa să calculeze.

Încercările de acest fel pentru a stabili o comunicare umană cu diverse animale au eșuat și au scos în evidență un adevăr clar: **limbajul bazat pe simbol este specific speciei umane.**

Fenomenul Hans a ridicat însă în fața specialiștilor o problemă importantă care a început de atunci să fie cercetată. Problema constă în faptul că oamenii comunică foarte mult, foarte convingător — și de cele mai multe ori fără să-și dea seama — nu numai prin cuvinte.

Oamenii comunică prin ochi, expresii ale feței, gesturi cu

brațele, picioarele și capul, multe din dorințele lor neexprimate verbal, din ostilitățile lor ascunse, din apelurile lor pentru dragoste și atenție.

Ochii pot exprima bucuria, surpriza, teama sau absența în ascultare. Ei pot trăda curiozitate, impertinență, agresivitate sau șiretenie. De aceea, avem tendința să nu ne încredem în cel care nu ne privește direct în ochi.

Poziția brațelor poate comunica o atitudine închisă sau o „deschidere” spontană către celălalt. Umerii pot indica încredere în sine sau lipsa acesteia. Mîinile pot trăda nerăbdare, remanare sau nervozitate.

Studii întreprinse au arătat că între două persoane care fac cunoștință, primele minute de contact sînt determinante. Deși în aceste minute există un important schimb de mesaje verbale, schimburile de mesaje non-verbale joacă un rol primordial, iar ambele categorii de mesaje dau sens atît celor rostite, cît și celor ce nu se spun prin cuvinte.

Să presupunem că două cunoștințe, A și B, se întîlnesc din întîmplare și după cîteva minute, la despărțire, A îi spune lui B: „Mi-a părut bine că ne-am întîlnit”, iar B îi răspunde: „Mai dă-mi un telefon să ne vedem”.

Acest ultim mesaj poate însemna „Doresc într-adevăr să

ne vedem. Mi-ar face plăcere“, dar poate semnifica și „La revedere. Nu-mi pasă prea mult dacă ne mai vedem“.

Cum știm ce să credem despre ceea ce se spune?

Fiecare mesaj verbal (de exemplu „Mai dă-mi un telefon să ne vedem“) este însoțit de un mesaj, numit **metamesaj**. În exemplul de mai sus, metamesajul ar putea consta în tonul vocii, căldura unui zîmbet, o strângere cordială a mîinii. Toate acestea ar putea transmite „Doresc cu adevărat acest lucru“, iar contrariul lor, un ton indiferent, o strângere formală a mîinii, o grimasă în loc de zîmbet sau o privire în gol, comunică „s-o lăsăm baltă“.

O barieră în comunicare se poate naște din nepotrivirea dintre mesaj și metamesaj. Nu este suficient să spunem un lucru, ci trebuie să ne și comportăm conform înțelesului celor spuse.

Lipsa congruenței dintre mesaj și metamesaj este remarcată imediat. O vânzătoare care înțereabă cumpărătorul „Cu ce vă pot servi?“ cu un ton sec și o față impasibilă sau ce arată plictiseală, nu reușește să-i transmită cumpărătorului o senzație plăcută. Sau soțul care la reproșul soției „Nu mă mai iubești“ răspunde „Știi bine că da“, neridicîndu-și ochii de pe ziarul „Sportul“, transmite un

metamesaj interpretat prompt și clar de către soție.

Ceea ce în limbajul comun este numit „intuiție feminină“ se pare că este capacitatea femeilor de a recepționa și interpreta fără mari erori metamesaje subtile, iar uneori le dau și replica adecvată. Dacă soțul vine acasă iritat de necazurile pe care le are, să zicem, cu autoturismul propriu și exclamă: „Îmi vine s-o dau dracului de mașină și s-o vînd“, numai o soție ostilă ar da o replică în genul „Ca să faci banii praf?“. O soție grijulie, recepționînd mesajul și metamesajul, ar da probabil o replică posibilă „Nu vrei să-ți scoți pantofii, să te odihnești puțin în fotoliu în timp ce-ți fac o cafea?“.

Copiii, la fel ca și femeile, se pare că interpretează mai bine metamesajele.

Dotăți, la fel ca și femeile, cu „intuiție feminină“, ei au o mai mare sensibilitate în interpretarea climatului emoțional semnalat de metamesaje. Ceea ce face atât de greu uneori să fie induși sau induse în eroare. Deși și părinții și soții mai încearcă...

Hayakawa, S.I., The use and abuse of language Fawcett Publications, Inc., Greenwich, 1962.

Wald, H., Limbaj și realitate. Academia „S. Gheorghiu, 1979.

Watzlawick, P., La réalité de la réalité, Editions du Seuil, Paris, 1978.

VASILE NICOLESCU

cîntec fără sfîrșit

*Rotunjime fără prihană, patria n-are sfîrșit
ea-ncepe mereu, de pretutindeni,
ca veșnica iarbă topind horele crivășului și grindina,
descîntec de privighetoare învăluind leagănul celui care
cu prețul vieții o va apăra într-o zi,
ea-ncepe mereu și continuă ca poemele în formă de riuri,
are chipul pînii ce se multiplică noaptea,
rotunjime fierbinte, mireasmă și miere, speranță,
într-o zi fîntînile ei vor vorbi mai precis decît telegramele,
curcubeelile vor uita să dispară-n văzduh.*

PETRE PASCU

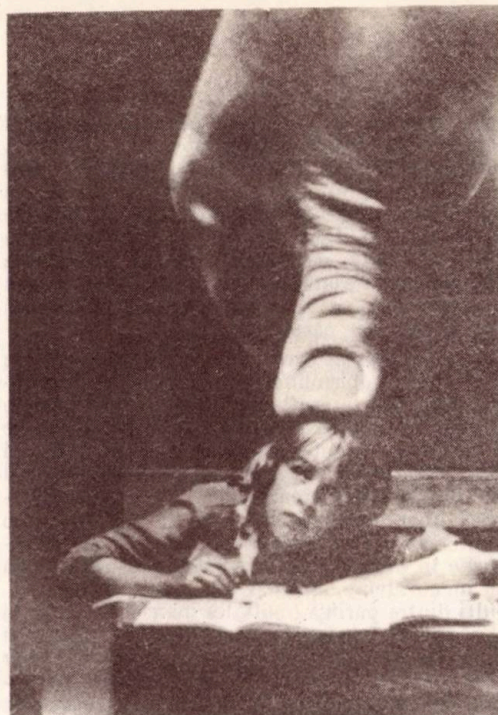
rondelul petalelor albe

*Sub ploaia de petale albe, mari,
Prier, te simt, din nou îți dai obolul.
Ci, tot făcînd acestor pomi ocolul,
Mai tînăr, azi, și mai bogat îți pari.
Noi imnuri înălțînd cu nou stiloul,
Cînd ramuri clare sînt, și pomii clari,
Sub ploaia de petale albe, mari,
Prier, te simt, din nou îți dai obolul.
Îți lași căminul, pana și biroul,
Spre pruni năvală dai, și spre pînari.
Și cînti și fluieri contemplînd tabloul,
În sus, copil, de bucurie sari,
Sub ploaia de petale albe, mari.*

● unde începe și cum se manifestă lipsa de tact pedagogic a părinților ● problema controlului — între proces și produs ● statutul ce se impune acordat învățaturii — pentru ca „a greși să nu mai fie omenesc“

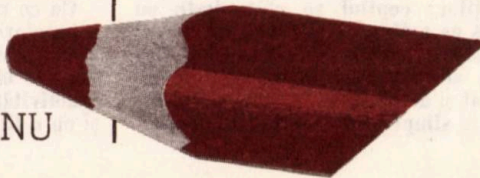
Adeseori pedagogul, psihologul sau medicul neurolog sînt puși în fața unor situații extrem de delicate prin complexitatea lor, atunci cînd li se adresează părinții unor copii „dificili“, „copii — problemă“ sau, pur și simplu, copii „care nu vor să învețe“.

Atitudinea părinților în aceste cazuri este relevantă: unii invocă condițiile materiale create copilului („i-am cumpărat de toate, ce-i mai trebuie?... de-aș fi avut eu condițiile lui...“), alții se referă la pedagogia extremelor (i-am luat și eu binișorul, ...și eu bătaia, dar nimic!); cei mai mulți repetă o argumentare stereotipă luînd în sprijin martori ocazionali

De ce nu vrea copilul
nostru să învețe?
**errare
humanum
est?!....**

Dr. EUGEN NOVEANU

În imagine: una din copertele revistei germane STERN dedicată pedagogiei părinților

(„spuneți-i și dv. cît de important este să înveți...“).

Aproape întotdeauna și aproape fiecare dintre acești părinți așteaptă o soluție cu efect rapid și radical, o rețetă sau un medicament care să acționeze ca în cazul unor infecții... Aici însă nu poate fi vorba de așa ceva.

Și pentru a avea un cadru de referință pentru întreaga discuție care urmează este necesar să relevăm cîteva elemente fundamentale ale psihologiei dezvoltării.

În primul rînd ar trebui să știm că toate funcțiile și capacitățile copilului se dezvoltă în și prin procesul de activitate și de comunicare interumană. Nici o funcție psihică nu se formează de la sine, ca proces spontan, ca efect al maturizării. De aici rezultă că nu trebuie să ne autoliniștim, spunîndu-ne: „o să crească și o să se cumintească. Copilul se schimbă oricum, întrucît apar situații noi, apar noi interese și se capătă o experiență, se face simțit și efectul influenței pozitive exercitate de alți factori din mediul social, dar această schimbare nu este orientată întotdeauna și în suficientă măsură în direcția pe care o dorim.

În al doilea rînd, trebuie să știm că întreaga diversitate a activităților umane se subsumează

la următoarele trei forme: joc, învățare, muncă — fiecare dintre acestea fiind dominantă într-o anumită perioadă a dezvoltării. Dacă în perioada, preșcolară forma dominantă de activitate este jocul, în perioada școlară învățarea preia acest rol, iar în perioada postșcolară, activitatea productivă.

Această afirmație care pare banală are anumite implicații ce determină (sau ar trebui să determine) **atitudinea părinților față de activitatea copiilor în primele două perioade.** Astfel, jocul la preșcolari, ca formă dominantă a activității, nu trebuie confundat cu jocul la adult — formă de relaxare, de distracție. În timpul jocului preșcolar își dezvoltă **atenția, imaginația, își formează comportamentul voluntar. Și învățarea la preșcolari se realizează în primul rînd în cadrul jocului, neputînd deveni o activitate dominantă.**

În schimb, la copilul intrat în școală **activitatea de învățare devine treptat dominantă, alternînd cu jocul.** Funcțiile psihice se dezvoltă sub influența binefăcătoare a învățării, care poate susține acest proces prin caracterul ei mai științific, mai complet, mai direcționat decît jocul din perioada preșcolară.

În această schimbare a activității dominante se ascunde de cele mai multe ori rezistența copilului la învățare, încercarea lui de a o evita pe orice cale posibilă.

Dacă pînă acum copilul considera că face ce vrea (jocul este asociat la copil cu libertatea deplină de acțiune), acum **el protestează** (printr-o rezistență pasivă) la restricțiile pe care i le impune învățarea.

Evident, cu unele restricții este familiarizat și copilul preșcolar, dar de cele mai multe ori aici începe să se manifeste **lipsa de pregătire pedagogică a părinților; copilul se obișnuiește cu libertatea deplină de acțiune nu numai în cadrul jocului, ci și în afara lui.** Momentele de manifestare concretă a acestei libertăți greșit înțelese (atît de părinți cit și de copil) și care par nesemnificative, dar sînt **simptomele unui demers edu-**

cativ incorect, le putem observa cu ușurință: mofturile la masă (încurajate prin imitare), imprimarea voinței proprii (încurajată de cedarea sau „împăciutorismul“ unora dintre părinți sau bunici), egocentrismul (încurajat de laudele nejustificate și discuțiile entuziaste în prezența copilului), lipsa respectului față de activitatea celorlalți (încurajată de atitudinea de cedare a celorlalți membri ai familiei sau chiar impusă inconștient de părinți).

Un copil educat corect în această perioadă are deja formată obișnuința de a mîncă la ore regulate (fără a face mofturi), de a nu face gălăgie în timp ce alții se odihnesc, de a nu se atinge de anumite obiecte din casă sau dinafara ei (chibrituri, prize, aragaz) de a nu-i deranja pe cei care învață sau lucrează, de a nu solicita vizionarea unor emisiuni TV care nu sînt adresate copiilor de vîrsta respectivă, de a-și păstra lucrurile în ordine și de a participa la menținerea lor în curățenie, de a-și face curat în cameră. Mulți dintre părinți (mai ales mamele) vor zîmbi citînd acesta rînduri și vor exclama: „mai bine le fac eu pe toate,... le fac mai repede.“ Și vor avea dreptate în ceea ce privește **rezultatul extern** al acestui proces: curățenia va fi mai bine făcută și mai repede. Prin aceasta ele vor elimina din raționament elementul cel mai important, **procesul la care participă copilul, și care constituie un fel de rezultat intern al momentului respectiv, acționînd — în timp — asupra formării unor comportamente dorite.**

Însumăm cele de mai sus subliniînd **importanța excepțională a formării la copil a unor deprinderi de activitate și disciplină, de la cea mai fragedă vîrstă;** ele vor reprezenta fundalul și punctul de pornire pentru viitoarea activitate complexă de învățare.

Cu ce probleme se întîlnește copilul la începutul școlarizării, probleme care îl pot conduce spre a evita învățarea? În primul rînd, școala îi impune **un anumit conținut și o anumită formă a activității.** Or, copilul obișnuit numai cu jocul și cu o libertate nelimitată este pus într-o situa-

ție nouă care îi impune **ce și cum să facă, fiind deci în contradicție cu libertatea nelimitată de care se bucura pînă acum.** Și aceasta nu numai la școală, ci și acasă.

În al doilea rînd, activitatea de învățare îi cere **un efort** cu care el nu este obișnuit. Să luăm un exemplu simplu (pentru adult): trasarea liniilor. Cîtă încordare citim pe fața copilului, cum îi tremură mîna și cît de repede obosește. Părinții adeseori uită că această atît de simplă activitate reprezintă pentru copil o muncă la fel de grea cum ar fi pentru adult săpatul unui șanț.

Pentru ca această **activitate dificilă** să fie executată de copil în cele mai bune condiții, ar trebui ca acesta să fie puternic **motivată, să fie interesat** de rezultatele ei. Cum îl motivează părinții și, în general, adulții, pe copil în această activitate? De obicei, prin argumente **logice:** învățarea asigură însușirea cunoștințelor, a unei profesii, etc. O astfel de motivație este **logică, dar nu psihologică;** raportîndu-se la un cadru de referință îndepărtat ea nu **influențează în măsură suficientă comportarea umană, în general, și a copilului în special.** O motivație **imediată** cu relevarea rezultatului imediat al activității este mult mai eficientă.

O altă cale este punerea în lumină a **motivelor cognitive:** învățînd, copilul poate afla răspunsuri la numeroasele **ce-uri și de ce-uri** care îl interesează în mod deosebit în această perioadă a vieții. Această motivare are o influență ceva mai mare dar nu este suficientă, întrucît astăzi copilul află și învață (și el simte acest lucru!) prin mass-media lucruri cu mult mai interesante decît cele pe care i le oferă instruirea (de multe ori plicticoasă pentru el) în clasa I.

La aceste două căi de motivare a învățării — ambele ineficiente — se adaugă poziția părinților care nu înțeleg acest mecanism [copilul nu este obișnuit cu o activitate care presupune perseverență și învingerea unor dificultăți, învățarea presupune aceste elemente, prin urmare copilul, neavînd o motivare reală pentru învățare, o

va evita] și, în loc de a acționa pentru formarea prin activitate a deprinderilor necesare, încep cu interminabilele și inutilele explicații despre importanța deprinderii de a învăța conștiințios, de a-și efectua lecțiile în fiecare zi etc.

Motivația pentru învățare este menținută și de **satisfacția produsă de caracterul și rezultatele activității respective**. Însă nu rareori se întâmplă ca părinții, în loc de a-l lăuda pe copil pentru progresul realizat (chiar dacă nu a atins „perfecțiunea“!) încep să-i facă morală, să-i rupă foile din caiet și să-l oblige să mai scrie odată, ș.a.m.d. Evident, copilul va fi contrariat de această poziție și evenimentul va contribui la formarea unei atitudini **negative** față de învățare.

În această ordine de idei trebuie să menționăm o altă greșală a părinților și anume cea pe care o constatăm adeseori în **problema controlului**. Este bine ca părinții să controleze activitatea de învățătură a copiilor? Da, dar cu o condiție, și anume: controlul să se efectueze **asupra procesului, nu asupra produsului**. Aceasta înseamnă că un părinte trebuie să urmărească (mai ales la începutul școlarității) modul în care copilul își învață lecțiile, să vadă dacă se respectă indicațiile învățătorului. Iată câteva **greșeli frecvente**: unii copii își fac întâi temele scrise și de-abia după aceea se apucă să învețe lecția respectivă; la scrierea rindurilor de litere unii copii deformează din ce în ce mai mult litera respectivă astfel încât la sfârșitul rindului ea nu mai seamănă deloc cu litera dată ca model. În cel de al doilea exemplu avem un caz tipic relevant: **ruperea foilor și rescrierea nu ajută la nimic** pentru că nu am descoperit cauza. În schimb, dacă vom urmări procesul, adică modul în care elevul scrie un rind de litere, vom observa că el își ia ca model ultima literă scrisă. Or, aceasta suferă de fiecare dată câte o modificare față de precedentă; cumu-lindu-se, modificările fac ca litera de la sfârșitul rindului să fie cu mult diferită de model. Dacă părintele i-ar sugera copilului ca acesta, la scrie-

rea fiecărei litere, să reprivească **modelul dat la începutul rindului**, rezultatele ar fi cu totul altele...

În alte cazuri, dorind să-și ajute copiii, părinții fac greșala că în loc de a controla procesul (de exemplu, de rezolvare a unei probleme) se substituie copilului, **sugerându-l, inconștient, răspunsul**. [Aici trebuie să scazi. Doar tu știi cum se face scăderea: $15 - 7 = 8$; apoi să înmulțești $8 \times 3 = ?$... doar știi că $8 \times 3 = 24$. Asta e și rezultatul!] Prin repetarea situației copilul renunță treptat la **efortul cerut de rezolvarea temelor** așteptând acest „ajutor“ și devenind din ce în ce mai pasiv. Cu timpul pasivitatea se extinde și asupra timpului petrecut în clasă, elementele neînvățate se cumulează și elevul ajunge la a nu mai putea urmări explicațiile învățătorului (profesorului); ca rezultat final — atitudinea negativă față de învățare...

Exemplele circumscrise acestui mecanism sînt extrem de variate în ceea ce privește concretețea caracteristică acestui tip de „ajutor“ dat de părinți, dar esența lui este una singură — **înlocuirea controlului asupra procesului, cu controlul asupra produsului**, în primul caz, și **sugerarea (inconștientă) a operațiilor demersului respectiv**, pe de altă. Ambele duc la **îndepărtarea copilului de activitatea de învățare propriu-zisă și la dezvoltarea unei atitudini de evitare a efortului cerut de învățare**.

În încheiere, doar câteva cuvinte despre **statutul pe care îl acordăm învățării**, ca activitate în familie. Dacă, încă din perioada preșcolară copilul va fi obișnuit să nu-și deranjeze frații sau părinții cînd aceștia citesc, dacă elevul nu va fi întrerupt din activitatea de pregătire a lecțiilor, adică, dacă în familie există și se menține o **atitudine de respect față de învățare** (ca și față de orice altă activitate serioasă) atunci ne putem aștepta ca și comportamentul copilului să se formeze în aceeași direcție...

LUCIAN EMANDI *chemarea țării*

*Se logodește țara prin cuvînt
Cu cei ce sînt și cei ce nu mai sînt
Și din adînc de vreme, la fiecare
Ne-mbie ne-ncetat cîte-o chemare.*

*Poeții sînt asemeni unor nuni,
Nuntesc smeriți cu limba din străbuni
Și-i pun pe frunte vâluri de mireasă,
S-o facă, peste ani, tot mai frunoasă.*

*Dacă te-aplecî spre slova lor și-ascuți,
Auzi cum crește graiul celor mulți
Și dincolo de-a sensurilor vamă
Îți cuvîntează țara, ca o mamă.*

*Oriunde-ai fi, prin ceașa depărtării
Mereu te strigă graiurile țării,
Te urmăresc la margini de pămînt
Cu dulcea-nvîlvorare din cuvînt.*

*Poți dobîndi măriri, să-noți în bani,
Chemarea țării stăruie prin ani,
Cu mii de vrăji te leagă-ntotdeauna,
Că țara, ca și mama, este una!*

- ...între accepțiunile lui Aristotel, Toma d'Aquino și Mathilde Niel
- Prejudecăți și adevăruri imuabile ● Azi, în România: 761 meserii, din 1518 au devenit accesibile reprezentantelor „sexului frumos“ ●

de la păreri „istorice“,
la o istorie a părerilor

femeia —

Puțină istorie

Retrospectiva istorică în problema integrării socio-profesionale a femeii ne relevă momente de mare încărcătură emoțională, de-o parte și de alta a baricadelor—lupta pentru menținerea sau abolirea statutului de inferioritate socială, culturală și morală a femeii fiind purtată cu pasiune și consecvență. Sintem, de fapt, față în față cu unul din aspectele eliberării omului, prin prefacerea societății.

Să începem cu cțiva dintre detractori—puterea acestora în timp fiind mai la vedere.

Iată-l pe Aristotel, care se dovedește mai puțin înțelept decât era, atunci cînd consideră că „femeia este femelă în virtutea unei

anumite calități care îi lipsește“. Să reținem modul în care, cu abilitate, înțeleptul condamnă femeia pentru lipsa de calități, pe care le acceptă ca fiind proprii bărbatului. În *exclusivitate*!

Toma d'Aquino nu este departe de Aristotel, el definind femeia în mod mai puțin voalat: „un bărbat căruia îi lipsește ceva, o ființă ocazională“. Din punctul de vedere al creștinismului, al cărui (ilustru) reprezentant era, cele spuse de Toma d'Aquino sînt cu fidelitate în contextul mitului biblic al lui Adam și Eva, ea—Eva—fiind anume făcută din coasta lui Adam, pentru a-i fi dependentă.

Evreii, la rîndul lor, îi mulțumeau lui Jehova pentru că nu i-a făcut femei: „Slăvit să fie Dumnezeu stăpînul nostru și stăpînul întregii

lumi, care nu m-a făcut femeie“, jubilau masculii în rugăciunile lor. Cu expresii dure invocă vestitul *Cod Roman* femeia, relevind „imbecilitatea și fragilitatea sexului“.

Într-un alt cod celebru, cel „al lui Napoleon“ femeia este inclusă în categoria minorilor și a debililor mintali, fiindu-i legal rezervat *dreptul de a se supune bărbatului!*

Rousseau, marele Jean Jacques, reduce rolul femeii la obligația de a-i servi pe bărbat și copii.

Robespierre nu s-a putut desprinde nici el de prejudecăți antifeminine. El susținea, la rînd cu alții — trădîndu-și astfel spiritul revoluționar — incapacitatea femeii, căreia îi refuza dreptul la funcții publice și participări politice.

Acestor „cîțiva“ — dintr-o listă mult mai lungă — li s-au opus alții, printre care John Stuart Mill și Condorcet. Place ironia lui Condorcet la adresa anti-

De la efecte la (unele) cauze

„Egalitatea (femeii cu bărbatul n.n.) nu se trăiește în mod ideal, afirmă Mathilde Niel. Ea devine imposibilă dacă femeii îi sînt rezervate posturi subalterne cărora le preferă, pe bună dreptate, treburile gospodărești sau dacă viața ei nu este decît o cursă contra cronometru și a oboselii“.

Investigînd cu o remarcabilă

"eterna poveste"...

feministilor: „Dacă femeile suferă de o boală periodică“ este necesar ca „din sfera afacerilor publice să fie eliminați și bărbații care, adesea, suferă de guturai“.

Engels aprecia că „eliberarea femeii va deveni posibilă abia atunci cînd va putea participa la producție pe scară socială largă, iar munca casnică o va ocupa doar într-o măsură neînsemnată. Acest lucru a devenit cu puțință numai în condițiile marii industrii moderne, care nu numai că admite, dar face chiar necesară munca femeilor pe scară largă și tinde din ce în ce mai mult să transforme munca privată, casnică, într-o producție socială“.

perspicacitate cauzele care s-au impus de-a lungul vremii ca generatoare ale inegalității femeii, Stana Buzatu, în lucrarea „Condiția femeii, dimensiune a progresului contemporan“ (Ed. Politică, 1979), pe care am utilizat-o ca principală sursă documentară, se referă la următoarele „elemente perene“:

a) excluderea femeilor de la proprietatea și controlul asupra mijloacelor de producție;

b) diviziunea muncii pe sexe-femeilor revenindu-le muncile cele mai puțin recunoscute de societate;

c) situația femeii în familie-rolul familiei în societate;

d) situația femeii în orizontul cultural-științific, aportul real și potențial al femeilor în dezvoltarea științei și culturii;

e) situația femeii în orizontul politic-cetățenesc — rolul femeii în organizarea și conducerea societății;
f) situația femeii în orizontul psihologic-psihologia feminității și dezvoltarea personalității umane a femeii.

Stana Buzatu se referă la Engels, care considera că subordonarea femeii față de bărbat „a avut loc odată cu evoluția diviziunii muncii, cu apariția proprietății private și a claselor opuse, prin însăși poziția lor față de proprietatea privată”.

Din seria meseriilor pentru femei

„Tous les métiers féminins” (Toate meseriile feminine) își intitulă E. Morel și A. Zeghel ghidul apărut în 1964 (Union Générale d'Édition, Paris). Se fac referiri în gen de micromonografii la 162 de meserii feminine, grupate în patru categorii: 1) meserii în curs de dispariție, 2) meserii stabile, 3) meserii care apar și 4) meserii la modă.

Meseriile aflate în vedere sînt, în majoritate, din domeniul serviciilor, cele industriale (foarte reduse ca număr) aparțin industriei confecțiilor și industriei hoteliere.

Sînt menționate în curs de dispariție meserii ca: remaioza, lenjeră, brodeza manuală, modista, profesoara de pian, avocata ș.a.

Meseriile stabile aparțin învățămîntului medico-farmaceutic, culturii, industriilor confecțiilor și hotelieră, transportului în comun.

Apar (?): magistrat, notar, grefier, electronistă, chimistă, biolog-

bacteriolog, fiziciană, dieteticiană, veterinară, desenatoare tehnică, ingineră, statisticiană, arhitectă, educatoare, psihologă, documentaristă ș.a.

Se recomandă tinerelor fete din Franța ca fiind „la modă”: stewardesă, fotografă, decoratoare, esteticiană, ghidă-interpretă, șofer de taxi, corespondentă de presă, etc.

Toate meseriile sînt analizate din punctul de vedere al pregătirii școlare, cerințelor aptitudinale, al retribuției, condițiilor de muncă. Un accent deosebit se pune pe perspectivele matrimoniale pe care le asigură sau diminuează diferitele meserii în raport cu sfera contactelor sociale pe care acestea le facilitează, aspecte față de care tinerelor fete sau doamne li se recomandă să fie sensibile.

Lista profesiunilor — pe ansamblu, limitată — nu poate ascunde rămă-

de Niel: „Trebuie să recunoaștem că sîntem încă foarte departe de adevărata democrație și că femeia are încă multe de făcut ca să devină o ființă umană completă”.

Noi dimensiuni politico-morale ale problemei

În decembrie 1973, Secretariatul C.C. al P.C.R. a aprobat „Programul cuprinzînd unele măsuri necesare pentru creșterea participării femeilor în activitatea din întreprinderi și instituții”. Se puneau astfel în aplicare prevederi ale Plenei C.C. al P.C.R. din 18 iunie 1973 referitoare la creșterea ponderii femeilor în economia națională.

Cu ocazia recensămîntului din 1977 au fost nominalizate 1518

pregătite și încadrate în 761 meserii cu diferite grade de cuprindere. În 210 meserii cuprinderea este de 100%, în 319 de peste 50%.

Conform „Nomenclatorului meseriilor, specialităților și funcțiilor în care pot fi încadrate femei”, elaborat în 1980 de Ministerul Muncii, Ministerul Educației și Învățămîntului, Ministerul Sănătății, Uniunea Generală a Sindicatelor din România și Consiliul Național al Femeilor, femeile au acces în industrii de bază, în meserii reprezentative din punct de vedere tehnologic și economic. Menționez cîteva din industriile prevăzute în „Nomenclator”: energie electrică și termică, extractivă și de prelucrare a cărbunelui și minereurilor etc.

Cu o cuprindere a femeilor de 100% figurează: mașinist, strungar, controlor de calitate, laborant, tratamentist produse azbociment, operator, peisagist floricultor, soră medicală, operator mașini calcul, plus 31 de meserii din industria textilă, 17 din industria confecțiilor, 14 din industria pielăriei, blănuri și încălțăminte și multe altele.

Să adăugăm profesiunile cu calificări de nivel superior și locurile de muncă prin care numărul meseriilor se multiplică și vom avea multitudinea de posibilități pe care le au femeile din țara noastră de a participa nemijlocit la producția de bunuri materiale și spirituale a societății, de a-și afirma fără opreliști personalitatea.

(Continuare în pag. 161)

SOLICITĂRILE FEMEILOR ÎN ACTIVITĂȚI GOSPODĂREȘTI

Grupe de vîrstă	Activități gospodărești	
	Zi de lucru	Zi de repaus
16—25 ani	150	181
26—35	238	302
36—45	300	340
46—55	377	361
56—65	453	320

șițe ale unei mentalități sociale depășite în ceea ce privește forța de muncă feminină. „Ghidul” la care mă refer mă trimite iar la „drama eliberării femeii”, la Mathil-

meserii, sistematizate în 24 de grupe, precum și 932 de funcții. În cadrul acestora din urmă 330 au fost catalogate „funcții de conducere”.

Din cele 1518, femeile pot fi

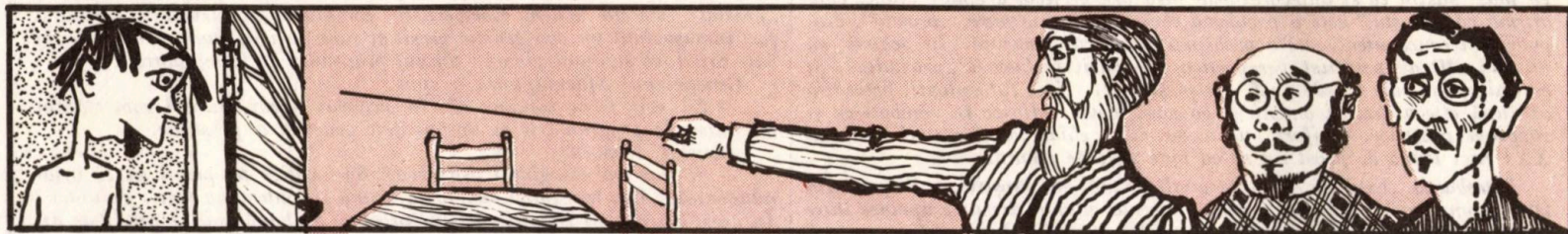
ROMEO DĂSCĂLESCU

Iurii Olexiovici Ivakin s-a născut la 20 mai 1920 în Kiev, oraș în care a terminat facultatea de filologie din cadrul Universității „Taras Șevcenko“. Este doctor în științe filologice și profesor de literatură universală la Universitatea „Taras Șevcenko“. De peste trei decenii se ocupă de valorificarea moștenirii literare a poetului național ucrainean Taras Șevcenko. Lui îi aparține cea mai substanțială monografie despre viața și opera marelui poet pentru care a fost distins cu premiile de stat Taras Șevcenko și Lenin.

La ora actuală este considerat ca cel mai autoritar critic literar și cel mai reputat scriitor satiric ucrainean contemporan. Prozele sale satirice au fost traduse în peste 60 de limbi. Volumele care l-au consacrat în genul umoristic poartă titlurile: *Hiperbole*, *Satira* și *umorul*, *Parodii*, *Din apucăturile pegasului*, *Maestrii penei de gîscă*, *Spovedaniile mașinii de scris*, etc.

A publicat o serie de eseuri literare foarte apreciate despre operele unor corifei ai literaturii universale ca: Pușkin, Cervantes, Dante, Byron, Goethe, Eminescu, Ibsen, Heine, Hugo, Petrarca etc.

ȘTEFAN TCACIUC

întîlnire în jurul unei mese rotunde
organizată de redacția „Bostănăria literară“

„prostul — problemă socială sau biologică?“

IURII IVAKIN

Articolul cu titlul de mai sus, scris de prof. Scrișneștedinși și publicat de ziarul nostru, a stîrnit un interes general în rîndul cititorilor de diverse nuanșe, manii și apucături. Venind în împlinirea numeroaselor părieri exprimate, redacția i-a invitat la o masă rotundă pe autorul articolului citat și pe alți diverși specialiști din diverse domenii ale tuturor științelor. Mai jos, tipărim în întregime (și fără barbă și mustăți puse de diverși răufăcători) stenograma discuțiilor purtate.

— Așa precum am scris în articolul publicat — a spus prof. Scrișneștedinși — s-a demonstrat, pe cale istorică, că proștii au existat în toate etapele dezvoltării omenirii și, cu siguranță, vor exista și în vecii vecilor. Deci, ordnuierea socială nu are nici o influență asupra existenței și proliferării proștilor. De aici se poate trage concluzia că prostul este o specie din afara societății, deci este o problemă biologică și nu socială cum s-a crezut multă vreme, chiar de către unii marxiști.

— Greșeala mult stimatului profesor constă în aceea — l-a contrazis pe autorul articolului înriminat, sociologul docent Pikrokvas — că el scapă din vedere funcția socială a proștilor în dezvoltarea omenirii. Dacă n-ar exista opoziția proștilor, progresul istoric s-ar desfășura mult mai intensiv. Conform calculelor făcute de mine, în baza unor date de necontestat chiar de cel mai moșat sociolog, Columb ar fi putut descoperi America cu o mie de ani mai devreme, iar Shakespeare ar fi scris „Hamletul” încă înainte de era noastră, adică înainte învierii lui Hristos. Deci, prostul este o problemă pur socială și nicidecum biologică.

— Eu sînt întrutotul de acord cu autorul articolului — a spus futurologul Viitor. Și am ajuns la concluzia că prostul este o problemă biologică. În plus, susțin că și antevorbitorul meu are perfectă dreptate atunci cînd afirmă că „prostul” este o problemă socială. Prin urmare, „prostul”, deopotrivă și concomitent, este o problemă biologică și socială. În schimb, eu nu văd atît de pesimist perspectiva rezolvării problemei „prostului”. Și mai ales, așa cum o vede prof. Scrișneștedinși. Noi, futurologii, prevedem că după cîteva decenii omenirea va găsi metode eficace în combaterea și stîlpirea proștilor. Conform ultimelor date, chiar la începutul secolului XXI nici urmă de prost nu se va mai găsi pe pămînt.

Întrebarea „Este o necesitate vital-socială ca proștii să dispară din istoria omenirii?” a devenit tema preferată a unor discuții aprinse între participanții prezenți la masa noastră rotundă. După părerea prof. Scrișneștedinși dispariția proștilor va sărăci fauna omenească sub aspect biologic, o va lipsi de multe exemplare de valoare rare și de neînlocuit cu una — cu două și, totodată, va influența negativ echilibrul biosferic existent.

— Nu avem dreptul să ne jucăm cum ne pofteste inima sau ne buie mintea cu legile naturii! — l-a susținut pe savant cunoscutul psiholog dr. Pacient. — Această stare de lucruri poate avea urmări tragice. Unii, pare-se, nu-și dau seama de faloasele aduse societății de proști. În plus, în epoca noastră raționalistă există pericolul unei logicizări excesive și nemiloase, cît și a sleirii emoționale a „prostului”. De aceea avem nevoie de proști ca de apă și de aer. Deci, ei contracarează, în adevăratul înțeles al cuvîntului, presiunea vieților abstracte și concrete, astîmpărînd pofta nesăbuită a ilogicului, naivității și, dacă vreți, chiar a romantismului, fie revoluționar, fie retrograd. Cu atît mai mult, că romanticismul nostru revoluționar a făcut pînă acum destule ravagii, iar de victime nici să nu mai vorbim. N-are rost. Pe mine personal contactul cu „proștii” mă îmbogățește și mă înobilează spiritual. În plus, o prostie spusă de un „prost” poate deveni imediat un adevăr de necontestat, către care noi oamenii de știință ne îndreptăm în modul cel mai hotărît, dar n-am ajuns

încă la el, tocmai din cauza încrederii oarbe în puterea noastră de cuprindere și înțelegere, a încrederii totale în logica noastră de fier. Deci, ocrotiți-i pe proști!

După părerea profesorului de matematică Diferențial, necesarul de proști pentru o societate avansată ca a noastră, din toate punctele de vedere, se poate stabili exact pe cale matematică și științifică fundamentată. Ce-i „prostul” din punct de vedere matematic? Dacă omul de rînd ar fi notat în mod convențional pe o abscisă cu zero, atunci „prostul” ar fi deviația între zero și minus, cînd talentul o ia razna către plus. Astfel proștii echilibrează balanța intelectului uman și restabilesc armonia perturbată de talente...

— Din punct de vedere strict cibernetic — a spus prof. Computer — „prostul” este un sistem biocibernetic complicat, în structura căruia a fost immagazinat un cod genetic greșit și care nu-i în stare, ori cît ne-am bate capul, să se autoregleze în timpul procesului de funcționare.

Geneticianul Sfarmăpiatră a spus:

— Eu sînt ferm conșins că, în viitorul apropiat, noi vom stăpîni mecanisme programării și optimizării genetice a proștilor.

Juristul Nonsens:

— Și cum vă imaginați așa ceva? Să-i obligi pe proști să se însănătoșească? Asta înseamnă atac la persoană și contravine legii. Voluntar? În acest caz credeți că veți găsi un prost ca de bună voie și nesilit de nimeni să se recunoască „prost”?

— Eu caut o astfel de expresie filozofică pentru tot ce întrușipează noțiunea de „prost” capabilă să mulțumească pe toată lumea, inclusiv pe „proști”, a subliniat dr. Tămîie. Unii filozofi burghezo-idealiști, în genere, nu recunosc pe „proști” ca pe o realitate obiectivă. Ei, fără nici o bază științifică demonstrează că „prostul” este o ficțiune, imaginație a unei minți bolnave, nota subiectivă pusă de o persoană altelea. Deci „prostul” nu-i neom. În ultima vreme, în Apus, se bucură de mare priză la public așa numita teorie semantică conform căreia „prostul” este o înjurătură, deci o categorie care nu-i nici socială și nici biologică, ci doar lingvistică.

La întrebarea „Ce fel de soluție propuneți?” filozoful a răspuns:

— Eu dezvolt problema relativității noțiunii de „prost” care are nu numai o valoare teoretică excepțională, ci și una practică.

Voi concretiza spusele mele cu exemple vii și concludente. Sau cum se mai spune: „La mintea cocoșului...”

Un critic fără pic de talent s-a redescoperit pe sine însuși în clipa cînd a devenit director de restaurant, iar un filosof cu multe doage lipsă și-a găsit adevărata sa vocație cînd a început să scrie cronici despre fotbal.

De aceea eu propun ca în locul supărătorului cuvânt „proștul” să se folosească formularea: „Omul fără scaun la Cap” sau „Omul cu doage lipsă”.

În formularea mea se găsește și un sens constructiv, adică ceea ce-l îndeamnă pe „prost” să-și găsească în viață locul potrivit.

— „Proștul” trebuie, intradevăr, să-și ocupe locul potrivit în societate! — a spus dr. Pikrokovas. Și trebuie să-l ocupe fără ezitări și la momentul oportun. Dar agresivitatea proștilor nu trebuie nesocotită. Experiențele sociologice au demonstrat că, dacă într-o instituție nimerește un „prost” atunci el se înconjoară numai de cei ce-i seamănă leit, iar pe cei deștepși îi trimite la păscut porcii. Ce-i drept, și unor deștepși le place adesea să se înconjoare numai de proști. Dar asta-i un paradox.

— Trebuie să luptăm nu cu „proștii”, ci cu prostia! — a replicat dr. Pacient.

— „Proștul” — a explicat juristul Nonsens — este purtătorul juridic al prostiei, deci persoana care răspunde în fața legii de prostia făcută dacă, bineînțeles, această prostie contravine legii și nu este, cumva, sus pusă... Dar dacă prostia făcută nu contravine legii, proștul nu poate fi considerat ca purtător al răspunderii juridice în fața legii.

— În acest caz — a spus criticul Vorbălungă — un rol educativ de neglijat îl poate juca literatura. Dealtfel, scriitorii noștri sînt și azi datori cititorilor lor. Cunoscutul personaj din literatura clasică, Ion papă-lapte, nu mai corespunde etapei actuale de dezvoltare. Cu atât mai mult că noi nu dăm întotdeauna riposta principală încercărilor formaliste de a estetiza imaginea „proștului”. Sau, mai bine zis, a-l înțelege de pe pozițiile umanismului abstract.

— Mă îndoiesc de eficacitatea influenței cuvîntului artistic asupra proștului — a replicat dr. Pacient. Nici un „prost” nu se consideră proștul din opera ce i se adresează. Despre asta m-am convins în baza experiențelor făcute pe mine însumi.

Concluziile discuțiilor au fost trase de reprezentantul revistei „Bostănăria literară”.

— Permiteți-mi — a spus el cu dezinvoltură — să mulțumesc din toată inima participanților la discuția noastră, pentru principalitatea manifestată pe tot parcursul dezbaterilor, judecățile prețioase emise și propunerile concrete făcute. Au fost materializate multe teorii, trase concluzii subtile și atotcuprinzătoare, formulate la cel mai înalt nivel științific, cele mai gingașe observații critice. Toți tovarășii care au luat cuvîntul și și-au expus punctele de vedere, și-au demonstrat plener, cu oțrf și îndesat, cunoștințele dobîndite la învățămîntul politic pe parcursul multor ani de trudă asiduă și fără cel mai mic compromis, cunoașterea aprofundată și pe toate fețele a climatului actual, nivelul moral ridicat pe cele

mai semețe culmi ale societății noastre. Și mai ales ne-am convins definitiv și pentru totdeauna că problemele debătute fac parte integrantă din ființa intimă a vorbitorilor, le-au intrat în singe ca păduchia sub piele și că în final cu toții își vor îndrepta atenția spre problemele majore, vor da un impuls divin întregii noastre activități în sensul dorit cu atîta ardoare de societate și popor.

scriu „proză ironică”

Bătusem la ușa consultantului literar.

— Ați adus manuscrisul?

— Nu! Venisem doar pentru a vă cere un sfat. Aș vrea să scriu proză ironică...

— Dacă așa stau lucrurile, vă doresc mult succes.

— Aș vrea să scriu, dar nu mă pricep deloc. Nu știu pur și simplu cum s-o scriu. În schimb, am o idee grozavă. Și mai știu că această idee grozavă ar putea fi fructificată imediat. Dar, bineînțeles, cu ajutorul cuiva. De exemplu, dacă noi doi ne-am uni și conjuga talentele...

— Înțeleg. Căutați un coautor?

— Ați ghicit. Coautorii îmi amintesc de arc și săgeată. Luate separat sînt două fleacuri, dar unite, ce minuni fac!

— Drept să-ți spun, ideea îmi surde. Chiar îmi face cu ochiul. Dar n-am scris niciodată proză ironică. Și totuși această îndeletnicire îmi pare destul de simplă și la îndemîna oricui. Hai să încercăm! Dar înainte de a mă apuca serios de treabă vom dezlega niște exerciții practice. Eu întocmesc două scheme, iar dv. trebuie să-mi spuneți care din ele gîlgie de ironie...

Și am scris pe hîrtie.

Schema ironică Nr. 1

— Proștul!

Schema ironică Nr. 2

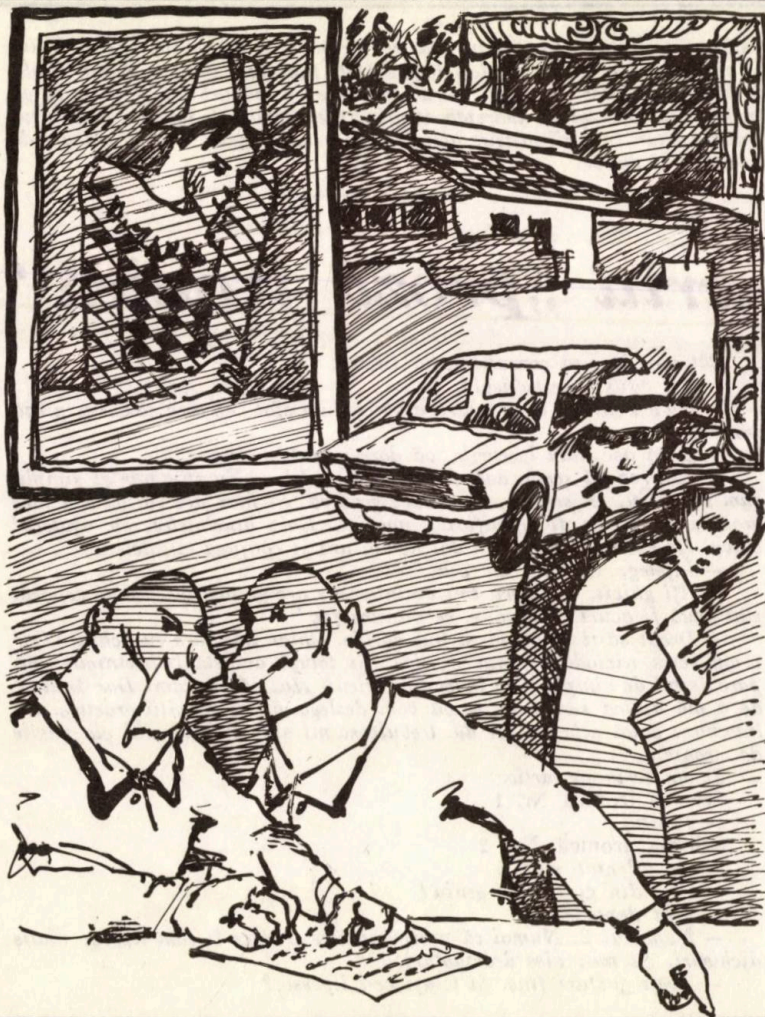
— Ce talentat sînt!

— Aud din gura unui geniu!

— Mai departe?

— Numărul 2. Numai că prozei noastre ironice ti cam lipsesc multe dichisuri. Și mai ales dedesubturi...

— Aveți gusturi fine. Și totuși ce-i lipsește?

- Mi se pare că-i lipsește intelectualismul...
- Aveți perfectă dreptate. Și țineți bine minte! Proza ironică contemporană are la bază umorul intelectual. Dar dv. știți prin câte feluri poate fi proza intelectualizată?
- Cred că în orice text trebuie pomenite numele lui Van Gogh, Gauguin, Einstein, Eisenstein, Balzac sau Mauriac...
- Minunat! A colabora cu dv. este o adevărată plăcere. Și acum la treabă. Cu ce începem?
- Cu prima propozițiune.
- Nu vă grăbiți, căci graba strică treaba... Am uitat să vă mai spun că proza ironică contemporană are nevoie de idei grozave, asociații de cuvinte-șoc, imaginație năstrușnică. De aceea vom începe cu încărcătura emoțională psihofizică... Procedați ca mine!
- Consultantul literar s-a așezat în cap. Cu capul în jos și picioarele în tavan. Apoi a făcut un salt de panteră și altul mortal. Și multă vreme s-a plimbat prin birou în mîini și cu picioarele în sus...
- Deconectați-vă! Și nu vă mai gândiți la nimica! Gîndiți-vă la orice! Nu vă mai gîndiți la nimica! Și acum să începem să scriem! Spuneți, cît ai zice pește, ceva ironic!
- Cam repede m-ați luat. Dar, în fine, am cîștigat la loterie un autoturism „Moskvici”.
- Aceasta nu-i ironie, ci noroc. Și încă ce noroc! Cel mult poate fi..., ironia sorții! Dar fie și așa. Dv. ați cîștigat la loterie un autoturism „Moskvici”. Sînteți un om fericit și emoționat peste măsură. Și alergați către casă cu sufletul la gură pentru a-i spune soției marea bucurie. Dar pe masă găsiți un bilețel: „M-am îndrăgostit de altul... Și am fugit cu el. Adio pentru totdeauna!”
- Dar ce, asta-i ironie?
- Pentru dv. asta-i o adevărată dramă. Dar prezența dramatismului în opera comică este caracteristica de bază a umorului irezistibil. Altfel n-are nici un șarm! Ce scriem în continuare?
- Va trebui să complicăm nișel subiectul și să introducem personaje noi... Altfel o punem de mămăligă!
- De acord. Imaginați-vă o astfel de situație: În timpul cît citiți bilețelul lăsat de soție, se deschide ușa și intră Neciporenko.
- Care Neciporenko?
- Speculantul din Suhumi. Cel care face contrabandă cu mandarine...
- Și de ce i se spune Neciporenko?
- Așa l-au poreclit oamenii. Dqr ca să nu-i jignească în amorul propriu pe locuitorii stațiunii balneo-climaterice Suhumi, Neciporenko vă spune: „Norocosule, toată lumea știe că ai cîștigat la loto un autotu-

rism „Moskvici“. Sînt un om mîrînimos. Îşi dau pe lozul cîştigător de zece ori mai mult de cît valorează el...”

— Eu nu pot face speculă cu un cîştig cîstit.

— Se poate şi așa. Dv. renunţaţi să vindeţi lozul cîştigător. Atunci Neciporenko vă propune un schimb ademenitor. Ce lucru de mare valoare aţi dori să aveţi în casă? Ce-i place inimii dv?

— Un tablou de Rembrandt.

— Neciporenko este un om darnic şi mîrînimos. Pentru lozul cîştigător ne dăruieşte un Rembrandt original şi două falsuri...

— Ce să fac cu doi Rembranzi falşi?

— Schimbaţi la un colecţionar de ocazie un Rembrandt fals pentru un Van Gogh fals.

— Şi ce să fac cu un Van Gogh fals?

— Dar unde puteţi găsi un Van Gogh original? Asta în primul rînd. Iar în al doilea rînd, noi ne-am înţeles să amintim de Van Gogh așa, de dragul intelectualităţii...

— Şi totuşi renunţ!

— Aveţi dreptate! Pînă una alta la noi un „Moskvici“ costă mult mai mult decît un Van Gogh şi o duzină de Rembranzi... la un loc.

Dar cît ai clipi din ochi, Neciporenko a şi zărit tot ce înfrumuseţează casa dv. Şi imediat pune ochii pe o pînză în ulei de Picasso, desenată la vîrsta de 14 ani. O compoziţie extraordinară. De-a dreptul diabolică. Coloritul ei te îngroapă de viu. Te ucide, nu glumă.

— În casa mea nu-i nici urmă de Picasso.

— Şi dacă ar fi? Totuşi, colac peste pupăză, el întreabă: „Această mitgălitură oribilă este un Picasso original?“ Şi atunci tot el va răspunde: „Propun ca pe lângă un tablou de Rembrandt să vă dărui şi un tablou de Picasso, asemănător“.

— Par uluit. Îi spun că habar n-am de copiile sau variantele acestui tablou.

— Neciporenko rîde sarcastic. Printre lacrimi îngaimă: Dv., pare-se, nici pînă acum nu m-aţi înţeles cum trebuie. Pe lângă un tablou de Rembrandt vă mai dau ca rest şi pe propriul dv. tablou de Picasso.

— Dar asta-i prea de tot! Obrăznicie curată!

— Asta îi spuneţi dv. lui Neciporenko. Dar el pe loc vă dă replica ce vă va lăsa ca la dentist: „Imediat veţi înţelege totul... Ştiţi că va părăsit soţia...“

— Asta nu vă priveşte pe dv...

— Dacă tot am dat cărţile pe faţă — spune Neciporenko — atunci să ne continuăm jocul. Fosta dv. soţie are dreptul la jumătate din averea

dv. Ea îl va lua pe Picasso, eu îl voi cumpăra de la dînsa şi vi-l voi restitui. Batem palma?

— Eu îi voi răspunde lui Neciporenko, că asta-i curată prostie, că soţiei mele nu-i place deloc Picasso şi la urma urmelor ea nu va dori să aibe de-a face cu un tip murdar ca dînsul. Neciporenko rîde satisfăcut. Şi vă bate pe umăr — „Soţia dv. se găseşte în casa mea!“ — strigă el la urechea dv. Şi va proceda așa cum îi voi spune eu!

— Eu îl iau frumuşel de guler pe acest tîrlîc-brîu şi-l îmbrîncesc afară, pe scări. Nici urmă nu va rămîne în... urma lui!

— Dar Neciporenko este un gentleman. După scurtă vreme va bate iarăşi la uşă şi vă va ruga: „Daţi-mi lozul cîştigător — spune el cînd, în fine, îl poştîji în vestibul — şi eu, ca rest pentru Rembrandt şi Picasso, vă voi restitui pe fabuloasa dv. soţie. Şi acest fapt îi va sfîrîma inima şi-i va spulbera pe veci gîndul roz de a avea o vilă sumptuoasă pe malul mării, la Suhumi...“

— Această propunere mi se pare demnă de tot respectul. Chilipir, nu glumă! Şi totuşi nu mă pot hotărî. Îl întreb pe Neciporenko dacă el, sărmanul, nu se jertfeşte prea mult pentru un nenorocit de loz cîştigător?

— De ce mă jertfesc prea mulţi? — se miră el.

— Beduinul îşi schimbă oricînd nevasta pe un cal bun. Şi ce, „Moskviciul“ e mai prejos de un cal?

— Acesta-i punctul culminant al povestirii. Acum trebuie să-i brodim cumva sfîrşitul...

— Oare n-ar fi bine ca, așa, din senin şi pe nepusă masă, în vestibulul dv. să apară soţia infidelă? De altfel, ea a stat tot timpul ascunsă după uşă, ascultase discuţia şi a început să-l blameze pe necredinciosul de Neciporenko. Apoi, în genunchi, vă imploră s-o iertaţi: „Iubitule, spune ea, te iubesc din nou ca la începutul începuturilor... Te implor cu lacrimi în ochi nu da acestui neghiob de Neciporenko lozul cîştigător. Doar ştii prea bine că „Moskviciul“ este visul vieţii mele! Si, deo Domnul ca vila lui de pe malul mării să se prefacă în scrum! Nici nu vreau să mai aud nici de el, nici de Suhumi!“ Şi soţia ta, nici una, nici două îl înşfacă de guler pe nefericitul Neciporenko şi-l dă afară mai rău ca pe un cline. Ba, mai şi aruncă în urma lui diverse obiecte casnice şi ramele tablourilor.

— Dar eu nu pot ierta nimic unei soţii infidele!

— Iertaţi-o! În acest caz dv. veţi avea şi tabloul lui Picasso, şi „Moskviciul“ şi soţia. Şi atunci, ce vă mai lipseşte?

— Aţi uitat de Rembrandt...

Tradus din limba ucraineană
de ŞTEFAN TCACIUC

CADRAN

Trei scriitori: MIHNEA GHEORGHIU,
SILVIAN IOSIFESCU și ȘTEFAN POPESCU
își amintesc...

cum a apărut „cadran“

studentii anilor '30

și revista lor

în avanscena

ultimului război

mondial

Asemeni altor reviste — cum au fost, de pildă, „Cuvîntul liber“, „Bluze albastre“, creată de Alex. Sahia sau „Comentar“, apărută sub îndrumarea partidului, prin strădania lui Paul Teodorescu și Radu Olteanu și bucurîndu-se de colaborarea lui George Macovescu, Corneliu Mănescu, Florica Văcărescu etc., „Cadran“ a fost una din publicațiile dirijate de P.C.R. în circuitul presei legale, atunci cînd anacronismul perioadei interbelice țintuise Partidul Comunist din România în cruntă ilegalitate.

Dintre cei care au trudit la Cadran, cu sîrguința unei tinereți înflăcărata de conștiința imperativelor revoluționare, trei mînuitori consecvenți ai unor condeie îndrăgostite de literatură ne înfățișează acum roadele pîrguite ale unei înțelepciuni sexagenare.

Cei trei studenți de ieri sînt azi: scriitorul Ștefan Popescu, în a cărui locuință bucureșteană din str. Parfumului nr. 25 a ființat „Editura Cadran“, reputatul critic literar și dascăl universitar Silvian Iosifescu și prof. univ. dr. docent Mihnea Gheorghiu, Președintele Academiei de Științe social-politice a R.S.R.

„Cadran“ cu ale sale trei serii (1931, 1939, 1971 — 1973)

ȘTEFAN POPESCU

Visul lor din visul unuia: să scoată o revistă a lor. Și a apărut revista „Cadran“.

Aveau nouăsprezece ani, cei mai tineri și treizeci cel mai vîrstnic. În seria I, din decembrie 1931, inginerul Alexandru Școdreanu semna cu pseudonimul Alin ZARE. Îndrăgea teatrul. Scria piese, iar în revistă, articolul din pagina întâia: Colțul Thaliei. Un nume uitat, Francois de Cure. Toți aveau pseudonime: I.D. GÂRBOVEANU (Ioan D. Petcu), Sergiu LUDESCU (Mircea Tiriung) și Sabin VASIA (adică cel care semnează aceste rînduri). Ceilalți semnav cu numele lor: Emil DINCĂ, AL. PORN și M. Th. POPESCU.

Dintre totii au continuat să scrie doar doi: Sergiu LUDESCU și Sabin VASIA. Din cei șapte cîți au fost atunci, în viață au rămas doar trei.

Față de revista tipărită în 1931, număr unic, seria a II-a, din 1939, se schimbă ca aspect și conținut. Deși chiar în numărul d'n 1931 erau articole ce marcău atitudinea progresistă a revistei. Articole ca Ofensiva culturală sovietică semnat de M. Th. POPESCU, ca și informațiile despre teatrul Stanislavski ori Nemirovici-Dancenco, pînă și pamfletul despre Seminarul prof. Mihail Dragomirescu, pe care îl aveau profesor trei dintre colaboratori, dovedea orientarea progresistă, protestatară, curajoasă, a adolescenților care scriau foata.

Institutul de Literatură al lui Mihail Dragomirescu era pentru studentul din anul I, Dincă Șt. Emil, Bufonerie

și aberație critică. Și avea de dat examen cu profesorul. L-a certat, dar dacă a știut la examen, tot bilă albă cu elogii i-a dat. Da, aveau curaj, își susțineau opiniile și, dacă dreptatea era de partea lor, aveau și câștig de cauză. Aveau doar nouăsprezece ani, dar le licărea deja pe zăre un IDEAL. Și-l apărau cu orice preț și nu se dădeau bătăuți, chiar cu riscul de a pierde un examen, o sesiune. Nu se lăsau, își susțineau pînă la capăt, fiecare, opinia lui.

Din cei care au colaborat din prima junețe la Cadran, a rămas să scrie mai departe și să ajungă membru al Uniunii Scriitorilor, abia în 1949 — că legionarii nu l-au primit în Societatea Scriitorilor — s-a nimerit a fi doar Sabin VASIA.

Nu tot astfel s-a întîmplat cu cei care au scris cele patru numere ale Cadran-ului din 1939. Dintre aceștia, unii au ajuns academicieni și profesori universitari ca: Mihai BENIUC, Alexandru BALACI, Mihnea GHEORGHIU. Profesori universitari: Silviu IOSIFESCU, Victor ILIU — cineastul laureat al premiului de Stat; au ajuns miniștri (Manea MĂNESCU, Miron CONSTANTINESCU, Mihail LEVENTE, Corneliu MĂNESCU; poeți mari: Geo DUMITRESCU, Mihai DRAGOMIR, Simion STOLNICU, George MENIUC, Sergiu LUDESCU ori prozator ca Nicolae IVANOVICI; istorici: Tudor Alex. STOIANOVICI; critici literari, profesori: Adrian SCÂNTEIE, Dumitru NIȚĂ și alții, ca Valeriu Șt. CIOBANU, Florea VASILESCU etc.

Conținutul tuturor articolelor era orientat spre stînga. Partidul Comunist din România susținea și îndruma revista.

Rupeau cămășile verzi ale Gărzii de Fier afișele Cadran-ului puse prin coridoarele Facultăților. Și ce dacă? Revista se vindca repede. Doar nu erau toți studenții legionari și ceilalți, cei mulți, găseau în materialele ei și ade-

CADRAN

văruri și multă îndrăzneală. Editorialele „directorului” — în ghilimele, pentru că trebuia să existe un director, pe care îl cerea cenzura, ca șap ispășitor, la o adică — au fost intitulate: Prefață, Un bilanț și o chemare, Simte cotu!, Proză pentru poeți, nesemnate, arătau un program și o orientare net spre stînga. Revista era o oază de adevăruri temerare, pe care cititorii neorientați ori cei dezorientați și le luau drept stîndard de credință — în vreme ce Porunca Vremii, Bunavestire și celelalte fițiuci legionare o înțîmpleau cu invective și huiduieli. Cadranistii luptau. Erau pe baricade. Ca atît mai mult cuvîne-se astăzi ca tineretul să își aibă ideal munca, adevărul, dreptatea și libertatea, pentru ei și pentru Țară.

Între anii 1971 și 1973, revista Cadran apare în a treia serie, ca un caiet al cenaclului literar „G. Bacovia” de pe lângă Casa de Cultură Nicolae Bălcescu a sectorului 4 din Capitală. În cele opt caiete, însumînd 700 pagini, își văd numele tipărit ca debutanți zeci de tineri care azi au deschise paginile revistelor literare ale Uniunii Scriitorilor, cît și a celor din capitalele de județ. Unii au cărți tipărite și au devenit membri ai Uniunii de breaslă. Redactor-șef al caietului Cadran, seria a III-a este: „directorul” seriei a II-a și inițiatorul seriei I, de acum 50 de ani.

Se pare că, anul acesta, cînd se împlinește jumătatea de secol să apară, în cea de-a IV-a serie, dacă în cenaclul literar „G. Bacovia” se vor fi aflînd și alți tineri inimoși ca poetul Dan ANGHELESCU, conducătorul cenaclului. În acest Cadran, seria a IV-a, vor debuta alți scriitori cum au fost și cei din anii 1971—1973. Printre cei de atunci se află Grete TARTLER, Vasile ANDRONACHE, Dan VERONA, Areta ȘANDRU, Luminița PETRU, Ecaterina ȚARĂLUNGĂ și mulți alții de care cel care scrie aste rînduri roagă să fie iertat de omisiune. Și sper că cei care vor debuta în seria a IV-a vor ajunge, la rîndu-le, să-și tipărească volume și să devină membri ai Uniunii Scriitorilor. Doar viața curge nestăvilită. Mereu alți și alți tineri

bat la poarta vieții și a editurilor, vor să nu lipsească din paginile periodicelor literare.

Li se pare acestor tineri a fi ceva imposibil și din cale afară de anevoios? Să nu uite că cei care au scos Cadran-ul în 1931, cei care au debutat în 1939, ca și celor mulți din cenaclul „G. Bacovia” al anilor 1971—1973 le-a fost poate la fel de greu. Dar ce nu se învinge cu perseverență și efort susținut, cu elanul tineretului de a se forma și a deveni util, pînă a nu se mai putea lipsi de el cetatea, poporul?

Tinerețea înseamnă avînt, este putere, entuziasm și cînd voința are înaintea un ideal, nu se poate să nu-l realizeze realizîndu-se pe sine și, odată cu ei, să le fie impuls și celor care vin în urmă-le, cum a fost și va fi întotdeauna.

Cadran, 1939

SILVIAN IOSIFESCU

N-aș vrea să practic aducerea la zi a amintirilor, corectarea prin ceea ce știm și prin modul cum vedem astăzi ziua de ieri. Mi s-a întîmplat chiar să citesc jurnale „revăzute și corectate”, în care, nemărturisit fuseseră evident adăugate detalii aflate ulterior, tîrziu, de autori. Dar cînd nu aspiră la valoarea literară, singurul mod prin care amintirile noastre i-ar putea interesa pe ceilalți este să vorbească sincer și onest.

În penumbra deceniilor, amintirile ies la iveală și se grupează capricios. Cele de la Cadran se concentrează în jurul cîtorva oameni și cîtorva reuniuni. Nu-mi amintesc de vreun sediu redacțional. Alte publicații îmi sînt prezente cu cîte o cameră ultramodestă devenită „redacție”. Astfel, în al doilea an de studenție, am pătruns la Era nouă, în camera de serviciu de pe strada General Berthelot (astăzi Nuferilor) unde-l găseai în permanență pe secretarul de redacție, Miron Paraschivescu. Atunci l-am cunoscut înțîia oară. Aveam să-l regăsesc după un an la Reporter, unde, între altele, traducea și publica în foileton Nădejdea lui André Malraux.

(Era în toiul războiului civil spaniol). După aceia, în anii războiului, l-am revăzut adesea.

Pentru mine Cadran e inseparabilă de figura aceuia care s-a trudit să adune colaboratori și fonduri pentru a scoate revista, de Ștefan Popescu (Sabin Vasia). N-avea actuala lui barbă de patriarh. Datorită celor câțiva ani ce ne despărțeau, mi se părea totuși în etate. Era încă departe de treizeci de ani.

Pentru a se susține revista se organizau reuniuni similitonice prin casele colegilor și mai ales, colegelor cu simpatii de stînga ori doar cu apetențe culturale.

Îmi amintesc de două seri. Prima, într-un apartament de pe strada Maria Rosetti, a fost mai mult un prilej de reîntîlnire cu colegi cunoscuți încă din liceu din organizația de U.T.C. Ţelul nefiind de a-i convinge pe uteciști de utilitatea unei reviste de stînga nici de a ne face reciproc propagandă, seara mi s-a părut ratată. Totuși, mai erau de față și câțiva studenți ori proaspeți licențiați care simpatizau cît de cît cu opiniile revistei.

Cealaltă seară a fost mult mai pitorească. M-am dus cu un prieten într-o casă bătrînească și vastă de pe strada Linăriei. Se aflau acolo destul de mulți invitați. Dacă nu supra-pun imaginile, cred că i-am reîntîlnit pe Alexandru Balaci, cunoscut încă din primul an de facultate (filosofia și limbile străine aparțineau aceleiași facultăți de litere), pe Constantin Suter. Atunci i-am văzut prima oară pe Victor Iliu cu care urma peste câțiva ani să fiu coleg de redacție și pe Mircea Tiriung care semna Sergiu Ludescu și făgăduia să devină poet adevărat.

Amfitrionă era o studentă deosebit de drăgălașă, cu linii gracie și culori pastelate, de bibelou. Conversa vioi, inteligent, cu oarecare prețiozitate și cadranistii îi ripostau conștient în madrigale formulele lor stilistice de obicei mai energice. Privind pe fereastră, am văzut cu surprindere că prin curte circulau tineri cu ținută marțială și expresie dură. Purtau cămașă albastră și diagonală, uniformă „lă-

cierilor“, organizația paramilitară a fascismului cuzist. Unul dintre cunoscuți m-a lămurit în șoaptă. Tatăl studentei cu ten de porțelan era fruntaș cuzist și transformase o aripă a casei în cazarmă pentru „lăncieri“. Fiica lui avea, cel puțin în literatură, alte gusturi.

Era spre sfîrșitul lui 1939. Războiul începuse în Europa de cîteva luni. Se simțeau amenințări mai surde ori mai fățișe, deși pe front era vremea micilor hărțuieli din „la drôle de guerre“. După doi ani, Sergiu Ludescu avea să cadă pe front.

Un vector publicistic al politicii P.C.R. din perioada interbelică

Prof. univ. dr. docent
MIHNEA GHEORGHIU

„Cadran“ a fost o revistă studențească, apărută în toamna anului 1939 și suspendată de poliție un an mai tîrziu. Preocupările membrilor redacției și colaboratorilor îmbrășau, în egală măsură, literatura și arta, științele sociale și politica. Termenul de redacție e pretențios; „lucrătorii“ revistei se întîlneau la poetul Ștefan Popescu acasă, sau în cămăruța mobilată din strada Smîrdan unde locuiam eu împreună cu Alexandru Balaci. În afară de noi, mai făceau parte din „redacție“ Victor Iliu și Miron Constantinescu — animatorul grupului — la care se adăugau colaboratorii permanenți: Mihai Levente, Corneliu Mănescu, Manea Mănescu, Tudor Alexandru Stoianovici, Mihai Dragomirescu și alții.

CADRAN

Nu exista o delimitare tăioasă între problemele de artă și cultură și cele de politică socială; ele preocupau deopotrivă pe editorii și prietenii Cadranului.

Lupta principală a partidului pentru o politică realistă și pentru o literatură realistă, apărea cu claritate în paginile scrise de fiecare dintre noi.

Ca scriitor, am început prin poezie și gazetărie, apoi am abordat, încă din universitate, istoria și critica literară, eseurile de istoria artelor, activitatea de profesor. Cred că, în general activitatea mea, politică sau artistică, exemplifică o formă de continuitate deplină. La 17 ani, trecînd din adolescență în tinerețe, am avut privilegiul de a păși direct într-un climat ideologic progresist, în care, în împrejurările acelea, lupta partidului mi-a oferit și șansa de a realiza, prin acțiuni hotărîte și, uneori, primejdioase, conduse de comuniști, aspirațiile pe care le are fiecare tînăr. Nu a fost vorba, în cazul meu, despre un salt psiho-ideologic, ci, cum spuneam, de o continuitate care, cu toate acestea, n-a fost lipsită de obstacole și meandre. Dar curentul general în care m-am încadrat fără rezerve, mi-a dat puțină să mă maturizez, să-mi constat utilitatea, fie și numai aceea a stropului din marele ocean pe care atît de frumos îl cîntă Walt Whitman.

A sosit apoi ceasul Eliberării, iar după el apariția „Scînteii tineretului“, în noiembrie 1944.

Deși trecuseră numai cinci ani de la Cadran, să nu uităm că anii aceștia au fost anii războiului care au împrăștiat și uneori au pierdut multe vieți. Între cele două reviste nu stabilesc o continuitate organizatorică, ci numai una ideologică, cu atît mai mult cu cît Scînteia tineretului, devenită mai tîrziu cotidian, avea sarcinile și preocupările unei publicații politice cu obligații certe, ca organ central al U.T.C.-ului. Dar, unii dintre „cadrașiști“ au colaborat permanent și la Scînteia tineretului din anii aceia. Unele dintre aceste obiective, spre care s-a îndreptat cu curaj tineretul studios, au fost democratizarea învățămîntului, re-

forma programelor școlare și universitare, eliminarea din educația tinerilor a unor influențe nefaste, atragerea în munca didactică a personalităților de frunte ale culturii și științei românești.

Acest curent novator, care împropășta viața universitară, îmbrățișa desigur și obiective care priveau viața cotidiană și existența materială a studenților: să favorizăm promovarea la studii superioare a fiilor de muncitori și de țărani, categorie socială vitregită de vechiul sistem de educație, să deschidem drum larg inteligențelor și talentelor tinere, de care poporul nostru n-a dus niciodată lipsă.

Tineretul nostru de astăzi are o excelentă pregătire profesională și este apt și sensibil la punerea în practică a metodelor care asigură dezvoltarea economico-socială rapidă a unui stat modern. Aș fi foarte fericit dacă această pregătire, care se datorează în bună măsură climatului spiritual nou și condițiilor materiale favorabile, ar fi secondată și de o mai mare rigoare în viața profesională. Mi-ar plăcea ca tineretul să se îndrepte cu mai multă atenție, aș zice cu precădere, spre producția directă a bunurilor materiale și culturale, eliminînd ultimele vestigii ale unei concepții funcționărești despre rostul intelectualității, care se mai manifestă pe alocuri, printre apostolii chiverniselii de tip chiaburesc.

De acest aspect se leagă și conținutul pe care îl atribui eu, astăzi, noțiunii de spirit revoluționar în viața tinerilor. Sînt împotriva ideii unor sociologi, precum că tehnica modernă „usucă“ sufletul. Progresul lumii contemporane este într-adevăr determinat de progresul științelor și al tehnicii, dar noi, oamenii, trebuie să redevenim sentimentali, pentru că altfel ne pierdem omenia. Eu nu văd între progresul științei și viața sufletească o ruptură sau o incompatibilitate. Acesta a fost, de altfel, și motivul pentru care m-am îndreptat spre artele de sinteză, puternic slujite de științe.

Prin cultivarea științelor spre umanizare — aceasta este deviza lumii moderne.

● Primele concursuri de
frumusețe și scopurile lor
nemărturisite

Oricine va răsfoi paginile revistelor de actualități și cancan din țară sau străinătate va întâlni — cam pe la mijlocul perioadei interbelice — numeroase relatări asupra unor concursuri internaționale de frumusețe. Ideea pornise din Statele Unite ale Americii și se răspîndise, treptat, în aproape întreaga lume. Inițial, deci, fiecare dintre statele reprezentate pe „drapelul înstelat” își alegea câte o „Miss”. Ce’re 48 de „frumuseți” participau apoi la o a doua etapă, de selecție, ce desemna prima frumusețe a țării, denumită „Miss S.U.A.” și care, în continuare, viza obținerea supremului calificativ: „frumoasa frumoaselor”. Acest ritual nu constituia, însă, așa cum vroia să pară, o „preocupare de estetică feminină”, ci o diversivune delibe-

doi ani con
— la Galv

F
din F
frum

secutiv
reston

etele
România
nusețile
umii

rată ce urmărea abaterea atenției maselor de la gravele urmări ale crizei de supraproducție ce își arătase colții în toate țările lumii, zguduind puternic sistemul capitalist. Marea recesiune economică începuse deci, impunând mari suferințe maselor populare: șomaj și foamete, criză, crahuri financiare, lipsă de perspective în ameliorarea situației.

Un dar natural și... perspectivele lui

„În toate țările din Apus — scrie revista **Realitatea** ilustrată din 10 noiembrie 1928, referitor la Concursul de frumusețe organizat în România — societăți anume alcătuite au ales dintre fetele și femeile tinere, ale națiunii lor, pe cele mai frumoase spre a le trimite să concureze pentru obținerea titlului de cea mai frumoasă femeie din lume.

De trei ani au loc în mod regulat aceste concursuri, iar aleasa fiecărui oraș, a fiecărei regiuni sau a fiecărui sat poartă numele de „Miss“ cutare, după numele orașului, regiunii sau satului. Astfel, există Miss Paris, Miss Berlin, Miss Bavaria, Miss Scoția, Miss Franța, Miss Canada, Miss Spania etc.

Aleasa între alese capătă numele de „Miss Universum“, fiind socotită drept cea mai frumoasă femeie din lume“.

Mai departe, în vederea instituirii primului concurs pentru alegerea celei mai frumoase femei din România se preciza că „poate candida la acest concurs orice doamnă sau domnișoară între 15—26 ani, bucurându-se de o moralitate ireproșabilă“.

Concursul va fi instituit pe rînd, mai întîiu pe județe, apoi pe regiuni, iar ultimul concurs va avea loc la București pentru obținerea titlului de **cea mai frumoasă femeie din România**“ care, după cum se specifica acolo, „pe lîngă acest titlu de glorie va primi și premiul de 50.000 sau va fi trimisă la un concurs internațional“.

Aceiași revistă adăuga apoi că „vrea să dea prilej și cititorilor săi să-și dea părerea asupra alegerilor“ așa încît, „fotografiile concurențelor se vor publica în revistă, iar dacă vor exprima aceeași părere ca și juriile, vor obține premii ce se vor distribui prin tragere la sorți“.

Argumente redacționale cintate pe coarda patriotică

La 25 decembrie 1928 **Realitatea ilustrată** publica scrisoarea trimisă de redacție, cu două luni mai înainte, organizatorilor concursurilor de la Galveston (S.U.A.), și în care se spunea:

„România este o țară întinsă care cuprinde 17.000.000 de locuitori și ocupă un loc de frunte printre țările din orientul Europei. De aceea ne-am simțit mîhnîți, cînd la cele două concursuri anuale, care au avut loc la Galveston — din inițiativa și sub patronajul dvs. — n-ați binevoit să invitați și țara noastră“.

Magda Demetrescu, „M

„În meleagurile noastre și cîmpii întinse, sint păduri nepătrunse. Aici viguros și tînăr, care acurcerile civilizației. În noi după cum spun toți cîți — trăiesc cele mai frumoase în Italia se găsesc cei mai Și deoarece noi socotim că gurul scop al vieții, vă rugăm să binevoiți ca la viitorul

„Miss România“ 1929

...sint munti înalti
...izvoare limpezi si
...trăieste un popor
...n își asimilează cu-
...mânia — cel puțin
...ne-au vizitat țara
...se femei, după cum
...i frumoși bărbați.
...frumosul este sin-
...im d-le președinte,
...concurs interna-

țional de frumusețe, să admiteți printre concurente și pe cea mai frumoasă fată din România“.

Subtila asociere, într-o singură frază, dintre „cele mai frumoase fete“ și „cei mai frumoși bărbați din lume“ viza, simbolic, însăși originea poporului român — în mod discret sugerată de redacție.

În urma acestei scrisori s-a primit un călduros răspuns prin care **Realitatea ilustrată** primea autorizația de a organiza concursul pentru alegerea „Miss României“ pe anul 1929, împreună cu urarea ca cea aleasă să poată dobîndi titlul de „Frumusețe a lumii“.

Se pare că urarea a fost binevenită deoarece România, deși n-a ieșit decît a doua la acel concurs — ceea ce trebuie să recunoaștem că însemna destul de mult — a reputat însă, cu acel prilej, un deosebit succes propagandistic pe plan mondial.

Între condițiile de participare și criteriile estetice ale concursului

Scrisoarea de răspuns a organizatorilor americani mai menționa, în legătură cu concurențele că, „nu se admit în nici un caz tinerele care au la activul lor o experiență scenică sau cinematografică și nici acele care din frumusețea lor și-au făcut profesiune, adică sint manechine în vre-un magazin, coriste sau baletiste. Noi, aici, judecăm luînd în considerație tot atît frumusețea feții cît și grația și farmecul personal al concurențelor și ne-ar fi foarte plăcut ca și juriul dvs. de selecționare să aibă aceleași criterii de apreciere“.

„Pentru participarea la festivitățile oficiale de aici sint de trebuință trei costume și

auume: un costum de sport sau de stradă, un costum de plajă (tricot) și o rochie de seară.

Comitetul nostru de organizare ia asupra-și toate cheltuielile necesare pentru concursul și însoțitorul ei, din momentul ce aceștia părăsesc portul Hâvre (Franța) și pînă cînd sosesc în acest port.

Din țară și pînă la locul de îmbarcare cheltuielile erau suportate de revista **Realitatea ilustrată**, care — așa cum am arătat — organiza concursul în România, iar șederea în S.U.A. era asigurată de către organizatorii concursului mondial de la Galveston. În afara unui trofeu de argint și a unui premiu de 5000 dolari, câștigătoarea urma să mai primească numeroase oferte pentru o viitoare activitate (și eventual profesionalizare) cinematografică.

Mai tîrziu, la 12 ianuarie 1929 revista **Realitatea ilustrată** adăuga următoarele amănunte în sensul celor anunțate anterior:

„Galveston, oraș în peninsula Florida, este sediul „Asociației pentru cultivarea frumuseții” alcătuită cu 11 ani în urmă de cîteva instituții: „Chamber of Commerce”, „Young Men'S Progressive League”, „Merchants Association”, „Boosters Club”, „Beack Association”, „Advertising Club”. La început asociația a organizat concursuri de frumusețe între Statele Americii de Nord. În anii din urmă, dovedindu-se un interes crescînd pentru acest soi de întreceri, concursurile s-au extins, transformîndu-se în întreceri anuale internaționale”.

„Oricine îndeplinește condițiunile publicate mai jos, este îndemnat să trimită la redacția revistei **Realitatea ilustrată** o fotografie, de dată mai recentă (de profil sau de față) cu următoarele indicațiuni precise: numele și prenumele (pseudonime nu se admit), adresa, ocupația, vîrsta, înălțimea, talia și greutatea.

Liliana M. Andreescu, „Miss București”, 1930

Această fotografie slujește la o primă alegere a acelora care îndeplinesc condițiunile. Aceștia vor fi invitate personal ca să se prezinte la data fixă în fața comitetului județean din capitala de județ.”

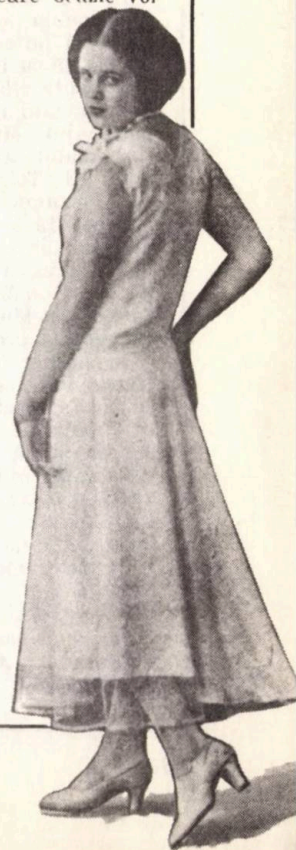
„Fiecare comitet va alege pe cele trei candidate mai frumoase, care vor fi fotografiate. Fotografiile vor fi trimise juriului central din București, ce va face clasificarea hotărînd care e cea mai frumoasă din județ. Dintre frumusețile județene juriul central

va alege mai întîi cele 9 frumuseți regionale, iar dintre ele juriul din București va decide cine să fie „Miss România” și să plece la Galveston.”

Aceeași revistă marca, ulterior, și alte îndatoriri regulamentare, potrivit cărora „Candidatele — fie cele invitate de noi pe baza fotografiilor trimise, fie cele care au răspuns chemării din ziare, sau care s-au prezentat luînd cunoștință în orice fel de concursul de frumusețe, se vor înfățișa mai întîi secretariatului pentru înscriere” cu care ocazie vor primi un număr de ordine, iar după aceea vor trebui să apară „în fața juriului nefardate, într-o rochie simplă și nu vor purta nici sutien, nici corset de nici un fel”. Deh, în vremea aceea nu exista televiziune...

Desfășurarea unor manifestări fastuoase, în urmă cu mai bine de 50 de ani

Revista anunța la 9 martie 1929 că în diferite capitale de județ se prezentaseră — cu tot frigul și drumurile impracticabile de atunci —

Mariana Mirică, „Miss România” 1930

peste 2500 de candidate, De asemenea, că pentru București și județul Ilfov, la Palatul Artelor (fosta clădire a Salonului Oficial de pe șos. Kiseleff) a fost o mare afluență de candidate — juriul fiind prezidat de Primarul Capitalei, Dem. Dobrescu, mai avea în componența sa două reputate pictorițe: Cecilia Cuțescu-Storck și Olga Greceanu, pe poetul Ion Minulescu și prozatorul I. Al. Brătescu-Voinești, precum și pe criticul de artă H. Blazian.

La 16 martie 1929 fotografiile juriilor județene și ale candidadelor județene care reușiseră puteau fi văzute în paginile revistei, odată cu încunoștiințarea că cele 100 de concurente aflate pe primele locuri vor apare în fața unui comitet de organizare pus sub patronajul Ministerului de Interne, juriul concursului avînd ca președinte pe prof. univ. Al. Tzigara-Samurcaș, iar ca membri pe: Alexandrina Cantacuzino, Maria Giurgea, actriță a Teatrului Național, Al. Mavrodi (președintele Sindicatului Ziariștilor), Liviu Rebreanu (președintele Societății Scriitorilor Români), pictorul Jean Al. Steriadi (directorul Muzeului Kalinderu), scriitorul N. Batzaria și profesorul universitar Gr. Graur.

În numărul următor al revistei, din 24 martie 1929 se relatează că la orele zece și jumătate dimineața juriul preliminar judecase noile înscrieri pentru concursul de după amiază și că strada Sărindar (actualmente Constantin Mille, unde se afla redacția) devenise o mare de capete, pînă în Calea Victoriei. Aceasta, la rîndu-i, gema înțesată de lume, încît nu a îngăduit celor 60 de mașini — o cifră impresionantă pe atunci, „dintre care 24 noi“ afectate evenimentului — să înainteze decît cu 1 m/minut.

Juriul și candidatele au dejunat, apoi, la restaurantul *Alcazar d'été* împreună cu invitații oficiali de la legațiile străine, între

care se aflau consulul general și vice consulul S.U.A. S-au făcut fotografii, s-a cinematoграфиат momentul, iar în urmă s-a pornit spre Salonul Oficial.

Acolo, la Palatul Artelor a avut loc după orele 14 alegerea celei mai frumoase românce. Unul din reporterii revistei descriind desfășurarea concursului subliniază că „la ultima selecție, cele 5 candidate au îmbrăcat tricourile de plajă. Deliberarea juriului în ultimă instanță a durat o oră și jumătate ca să poată alege pe prima dintre cele 5, adică pe d-ra Magda Demetrescu, în vîrstă de 17 ani, care la comunicarea hotărîrii a leșinat de emoție. Readusă în simțiri i se conferă titlul. O mașină învăluită de flori transportă aleasa pe Calea Victoriei, oprindu-se din 50 în 50 de metri la insistențele publicului spre a o vedea. În Saloanele de marmură ale Cercului Militar a avut loc apoi o serată în cinstea aleșelor României“.

Participarea cu succes a „Miss României“ la două competiții internaționale

În numerele următoare *Realitatea ilustrată* a înfățișat plecarea Magdei Demetrescu la Paris, sosirea și sejurul ei acolo, iar în urmă îmbarcarea pentru traversarea oceanului. Se mai putea vedea cum, ajunsă la Galveston, Miss România a îmbrăcat, alături de celelalte concurente tricoul de baie și a defilat, împreună cu ele, pe o distanță de 3 km în fața a 30.000 spectatori veniți din toată lumea.

Concursul — după cum reese din relatările respective — a fost palpitant pentru că, după toate selecțiile, dintre ultimele 11 candidate au rămas în competiție doar româncea și austriaca Lisl Goldarbeiter. Magda Demetrescu a obținut 2 voturi din totalul de 7.

Celelalte candidate n-au obținut nici un vot așa încît singurul premiu, după acel intitulat „Miss Universum“, decernat austriacei, a fost acel atribuit Magdei Demetrescu. S-a putut însă auzi totodată, oarecum în surdina, că membrii juriului, deși cu toții americani — artiști, pictori, fotografi din New-York — erau în cea mai mare parte de origină germană încît, în mod firesc a fost preferată austriaca.

Împrietenite așoi, cele două concurente au fost primite festiv în mai multe centre din America, iar după ce s-au înapoiat în Europa s-au bucurat alăt de onorurile oficialităților cît și de cele ale publicului, pretutindeni, prin țările pe unde au trecut. Bineînțeles că ele au fost întîmpinate cu mare alai și în țara noastră, unde au luat parte la diferite manifestări publice. Se vede din imaginile publicate atunci, cum mari magazine și întreprinderi comerciale erau bucuroase să primească vizita acestor frumuseți, dat fiind că publicul năvălea totdeauna înaintea lor să le vadă deaproape și le solicita autografe, în timp ce firmele respective își făceau astfel un soi de reclamă deosebit de eficace pentru mecanismul lor comercial.

Al doilea concurs s-a desfășurat în decorul unei ierni feerice, la Sinaia!

În anul următor *Realitatea ilustrată* a organizat alegerea *Miss României 1930*, spre mijlocul lunii februarie, la Sinaia, în decorul pitoresc al munților înzăpeziți. Programul avea acum, în mod firesc, o cu totul altă înfățișare, insistînd între altele asupra faptului că „vineri 14 februarie concurente vor face plimbări, vor asista la întreceri sportive, vor participa la serbări date în onoarea lor, pentru ca astfel membrii juriului să le poată

privi în mod discret și pe îndelete. Vineri seara se va da un bal, fiecare va primi o brătară comemorativă. Simbătă la amiază: banchet, iar la cinci va începe lupta cea mare. În sala teatrului Cazinoului din Sinaia se va prezenta filmul făcut la Galveston. Apoi, candidatele vor defila pe rînd, pe scenă, în sunete de muzică; pasul va fi astfel mai săltăreț, evitîndu-se, așa, și emoționarea concurenței. Se vor alege zece frumuseți, regionale, iar apoi **Miss România 1930**."

Pe lingă multicolora sa animație de iarnă, tipică, în mijlocul unui minunat peisaj montan, Sinaia se pare că a cunoscut cu acel prilej o concentrare aparte de chipuri și momente scînteietoare. Dactilografa Liliana Andreescu fusese aleasă Miss București, iar Zizi Teodorescu, o studentă la chimie, proclamată Miss România.

Dar, după cîteva luni, Realitatea ilustrată din 17 iulie 1930 avea să anunțe că Miss România 1930, Zizi Teodorescu, neputînd părăsi țara, din motive personale, d-ra Mariana Mirică, care fusese aleasă „Miss Moldova” a plecat spre America în calitate de „Miss România”.

Primirea ca și festivitățile pe noul continent au fost încăodată, după cum afirmă corespondențele de presă; de-a dreptul triumfale.

Și culmea: din nou, **tot o româneă** — s-a anunțat de pe plajile însoritului Galveston, — **a fost proclamată a doua frumusețe a lumii**, dintr-un lot de 39 de concurențe ultraselecționate în prealabil, pentru această confruntare estetică a feminității, pe plan mondial.

Concursurile de frumusețe au continuat și după aceea, dar ele și-au pierdut, treptat, din strălucirea inițială — pe primul plan apărînd noi evenimente. Pe cerul lumii își făceau loc norii negri, amenințători, ai fascismului...

SEVER RETEZAN

ERNEST VERZEA

sărbătoarea ochilor

*E sărbătoare nescrisă, aș zice
în calendarele lumii antice,
dar nici în cele de azi nu apare
trecută cu negru sau altă culoare —
și totuși, ce satisfacții depline
încerc-într-un fel de sacrale festine,
cînd jarul fluid al ochilor tăi
împrăștie usturătoare văpăi!*

*Setos de lumină, la fel ca un orb
lumina din ei aș vrea să o sorb...*

*Magnetici, lansînd impulsuri prin gene
ca niște supra-terestre antene,
îmenșii tăi ochi cu teluricul lor
ecou din adîncuri, tulburător
îșșnit prin fierbintele frunții pămînt
un vector fantastic îmi pare că sînt,
sau tainic aruncătoarele sale
de flăcări cu olvății naturale,
de jur-împrejur...*

*Extatic privesc fluentul contur
care începe să cheme, să sape
năvala unor onirice ape,
ori grația miinilor ce îmi apar
că înfloresc pe sîni de cleștar —
zbor de hulubi, sub raze vibrante
deasupra unor exotice plante...*

*Ce diafane lumini tropicale
și ierburi tenace prîvirile tale
din straturi de mît îșșnite spre viață
în crengile ochilor mei cînd se-agață!*

*De ce, așa dar, să nu spîm oare
că se desfășoară o sărbătoare
măreață, pe care registrul divin
nu o atestă, nici acte de prin
lumea antică ori contemporană
cînd uneori, din vrăjita mea rană
ce arde ca un ocean de văpăi
sui tainic pe navele ochilor tăi?*

RADU CANGE
gînduri

*...Și să știi, mamă,
Că noi, poezii,
Sîntem robi la galere
Pe oceanul învîlmășit*

*Al cuvintelor;
Și nu se știe
Care dintre noi
Va atinge țărmul.*

*Văd timpul cum trece,
Lună palidă
Pe cerul
Sufletelor noastre.*

„poarta zeilor“
nu a fost încă deschisă...

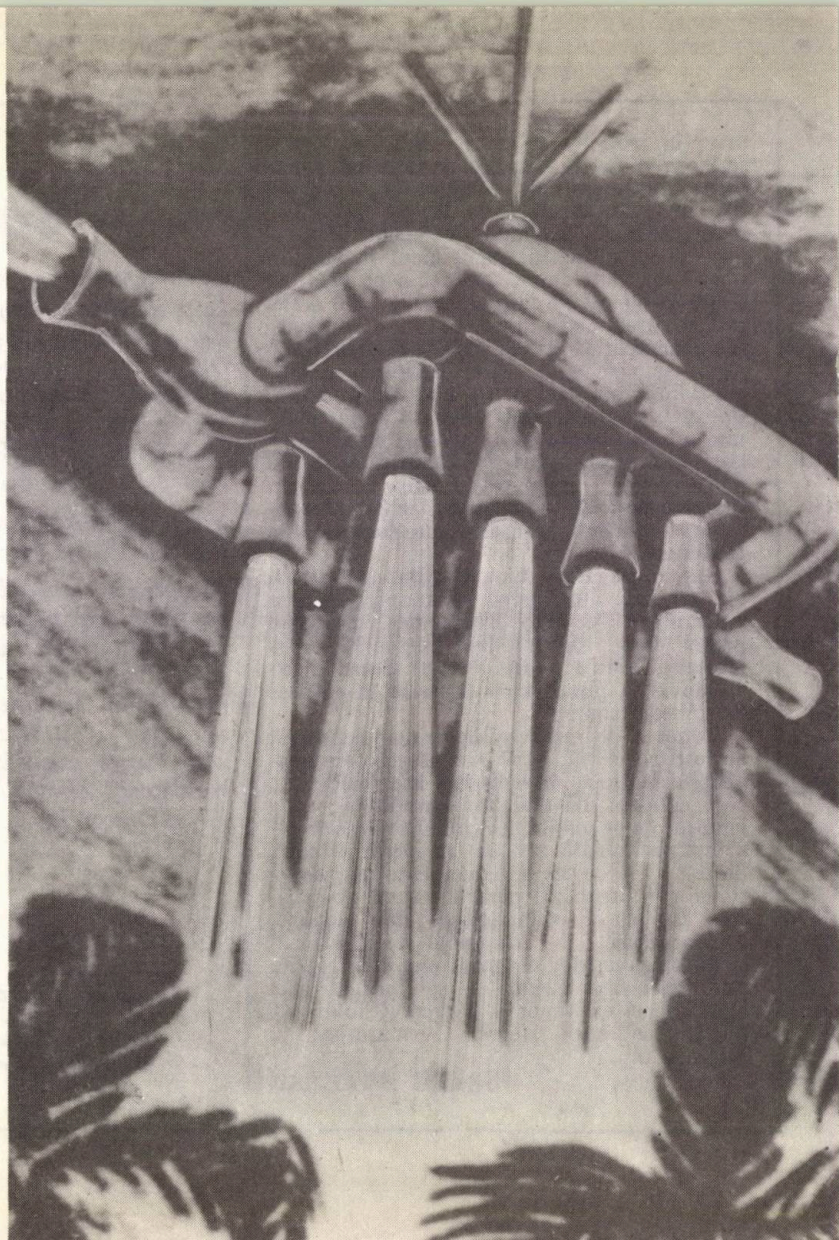

*Capsulă zburătoare cu piloți — pictură de pe bolla bisericii mănăstirești din
Decany — R.S.F. Iugoslavia*

mitul vizitelor nepămîntene

VICTOR KERNBACH

intre „roțile cerești“ ale lui Iezechiel,
muntele „purător de altar“ și certitudinile noastre

Există — indiferent cărei interpretări le supunem — mai multe mituri în memoria colectivă a omenirii, unele dintre ele așezându-se de la sine într-o categorie cu totul deosebită, în primul

putem ajunge decât la clasificarea elementelor enigmei, nu și la dezlegarea ei. Ipoteze, firește, s-au pus multe, însă nici una nu îndeplinește condițiile științifice necesare validării explicațiilor propuse. Multe dintre ipoteze farmecă prin jocul

cineva a și numit acest ciclu mitic cu un termen ce nu mi se pare cel mai potrivit, însă pe care-l utilizăm datorită intrării în uz: **paleo-astronautică**.

După cit am putut stabili, primul care a scris cu seriozitate în planul acestui tip de interpretare ipotetică este filosoful român Dimitrie Drăghicescu, în 1938 (*Reflexions sur l'origine et la destinée de l'homme, une nouvelle hypothèse sur l'origine de l'humanité vue dans la lumière de notre science et de notre techniques*, eseu apărut în „Revista de Filosofie”, București, nr. 2/1938). În 1960 a făcut mare senzație cartea *Le Matin de Magiciens*, scrisă de Louis Pauwels și Jacques Bergier și, în același an, fizicianul sovietic M. Agrest contribuia la formularea ipotezei de bază a vizitelor extraterestre folosind unele texte biblice vechi-testamentare. În 1961, eu însumi m-am aventurat în defrișarea acestui domeniu enigmatic (epilogul la *Luntrea sublimă*), ajungând la încercarea de a sistematiza materia ipotezei și de a o revizui din propriul unghi de vedere (*Enigmele miturilor astrale*, 1970 — apoi în reeditarea amplificată și revizuită a cărții, din 1973). Tot la începutul deceniului al optulea, difuzată printr-o grijulie reclamă, a intervenit în problemă, însă de astădată fără rigoare, fără originalitate, hrânindu-se cu speculația senzaționalului, cartea *Amintiri despre viitor* a lui Erich von Däniken (*Erinnerungen an die Zukunft*, Düsseldorf 1970). Dar ipoteza a

dobândit și contribuții din partea unor oameni — e drept, controversate, totuși deosebit de interesante nu numai ca îndrăzneală a abordării temei mitice, ci și ca demonstrație — ca de pildă Josef F. Blumrich, specialist în construcția rachetelor, de la NASA, lucrând la realizarea colectivă a stațiilor spațiale „Skylab”, prin cartea sa despre „navel spațiale” ale lui Iezekiel — *The Spaceships of Ezekiel*, care a făcut vogă în 1974, deși apărută inițial în germană, în anul precedent).

Așadar, paleoastronautica este o ramură din mitologie (încă neacceptată general) care s-a consacrat cercetării mitografiilor, miturilor folclorice și monumentelor arhaice stranie, pentru a resimțatiza întregul material mitologic ce vorbește despre circulația zellor și oamenilor între planete, pe ruta mitică cer — pământ, care s-au folosit, conform tradiției mitice, de vehicule considerate magice, dar de aspect adesea paramaneic sau chiar automat. Se poate preciza că paleoastronautica, în funcția ei de disciplină sistematizatoare a ipotezelor despre care vorbim, se ocupă de restabilirea unui adevăr protoistoric asupra unor contacte ipotetice între unele civilizații inegale sau între civilizații presupuse a fi fost de origine cosmică, venite cu „care cerești”, și unele populații terestre primitive care au înregistrat în memoria tradițională evenimentul, dezvoltat ulterior în acest ciclu de mituri. Mai trebuie precizat și faptul că, de la mijlocul secolului nostru, cum am văzut, mulți dintre cercetători se aventu-

„Carul ceresc” reconstituit după relatările din poemul cosmologic „Samaranganasutradhara.”

rind prin ciudățenia lor. Într-adevăr, un larg ciclu mitologic, conservat fie în tradiția orală, fie în corpurile scripturale religioase — dar neavând totdeauna caracter religios, ba chiar, uneori, contrazicând dogmatica acceptată — se referă la o sumedenie de relații între populația terestră și diverse personaje cerești, care nu sînt, toate, adorate ca divinități.

Trebuie precizat că, în stadiul de azi al interpretării temei, nu

lor logic, întrucît, bunăoară, în cazul „roților” — asupra cărora în cartea biblică a profetului Iezekiel, se relatează într-o formă neclasică — acestea se bazează pe unele date mitografice textuale, ce nu se pretează interpretărilor științifice acceptate. Adică, în cadrul simbolurilor și alegoriilor religioase, vădesc, mai mult — să le zicem — „intuiții” — acomodabile deabia cunoștințelor de azi din domeniul concret al cosmonauticii. De aceea,

rează însă în domenii fragile, operind cu mijloace adesea empirice asupra unor izvoare necontrolate. Pentru a afla ceva într-un viitor pe care încă nu-l putem fixa cronologic, cercetările sînt obligate la rigoare în metodă și în selecția izvoarelor; asemenea cercetări sînt, implicit, în primul rînd, operă de mitologie comparată.

Deși raporturile mitice între „locuitorii cerului” și pămînteni nu lipsesc aproape din nici o mitologie națională a lumii, nu toate miturile de zbor se pot încadra aici; de pildă, zborurile de tipul efortului lui Icar se includ în cu totul altă clasă, aceea a mitului simbolic despre aspirația omului de a avea aripi, ca pasărea.

Unii entuziaști ai ipotezei au încercat să stabilească chiar o frecvență a sosirii „extraterestrilor” — sub formă de zei sau de persoane nedivine. Însă, această întreprindere nu mai ține de cercetarea mitologului, ea fiind hazardată, întrucît mitologul e înclinat să deducă — dacă admite ipoteza în plan dialectic — faptul că arhetipul ar fi fost unul singur și, ca atare, și evenimentul înregistrat mitic. Sau, în caz contrar, ar fi existat un grup arhetipal, a cărui memorie, prin circulație folclorică, a putut fi adaptată mentalității și condițiilor locale — de unde și diversitatea actuală a elementelor, în fond ale aceluiași mit, multiplicat în diferite aspecte, nume și ipostaze atributive, după varietatea de specific a zonelor mitologice și intensitatea sau slăbirea unei de șoc (a

ecoului folcloric) față de epicentru evenimentului mitic.

Ce poate fi însă adevărat din această aglomerație mitologică? Azi, mijloace riguroase nu ne stau încă la îndemînă, spre a da un răspuns satisfăcător. Cert este totuși că, în planul științelor de azi despre cosmos (să nu uităm vremea cînd omul însuși și-a făcut o meserie curentă din explorarea spațiului cosmic) pe temeiul ipotezelor astronomice asupra mulțimii lumilor locuibile (ipoteza aceasta veche, a filosofilor Heladei, reluată mult mai tîrziu de Giordano Bruno și de alții), pe temeiul investigațiilor exobiologice, oricît de modeste deocamdată, ca și pe — de ce nu? — temeiul unei logici care refuză antropocentrismul cu care ne-au hrănit de milenii religiile, înclinate să nu admită decît ființele raționale ale Terrei, putem ieși din pura speculație, ca să abordăm ipoteza în mod științific.

Să precizăm că, în orice zonă temporal-teritorială a unei Societăți primitive s-ar fi produs evenimentul generator al mitului paleoastronautic, consecința de împliniri cu grupul străin, sosit de pe un teritoriu ignorat (regiunile necunoscute atunci ale pămîntului sau ale oceanului, eventual chiar spațiul astral) este una singură pentru martor: el acceptă drept unică sursă a evenimentului cerul (excepțiile vizînd regiunile subterane sau maritime fiind rare în mitologia generală) și, convins că asistă la o teofanie, adică la o apariție vizibilă, la o „descoperire” a zeilor, intră într-o stare psihică religioasă. În

acest sens, tipologia atitudinii martorului este exprimată definitoriu de personajul biblic numit convențional profetul Iezechiel, prin mărturisirea „și am căzut cu fața la pămînt”.

Desigur, într-o relatare în jurul temei „vizitelor extraterestre” se poate divaga mult, și se pot cita numeroase exemple mitologice. Nu acesta e scopul însemnărilor de față. Mi-am propus să aduc doar precizări metodologice în tehnica abordării problemei. Cu toate acestea, pentru că se uezază de acest exemplu — care, dealtfel, este dintre cele mai elocvente — mă voi opri puțin asupra relatării lui Iezechiel, pe care am examinat-o încă de acum două decenii.

Nu ne interesează aici preotul lui Yahweh, care ar fi ajuns în captivitatea babiloniană cu șase veacuri înainte de era noastră, ci simburile relatării lui despre „roțile cerești”. Textul relatării e în întregime interesant, așa cum arată cartea amintită a lui J. B. L u m r i c h; dar nu vom poposi decît la afirmația cea mai enigmatică, cea mai nesupusă interpretărilor clasice, aceea a senzației de suprasolicitare, de îngreunare a trupului — caracteristică decolărilor spațiale despre care ne vorbesc azi toți cosmonauții — și la care se adaugă determinarea frecvenței zgomotului, specific, datorat, știm azi, ejecției jetului de propulsie prin duzele rachetei — ambele fiind elemente neimaginabile de oamenii epocii cînd a fost

redactat acest text biblic. Iezechiel spune: „Atunci m-a ridicat Duhul și am auzit la spatele meu un hruit mare ca de cutremur, cînd Gloria lui Yahweh s-a înălțat din locul ei. (...) Și Duhul mă ridică și mă duse în sbuciumul duhului meu, în vreme ce mina lui Yahweh apăsa din greu peste mine”.

În genere, în mitul lui Iezechiel, memoria ancestrală a uimirii primitivului (sau măcar a omului civilizațiilor inițiale, străvechi) la impactul cu un eveniment insolit și neinteligibil, perpetuată printr-un canal mitografic mai puțin deformant, e dintre acele puține cazuri de autodemnstrare a unei categorii de teogonie, adică de naștere a zeilor, și de formare a miturilor primordiale cu caracter memorial, din care lipsește fabulația, iar aparența de fantastic rezultă numai din materia neobișnuită din care s-a construit narațiunea mitică.

În cercetare, se studiază însă diferite alte forme documentare de structură mitologică. S-a făcut, bunăoară, mult caz acum douăzeci de ani de vestita terasă din Baalbek, din munții Antiliban; dar nu atît „terasa” inițială, cu imensele blocuri de bazalt din infrastructură este enigmatică, pe cît sînt alte două elemente: numele localității, perpetuat din vechime pînă azi, care înseamnă „poarta zeului” și coincidența cu alt mit, din apocriful biblic Cartea lui Enoh, unde se vorbește de coborîrea unui grup de „îngeri” sub conducerea „prin-

(Continuare în pag. 80)

primele concluzii ale unor ample cercetări

cutremurele de pământ pot fi prevăzute?

• Succese ce dau speranțe, dar și previziuni ce n-au putut împiedica dezastre • Ce se face la noi în țară • Seismele intermediare vrîncene și cele normale ridică, încă, probleme deosebite •

CORNELIU RADU - Institutul de Fizica Pământului

În ultimele două decenii aproape 30 de cutremure puternice, cu magnitudinea mai mare de 7, s-au produs în întreaga lume, în apropierea marilor orașe și centre industriale. Aceste cutremure au produs pierderi umane și materiale foarte mari, determinînd acordarea unui interes deosebit studiului de predicție a cutremurelor în țările direct interesate, din cauza unei activități seismice crescute, printre care se numără și țara noastră.

Diferitele direcții de predicție, elabo-

rate în ultimii ani, s-au dezvoltat pe baze fizice, căci începînd din 1970 s-a pus accentul pe cercetarea fenomenelor fizice care stau la baza procesului de producere a cutremurului de pământ.

Relațiile dintre tectonica plăcilor și cutremure, variațiile observate în raportul vitezelor undelor seismice V_P/V_S , studiul mecanismului de alunecare sacadată al cutremurelor, elaborarea metodelor de dilatanță (umedă și uscată), studiul seismicității induse și posibilitatea de urmărire

a seismelor cu ajutorul rețelilor seismice, predicția cutremurului de la Haicheng, din China, observațiile în zona Kanto de Sud (Japonia), Garm (U.R.S.S.) și de-a lungul faliei de la San Andreas (S.U.A.) sînt deosebit de interesante, atît din punct de vedere teoretic cît și practic și au atras atenția întregii lumi științifice. Cu astfel de cercetări la bază și cu recente progrese în tehnologia observațională, metodologia predicției cutremurelor a făcut un progres deosebit.

In ultimii ani, în afara urmăririi activității seismice dintr-o anumită regiune cu seismicitate ridicată, s-a dezvoltat și studiul fenomenelor care apar înaintea cutremurelor. Au fost observate multe procese similare înaintea unui număr destul de mare de cutremure din zone diferite. Aceste fapte au sugerat baza pe care se pot dezvolta metodele de predicție a celor trei principali parametri ai cutremurelor și anume: locul, momentul producerii și magnitudinea.

Au fost făcute observații mai sistematice și mai intensive, atât în spațiu cât și în timp, asupra fenomenelor precursore, pentru o mai bună înțelegere a proceselor reale care sînt la originea cutremurului. S-a ajuns, în unanimitate, la categorii similare de predicție: adică pe termen lung, termen mediu, termen scurt și iminentă.

Formularea diferitelor teorii și modelări ale cutremurelor, discutarea bazei fizice a prevederii cutremurelor și cercetările experimentale în laboratoare și pe teren, toate reflectă dovada că **S-A AJUNS LA EXPLICATII TEORETICE ASUPRA DIFERITELOR FENOMENE PRECURSOARE SI ASUPRA PROCESULUI GLOBAL AL ORIGINII CUTREMURELOR.** Din punct de vedere al predicției cutremurelor, aceasta poate avea o importantă legătură cu evaluarea diferitelor fenomene anormale observate, în sensul de a se putea concluziona dacă ele sînt sau nu precursori reali ai cutremurului, la care moment din procesul care conduce la cutremur se referă acestea și tipul de cutremur care ar fi posibil să se producă.

Înainte de 1976, descoperirea raporturilor de viteze anormale la un precursor, progresele în cunoașterea asupra bazei fizice a producerii cutremurului și predicțiile reușite ale cutremurelor de la Haicheng și Songpan din China, au

făcut pe seismologi să se gîndească că, poate, **FOARTE CURÎND VA FI REUȘITĂ MAREA PERFORMANȚĂ A UNEI PREDICȚII TOTALE.** Totuși, în 1976 mai multe cutremure catastrofale, care nu au fost prezise, au distrus mari orașe și zone rurale. Experiența cîștigată și metodele dezvoltate în ultimii ani pentru predicția celor trei parametri principali ai cutremurului nu fost contestate de noi fenomene și noi probleme. În condiții similare și cu aceleași metode, succesul de la Haicheng devine în succes la Tangshan.

Oare ridicarea solului la Palmdale, în sudul Californiei, reprezintă un precursor al unui viitor cutremur de pămînt deosebit de violent? Cînd se va produce un mare cutremur în regiunea Tokio din Japonia sau în regiunea Vrancea, de la noi din țară? Asemenea întrebări, fără răspuns încă, și discuțiile contradictorii asupra fenomenelor precursore dovedesc că de complexă este predicția cutremurelor de pămînt.

Dificultatea acestei probleme constă în faptul că, cunoașterea condițiilor și cauzelor producerii unui cutremur este încă limitată. Nu se pot face, încă, observații directe în focarul unui viitor cutremur, căci este imposibil să se pătrundă în interiorul adînc al Pămîntului, cercetările efectuîndu-se numai la suprafață sau în mine și puțuri.

Cele cîteva predicții reușite pînă în prezent — dar mai ales cele nereușite — au demonstrat complexitatea fenomenului seismic și a precursorilor săi și necesitatea de a acumula noi date de observație în vederea stabilirii unor metode de predicție certe. În orice caz, studiul detaliat al fenomenelor precursore, atât ca distribuție în spațiu, cât și în timp, pe fondul unei cunoașteri

din ce în ce mai bune a structurii scoarței și mantalei superioare și a fenomenelor fizice ce se produc în interiorul Pămîntului, este singurul în măsură să conducă, în viitor, la stabilirea unor metode concrete de predicție seismică.

În etapa actuală nu poate exista o metodă unică, care să poată prevedea toate felurile de cutremure căci, ca și în alte probleme ale științei Pămîntului, subiectul de studiat este extrem de complicat. Progresul în rezolvarea problemei este datorat mijloacelor tehnice considerabil de avansate, folosite pentru studierea diferitelor procese geofizice și a creșterii preciziei măsurărilor geofizice.

În prezent au fost puși în evidență cîteva precursori, care, pînă la un anumit punct, preced marile cutremure, dar metodele de predicție bazate numai pe fenomenele precursore sînt încă incerte, din cauză că factorii și condițiile care guvernează mecanismul fizic al precursorilor este încă foarte puțin cunoscut.

Determinarea spațio-temporală a caracteristicilor și valorilor cîmpurilor geofizice, pe termen lung, împreună cu studiul deviațiilor parametrilor geofizici de la valorile medii, formează baza cercetării moderne asupra precursorilor cutremurelor. Totuși rezultatele rămîn de multe ori discutabile, căci, dacă în unele cazuri se constată o comportare neobișnuită înaintea unui cutremur, în alte cazuri nimic semnificativ nu se semnalează și chiar dacă variațiile apar totuși, ele nu sînt întotdeauna de asociat cu cutremurele.

În prezent se studiază, în deosebi, cîei parametri care pot fi folosiți într-o schemă de predicție, cu șanse mai mari de reușită. Astfel, pe lîngă urmărirea activității seismice și observarea variațiilor vitezelor undelor seismice, se măsoară prin tehnici geodezice și procesele mecanice (de

deformație) din crusta terestră, și se urmărește emisia radonului din sol și variațiile rezistivității electrice a rocilor.

ÎN ȚARA NOASTRĂ, studiul detaliat al seismicității teritoriului va contribui la elaborarea unor măsuri necesare pentru determinarea riscului seismic și, în final, va constitui un aport însemnat la eforturile ce se fac pe plan internațional în scopul prevederii mișcărilor seismice.

Datele de observație sînt furnizate de rețeaua seismică de mare sensibilitate (convențională și telemetrată) instalată pe teritoriul țării noastre.

Cunoașterea distribuției în spațiu și timp a cutremurelor de diferite magnitudini produse pe teritoriul R.S. România prezintă un deosebit interes pentru aprecierea activității seismice viitoare. În plus, **modelarea matematică a proceselor seismice** permite analiza unui mare număr de situații și deci alegerea soluției optime, care poate constitui un pas înainte în procesul de prevedere a cutremurelor.

Activitatea seismică din România este atît rezultatul cutremurelor intermediare vîncene, cît și al celor normale. Dacă, **cutremurele INTERMEDIARE** sînt localizate numai în regiunea Vrancea, cele **NORMALE** își au focarele răspîndite în aproape toate regiunile țării (Banat, Maramureș, Transilvania, Moldova, Muntenia etc).

În acest fel, sarcina de a studia fenomenele precursore marilor cutremure pe teritoriul țării noastre ridică probleme deosebite — mai ales dacă avem în vedere faptul că **puținele rezultate pozitive pe plan mondial se referă exclusiv la cutremure normale**. Este de așteptat ca studiul fenomenelor precursore cutremurelor intermediare din Vrancea să fie mult mai dificil,

impunînd măsurătorilor condiții deosebite, spre limita actuală a aparatelor de măsură, în vedere că aceste cutremure au adîncime mai mare (80—150 km).

Dealtfel, la noi s-au inițiat și se desfășoară **travaliile statistico-matematice privind zona seismică și riscul seismic în R.S. România — cu preocupare deosebită în zona Vrancea**. Se efectuează cercetări științifice privind modelarea proceselor seismice, se studiază procesele fizice în focarele de pămînt. În vederea identificării precursore seismelor s-au inițiat și se desfășoară studii privind **comportării animalelor înainte de cutremure**.

De asemenea, se utilizează pentru studii **premergătoare, variația vitezei de propagare a undelor seismice, variația deformațiilor, variațiile fizice naturale** (magnetice, telurice, termice, variația stării de tensiune în roci, variația concentrației de radon emanat din scoarță).

Detectarea, identificarea și urmărirea fenomenelor precursore poate furniza informații foarte prețioase în activitatea de cercetare a cutremurelor, în toate etapele ei: de la detectare, la studiu, la evaluare, la avertizare, la mijloc de mediu, scurt și iminent.

Trecînd în revistă trecutul și starea actuală a studiilor privind cutremurele, putem constata că, în prezent, **posibilității prevederii cutremurelor sunt încă foarte mici**, datorită lipsei de date, a impresionați de dezvoltarea enormă a științei, de la inspirațiile astrologilor la folosirea metodelor științifice, de la studiul cazurilor la cîmpul vast al cercetării științifice, de la metodele statistice și calitative la metodele fizice, la **realizarea predicției iminente, înaintea marilor cutremure**.

Prin urmare, observațiile practicate pe scară largă, analiza și studiul datelor de mare amploare, necesare pentru o cercetare extensivă, concomitent cu cooperarea științifică internațională, în scopul stabilirii legăturilor reale a fenomenului — cutremur, și a mecanismelor fizice esențiale, a căror desăvîrșire va conduce la progrese în știința predicției cutremurelor.

ții de precizie
le măsură, avînd
sînt situate la
m).

continuă cerce-
d seismicitatea,
e pe teritoriul
specială pentru
tări de labora-
seismice și se
e cutremurelor
i fenomenelor
studii asupra
e cutremur.

u studii șocu-
undelor seis-
lor cîmpurilor
e, gravifice),
variația con-
urță etc.

irea acestor
a informații
prevedere a
ermen lung,

a actuală a
r, putem fi
a acesteia,
irea actuală
liul cîtorva
tiințifice și
la evalua-
cilor eutre-

e pe scară
observație
seismolo-
cii naturii
at lucruri
e în final
nurelor.

PETRE PAULESCU

de la părinți încoace

*Am țară cu părinți superbi
pătrunși în veacuri, glas de glas.
Mulți dintre ei mi-apar statui
iar alții, imnuri au rămas.*

*Din ei cresc epoci și eroi
cu vocea lor, durînd un stil,
cu rod înalt și suveran
tot mai destoinic în profil.*

*Ce răni în deplasarea lor
spre piscul unic și semeț !
Ce bucurii în ei aud ?
cînd le citesc letopiseț !*

*Întemeind în calendar,
un nou destin fundamental,
mă chibzuiesc cu ei la sfat,
formînd un cîntec vertical !*

pa

ce nu

PATIT

ur

co

can

deso

i

fi

siuni

se dezmint

LA SILVESTRU

mașii
elor
ce au
coperit
iarba
arelor

Pentru noi este deosebit de îmbucurător faptul că întâlnim tot mai des pe cărările patriei grupuri impresionante de copii care întreprind în timpul lor liber, și mai ales în vacanțe, drumeții, excursii sau expediții în natură, vizind numeroase obiective științifice, ecologice, recreative, sportive, turistice, adesea încheiate cu simpozioane, expoziții și concursuri de valorificare a achizițiilor dobândite. Aceștia își manifestă atașamentul față de mediul natural ambiant, desfășurând acțiuni de înfrumusețare a comunelor și cartierelor, plantarea și îngrijirea pomilor și a florilor, creșterea animalelor mici, participarea — în spiritul cerințelor noi revoluționare — la muncile agricole cele mai variate, la combaterea dăunătorilor, la stringerea plantelor medicinale etc.

Descifrăm în această orientare integrarea organică a copiilor în tradiția milenară a poporului român, înfrățit cu codrul și îndrăgostit, ca nimeni altul, de frumusețile naturii. Cine a mai dat, oare, cu o atît de nesecată frenezie nume de mîngiere și basm petecelor de covor verde al pajistilor românești ca noi? Redăm — ca o exemplificare — cîteva dintre cele evocate de Geo Bogza: „albăstrele, arason, bănuți, fierea-pămîntului, cervană, chica-voinicului, negrușcă, pătlagină, maghiran, vineriță, revent, pliscul-cocoșului, maseaua-ciutei, mierea-ursului, năsturel, iarba-șoprițelor, iarba-fiarelor, crăițe, coada șoriceșului, călțunul-doam-

nei, laptele-cucului, talpa-ursului, urechea-ie-purelui, pojarniță, rozete, traista-ciobanului, stînjinel, roua-cerului, brebenei, sinziene, tufă-nică..." („Paznic de țară", ed. Minerva, 1974, pag. 555). Certificatul înfrățirii omului cu natura, pe meleagurile Mioritei, îl atestă și toponimia generală. Avem nume de comune ca: Stejarul, Făget, Plopeni, Salcia, Paltinul, Aluniș, Cărpiniș, Arbore, Brazi, Mesteacăn, Cireș, Ulmeni, Pădureni, Poiana Mărului etc. La fel se petrece fenomenul și în ce privește onomastica — în special a fetelor, care au împrumutat nume de flori: Floarea, Hortensia, Narcisa, Dalia, Lămița, Lăcrămioara, Crizantema, Viorica, Margareta, Sinziana, Camelia, Sulfina ș.a.m.d., răspuns viu și spontan la întrebarea poetică a lui Nichita Stănescu: „Cine sînt eu, Adulmecă-ți ierbile..."

S-ar părea că strămoșii noștri au găsit iarba-fiarelor înaintea altora, aceasta deschizându-le, lor și urmașilor-urmașilor lor, porțile ferecate ale naturii. Și cum să nu-ți treacă prin minte asemenea minuni, cînd vezi în atîtea localități parcuri și alei ale pionierilor, ctitorite și îngrijite de aceștia cu pasiune? Cînd zone întregi de pădure au răsărit din puietii plantați de copii? Cînd monumente ale naturii sînt descoperite și ocrotite cu dăruire de tînăra generație? Cînd tot mai multe marcaje pe care drumetîm spre piscurile munților poartă semnăturile micilor turiști? În toate aceste cazuri dragostea de frumos se îmbracă în chip fericit cu civismul elevat al pionierilor.

La Casa pionierilor și șoimilor patriei din Buhuși copiii au pus bazele unei stațiuni a pionierilor naturaliști, care concentrează într-un parc mostre ale naturii din zone foarte variate. Din sumele dobîndite pe zeci de mii de ore de muncă patriotică ei și-au procurat, mai ales de la unele grădini zoologice, numeroși pui de viețuitoare pe care i-au adăpostit și-i îngrijesc cu dragoste,

după un orar riguros respectat. Parcul lor zoologic cuprinde în prezent 24 ierbivore (cărpioare, cerbi carpatini, cerbi lopătari, capre negre de Cămeș, mufloni, ponei ș.a.), 11 carnivore (lei, ciini Dingo, lupi, rățoni), 14 omnivore (urși carpatini, urși tibetani, mistreți), sute de păsări (porumbei, păuni, fazani, lebede, găini decorative, papagali), 20 de acvarii etc. după cum se poate vedea și în imaginile alăturate.

De remarcat este faptul că întreaga activitate se bazează pe autogospodărire și munca entuziasă a copiilor, aceștia efectuînd numeroase observații și experimente de biologie în laboratorul viu al naturii. Îngrijirea animalelor periculoase revine unui paznic adult. Directorul acestei instituții-minune, profesorul I o n S t a n, ar putea fi satisfăcut de performanțele dobîndite, dar, totuși, el nu se mulțumește doar cu atîta. **Copiii sînt în stare de mai mult.** Deși au fost valorificați, pînă acum, sute de porumbei, prin cooperare, pionierii năzuiesc să pună și bazele unei crescătorii de iepuri de casă și a unei stupine cu 25 de stupi, aflați în construcție.

Iată, deci, cum pot îmbina armonios copiii, activitatea instructivă cu cea economică — cîștigul fiind, lîmpede, dublu.

De acest adevăr ne-au convins și pionierii din satul Vătureni, comuna Cristești — jud. Mureș, care, sub îndrumarea profesorului A n t a l A m b r u s au pus bazele unei microferme școlare de creșterea iepurilor de carne. Pornind la „drum“ cu sumele obținute prin muncă patriotică, ei și-au format un lot de 8 femele și un mascul, pe care i-au adăpostit în lăcașuri construite de ei, hrănindu-i cu plante furajere cultivate pe un teren pînă atunci nefolosit. În medie, ei au obținut într-un an, cîte 25 pui de la fiecare femelă, (cîte 6—8 la o fătare) și au rămas cu un cîștig net de 2 000 lei după fiecare fătare a unei iepuroaice. În afara veniturilor materiale și a achizițiilor științifice, crescătorii aceștia de animale mici s-au ales și cu o

șază de deprinderi practice, foarte utile în viață.

In zonele montane, cercurile turistice ale copiilor au preluat trasee întregi de acces spre înălțimi, pe care le-au marcat cu pricpere și elan, asigurând drumetilor alpini — în special — o perfectă orientare în teren. Din rândurile acestor temerari au apărut numeroși ghizi care conduc excursiile din aceste perimetre. De pildă, cercul turistic al Casei pionierilor și șoimilor patriei din Salonta, avându-l ca animator de mulți ani pe profesorul Eugen Diaconu, a efectuat numeroase marce în Munții Apuseni, au plasat inscripții de atenționare a excursionștilor asupra plantelor ce trebuie ocrotite, au reparat drumuri și podețe de acces sau au montat bare de protecție în zonele periculoase.

Cercul „Prietenii naturii“ de la Școala generală din Adâncata, județul Suceava, a izbutit să introducă în circuit turistic județean o seamă de frumuseți naturale din împrejurimi, prin realizarea de marce, pe zeci de kilometri, între Rarău și cabana Giumalău, sau de la Cabana Adâncata la Dragomirna.

La Amara, în jud. Ialomița, dragostea copiilor față de natură a îmbrăcat forme și mai interesante. Ei au făcut investigații științifice asupra compoziției apei lacului Amara, sub îndrumarea profesorului Vasile Iosif. Analizele de laborator au pus în evidență fluctuația salinității apei în anumite perioade ale anului când se produc masive infiltrații de apă dulce, fapt ce a determinat căutarea locurilor unde apar astfel de pericole și limitarea lor. De asemenea, copiii și-au împărțit perimetrul lacului pe zone de observații și întreținere, în care efectuează activități practice de combatere a poluării apei cu reziduuri petroliere, interzicând șoferilor nedisciplinați să-și spele mașinile pe marginea lacului sau să se arunce în el obiectele de prisos.

La buna gospodărire și înfrumusețare a spa-

țiilor verzi din multe comune, premiate adesea, în această acțiune tot copiii au fost vioara principală, plantând flori și arbuști ornamentali în fața caselor și pe marginea drumurilor. Aceste ornamente vii ies în întâmpinarea trecătorilor ca mesageri ai sufletului românesc generos, dând culoarea locală a celor mai admirate așezări ale patriei. La Vatra Dornei, copiii de la Casa pionierilor și șoimilor patriei sînt pe punctul de a pune bazele unei gospodării-model agrozootehnice, în mediul montan, utilizînd cu ingeniozitate resursele locale, încadrînd-o armonice în peisajul bucovinean. Sub îndrumarea inimosului profe-

sor Nicolae Țarălungă din comuna Prăjești, jud. Bacău, pionierii au pus bazele unei grădini botanice în care pe terase etajate cresc plante din toate continentele. Și exemplele ar putea continua.

Afinitățile sufletești ale copiilor cu natura sînt profunde. Bucuria trăită în mijlocul unei poienite, lingă un stup de albine, sau pe piscuri de unde privește răsăritul și apusul soarelui, le impregnează sensibilitatea cu noi rezerve de optimism și elan revoluționar. În acele clipe pe ei îi învluie cel mai deplin metafora argheziană: „Omul e un cocor care zboară pe dinlăuntru“

Mitul vizitelor nepămîntene

(Urmare din pag. 74)

țului Semyaza“, din cer, „în piscul Ardis din muntele Hermon“; acest Hermon fiind cel mai înalt munte din Siria (cca 2700 m) și numele său însemnînd în ebraică „**purtător de altar**“, face parte din lanțul Antilibanului și e considerat și azi de localnici muntele sacru.

Elementul principal al documentării cercetătorului îl constituie însă, descripțiile „**carelor cerești**“, de tipul aceluia pe care-l găsim la Iezechiel. Le reîntîlnim în **Mahebbharata** (carul zeului Indra, condus de „vizitiul“ Matali), în mitologia chineză (dragonul de aur cu care s-a suit la cer împăratul mitic Hung-ti), sau poemul cosmologic tibetan **Samaranganasutradhara**.

Cum e lesne de observat, speculațiile paleoastronautice nesprînjite pe o informație solidă și fără cunoașterea istoriei comparate a religiilor, s-a supus nu o dată riscului extrapolării superficiale a noțiunii de „zei“, suprapunînd fără rezerve această noțiune ideii de „extraterestri“ în accepția ei senzatională. Zeii oricărei religii sînt supraființe imaginare, deobicei nemuritoare, cărora li se atribuie creația, conducerea și nimicirea universului cosmic și a universului omenesc. Dar suțele de mii de zei cîți înregistrează istoria generală a religiilor, sînt clasificabili după parametri ce rareori coincid cu parametrii paleoastronautice. În genere, ei reprezintă proiecțiile oame-

nilor asupra naturii nevăzute, și, desigur, numai categoria nenumerosă de zei mesianici poate intra în discuție, pe plan paleoastronautic.

A fost vizitat Pămîntul de ființe raționale din Univers? Nu putem ști încă.

Dar știm, prin deducție logică, faptul că nu putem fi „singuri în Univers“, noi, omenirea, locuitorii uneia dintre planetele modeste ale Galaxiei în care existăm. Datele mitologice oferă multe sugestii, dar **cercetătorul e obligat să nu se hazardeze în speculații**, dacă vrea ca el, sau urmașii săi, să afle odată și odată acest adevăr presupus.

I.A.U.C. — „fabrica studentilor“

ideile
materializate
strălucesc mai
puternic decât
hîrtia poleită

In perioada imediat următoare ultimului război mondial, cînd țara noastră era puternic marcată de loviturile suportate în această teribilă încrîncenare, un șlagăr la modă punea în valoare optimismul de totdeauna al poporului român, care își conjuga eforturile de reconstrucție cu necesitatea creerii unor elemente de viziune estetică: „A mai apărut o grădiniță în București...”

Acolo unde bombele mușcaseră asasin lăsînd în urmă pecinginiile vii ale morții, sub funinginea incendiilor și dezastrul distrugerilor, mina omului planta flori menite a mîngia suflete, însulești idealuri și evidenția speranțe.

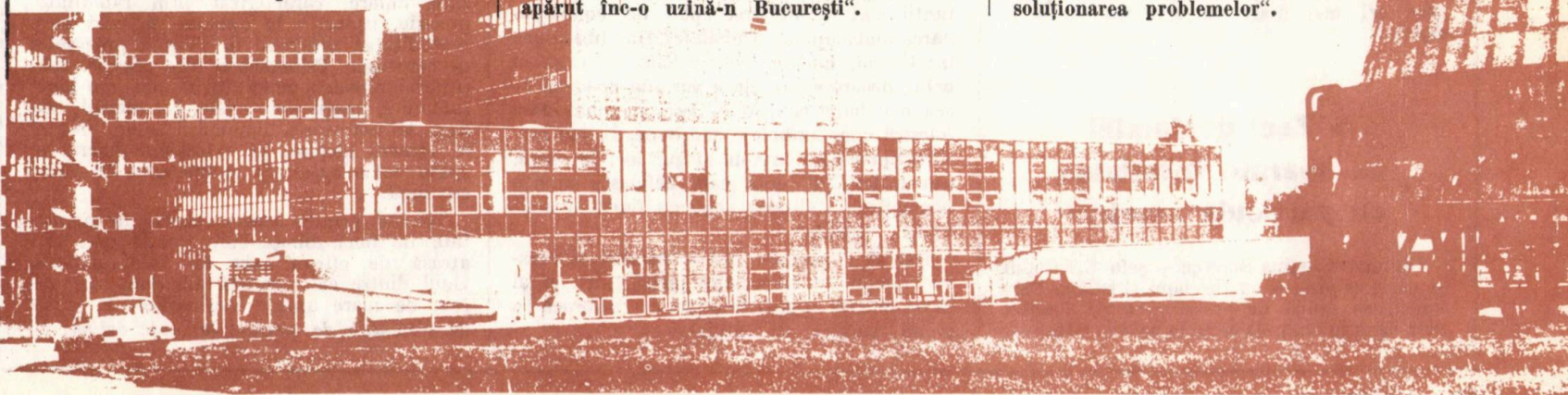
Și anii au trecut, apoi, parcă mai repede — sub presiunea evenimentelor și eforturilor generale ale refacerii — dar în atmosfera reconfortantă a unui poem eroic.

Șlagărul din 1945 și-a pierdut, treptat, actualitatea pentru că un altul mai viguros se impunea în acordurile inegalabile ale simfoniei muncii, dînd contur viselor de ieri, materializînd speranțe și determinînd certitudini. Noul „șlagăr” ar putea fi redat prin cuvinte de o mai amplă semnificație: „A apărut înc-o uzină-n București”.

Gîndul „variantei” ne-a venit recent, cînd pe platforma politehnicii bucureștene a început să producă o nouă uzină: I.A.U.C. — întreprindere profilată pe producerea de apara-tură și utilaje necesare cercetării.

Ridicată zvelt, între pavilioanele facultă-ților Institutului Politehnic — cu pereți din sticlă și osatură metalică — I.A.U.C. ar putea fi numită, ca în basme, palatul de cleștar. Dar, i s-a spus, simplu și sugestiv, „Fabrica studentilor”. Nu numai pentru că se află construită aici, în „imperul politehnicienilor”, ci, poate, și pentru faptul că la dezvoltarea producției ei, de unicate puse în slujba cercetării, o contribuție importantă o au, alături de tinerii muncitori, cadrele didactice și stu-denții facultăților din jur.

Semnificativ — deci demn de reținut — este faptul că I.A.U.C. și-a luat ca motto al activității sale, cuvintele conducătorului partidului și statului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu: „Trebuie lichidată mentalitatea că tot ce este ambalat în hîrtie străină pole-ită este mai bun, indiferent de ce se află sub aceasta, că nu trebuie să acționăm pentru soluționarea problemelor”.

Aceste cuvinte — îndemn și angajament — le-am întâlnit concretizate la tot pasul în cele mai diverse produse, rod al inteligenței creatoare românești. În mai puțin de doi ani, zeci, poate sute de produse-unicat apărate aici, stau măturie a hărniciei colectivului ce execută **comenzi venite, în general, sub formă de idei:** „am avea nevoie de un aparat cu care să măsurăm cutare sau cutare“, „ne-ar trebui ceva care să...“ **La această fabrică, beneficiarul se prezintă deci doar cu ideea, urmînd ca aici, oamenii inventivi să conceapă aparatul existent doar în dorința solicitorilor.**

Este, fără îndoială, o treabă foarte grea, dar nu imposibil de dus la capăt. Așa au apărut exponatele puse la dispoziția multor institute de cercetări, a unor întreprinderi cărora li se explică pe larg caracteristicile și funcționalitățile aparatelor. Aici funcționează o adevărată școală, cu cursanți veniți din toată țara, mulțumiți că au găsit o aparatură ce, pe de o parte le ușurează munca, iar pe de alta reduce substanțial importurile. **În 1985 față de 1979, valoarea aparatului care va înlocui importurile, va fi de peste zece ori mai mare-cu tendința de a fi depășită.**

● Zeci de familii de aparate terminate cu particula „metru“

Inginera Cristina Sorescu — șefa C.T.C.ului — care, împreună cu fiziciana Cristiana Dărmașcu se ocupă de prezentarea produselor, ne-a spus în timp ce eram în sala expozitelor

că **aproape 70 la sută din acestea sînt instrumente de măsură.** De aceea, familii întregi de aparate au terminația în „metru“: **difuzometru, fumometru, luxometru, microdebit-metru** și așa mai departe. E și firesc, aici cercetarea științifică nu poate face abstracție de mijloacele de măsură. De aceea, aici **metria** joacă un rol deosebit de important. Însoțit de maestrul frezor Vasile Achim, șeful atelierului de prelucrări speciale și secretar al comitetului de partid, am „călătorit“ printre standurile în care se executau piese pentru cinci palpatoare de copiat pentru strunguri Carusel, necesare întreprinderilor din București și Roman. Tineri și tinere, între care lucrează — pe baza planului de practică — și numeroși studenți de la Politehnică, înregistrează mecanic, cu mîgălă maximă, microdimensiuni ale omniprezentului „metru“. În acest scop se folosesc pantografe dotate cu mare supleță, în ciuda osaturii lor mecanice, rigide. Piese gradate care vor alcătui palpatoarele, vor ajuta la copierea celor mai complicate lucrări executate la Carusel.

Curînd, comanda va fi terminată. Execuțanții sînt acum preocupați de confecționarea ambalajelor. Ambalaje? Da! Îmi spune însoțitorul, nu din cele poleite, care să ia ochii, deoarece sub ele se vor afla produse de cea mai bună calitate — deși nu exclud ideea folosirii unor ambalaje mai bune. Îi dau crezare fiindcă nu într-un singur loc, în secții, am întâlnit dictonul care definește munca oamenilor: „Calitatea, oglinda fidelă a activității noastre“.

Dar să cunoaștem cîțiva membri ai acestor familii cu terminație metrică, ca și ai altor aparate cu întrebuințări ce îmbracă o gamă variată de utilizări.

● De la înalte tensiuni electrice la joasă tensiune a monotoniei

Specializată în aparatură și utilaje din domeniul mecanicii, electronicii, opticii, automaticii, IAUC are în față un domeniu nelimitat de desfășurare. „*Producem lucruri cu care ne putem compara cu orice firmă străină — la unele deținînd chiar înțietatea, în lume*“, ne-a spus inginerul Simion David, fost cu puțini ani în urmă muncitor la Combinatul chimic din Făgăraș, acum șef de secție. Să ne oprim, însă, asupra cîtorva asemenea produse. **Difuziometrul** este destinat măsurării factorului de difuzie, în lumina albă sau colorată, a materialelor optice solide sau lichide. **Fumometrul** măsoară conținutul de fum din gazele de eșapament al motoarelor Diesel. **Coroziometrul**, determină caracteristicile de rezistență la coroziune precum și apariția fenomenelor de atac coroziv. Procedeu folosit este cel al tehnicii polarizării liniare, caracterizat prin rapiditate, precizie, ușurință în aplicare și, mai ales, posibilitatea urmăririi în timp a procesului de coroziune. **Psihometrul** este destinat măsurării indirecte a umidității aerului din laboratoare și spații industriale. **Luxmetrul**, utilizat la măsurarea iluminării unor imagini în camere închise, în atmosfera liberă, în spații tehnologice. Și enumerarea ar putea continua.

Trecînd printre aceste aparate, în majoritate de mici dimensiuni, atenția ne-a fost atrasă de cîteva care se autoimpuneau. Unul dintre ele, compus din două corpuri, este de mare ajutor marinarilor. E vorba de *instalația de încercat la ceașă salină*, cu

ajutorul căruia este probată rezistența diverselor materiale la atacurile date de norii sărați cu care se confruntă vapoarele. Un alt aparat măsoară *calitatea apelor*, oră de oră, semnalind eventualele schimbări intervenite în conținutul lor chimic. Există, de asemenea, *aparatură ce ajută la diminuarea consumurilor de energie*, la *îmbunătățirea calității mediului ambiant*. *Aparate de încercare, omogenizare, monometre, pompe pentru verificare etc.*, se aliniază în rindul noutăților tehnice îmbogățind „arsenalul” tehnologic al activității de cercetare științifică.

Dar preocupările nu se opresc aici și nu se rezumă numai la metale, gaze, compuși chimici, tensiuni și lumini. Aparatura de la IAUC vizează și alte reacții — cele produse în universul uman, reacții ale fizicului omenesc în procesul producției. Facem astfel cunoștință cu *psihotempometrul*, aparat care folosește la testarea psihologică în acele profesii în care timpul și ritmul de lucru sînt factori importanți ai randamentului în muncă, aparat care *poate fi utilizat și la selecția și orientarea profesională*. Se înscriu printre preocupări: *aparatură pentru măsurarea reacțiilor complexe la diferiți stimuli optici sau acustici*, *aparatură pentru studiiul percepției vizuale a mișcării* precum și *al studiului memoriei topografice sau al studiului percepției culorilor*. Creatorii s-au gândit și au trecut la executarea unui aparat care să măsoare gradul de... *monotonie*, la acele profesii care vin în contact, vrînd nevrînd cu aceasta. Testarea se face prin supunerea subiectului, simultan, la o probă de activitate cu caracteristici de monotonie și la alta de evidențiere a vitezelor de reacție. Prin aceste probe se poate schița curba de oboseală la monotonie, cunoaștere ce poate servi în îmbunătățirea condițiilor de muncă ale șoferilor de cursă lungă, personalului navigant de pe tren, avion, vapor,

muncitorilor la benzi, operatorilor chimiști etc.

Ceea ce n-am înțeles este de ce această aparatură atît de valoroasă nu poartă un nume, de ce există acest anonim, înfirmat de însăși produsele care ies de pe poarta întreprinderii. E o întrebare la care n-am aflat răspuns, sînt sigur, din cauza modestiei oamenilor de la IAUC, preocupați în principal de calitatea lucrurilor și nu numai decît de personificarea lor. Totuși o ieșire din această modestie este necesară și firească.

● O vizită la robot

N-am putut rezista tentației de a face o vizită robotului construit în întreprindere, căruia i s-a rezervat o cameră specială. L-am găsit în repaos, în așteptarea unor specialiști de la întreprinderea „Metaloglobus” cu care lucrează.

Robotul, de dimensiune mijlocie, s-a specializat în fabricarea de piese pentru industria ușoară și a conservelor și nu numai pentru acestea. Dovadă este că mai avea puțin de lucru și termina o comandă de cutii de filtre pentru autocamionul Romandiesel. Folosind ca material preferat tabla, robotul (și el fără nume!) este pregătit să efectueze un număr mare de articole și este pe punctul de a avea un frate, care urmează să lucreze tot într-o întreprindere din București.

În acea „pauză de prînz”, în care l-am vizitat, era înconjurat de grafice de producție, și avea alături schema lui anatomică, pusă la dispoziția celor care doresc să o cunoască și ar dori să comande un robot la fel cu acesta de la IAUC.

● În pasul accelerat al dezvoltării cercetării științifice

Ne-am încheiat „călătoria” în biroul directorului, dr. ing. Victor Bizu, un birou năpădit de flori și cărți de tehnică. „Sarcinile noastre în acest cincinal sînt foarte mari, ne-a declarat interlocutorul. Ele sînt strîns legate de cerințele sporite față de cercetare, de dezvoltarea tehnologică și introducerea progresului tehnic în economia națională.

În perioada care urmează vom acorda și mai multă atenție aparaturii de măsurat, standurilor de cercetare, robotizării și automatizării, aparaturii din domeniul biomedical, al analizelor din diverse domenii, cercetării și protecției mediului înconjurător. În afară de aceasta, ca „fabrică a studenților”, cum ni se mai spune, împreună cu Institutul Politehnic vom intensifica și *îmbunătățim practica productivă a studenților, stimulînd dezvoltarea posibilităților lor creatoare, dorința și hotărîrea de a aplica în activitatea practică, progresul tehnic*. Este o cerință perfect realizabilă, deoarece, personal, fac parte din senatul universitar, iar cadre didactice prestigioase fac parte din consiliul oamenilor muncii al întreprinderii noastre. Asta înseamnă că avem cele mai bune condiții de a conlucra și sub raportul educației tinerelor generații de specialiști ai tehnicii înalte.”

La IAUC, hirtia poleită nu fascinează pe nimeni deoarece, oamenii de aici au înlăturat mentalitatea... lăcomiei, care dispărea la proba lucidă a valorificării creativității proprii, a sporirii competitivității. E o realitate ce nu mai are nevoie de demonstrație

CONST. SÎRBU

mama

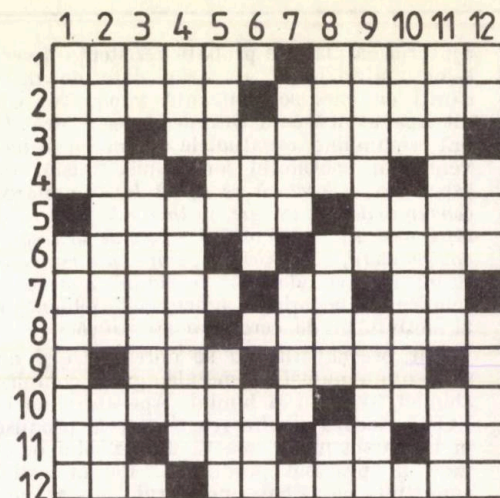
ORIZONTAL: 1) „Așa era mama în vremea copilăriei mele, plină de minunății...” (Ion Creangă) — Fir. 2) Poetul (1935–1956) care a scris „Întîlnire cu mama” și „Mama” — Poezie de Al. Macedonski în care este evocată figura mamei. 3) Gînduri închinată mamei — Poet arab. 4) Mama Minodorei și a lui Ghoerghiță, soția lui Nechifor Lipan (Baltagul) — „Capra cu trei iezi”. 5) ...de Ion Creangă — La măicuța! — Centimetru cub — Zamfira Popescu. 6) Familie (pl.) — Arbore melifer. 7) „Mama mea era țărancă de pe malul Moldovei, de la Verșeni” scria Mihail Sadoveanu despre mama sa — Înă-

untru. 8) Maria Ionescu — Autorul poeziei „Caprele mamei” (Niculae). 9) „Mamei” — și-a intitulat poezia acest poet contemporan (Mircea) — Suavă poetă, autoarea poeziilor „Mama” și „Copilul meu, să nu mă cauți”. 10) Angela Rosetti — Diminutiv feminin — Legendele lui Ion Neculce în care este evocată și figura mamei lui Ștefan cel Mare. 11) Copil (pop.) — Ascensor — Autorul volumului de versuri „Mater Nostra”. 12) Marele nostru compozitor (1881–1955) care în „Copilăria” evocă chipul mamei sale: „O mamă admirabilă, duioasă, prea iubitoare poate”. — În „Hronicul și cîntecul vîrstelor”, ca un omagiu postum adus mamei sale, scria întotdeauna cuvîntul Mamă cu literă mare.

VERTICAL: 1) Scriitor clasic român, autorul poveștii „Ioane mamei” — Mama mamei mele. 2) O mamă alintată — ...Radu Paraschivescu, autorul poeziei „Maternitate”. 3) Carbonat de plumb — Inflorescența gramineelor — „Durere ...mamă”, poezie de D. Th. Neculuță. 4) Pachiderm — Inimă de mumă! 5) Stea — Neam (fig.) — Pseudonim al lui Ion Luca Caragiale. 6) Ion Istrati — „Cît e de drag cuvîntul sacru „mămă”!, așa începe poezia „Mamă” a acestui scriitor român (1889–1972). 7) Pieptene mare — Poetul (1875–1913) care a scris poeziile „O mamă”, „Cîntec de leagăn” și „Cîntec sfînt”. 8) Prefix dulce! — Mama lui Darie din „Ce mult te-am iubit...” de Zaharia Stancu — Tanța Botezatu. 9) Elena Cuza — Tip de arbore asiatic. 10) Vesel — Coccis (pop.). 11) Autorul unei frumoase poezii intitulată „Mama” — Iz (reg.). 12) Fata lui moș Dănilă și mama copiilor Măriuca, Vlad și Păunaș din „La Vulturii” de Gala Galaction — Mama lui Mitru Moț din romanul „Setea” de Titus Popovici.

Prof. Serghei COLOȘENCO

Dicționar: AMR, ABIT, AANS, SMAG

dicționar pedagogic

ORIZONTAL: 1) Animator al învățămîntului românesc (1788–1869), a deschis la Iași cel dintîi curs de inginerie în cadrul Academiei domnești, publicînd și manuale didactice — Fost profesor la Școala germană de fete din Brașov, neobosit popularizator al teoriilor lui Darwin și Haeckel. 2) Mare animator al învățămîntului românesc, inițiator al primei școli naționale de învățămînt superior din București

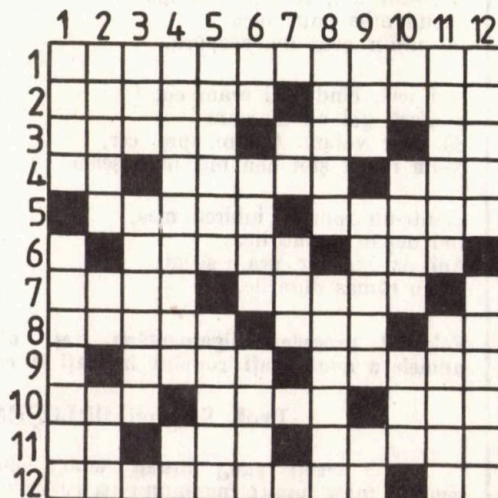
în 1818 — Profesor la Conservatorul de muzică din Iași (1839—1923). **3)** Primele bucovne! — Scriitor, învățător la școala românească din Cetate-Brașov (1816—1863). **4)** Păsări de pradă — Medic și naturalist, profesor de științele naturii, autor de manuale de zoologie, botanică, mineralogie și geologie (1815—1863) — La intrare în cabinet! **5)** Pedagog, revizor școlar și profesor la Ploiești, a realizat primele lucrări de pedagogie teoretică și practică din țară — Oră. **6)** L-a pasionat! — Sociolog, profesor la Universitățile din Iași și București, promotor al unei largi mișcări de cunoaștere sociologică a satului ridicându-l prin mijloace culturale (1880—1955). **7)** Cadru pentru „Școala bărbatilor“ de Molière — Ion Istrati — Foi de caiet **8)** Margini de teren — Obiectul de studiu al savantului Vasile Pârvan sau Constantin C. Giurescu. **9)** Clubul sportiv școlar (presc.) — Formă de activitate extradidactică a elevilor, după aptitudinile fiecăruia. **10)** Luată — Săli de cursuri. **11)** Școala 53! — Trei culori! — Constantin Rădulescu — 2-3 cuvinte! **12)** Capabil — Instituție de învățământ de nivel superior, neîncadrată într-o Universitate sau Politehnică.

VERTICAL: **1)** Profesor în orașul Blaj, istoric al învățământului românesc din Transilvania — Termen luat din astronomie. **2)** Om de școală, unul dintre pionierii renașterii culturale din Moldova, primul profesor al Gimnaziei Vasiliene din Iași (1799—1875) — Profesor de limba franceză la clasele gimnaziale ale Academiei Mihailene din Iași (1816—1896). **3)** Literă slovonă — Coautor al lucrării „Contribuții la istoricul cercetării pedagogice și al școlilor experimentale din România“ **4)** Aproximativ — Agonom român (1818—1891), autorul scrierii „Lecții elementare de agricultură“ (de la Brad). **5)** Un fel de încăpere — Clasă. **6)** Prenumele fostului „director al școalelor neunite naționalcești din

Marele Principat al Ardealului“ (Tempea) — Condei. **7)** Băutură, răcoritoare — A provoca. **8)** Limba pedagogului Makarenko — Codite (reg.) — Constantin Dimitrescu. **9)** Profesor la Facultatea de inginerie din cadrul Colegiului „Sf. Sava“ din București unde a predat geometria (1817—1894) — Programe școlare. **10)** Din limba română! — Om de cultură, medic, profesor de științe biologice la Universitatea din București, a inițiat înființarea Ateneului român și „Societatea pentru învățătura poporului român“ (1836—1898). **11)** Ansamblu de măsuri aplicate în mod sistematic în vederea formării și dezvoltării însușirilor intelectuale, morale sau fizice ale copiilor și ale tineretului (pl.) — Pronume personal. **12)** La catedră! — Fruntași — Scolărițe.

Prof. Serghei COLOȘENCO

Dicționar: ASIO, ULO, WAN.

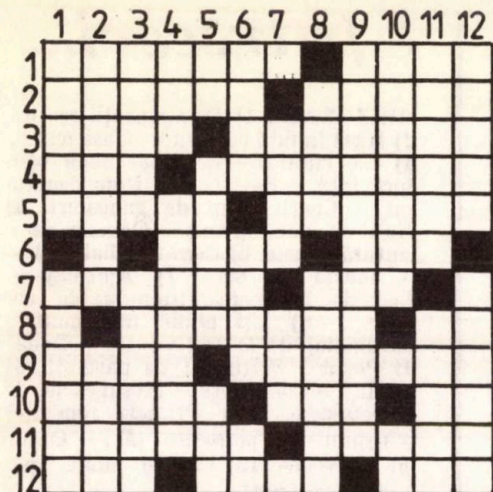

petreceri...

ORIZONTAL: **1)** Dau recepții reușite **2)** Masă în față hanului — Masa mare... **3)** ...e curată! — Cea mai bună băutură (pl.) — Bea se! **4)** Rom denaturat! — Chef! — Cap de gangster! **5)** Nu-i dă mina (fem.) — Oameni de o cultură aparte. **6)** Cerc familial (pl.) — A toasta de bine. **7)** Ambalaje — Loc de petrecerea timpului în aer liber... **8)** ...și nimic mai mult — Cardinalul de la festivitate! — Dodă! **9)** Poștă — Sortiment de parfum. **10)** Lăută! — Consecințe — Moșul exclus de la petrecere. **11)** Primele române! — Primit la petrecere (pl.) — Orație de petrecere. **12)** Vin cu multă apă. Aer comprimat!

VERTICAL: **1)** Atmosferă de recepție — Petreceri de zile mari. **2)** Nelipsită de la petreceri — Nu-i beat! — Specialitate de pește ... cu cîntec. **3)** Reta și-a pierdut capul! — A petrece (reg.). **4)** Turmentată — Începe antrenul! **5)** Petrecere — Adînc. **6)** Petreceri finale! — Local de petrecere — A face o selecție. **7)** Ea s-a întors! — Vreme bună la petrecere (pl.). **8)** Cadru propice pentru petreceri (pl.) — Umblă cu frumosul. **9)** Caise! — Petrecerea în familie — ... în toi! **10)** În toiul ospățului! — Alt local de petrecere — Verb la temă. **11)** Loc de petrecere la munte sau la mare — Verb tematic realizat prin învîrtiri. **12)** Își petrec vara la munte — Cîntece de petrecere.

Ioan SASU

...în familie

ORIZONTAL: 1) Maica mare — Străbunici. 2) Stră-străbunici — Mama, tata și copiii... 3) ... vin cu flori — ... și aperitive. 4) Vișine! — Tatăl fraților noștri — Cercel să fie! 5) În sinul familiei — Cănița copiilor (reg.) — Vere primare! 6) Mătușă — Sora și-a pierdut capul! 7) Bărbatul, stîlpul casei — Nu scot o vorbă! 8) Prietenos — Pod spart! 9) Bunici — Nu-i suflet de om.. 10) ... de care nu se leagă boala (fem.) — Un tată cu lipsuri! — ... și un tip cu deficiențe! 11) Povestiri — Nu s-a realizat cu anii. 12) Măsură părintească (pl.)! — Sinul familiei (pl.) ... Bunici!.

VERTICAL: 1) Caracter strămoșesc — Cea mai harnică dintre gospodine. 2) Mama lui e bună cu noi (dim.) — Sprijin părintesc. 3) Mama înfe-

lepciunii — Holde. 4) Nu-i urît! — Tatăl unor copii din flori. 5) Ene! — Infatuații casei — Larmă de centru! 6) Mamele pentru copii (sing.) — Tatăl milioanei de frați — Servește în familie. 7) Bună — Moș. 8) Rigă — Nasc copii care le seamănă leit. 9) Oferit — Gătutul preferat al gospodinilor. 10) Aproapele familiei — Rece! — Ultimii frați 11) Un om oarecare — Strămoșul leului. 12) Cerc familial (pl.) — Copii de suflet.

Ioan SASU

(Dezlegările careurilor în pag. 165)

nu mă tem...

(Ligamente: 8, 5, 3, 5, 6, 5, 5, 4, 4)

Eu nu mă tem Ines;
Cuvîntul tău, tu știi, mă apără,
Ursita mi-e potrivnică.
Iar ura-n ochi îmi scapără.

Mai ieri, cînd mai eram copil
Și-afară gol eu alergam
Să zbor voiam. Cătam spre cer,
N-am reușit și-n hău mă prăbușeam.

Ca-ntr-un roman, iubirea mea,
Îmi depăn amintirile...
Anii azi mă dor, ura a secăt,
Mi-au rămas durerile.

Folosind procedeul ligamentării, veți obține numele a nouă poeți români indicați la cheie.

Prof. Serghei COLOȘENCO

Farașo, Cerna, Manlu, Pauc, Ilea.
Farașo, Cerna, Manlu, Pauc, Ilea.
Farașo, Cerna, Manlu, Pauc, Ilea.

VĂ AJUTA OCHIUL? ...

1

2

3

4

5

6

7

8

Puteți să aranjați aceste desene din ordinea lor complicită într-una mai simplă?

privighetoarea cîntecului românesc

Florica Cristoforeanu

Marea noastră cîntăreață Florica Cristoforeanu — pe care scriitorul octogenar și pasionatul colecționar de artă rimnicean Octavian Moșescu a numit-o „privighetoarea Rîmnicului” — s-a născut la Rîmnicu Sărat, la 16 mai 1886. Tatăl său era originar din acest oraș, în care a fost primar. Sub primariatul lui a fost construită o gară model și a fost adusă apa potabilă în oraș — prin captarea unor izvoare de la poalele Carpaților — instalîndu-se la toate încrucișările de străzi cișmele publice cu felinar. A înființat corpul de pompieri

și a organizat serviciul salubrității.

După moartea tatălui, la 6 ianuarie 1896, familia — mama, cu patru copii, între care Florica era cea mai mare — se mută la București. Tinăra văduvă — avea doar 29 de ani — își oferă serviciile, ca brodeză, unor societăți de binefacere.

La vîrsta de 5 ani, viitoarea „privighetoare” începe să studieze la pian iar 4 ani și jumătate mai tîrziu apărea pentru prima oară într-un concert public.

Pentru studii de canto pleacă împreună cu mama sa în Italia, unde dă examen de admitere la Conser-

*Florica Cristoforeanu
în opereta „Pandurul”*

vatorul „Giuseppe Verdi” din Milano. În iunie 1907 termină conservatorul, revine în țară și dă un concert la Ateneu. Apoi pleacă din nou la Milano — renumitul oraș al cîntecului — în vederea debutului. Succesul a fost remarcabil.

În continuare, pe scenele marilor opere europene, ca și în turneul de peste ocean, marea cîntăreață și-a fermecat, pur și simplu, ascultătorii cu trilurile ei.

A colaborat cu cei mai mari compozitori ai vremii și a cîntat sub bagheta

*Florica Cristoforeanu
în ansamblul
companiei de operetă
„C. Grigoriu” de la Parcul
Oteteleșanu (1910—1913)*

tistică a patriei, iar cărțile și revistele apărute la noi îi erau prieteni nedespărțiți, alinîndu-i dorul și dragostea nestinsă față de meleagurile natale. Revenirile ei în țară — periodice — au constituit, întotdeauna, momente sărbătorești pentru muzica românească, spectacolele ei de pe scena Operei Române (fostul Tea-

*Florica Cristoforeanu
la reintrarea
în operă*

marilor dirijori ai timpului, ducînd, pretutindeni, cu cîntecele ei, faima poporului român, pe care îl iubea ca puțini alții. Că afirmația este adevărată, o dovedește și faptul că marea cîntăreață și-a păstrat cetățenia română, precum și numele originar — Florica Cristoforeanu — deși era căsătorită cu un italian. Departe de țară, ea se interesa în permanență de viața ar-

tru liric) constituind adevărate evenimente artistice. Pe această mare artistă o caracteriza o mare dragoste de oameni, sentiment ce s-a manifestat din plin mai cu seamă față de compatrioții săi. Iată ce scrie George Niculescu-Basu, în acest sens: „Florica Cristoforeanu a fost o bună colegă, a ajutat pe compatrioții săi cu îndrumări, cu preocupări de angajamente și uneori

*Florica Cristoforeanu,
în 1939*

*Autograful
marelui compozitor
Arturo Toscanini
acordat Floricăi Cristoforeanu*

chiar cu ajutoare materiale, când erau la ananghie”.¹

Numărul de roluri interpretate este impresionant.

Moare în 1960, departe de patria sa pe care a iubit-o nespuse de mult, răpusă de o boală năprasnică.

VASILE UȚĂ

¹ George Niculescu-Basu, *Aminirile unui artist de operă*, Editura Muzicală, București, 1958, p. 528.

La 21 de ani Florica Cristoforeanu își ia diploma, fiind declarată absolventă a conservatorului din Milano. Este solicitată de aproape toate teatrele lirice din Italia, dar dorul de patrie o cheamă acasă. Intră în compania de operă „C. Grigoriu”, de la Parcul Oteteleșanu, ținând capul de afiș, alături de Leonard, Ciucurele și Carussy, între anii 1910–1913. A fost, însă, nevoită să ia drumul străinătății, intrucit, din motive meschine, noua direcție a teatrului îi reziliază contractul. Sosită la Roma, găsește o atmosferă neprielnică. Începuse primul război mondial. Pentru Florica Cristoforeanu, anii aceștia au însemnat umilință și grave lipsuri materiale. La venirea fasciștilor la putere, un alt val de prigoană o îndepărtează de pe marile scene. Oprimată de autoritățile care-i cereau să se înscrie în partidul cămășilor negre, Florica Cristoforeanu rezistă cu demnitate.

Iată ce scrie Octavian Moșescu: „Descurajată, descoperă clipe de alinare în țară, unde este invitată de Opera Română. În acest timp, nu uită să viziteze orașul natal, unde avea o bună prietenă din copilărie — doctorița Fișica Pella. Într-o seară — eram mulți invitați — ne-a povestit cu câtă dragoste a acceptat rugămintea unei delegații de muncitori de la Uzinele Fiat, să cînte în opera „La Wally”, montată în decorul natural de pe platoul munților, în apropiere de Monte Rossa.”

Baritonul Jean Atanasiu, de la Opera Română, evoca — la rîndu-i — cu multă admirație talentul, dragostea de țară și generozitatea mării cîntărețe. „De cîte ori se afla la Palermo, a doua zi după spectacol Florica își încălca brațele cu florile primite pe scenă și urca colinele pierdute în plante exotice pînă la piatra funerară cu inscripția marelui nostru revoluționar Nicolae Bălcescu. În ceasuri de grea cumpănă și de reculegere, mormîntul marelui vizionar al României de astăzi era pentru Florica Cristoforeanu simbolul patriei sub cerul însoțit al Siciliei”.

școala și meșteșugurile populare

Prof. dr. ANTON VASILESCU

Pășind pragul expozițiilor școlare de sfârșit de an, vizitatorul rămîne satisfăcut și cîte odată uimit chiar de puterea de creație și inventivitate a copiilor și tinerilor. Valoarea muncii productive a elevilor încorporată în produse de zeci și sute de milioane lei exprimă eforturi, calitate și inventivitate ale generațiilor de copii și tineri, angajate în cele mai diverse domenii ale activității umane.

Produsele din expoziții atestă că practica productivă a devenit o activitate ce a depășit entuziasmul începutului. Gama largă de aparate și instalații, de utilaje și piese, de machete și studii — unele din ele solicitate de beneficiari cu reputație — denotă că marca „fabricat în școală” s-a impus pieței prin calitate și eficiență. Lucrări de cutezanță și înaltă tehnicitate, produsele elevilor vorbesc vizitatorilor, mulți dintre ei producători consacrați, despre preocupările și orientările noi ale școlii românești, care s-a implicat cu seriozitate și răspundere în pregătirea forței de muncă. Știința, tehnica și cercetarea au pătruns adînc în școală. Procesul de învățămînt și-a restructurat vizibil

conținutul, pentru a se înscrie în orientările partidului, în cerințele prezentului.

La una din expozițiile școlare privirile vizitatorilor erau însă îndelung ațintite asupra unor lucrări de desing în forjă, ce nu erau cu nimic mai prejos de calitatea și frumusețea altor lucrări de același gen executate de oameni cu îndemânare și pricepere recunoscută în arta de a îndoi fierul în cele mai iscusite și bizare forme. Am întâlnit în casa unui coleg, dintr-o așezare submontană, încrustări în lemn în articole diverse (cuiere, tăvi, rame de tablouri) ce împodobeau încăperile locuinței. Autorul acestor podoabe ale îndemnării mîinii era băiețelul său, elev în ultimele clase gimnaziale.

Unde au deprins acești tineri dragostea și priceperea față de lucrul artistic efectuat cu migală și pasiune? **La școală, în atelierul școlii, în orele de practică.** Maiștri în sădirea gustului pentru frumos, util și agreabil le-au fost oamenii din sat, păstrători sîrguincioși și talentați ai unor meserii din moși-strămoși, purtători mîrinimoi ai unor datini de înaltă cultură și civilizație. Alături de meseriile noi ale epocii dominate de tehnica și știința învățate în laboratoare și ateliere, școala își împlinește menirea ei socială deprinzîndu-i pe copii și cu lucrări artistice, de bricolej—cum sînt cusutul, olăritul, sculptura în lemn, indoitul fierului, împletitul paielor sau al răchitei și cîte alte meșteșuguri încîntătoare. Lucrări mai mici sau mai mari, de adevărată desfă-

tare sufletească și de împlinire spirituală pentru cele ce le știe executa.

Sînt numeroase localități din țară unde meșteri pricepuți participă nemijlocit la îndrumarea și conducerea elevilor în deprinderea unor „brățări de aur“ ale artei noastre populare.

La Oboga, în județul Olt, la Horezu în jud. Vîlcea, la Corund în Harghita sau Marginea în jud. Suceava, mîini de aur transmit, prin școală, arta olăritului.

În multe școli din părțile Maramureșului făuritorii de frumos cu dalta și ciocanul învață pe cei tineri meșteșugul încrustării în lemn, dispunerea figurilor geometrice în forme și tipare ce încîntă ochiul. Pe albul imaculat al pinzei, acul, arniciul și mătasea întipăresc, la școala din Avrig, jud. Sibiu, forme și culori ce încîntă mai abitir decît întinsul covor al naturii.

Mîna iscusită a unei țărănci-artistice în jocul formelor și al culorilor transmite, organizat și cu tact, fetelor satului, priceperea și gustul pentru frumos și datina motivelor naționale.

Actul de cultură pe care îl săvîrșesc acele școli care transmit din generație în generație arta unor neîntrecuți meșteri populari este plin de sensuri și semnificații majore. Școala, ca lăcaș de cultură, își înscrie între îndatoririle sale o obligație economică și națională. Tinerii învață organizat și sistematic, meșteșugari ce

valorifică materiale cu valută forte. Meșteșugurile tradiționale continuă astfel să viețuiască nealterate de tendințe utilitarist-vulgare. Cu sprijinul acestor meșteri iscusiți, meșteșugurile populare își urmează făgașul lor firesc, autentic, nefestate de gusturi pervertite de căpătuiala ieftină. Școala îi leagă pe tineri de sat, de valorile lui culturale, le transmite dorința de a fi purtători demni ai unor tradiții ce țin de însăși ființa neamului nostru. Școala, care pregătește forța de muncă calificată, investită cu virtuți măiestre, face să rămînă nepieritoare tradițiile de muncă investite cu artă. Prin aceasta, școala, ca instituție specializată, de cultură, răspunde unor cerințe sociale de primă însemnătate.

Cultivarea meșteșugurilor populare, prin școală, îmbogățește viața spirituală a tînărului, îl face sensibil la ceea ce este frumos și trainic. Învățarea oricărui meșteșug îndeamnă la pricepere, răbdare, migală, aduce acea liniște sufletească de restabilire a echilibrului intern atît de necesar omului modern.

Și ceea ce nu este deloc lipsit de importanță, stăpînirea unor meșteșuguri populare vine să dea conținut bogat timpului liber al fiecăruia. Avem în vedere pe acei oameni care nu-și fac din meșteșugul popular decît o a doua sau a treia meserie în afara profesiei lor de bază.

(Continuare în pag. 173)

paradoxuri ale spiritualității americane

observațiile unui psiholog
român

Dr. ION MÎNZAT

În anul 1980, beneficiind de o bursă Fulbright, am lucrat la Universitatea Berkeley din California în domeniul psihologiei educaționale. În intervalul celor 90 de zile trăite în Statele Unite, am vizitat câteva mari orașe — New York, Washington, San Francisco, Los Angeles, Chicago ș.a. — și am trecut (cu „Greyhound-ul”) prin 14 state cuprinse între cele două oceane de pe coastele continentului nord-american.

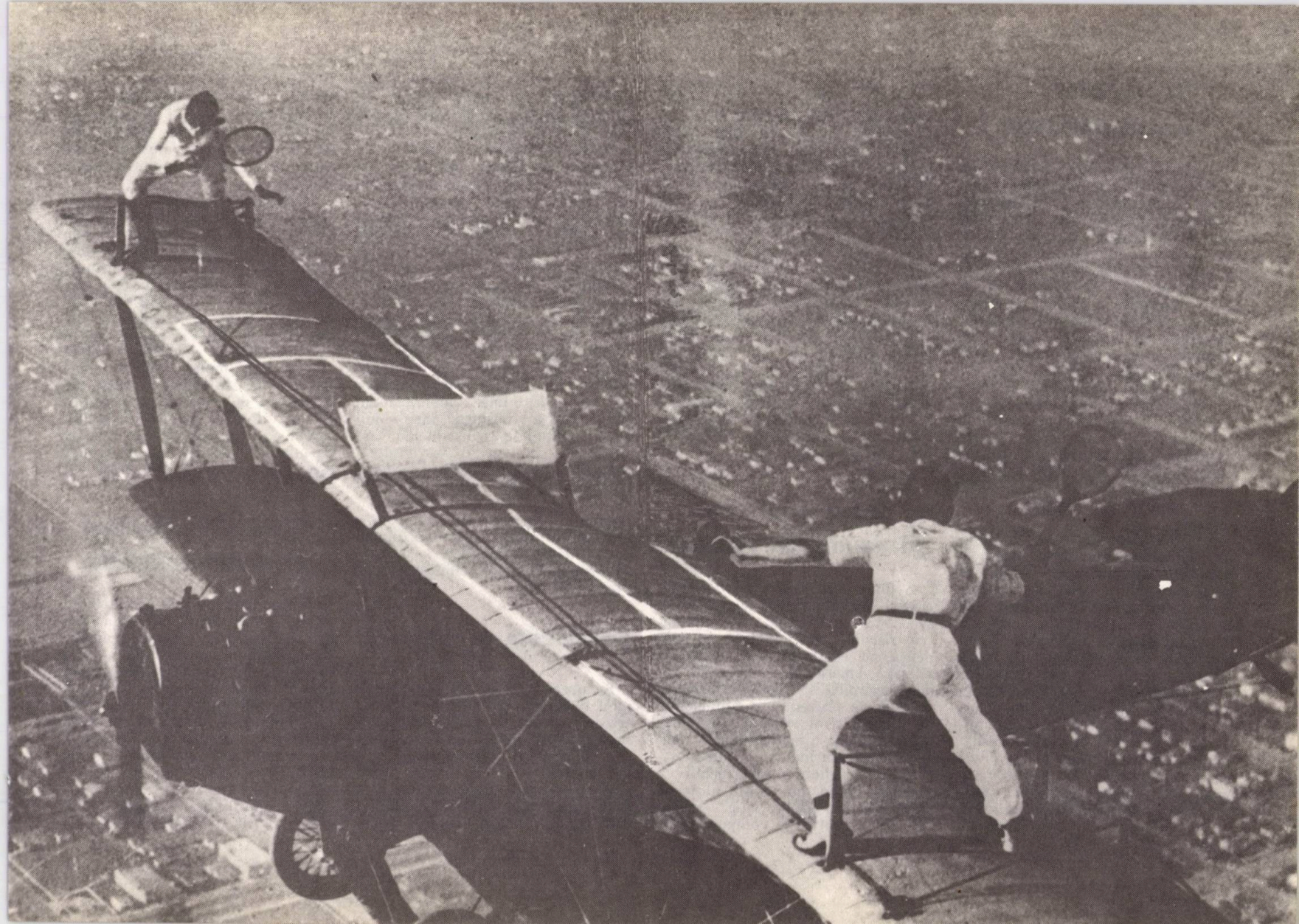
Paradoxurile intrigă deseori spiritele contemporane pentru că, așa cum menționează A. Lalande, adevărurile nu sînt de la început verosimile. Neîntîlnind neapărat un simplu joc de cuvinte, speculații gratuite, după cum o dovedește istoria cunoașterii, unele paradoxuri au devenit adevăruri unanim acceptate.

Încercînd să selectez unele observații asupra psihologiei americanului contemporan am constatat că aproape toate însemnările și reflecțiile mele au caracter de paradox. Apropierea de ADEVĂR în acest domeniu nu se poate face — mai ales cînd observatorul este european — simplu și liniar; metoda paradoxului permite o mai mare aproximare a realului.

Viața și spiritualitatea americană au ca atribut izbitor caracterul paradoxal exprimat printr-o **paralogică**, care funcționează după alte reguli și caracteristici decît logica asimilată și acceptată de un

european. Granița dintre necesar, posibil, imposibil și real — preconizată de logica neclasică — devine extrem de dificil de precizat, devine efemeră și intraductibilă în sistemele de referință ale psihologiei americanilor. Dacă cineva m-ar obliga să caracterizez succint America de astăzi aș îndrăzni să o numesc „o lume imposibilă în care totul este posibil” sau „lumea tuturor imposibilităților”.

Caracterul paradoxal izvorăște din coabitarea dintre necesar și întîmplător, stabil și relativ, uniformitate și noutate, hazard și certitudine, conformism și nonconformism etc. Filozoful american John Dewey spunea: „Lumea noastră (lumea Americii, n.a.) este expresia unei mixturi irezistibile care face posibilă ambiguitatea, predicția sau controlul. Acestea nu sînt mixtate mecanic, ci vital, ca grîul și neghina holdelor. Noi le putem recunoaște separat, dar nu le putem divide, deoarece grîul și neghina cresc din același sol”.

Conformism — nonconformism

Trăsătura specifică fundamentală a psihologiei americanului este, cred că nu greșesc, **creativitatea**. Mai exact, S.U.A. este o țară vital interesată în cultivarea și stimularea spiritului creator în toate domeniile. În aceeași țară, te frapează însă și dovezile de inerție, de șocantă rămânere în urmă, de dezacord cu restul lumii. De exemplu, unitățile de măsură (gallon-ul, yard-ul, mila, pound-ul etc.) provoacă mare bătaie de cap celor veniți din alte continente. Te surprinde că într-o țară în care computerizarea este pe vîrf, metodele de prelucrare a informației foarte avansate, președintele ales este instalat la Casa Albă după trei luni de la alegeri, la fel ca în secolul trecut cînd veștile ajungeau cu diligența.

Nonconformismul este considerat de psihologia creativității o dovadă a nivelului de dezvoltare a capacităților creative. **Nonconformismul nu poate fi catalogat nici ca pozitiv nici ca negativ: contează sensul lui valoric.** Nonconformismul american, fiind practicat pe scară de masă, devine cel mai edifiant fiind conformism (majoritatea americanilor se îmbracă în blue-geans și pantofi „adidas”; toți manipulează cheq-uri și nu bani „cash”, mestecă chewing-goom, foarte mulți aleargă pe străzi în costume de sport etc.). Excentricii (în vestimentație, conduită sau gîndire) trec de cele mai multe ori neobservați

văți pentru că sînt mai obișnuiți decît cei extraconformiști (un student american îmbrăcat clasic — în costum, cu cămașă albă și cravată — și se pare un cadavru ambulant, gătit pentru înmormîntare¹⁾. Să faci plajă pe trotuar, să te săruți lung în mijlocul străzii, să dormi pe scări, să cinți noaptea la saxofon la colț de stradă, să te joci ca un copil prost — acestea sînt întimplări banale — pentru că totul este făcut foarte firesc, fără intenția de a impresiona pe cineva sau de a te impune în ochii celorlalți.

În timp ce odraslele bogătaşilor, băieți sau fete de bani gata, par ca niște cerșetori — după vestimentație, maniere, nonconformism afișat ostentativ — poți vedea șomerii stînd la rînd să-și ridice ajutorul social, îmbrăcați la „patru ace”, ca niște diplomați.

Între prudență și asumarea riscului

A doua trăsătură a creativității, care se dezvoltă ca la microscop în societatea americană, este asumarea riscului concomitent cu prudența, ca echilibru între curaj și teamă. Americanul evaluează realist pericolele sau daunele și caută metode de prevenire a daunelor și de diminuare a riscului. Prudența indivizilor sau a instituțiilor nu presupune necesarmente o totală evitare a riscurilor și nici reacții de abandon, fiind dominantă ideea că „fără risc nu există cîștig”. Riscul este un prototip de comportament

decizional, specific americanului, care apare în situații incerte (și nu sînt puține acolo) care implică primejdii și nereușită.

Asumarea riscului nu este o dovadă de cavalerism sau optimism ci mai curînd rezultatul unui calcul care are în vedere raportul dintre reușită și eșec, în dorința arzătoare de realizare a cîștigului. Oscilația între prudență, ca nevoie de securitate și asumarea riscului este impulsivă de ponderea variabilă a unuia sau altuia dintre următorii „factori de personalitate”: necesitatea de realizare („selfactualization”), teama de eșec, defensivitate, emotivitate, ambiție, ezitare, impulsivitate etc. În fața situațiilor de risc atitudinea americanului (mai ales a „business man”-ului) este o atitudine realist-lucidă care cîntărește cu grijă (carefully) raportul dintre reușita și pierdere posibilă, dar care uneori degenerază fie într-o atitudine impulsivă, provenită din subestimarea posibilităților de eșec, fie într-o atitudine de prudență exagerată și ezitare ca urmare a supraestimării posibilității de eșec.

Entuziasm și blazare

Se observă la americanii aparținînd diferitelor grupări sau clase o trecere succesivă (aproape simultană uneori) de la stări de entuziasm juvenil la blazare urmată de indiferență, insensibilitate, dezgust și oboseală. Blazarea (afectivă și morală) apare datorită nesatisfacției unor pretenții excesive sau a

incapacității de redresare în urma înfrîngerilor sau decepțiilor. Această duplicitate poate fi ușor surprinsă la același individ în diferite momente sau în același moment, cu referiri la fenomene sau evenimente diferite.

Patriotismul american se manifestă uneori foarte curios. Deși președintele este, pe perioada cît conduce și mai ales după expirarea mandatului, un simbol al națiunii, deseori este ridiculizat într-un chip grotesc. Înainte de alegerile prezidențiale din 4 noiembrie 1980, președintele în funcție Jimmy Carter era prezentat pe copertile revistelor cu o figură timpă și scobindu-se cu degetul în nas! Oare aceasta este o dovadă de lipsă de patriotism?! Să nu uităm că americanii ascultă imnul național ținînd mina dreaptă pe inimă iar steagul cu 50 de stele este arborat cu mîndrie peste tot!

Civilizație maximă și cultură minimă

Contemporaneitatea asociază ideea de civilizație cu aceea de urbanizare și progres tehnico-științific. În această accepțiune dacă avem în vedere civilizația, ea este dezvoltată la un nivel superior în S.U.A. Cultura individului este adesea surprinzător de limitată, în concepția multora — cultura considerată în sens tradițional ca extindere a orizontului spiritual al omului în sfera artei, literaturii, filozofiei — este o inutilitate. Cultura americană poartă cu sine măsura eficienței

enței sociale (J. Dewey: „...un gram de experiență este mai valoros decît o tonă de teorie“). De aceea, funcțiile inteligenței americane nu se reduc la simpla reproducere a obiectelor din mediu, ci mai degrabă de găsire a căilor prin care relațiile cele mai profitabile și eficiente cu aceste obiecte pot fi stabilite în viitor. Americanul admiră pe cei care sînt specialiști de prima mînă în domeniul lor, au un cult pentru experți, dar manifestă reținere sau chiar indiferență pentru cultura umanistă înțeleasă în sens tradițional. Multora literatura și filozofia, dacă nu lucrează în aceste sfere, li se pare „pierdere de timp“. Technicizarea, automatizarea și mecanizarea excesivă, au ucis deschiderea omului spre valorile universale ale artei și filozofiei. Aceasta nu înseamnă că printre americani nu există mulți admiratori de artă. (Colecționarii de obiecte de artă au de obicei ca mobil profitul și, în al doilea rînd, dorința de desfătare spirituală).

Deși sînt oameni cu picioarele pe pămînt, și prea puțin bogăți, sînt **foarte superstițioși**. Nu acceptă să pună nr. 13 la poarta propriei case, în unele avioane scaunele sînt numerotate sîrindu-se peste numărul 13 (se sare de la 12 la 14); în unele zile ale săptămînii nu fac afaceri, nu cumpără nimic. Într-o marți eram la San Francisco și așteptam calm pe canapeaua unui magazin de bijuterii ca un amic (bursier și el Fulbright) să probeze un inel care costa 3.000 \$. Eu fac nazuri, încerc să găsesc nod în papură. Mirat de exigența mea el pleacă și, după un timp, revine cu

un inel bătut în diamante de 5.000 \$.

De data asta am ieșit din încurcătură speculînd o trăsătură a psihologiei americanului. I-am spus că astăzi este **MARȚI** și eu în această zi nu fac afaceri. A fost cel mai convingător argument pe care îl puteam găsi. S-a retras și mi-a spus: „No problem, sir! I wait you, tomorrow!“ (Nici o problemă, d-le! Vă aștept mîine!).

Extravaganța americanilor este provocată de la unii de lipsa de maturitate și de echilibru spiritual iar la alții este o sfidare a opiniei publice. În orice caz, extravaganța echivalează cu originalitatea ieftină, de suprafață ca reflex al crizei de originalitate în cultura personală.

În fond, cultura americană, ca o cultură transplantată, rezultat al influenței unei culturi rafinate, este de altă factură decît cultura europeană, are caracteristici specifice imprimate de filozofia dominantă neopragmatistă concurată de cea neopozitivistă.

Amabilitatea americană — exprimă atît respect, cît și dispreț. În genere, amabilitatea semnifică, într-o oarecare măsură, și umilință, o manifestare a stimei și respectului pentru cineva, prin punerea în inferioritate a propriei persoane (Se spune însă că la englezi politețea este o cale de dispreț a celorlalte popoare). La americani amabilitatea (față de străini, mai ales) se exprimă prin dorința de a te ajuta învățîndu-te și demonstrîndu-ți astfel puterea și superioritatea lor. În unele situații americanii consideră că a-l ajuta prea mult pe un om, a-l dădăci excesiv, înseamnă

a-i știrbi din libertate, a-l trata ca pe un quasihandicapat.

La americani amabilitatea și camaraderia se manifestă deseori pe un fond de agresivitate secundară (comportament destructiv, de negare sau inacceptare) cauzată de insatisfacții personale, carențe afective, devalorizare a persoanei etc.

Psihologii și psihiatrii (mai ales psihanalistii) încearcă o dirijare pozitivă a agresivității prin canalizarea ei spre acțiuni socialmente utile (după unii psihologi americani inteligența și creativitatea ar fi forme de agresivitate în plan spiritual).

Democrație și distanță socială

Termenul de „distanță socială“, nu întîmplător, a fost introdus în sociologie și psihologia socială de reprezentanții școlii de ecologie umană din Chicago. Democrația și distanța socială sînt reacții contradictorii la aceeași situație care apare în special în cadrul tipurilor speciale ale străinului, ale săracului. Distanța socială se referă la gradul de înțelegere și afecțiune pe care persoanele îl simt realmente una față de cealaltă și explică o mare parte a relațiilor interpersonal (destul de stranie și de sofisticate în S.U.A.). În considerare distanței sociale, ca o limită a cîmpului de manifestare a democrației americane, trebuie să avem în vedere nu numai raționalitatea ei, ci și alte caracteristici: rasă,

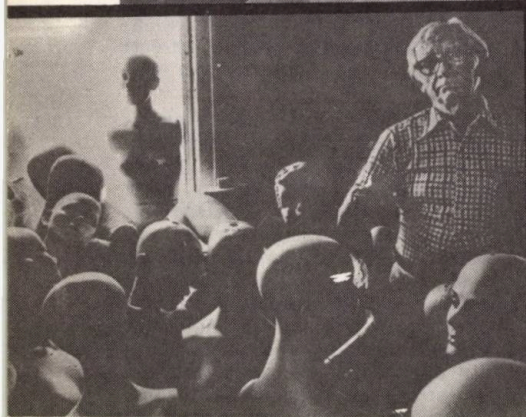
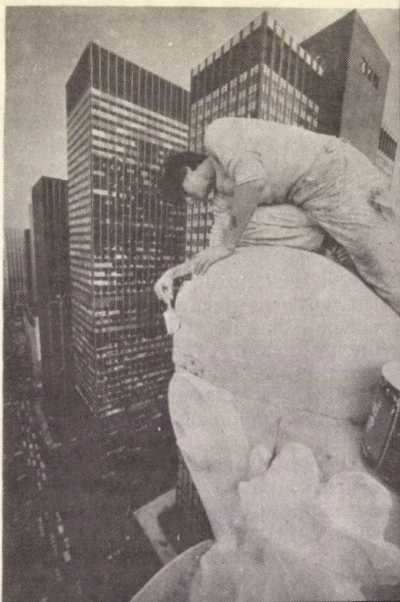
educație, apartenență politică, profesie, clasă socială, religie etc.

DEVIANȚA este o caracteristică a psihologiei americanului caracterizată printr-o distanțare semnificativă sau abatere de la norma socială. Devianții sînt admirați de diferitele grupuri americane dar totuși instituțiile îi sancționează. Întrucît un conformism total la normele morale și legale este doar un deziderat, există în S.U.A. o **margine de toleranță socială față de devianță (aparentă sau ascunsă)** dacă nu devine un iminent pericol social.

Devianța acceptată de diferite grupuri (pături nestructurate) ca de exemplu „hipy“ este admisă de către mulți americani; deși nu există o acceptare unanimă este evidentă totuși o toleranță în acest caz. Cerșetorii americani sînt întotdeauna tineri și în deplinătatea capacităților fizice și psihice (rareori sînt fete, niciodată bătrîni sau handicapați).

Schimbările prea dese (**tranziența** cf. A. Toffler) sau dimpotrivă rigiditatea și inerția unor structuri sociale sau deprinderi de viață duc la fenomene de **INADAPTARE**. Este foarte greu pentru un european să se adapteze la stilul de viață american. Cred că o adaptare deplină nu este posibilă! Inadaptarea — caracteristică anumitor categorii sociale: imigranți, populații de culoare, grupuri etnice minoritare — se exprimă în incapacitatea de acomodare adecvată: inadaptare școlară, profesională, instituțională, culturală.

Ca o consecință a inadaptării apare fenomenul de **marginalitate**

(situația individului aflat la frontiera a două grupe umane distincte, fără ca el să aparțină total vreuneia din ele) care poate fi întâlnit la membrii grupărilor etnice minoritare, la delinvenți, la adolescenți.

Literatura și mai ales dramaturgia americană contemporană (M. Anderson, R. Sherwood, Th. Wilder, C. Odets, W. Saroyan, A. Miller, Ed. Albee ș.a.) abundă în ilustrări ale acestui fenomen, aceasta fiind o temă predilectă și a cinematografiei americane. Realizarea propriei persoane sau autoactualizarea („selfactualization“ cf. C. Rogers) ca tendință spre exprimarea și realizarea pulsionilor specifice ale eului este dependentă funcțional de gradul de adaptare socială.

Faimoasa democrație americană se dezmințe deseori la ea acasă unde află că triburi de indieni trăiesc încă în rezervații, unde observi că șoferii de autobuze, gunoierii sînt de regulă negri sau indieni, sau că la Universitățile Stanford sau Harvard razeori pătrunde un negru sau un indian etc.

Cultul pentru timp și pierderea de timp

Specia umană cea mai hulită și dezagreată este **cronofagul**: timpul fiind considerat de mulți ca cea mai sigură avuție, a cărei pierdere este ireversibilă și irecuperabilă. **Time is money!** Și totuși rar în lume poți vedea atît de mulți oameni care își pierd timpul fără milă

(cei mai mulți „pierde-vară“ sînt tinerii). Studenții în **campus** cîntă la gitară, alții ascultă ore în șir melodii neinteresante cîntate de către „artiști“ fără vocație. Poți vedea oameni care dorm ore și zile prin parcuri. Am văzut într-un **snack-bar**, din California, o fată de vreo nouăsprezece-douăzeci de ani, care — fiind îmbrăcată în costum de ștrand — sta imobilizată pe o masă, ținîndu-se de genunchi și privind absentă, în gol; după vreo 3—4 ore am revenit și am văzut-o în același loc și la fel de contempla-tivă! Ce voia oare să demonstreze?

Hărnicie sau confort?

Americanul muncește mult și adesea cu competență, dar el nu este harnic prin vocație. În fapt este culmea comodității: automati-zează și computerizează totul pen-tru a se scuti de efort fizic și inte-lectual. Călătorește numai cu auto-mobilul, dimineața stă la coadă cite 15—20 de minute pentru a se urca într-un microbuz („Hum-phrey Go-Bart“) care îl duce în campus, distanță de 500—600 de m. pe care în acest timp ar parcurge-o mergînd pe jos. Spre seară, după program, dîndu-și seama de viața sedentară din cursul zilei, începe să alerge pe străzi. Admiră mareația unică a Marelui Canion din Arizona coborînd cu elicopterul sau cu avionul și urcînd pe catrini!

Americanul este veșnic în goană după confort psihic și material

(Urmare în pag. 101)

ARHIVELE ALMANAHULUI

Istoricii literari au consemnat rolul otnătorii și al pescuitului în opera lui Mihail Sadoveanu: cunoașterea nemijlocită a locurilor și a oamenilor din toate provinciile românești, desprinsă de artificiiile oficializării, de zidul așezat între oameni de poziția lor socială. La otnătoare și la pescuit oamenii erau țintași sau undișari, nu slujbași, plugari, profesori ori scriitori.

Despre popasurile lui M. Sadoveanu în Transilvania s-a scris mai puțin, deși el a avut aici prieteni temeinici în lumea universitară, cu consecințe notabile asupra difuzării operei sale peste hotare. Cine a avut curiozitatea să se oprească asupra însemnărilor glumești din Opere, vol. 16, a întâlnit aici două nume de pescari și cărturari asupra cărora vrem să ne oprim acum, în conturarea unor relații care au depășit sfera „petrecerii”, înscrind-se în circuitul raporturilor cu literatura univeraslă.

La Valea Ierii, lângă Turda, profesorul de limbă și literatură franceză de la Universitatea din Cluj, Yves Auger avea — cum îi plăcea să le numească într-o scriere adresată nouă — „terenurile sale de pescuit”. Aici au poposit într-o perioadă ploioasă M. Sadoveanu, Yves Auger și acad. romanist Gh. Giuglea. Dar din ceruri „cad cataracte enorme” peste intențiile „oneste” ale pescarilor și timpul e pardosit cu lecturi, confruntarea unor traduceri în limba franceză și, evident, cu glume. Iată cum relatează Sadoveanu acest popas în „Însemnări dintr-o petrecere la Valea Ierii”:

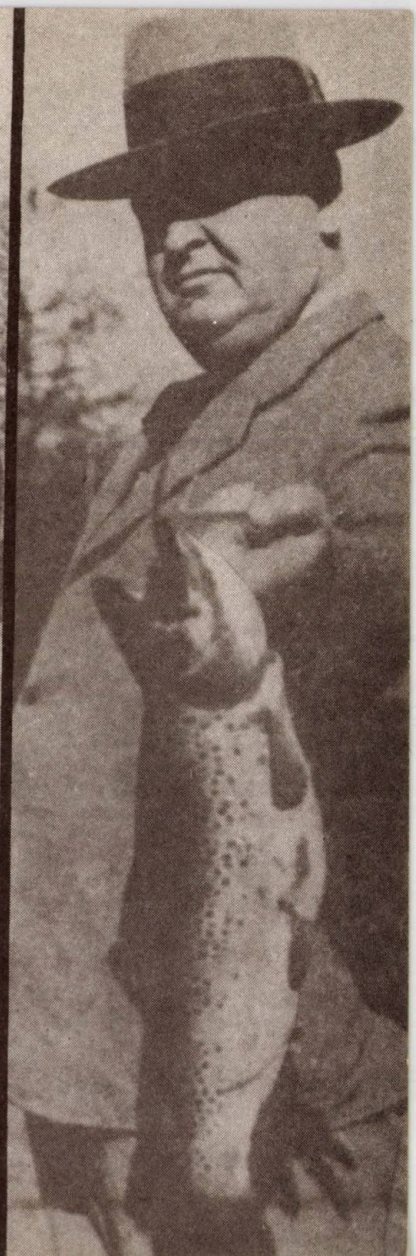
„A plouat o zi, a plouat două, A treia zi iarăși plouă / După ce ne-am întemeiat mai bine șatra/ Plouă și în ziua a patra/ Cînd așteptam și noi o rază de soare/ În a cincea zi plouă mai tare.../ .../Petrecem, de pildă, cu nădejde, cu glume și feste/ Visăm iluminări și peisagii agreste/ Și, după pescuit bogat, ideale feste./ Deodată-un balaur apare la

creste;/ Lacom prinde-o sorbă din lacuri celeste/ Și se umflă progresiv de-așa îngurgitări indigeste/ Și iată oameni buni că fără veste/ Cad cataracte enorme peste/ Intențiile noastre oneste./ Atuncia Giuglea începe o poveste/ Mai infernală decît tragedia lui Oreste./ Cu dărmări, incendii, tempeste/ Cu pumnale, singe și țeste./ Am lăcrimat ca niște palide neveste. / Și-am luat după asta cîte două „teste”/ Yves Auger poate să ateste.”

(M. Sadoveanu, Opere vol. 16, p. 316).

Dar pentru a ajunge la precizările de istorie literară anunțate sînt necesare și cîteva date asupra celor doi parteneri de pescuit ai lui Sadoveanu, de la Valea Ierii. Cu atît mai mult, cu cît, cititorilor tineri nu le sînt la îndemînă. Yves Auger (n. la 14 aug. 1893—m. la 22. iulie 1978) a venit în țara noastră și s-a stabilit la Cluj, în 1921, la invitația marelui savant Emil Raco-

● **adenda literar-pescărească la
„însemnările” lui m. sadoveanu
despre o „petrecere la valea ierii”**

vișă — el însuși stabilit în capitala Transilvaniei spre a învăța în învățământul superior din acele părți, după Unirea din 1918. La Cluj, Yves Auger, în vârstă de 28 de ani, a învățat temeinic limba română, a legat prietenii trainice cu profesori și scriitori publicând, la Editura Didier din Paris, traduceri din Sadoveanu (Hanul Ancuței = *L'auberge d'Ancoiuza*), Ion Creangă (*Amintiri din copilărie* = *Souvenirs d'enfance*), iar în 1973, în Elveția, *Povestire despre animale* = *Rencontres avec les bêtes*, de Ionel Pop.

Dar Yves Auger n-a făcut numai transferuri de opere literare în limba sa. Atlasul limbii române, tom. I, II, Dicționarul limbii române (A-L) editat de Academia română sub direcția lui Sextil Pușcariu, *Etudes de linguistique roumaine* de S. Pușcariu, articole pledând pentru dreptatea cauzei românești, din *Revue de Transylvanie*, sînt în cea mai mare parte traduse de Yves Auger. Pentru serviciile aduse culturii noastre, Academia română l-a ales în anul ei și l-a invitat și mai tîrziu, după pensionare, în 1966, să participe la centenarul venerabilei instituții. Atunci, Yves Auger, primit de președintele republicii și de foști colegi și elevi n-a uitat de „Valea Ierii”.

Familiarizat cu oamenii, cu locurile și cu nuanțele limbii noastre, Yves Auger s-a oprit asupra

scriitorilor români cei mai atașați de rosturile gleei străbune, prin obiceiuri și rostire: Ion Creangă și M. Sadoveanu. Modest, în prefața traducerii din Creangă, publicată în 1947 la Paris, Yves Auger se întreba dacă „îrăniile lui Creangă” nu-și vor pierde parfumul specific transpuse într-o altă limbă și în acest caz — își asuma în fața cititorilor francezi întreaga responsabilitate. Dar traducerea din Creangă a cunoscut pînă acum patru ediții, ceea ce atestă soliditatea transferului în vocabule franceze.

Dar cine mai știe astăzi că secretul acestei reușite i-l datorăm — în afara muncii, pregătirii și talentului traducătorului — și lui M. Sadoveanu?!

Într-o scrisoare („răspuns la întrebarea noastră din 1967”) Y. Auger preciza modalitatea apropierei de Creangă astfel: „...„Apoi m-am împrietenit cu Brătescu-Voinești (din care a tradus Călătorului îi șade bine cu drumul, sub titlul: Quand on voyage, traducere aflată în manuscris la un fost student, Ioan Niculiță, profesor la Universitatea din Cluj-Napoca n.n.) și în mod special cu Sadoveanu, pe care l-am invitat de cîteva ori la terenurile mele de pescuit. Mulțumită lui am putut să traduc pe Creangă căci, trebuiau stabilite mai întîi sensul precis și nuanțele textului; el cunoștea în profunzime această limbă”.

drumul spre înscrierea în circuitul universal al acestor valori specifice trece deci prin popasurile de oîntoare și pescuit, prin acele zile și nopți ploioase de la Valea Ierii. Echivalențele au fost stabilite cu ajutorul lui Sadoveanu, el însuși descendent spiritual din croniciari și Ion Creangă. Iată acum și mărturia lui Gh. Giuglea, (n. 1884 — m. 1967, fost membru corespondent al Academiei, pasionat cercetător al termenilor păstorești, al toponimiei și ale straturilor străvechi ale limbii române) „...„Seara, pe terasă, Yves Auger ne prezintă traducerea sa din Creangă, în forma finală. Lectura a durat trei zile. Y. Auger citea cu o oarecare pasiune încît noi am fost de-a dreptul entuziasmați. La sfîrșit Sadoveanu exclamă: „Mulțumim dragă prietene, d-ta ai înscris numele lui Creangă în literatura universală”.

Auger reușise în cei 27 de ani petrecuți în țara noastră să pătrundă tainele adînci ale limbii române, să facă la nevoie apel la scriitori și filologi ca M. Sadoveanu și Gh. Giuglea, traducînd ... intraductibilul, specificul. Și iată cum *Poveștile de la Bradu* — Strîmb, însemnări dintr-o petrecere la Valea Ierii n-au rămas populate doar de voia bună și așteptarea unei raze de soare, ci, și de amintirea unui laborator literar de campanie.

iar pentru a încheia în nota glumească a cronicii lui Sadoveanu despre „La Valea Ierii”, vom relata o păianie pescărească a scriitorului, din acea memorabilă „petrecere”. Ea ne-a fost povestită mie, soției mele și colaboratorilor, seara, în perioada cînd făceam cercetări pe teren pentru lucrarea comună: „Argeșul în lumina toponimiei”, în 1966.

...„Sadoveanu ca pescar avea curiozitățile sale. Îi plăcea anume să-și aleagă un loc mai izolat, pe care îl căuta, aș putea spune îl studia îndelung înainte de a purcede, la „lucru”. Odată ajunși pe malul apei începea o întrecere mută între noi toți. Într-o zi, pe cînd eu și Y. Auger ne vedeam de unele și de prada noastră, auzim deodată „bîlbîc” și apoi un geamăt din toți rărunchii. Totul anunța o cădere grea, de la înălțime. N-am apucat să ne continuăm treaba, că oamenii din sat, care ne însoțeau, ne strigară:

— Dom'profesor! Veniți repede Aici! Aici... Cînd am ajuns la locul indicat, Sadoveanu, masiv, ud learcă, era scos cu greutate din apa rece de munte. Ce se întîmplase? Urcat pe un bolovan masiv în mijlocul apei, absorbit de pasiunea cu care urmărea mișcările undiței și de gînduri, picurii de apă presărași de undiță i-au udat pe neobservate „turnul de veghe”. Iar la o mișcare bruscă, maestrul —

masiv ca și opera — a alunecat și s-a pomenit proiectat în apa de munte, de la înălțimea bolovanului ales cu grijă și tăină de însuși domnia sa. Pînă în sat mai era cale lungă. Urmarea: a fost făcut un foc mare, la căldura căruia picurii de apă îmbibați în frumosul său costum se retrăgeau treptat, în timp ce maestrul, noi și însoțitorii ne oșleam cu un vinars ardelesc de toată tărîa. Sătenii apropiu și îndepărtau cu grijă hainele de foc, repetînd și aprobîndu-se reciproc:

— Mare noroc a avut...

— Să se urce pe un pietroi cît o șură!...

În acest timp, noi priveam operația moșilor și așteptam. Și, bineînțeles, voce bună în jurul flăcărilor șerpuiinde, în timp ce Sădoveanu, înfășurat, gol-goluț, în lîna mișoasă a păturilor iărănești, își mușca din cînd în cînd buzele...

Gluma zilei a fost atunci că Sădoveanu... a căzut de pe tron.

Mă întreb acum, după 15 ani de la relatarea fostului meu profesor Giuglea, dacă cineva a identificat în numeroasele povestiri ale maestrului ecoul petrecerii de la „Valea Ierii”. Dacă nu, iată o adenda pescărească la cea literară, pe care sînt convins că pasionații aplecați asupra difuzării operelor lui Creangă și Sădoveanu în circuitul universal nu o vor neglija.

GABRIEL ȚEPELEA

paradoxuri

(Continuare din pag. 97)

(mașină, calculator, piscină etc.) dar își creează singur disconfort prin înrobire benevolă (acceptă să plătească rate timp de 99 de ani!). B. Russell observa: „...preocuparea de a poseda cît mai mult este cauza care împiedică oamenii să trăiască în mod liber și nobil”. Valorile recunoscute ale succesului — banii, puterea sau reducerea timpului de muncă — nu sînt decît mijloace pentru a cumpăra fericirea și adesea americanul nu realizează decît o formă meschină a acesteia. Americanul a visat că va ajunge în Lună. A muncit mult ca să ajungă în Lună. Americanul visează că a scăpat de muncă. Dar își croiește acest vis prin muncă asiduă. El nu poate prospera fără muncă. De fapt, nu vrea să scape de muncă, ci visează că a scăpat de muncă, așa cum visezi că ai scăpat de femeia iubită, de care nu te-ai despărțit niciodată!

★

La prima vedere, America pare o lume **ne bună**. Dar observînd mai atent vezi curînd că aceasta este numai o față a ei. Este o lume care denotă totuși multă forță și echilibru, o lume stăpînită de frumusețea melancolică a speranței, o lume a declinului spiritual compensat parțial prin progres în plan tehnologic, o lume cu poezia grotescului care oscilează nehotărîtă între visare și realitate.

cum toamna merii...

Poate-ai să te-ntorci atunci cînd merii
Vor arde sub un soare obosit
Cînd țipătul șiragului pornit
Va cerne peste suduri fruntea serii

Și poate ai să vrei la fel să vezi
Precum atunci cînd ierni ningeau petale
Și prometeic renășteam agale
Spre înălțimea cerurilor verzi

Poate-ai s-aduni tristețile din nori
Să-ți picure de dor cîte pușin
Și tot trecînd de tine mai străin
Cu-n nume vei striga în trecători

Și-ntors de-i fi către hotarul-verii
Pe drumul unui soare obosit
Să nu te miri că nu voi fi venit
De mult voi trece-n flori cum toamna merii

MARCELA PENEȘ

La noi acasă

Osteniți, cu tîmplele albite,
Vara ne tragem spre vatra noastră
Să copilărim lingă fereastră
Sau pe dealuri blînde, însozite...

Să visăm sub pomii noduroși
Ori ascunși pe după smeuriș,
Cum am pomenit din moși-strămoși...
Gîndul să tresalte pe furîș!

Anii albi, cînd peste noi se lasă
Îi strivim sub fiecare pas...
Însă amintirile, fără răgaz,
Ne recheamă insistent acasă!

GHEORGHE ANDREI

pagini inedite din

Vasile Voiculescu

VIOREL NICOLESCU

lectare pentru asturata
ca nă dan ca pînă de nufte
mîi pînă de luân

Dr. Vasile Voiculescu
Dr. Stăncușci 30
tel. 31691
peste 8 lefoni

O pera poetică a lui Vasile Voiculescu dezvăluie un artist lucid, „surugiu la cuvinte“ ce își construiește cu migală de benedictin fiecare vers. Expurgată de balastul oricărei imagini inutile, poezia lui Voiculescu este una conceptuală, ale cărei teme predilecte sînt foamea de ideal, vitalitatea naturii, voluptatea erosului rafinat. Poetica sa, fondată în special pe alegorie, este inconfundabilă.

Pe pagina de gardă a unui exemplar din volumul „Urcuș“ (București, Fundația pentru literatură și artă 1937), apreciat de Șerban Cioculescu drept o „etapă hotărîtoare în cariera lirică“ a poetului și de Vladimir Streinu ca marcînd „începutul unei alte cariere poetice“, dedicat lui Ion Pillat, căruia dealtfel Voiculescu îi va închina mai multe poeme și asemenea căruia va cînta Helada, Templele, Eleusisul sau Epidaurul, poetul caligrafiază:

Scumpului prieten și marelui poet

Ion Pillat

fără îndemnul și sprijinul căruia nu aș fi ajuns nici măcar la poalele muntelui poeziei românești, închin acești anevoioși pași pe Urcușul spre culmea ajunsă de el, cu admirație și dragoste neclintite

*V. Voiculescu
1937*

Lui Ion Pillat

Tu poezie unic coif și scut

Ce-mi hărăzi dumnezeescul faur:

Izbește viața paloșul ei mut —

Răspunde versul, lung ecou de aur.

V.V.

Dedicația de curajoasă sinceritate și catrenul ce prefigurează un adevărat crez fac din volum o piesă de excepțională valoare bibliofilă.

Peste ani, poetul bîntuit de nostalgia de cer și de jalea metafizică va avea de înfruntat abuzul oportunist al unei critici mioape și dogmatice care va încerca fără succes să-l scoată de pe frontispiciul literelor românești. Iar destinul omului va urma destinul artistului... Stă drept mărturie zguduitoare și scrisoarea către Margareta Papagoga, pe care o redăm integral:

Mult Stimată Domnișoară,

Îmi îngădui, ca pe lângă intervenția pentru mine, să alătur un certificat al fiului meu dr Radu Voiculescu, asistent universitar, cu rugămintea ca, dacă se poate, să fie întărit și el de forurile superioare ale direcției spațiului locativ, urmînd să avem, amîndoi măcar,

dreptul la o cameră de birou. Un alt certificat (duplicat) se află depus și pentru fiul meu la oficiul de închiriere respectiv no. 25 (circa 25 mii lei)

Iertare pentru osteneala ce vă dau, cu mii de mulțumiri și sărutări de mîini

*Dr. V. Voiculescu
Dr. Stăncovici 34
podul Elefterie*

telef 31691

Găsind în destinatară o admiratoare a artei sale ce-i va acorda cu sollicitudine sprijinul, poetul îi va dăruia exemplarul nr. 698 din cele 2226 pe hîrtie velină albă a volumului „Poezii“, apărut în colecția „ediții definitive“ la Fundația pentru literatură și artă în 1941, pe a cărui pagină de gardă înscrie dedicația:

Domnișoarei Margareta Papagoga

*sub a cărei protecție muza
mea poate de-acum dormi netulburată
(de către oficiul de închiriere)
Cu mii de mulțumiri
V. Voiculescu, 1950*

urmată de mărturisirea unei iremediabile tristeți:

*A fost în suflet, poate, foc
Scnteia unui scump noroc...
...S-a stins și vers și vis... Acum
închide cartea numai scrum*

V.V.

În aceste condiții vitrege scriitorul găsește în prietenie sprijinul unei forțe care îl ajută să nu-și părăsească uneltele și să creadă în destinul operei sale. Unuia dintre cei mai dragi prieteni îi scrie pe un exemplar de lux, nemenționat în colofoniul volumului de poezii din seria edițiilor definitive:

*Încrednicitului de Christos cu deopotrivă luminate: minte și inimă,
Fratelui Andrei Scrima a cărui binefăcătoare prietenie îmi este
sprijin bătrîneșelor, în semn de dragoste și recunoștină*

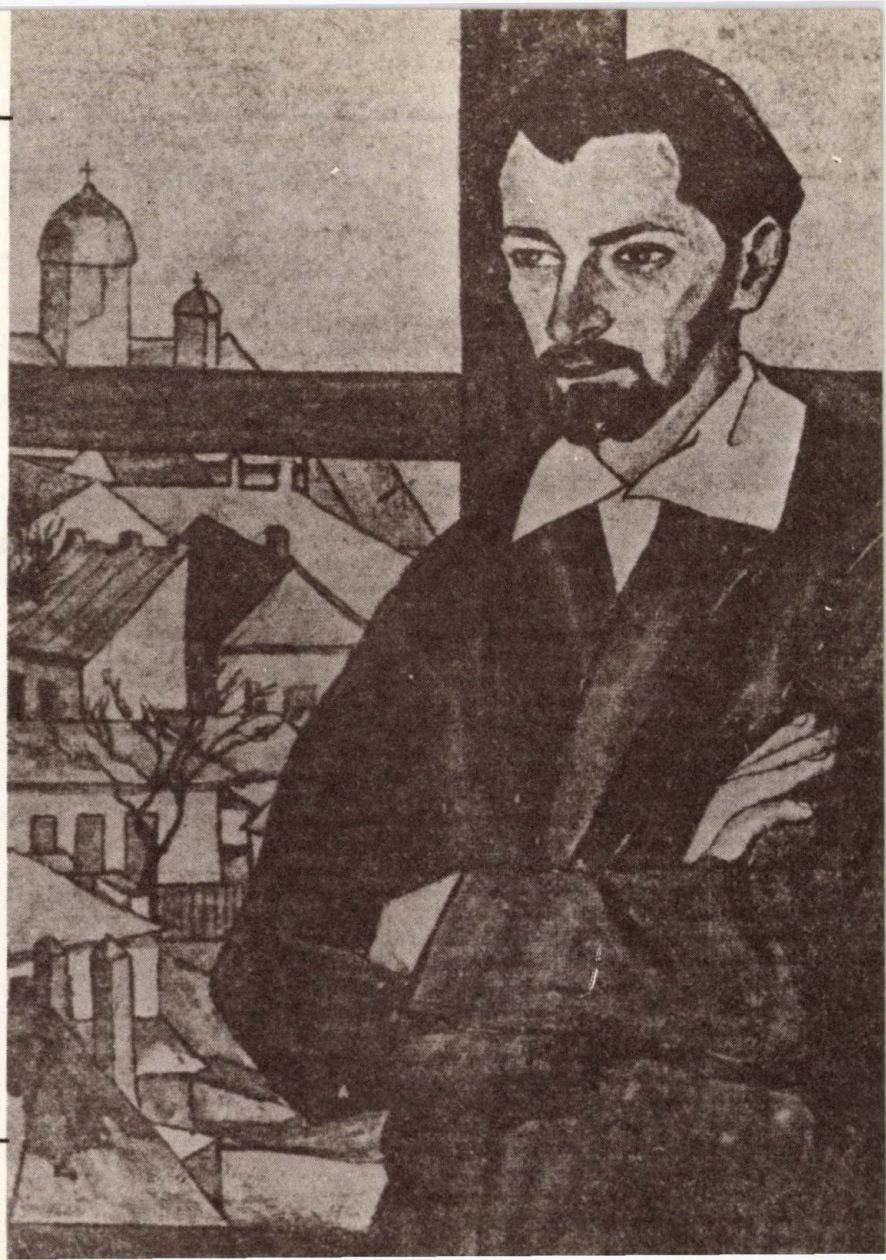
*1956 Ianuarie
București*

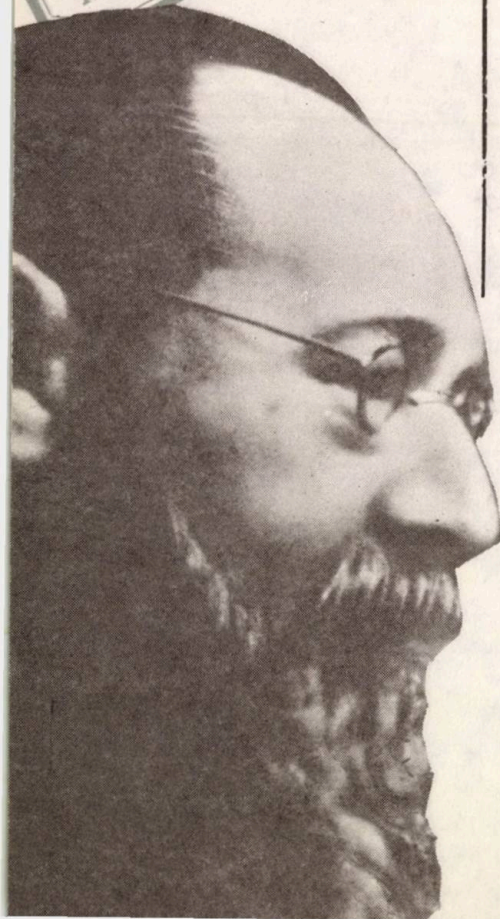
V. Voiculescu

Tot sub semnul prieteniei stă și dedicația mai veche către G. Stratulat pe volumul „La pragul minunii. Poem dramatic“ (București, 1934):

Poetului G. Stratulat o prietenească amintire.

Dr. V. Voiculescu — 1934

centenar Ion Agârbiceanu

„...aceasta era prima scrisoare de dragoste și de încurajare pentru mine...”

file de corespondență inedită

În 1905, anul debutului în poezie al lui Octavian Goga, apărea și o modestă cărțuie în proză, o culegere de povestiri intitulată „De la țară”, semnată Ion Agârbiceanu. Cartea a fost bine primită și despre ea au scris, cu bune aprecieri, N. Iorga, Sextil Pușcariu, Eugen Lovinescu, etc.

N. Iorga prețuia deosebi „chipul firesc în care se înfățișează vorbirea țăranilor și poezia de care e străbătută natura”. (Reamintim aici faptul că la 1/14 iulie 1907 scriitorul a fost distins cu premiul „Andrei Mureșanu” al „ASTREI”, pentru acest volum.)

În același an, aflat la Viena, publicistul, prozatorul și istoricul de artă Virgil Ciolfec

(8 IX 1876—11 III 1948) adresează lui Agârbiceanu o scrisoare prin care-și comunică părerea în legătură cu acest volum.

Răspunsul proaspătului debutant în ale scrisului nu se va lăsa așteptat mult și el este datat Blaj, 23 VI 1905.

După ce mulțumește în termeni protocolari pentru încurajările primite, el adresează, la rîndu-i, opinii favorabile personalității corespondentului său.

Semnatarul scrisorii își informează confratele despre faptul că în cercurile intelectualității blăjene nu erau străine unele preocupări de cunoaștere a vieții literare din toate provinciile românești, că scrierile cele mai izbutite erau citite și popularizate, așa cum s-a întîmplat

cu cele aparținînd lui Iorga, Sadoveanu, Iosif, Goga, N. Beldiceanu, preocupări izvorîte din nobilele aspirații ale înfăptuirii idealului național.

În încheierea epistolei sale, Agârbiceanu, care este un adept al cultivării libere a spiritului, își mărturisește dorința de a se înscrie la Facultatea de Filozofie a Universității clujene, ca și pe aceea de a-și continua studiile în străinătate, pentru ca finalul scrisorii să fie foarte concludent: „Dealțul e bine desul și pe aici”.

Reprodusă fragmentar (în pag. 105) după originalul conservat în colecțiile Cabinetului de manuscrise al Bibliotecii Academiei R.S.R., scrisoarea de mai sus ni-l relevă pe tînărul Agârbiceanu, aflat la începutul carierei sale, căutînd febril drumul desăvîririi în artă, și aspirînd spre împlinirea supremă a spiritului și se vrea o modestă contribuție la cunoașterea personalității scriitorului de la nașterea căruia se împlinește în 1982 un veac, scriitor care întruna din mărturisirile sale făcea emoționanta confesiune:

„Pentru mine, începînd de la vîrsta de 20—21 de ani, cea mai înaltă frumusețe omenească, e frumusețea spirituală, armonia și desăvîșirea vieții spirituale. Și lupta cea mai de preț e lupta pentru această desăvîșire...”

MARIUS POP

Iubite domnule Cioflec,

Abia în zilele acestea am putut să aflu de la d-l Tăslăuanu adresa D-tale, și astfel la o scrisoare din mai, vin a vă răspunde în iunie.

Dealțul, răspunsul acesta al meu poate că nu are nici un rost, și nu va fi așteptat de d-ta. Sînt sentimente cari, dacă le ții ascunse în inimă, sînt mai frumoase. Fără ca să-mi fi trecut vreodată prin minte că d-ta și dl. Pușcariu ați fi „doi oameni doritori să laude“, trebuie să mărturisesc că epistola din Viena m-a pus puțin pe gînduri: să scrii oare și bine, ori cel puțin, binișor, cîte-odată?

Vezi că aceasta era prima scrisoare de dragoste și de încurajare pentru mine.

Pînă la eșirea „Sămănătorului“ am citit puține reviste din România. Numele d-tale mi se pare că din revista aceasta l-am cunoscut mai întîi: schița cu beivul care a băgat în toate boalele pe sărmana crișmărișă, făcînd-o să creadă, că el ar fi un hoș.

Știi că eram pe atunci în seminarul central din Pesta, am citit-o cu ceilalți clerici împreună, să pătrundem în „psihologia beivului“. Nu mai am „băm“ de atunci, dar mie numele d-tale mi-a rămas legat de schița aceea. Dealțul noi așa făceam cu tot ce ne plăcea: Iorga, Sadoveanu, Iosif, Goga. „O sindrofie“ a lui N. Beldiceanu ne-a adus o voce bună cu mult mai mare decît o „masă bogat încărcată“ de care îi place lumii și acum, să lege bucuria deplină a unui preot.

Pe d-l Pușcariu îl cunosc de la Baia Mare, unde a fost „Astra“ în 1903.

D-l Tăslăuanu îmi scria că ar fi bine să pot merge și eu pe un an-doi în străinătate, și mă întreba de vr'o bursă, ce s-ar putea cîștiga din Blaj pentru scopul acesta. Aici însă mai în grabă mi-ar recomanda să mă chirotonesc întru preot, decît așa ceva.

Toamna trecută era să mă înscriu la filozofie în Cluj...

Dar o mergere în străinătate, care să nu fie împreună cu vecinica ședere pe băncile școlii, mi-ar plăcea. Dealțul e bine destul și pe aici.

Cu multă aragoste,

I. Agrbiceanu

VIOREL NICOLESCU

regăsire

S-a prăbușit catedrala sufletului meu
Vitrăliile s-au spart și a năvălit

virtutul furtunii

Luminările s-au stins

Nimic nu luminează icoana înnegrită.

Pustiit e tot ce e sfînt,

Isus a părăsit crucea răstignirii,

Dar pe ruinele prăbușirii

Crește în sufletul meu

Un palid trandafir.

spovedanie

Acesta e blestemul meu

Să fie noapte și zi

Să te visez dumnezeiască la pieptul meu

Iar mîinile mele tăcute să-ți vorbească

Și tu să înțelegi chemarea lor,

Să alergi triumfătoare spre grădina

în care ne vom îmbrățișa.

Dar iată că zorii destramă poemul meu

nocturn.

Și în tragica zi eu te caut

Pe tine, vis.

Să doresc imposibilul

Acesta e blestemul meu.

Calistrat Hogaș

— autorul unei poezii mai puțin cunoscute

Autorul „Amintirilor”, îndrăgostitul de frumusețile ținuturilor nemțene a debutat în literatură cu versuri, publicate în ziarul „Correspondența provincială”¹, ce a apărut la Piatra Neamț, între 1874—1901.

Colaborarea, care se limitează, se pare, la publicarea unei singure poezii, la o altă foaie din P. Neamț, este mai puțin cunoscută, cel puțin biografii „pictorului munților” nu o semnalează.

Este vorba de poezia „Ora pro nobis” ce apărea în „Colectorul literar pentru ambele sexe”, an I, nr. 4, din 23 ianuarie, 1877, p. 57, 58, 59.

Este o poezie de dragoste, închinată iubitei, ce ni se dezvăluie astfel — cu tot apelativul „copila mea” de la începutul poeziei — de abia în strofa a IV-a. Primele trei strofe cuprind descrierea naturii dezlănțuite în furtună, privesc „apocaliptică” de care poetului nu-i este teamă, datorită sentimentului de dragoste și siguranță amplificate de prezența iubitei. În strofele următoare, mimînd frica, poetul simulează căința în fața „păcatului” de a fi ateu și cochetează cu „izbăvirea” prin ruga inocentă a iubitei.

LĂCRĂMIOARA CIUNTU

¹ * Aici publică poeziile: Legenda Lăcrămioarei (în an I, nr. 5.19 mai 1874), Legenda florii „Nu mă uita” (an I. nr. 7, 27 iunie 1874) și Orologiul (an I. nr. 10.23 iunie 1874, vezi Vladimir Streinu, *Calistrat Hogaș*, Editura tineretului, București, 1968 și Constantin Ciopraga, *Calistrat Hogaș*, Editura de stat pentru literatură și artă, 1960.

ora pro nobis

Copila mea, privește cum brazde lungi de pară
Despică ceriul nopții adînc, posomorît
Și tunetul ... ascultă cum face să tresară
Pe-a lui antice baze pămîntul neclintit !

Din nord turbate vînturi alerg deslănțuite
Și șuer, gem și urlă pe-a munților gît larg !
Ș-a ploai mari bobițe din nouri de plumb rupte
Ca grindina-n răstimpuri, pe-al nostru geam se sparg !

E ora de peire !... îngrozitoare oră !
Puterea din adîncuri sprinceană și-a ncruntat !...
Se clatină pămîntul, ca frunza cea ușoară
În peptul omeniei, suflarea a-nghetăt !

Peri Sodoma neagră, de negrele pecate,
N-avu măcar un suflet să roage pentru ea !...
Peri-va ori pămîntul din a vieții carte
Cînd are încă-n tine un angel, draga mea ?

Să ne rugăm, copilă ! Prin tunete și vînturi
A inocenței rugă străbate pîn la cer !
De rugăciunea voastră, plăpînde flori de cîmpuri,
Păcatele învinse cu noaptea fug și per !

Și mai întîi te roagă, copilă ! pentru mine ;
Eu care vecinic ris-am de cel ce se ruga
Sunt slab în astă oră, las fruntea-mi să se-ncline
Sub sarcina căinței, mă pun sub paza ta !

Orbit de necredință, călcat-am în picioare —
Și ceriul și pămîntul, Satan și Dumnezeu !

Nimic avut-am sacru, și fără remușcare,
Spre ceriuri îndreptat-am blestem amar și greu !
Sub sarcina durerii, palide despletite
Pe-a morților țerină văzui plîngînd femei...
Și-am ris de-a lor durere, de-a lor ființi iubite
Și-am ris... Orbire crudă ! ... de însuși morții mei !

Mizeria în trențe, de foame gîrbovită,
C-o voce slabă, stinsă, dinarul mi-a cerut
Dar eu voios și mîndru, în haina strălucită,
Gîndind la fericire am ris și am trecut !...

Ș-apoi o vorbă încă, o vorbă rugătoare,
Îndreaptă către ceruri și pentru maica ta !...
Ea încă-i nepătată, dar slabă muritoare,
În zile de durere, ori n-a greșit și ea ?

De sigur anii tineri-i puseră pe frunte
Cununa de iluzii și blînde cugetări !
Dar cînd veni durerea, cu ghiarele ei crunte,
Cu gura-i însetată de-amare sărutări,

Atunci în al ei suflet, orbire, înșelăciune,
Păcatul trist și negru ori nu s-a zemislit ?
Și căutînd să scape de chin ș-amărăciune
Vai ! cine-ar putea spune, atunci de n-a greșit ?...

Și pentru toți te roagă !... bogații cei puternici,
Ateul fără suflet și fără Dumnezeu,
Săracul fără pine, cei slabi și cei nemernici
Au toți acum nevoie de ajutorul tău !...

Să ne rugăm, copilă, prin tunete și vînturi,
A inocenței rugă, străbate pîn la cer.
Din rugăciunea noastră, plăpînde flori de cîmpuri
Păcatele învinse cu noaptea fug și per !

1981,

Trei profesori-scriitori, trei cărți

Ani de școală — iată o etapă din viață care nu se uită. Poate de aceea n-a existat scriitor mare care să nu fi consacrat școlii măcar câteva pagini. Astăzi, pentru popoare, constatarea că din trei sau cinci cetățeni unul învață constituie un titlu de mândrie națională. Dar, dacă generațiile tinere, în setea lor de cunoaștere și de afirmare, se succed firesc prin clase și laboratoare, așa cum apele riurilor curg, legându-se, între propriile lor maluri, dascălii, profesorii își leagă întreaga existență de instituțiile de învățământ presărate de-a lungul și de-a latul țării. Mi-a fost dat s-aud de sute de ori exclamații asemănătoare cu cea din nuvela „Tinerete fără bătrînețe” de Al. Mitru: „Și, dacă aș mai fi odată tinăra, mi-ar plăcea să devin tot profesoară”.

Departat de a se limita la cerințele procesului de transmitere și de receptare a cunoștințelor, școala reprezintă o extraordinară expresie a vieții în evoluție, uneori în explozie! Aici își dau întâlnire trecutul, prezentul și viitorul cu misterioasele lor milioane de fire țesute sau abia urzite ... Profesorul, într-o singură clasă, are în față 35—40 de flori ce „bat la poarta vieții”. Dar el lucrează cu mai multe clase și fiecare „floare” are o istorie, reprezintă un univers: spațiu nelimitat de investigare și sugestii menite să-i pună în mișcare coardele sensibile ale sufletului.

Cum să nu se reediteze mirabila experiență macedonskiană:

„Iar când și mie-mi zise: „Cîntă!” c-un singur semn mă deșteptă,

Spre înălțimi neturburate mă reurca pe-o scară sfîntă...

În aeru-mbătat de roze, veniți — privighetoarea cîntă!”

Și astfel ... „nasc și-n Moldova oameni”...

Gîndurile acestea mi-au fost sugerate de apariția, în primul trimestru al anului 1981 a trei cărți semnate de trei profesori — scriitori (este perfect motivată și forma inversă, scriitori-profesori) bucu-reșteni (prin adopțiune).

AL. MITRU, scriitor intrat în „mitologie” grație „Legendelor Olimpului” (I. Zeii, II. Eroii), adună sub titlul „Dansez cu tine”¹ trei nuvele. Cartea, măturisește autorul, a fost scrisă „ca un elogiu adus idealurilor și trăirilor celor mai curate, școlii și devotaților ei slujitori”.

Prima nuvelă, care-și împrumută numele volumului, pe lângă emoțiile și experiențele didactice ale unei foarte tinere profesoare, dezvoltă și o „întorcocheată” poveste de dragoste (au și profesoarele drept la ... iubire!), dragoste readusă la „matcă” și prin tăceri demne, și prin lacrimi, dar și prin studii-pilde „cu tendință”: El scrie „Mitul frumoasei Elena” — o naivă dezvinovățire a unei Eve care i-a încurcat cărările (!?), iar Ea, aruncînd totul în „balanță”, filozofează hamletian în studiul „Elena cea-frumoasă sau Penelopa?” (adorabilă pledoarie pro-domo!).

„Hărți cerești” ilustrează tema modelului de viață. Profesorul Ion Mărculescu este adorat de elevul Bogdan Sevastru: „Mamă, dacă tăticu ar fi trăit,

¹ Scrisul românesc, Craiova, 1981, 143 p.

așa cred că era, cum este profesorul nostru. E bun. Așa de bun ... iubește mult copiii”.

În „Tinerete fără bătrînețe”, profesoara pensionară Voiculescu își mîngie „hainele negre” cu vizitele pe care „fetițele” (fostele eleve) i le fac în fiecare seară de Ajun, prilej de duioase aduceri aminte și de re-recitarea a „Invitației la vals” de Carl Maria Weber.

★

Dacă este adevărat că îndelungata sa experiență la catedră i-a ascuțit simțul observației și i-a mărit capacitatea de analiză psihologică, tot atât de adevărat este că, în general, CONSTANTIN MATEESCU iese din cîmpul școlii, manifestîndu-se spiritual pe alte meridiane ale existenței. Este și cazul ultimului său roman „Autoportret cu bască”².

Apellînd la narațiunea la persoană I (așadar și la introspecție, și la rememorare, și la „analizatori”) și la un lung dialog, Constantin Matescu sondează cu finețe și la mari adîncimi filozofia senectuții („Ne-

² Editura Cartea Românească, 1981 275 p.

norocirea, cînd îmbătrînim, stă în faptul că ne pierdem capacitatea de adaptabilitate" — pag. 192 —, „Nu sîntem niciodată pregătiți să trecem Aheronul" — pag. 45).

La capătul unei vieți de peste 80 de ani, pictorul Șerban Miclescu, un om talentat și blind, peste care s-au rostogolit războiul și inevitabilele neînțelegeri și excese ale unei revoluții, se vede singur („Crezi că e ușor să fii singur?" — pag. 28), dornic să găsească un suflet care să-l înțeleagă și căruia să i se destăinuie. Autorul foarte interesantului roman al adolescenței „Toamna, păsările", „profită" de mărturisirile bătrînului pînă la însușirea intimă a tainelor creației artistice, ale vieții unor mari pictori (El Greco, Veronesse, Luchian, Rembrandt, Watteau și mulți alții) și ale „misterelor" Parisului interbelic. „Profitul autorului — vie confirmare a vechiului adagiu horatian: „Utile dulci" — „se contabilizează" cu dăruire în „conturile" cititorilor.

Expresie a maturității artistice — „Autoportret cu bască" reprezintă, categoric, un succes.

★

Dacă Al. Mitru se oprește asupra slujitorilor școlii, **GEORGE ȘOVU**, fin cunosător al universului adolescentin, univers cu tainice cărări, izvor de gînduri și izbucniri de seve pure con-

vertite în sincere elanuri de viață, în „RĂSPUNS LA POST-RESTANT"³ își îndreaptă privirile spre învățăcei.

Pornind de la pretextul unei tabere de creație (adevărat personaj literar!), care reunește pentru cîteva săptămîni cele mai bune „tinere condeie", George Șovu scrie un roman în care povestirea, urmărind copilăria, resursele personalității în devenire și o duioasă istorie de dragoste a elevului Radu Corbeanu (14 ani!) — și rememorarea — formă prin care profesorul Valeriu Bogdan își evocă anii de școală, aduc față în față destinul a două generații.

Drama unui orfan („Din cînd în cînd, îmi venea să scurm pămîntul cu degetele și să strig: „Tatăăă!"), destinul unui bătrîn profesor rămas aproape singur pe lume (*Rex*) și cîteva duioase iubiri trecute și prezente ... conferă cărții o profundă substanță umană.

În sfera ei, „Răspuns la post-restant" reprezintă o carte plină de suave imagini și nobile aspirații.

Ce-aș putea spune, în încheiere, altceva decît să mă adresez profesorilor care-n noianul sarcinilor își trădează elanurile și să le amintesc că și din rîndurile lor „nascuntur poetae".

Prof. AUGUSTIN MACARIE

³ Editura Ion Creangă, 1981, 285. p.

CONSTANTIN AMĂRĂSCU

coresi

*Miezul nopții-n mînăstire
Sub o lună la pătrar
Bate-n toaca de arțar
Cuie de cleștar subțire.*

*Umbre negre vin spre tinda
Vechiului lăcaș de cult
Toaca-și suie tot mai mult
Rîtmu-n cerul ca oglinda.*

*Apoi sunetul dispare
Peste dealuri în ecou*

*În chilii nimic nu-i nou
Numai beznă și răcoare*

*Doar la stareț în odaie
Lumînarea licurici
Prin perdeaua de arnici
Joacă palida-i văpaie*

*Și-aplecat deasupra mesii
Meșter cum nu s-a văzut
Scrie carte de-nceput
Limbii românești Coresi*

NICOLAE NASTA

argeșul

*Apele tale au adăpat caii
descălecătorilor de țară
și au presărat pajiști de
lumină*

„pînă la marea cea mare".

*Apele tale au picurat boabe de
rouă*

*în fîntîna „cu apă puțină"
smulsă din inima meșterului
Manole.*

*Apele tale au adunat pîraiele
doinelor
izvorite din stîne,*

*le-au împletit seara
sub streșinele porților
și le-au dăruit lumii
nepieritoare lumini ale
cîntecului valah.*

*Apele tale, riule-ctitor,
riule-frate
toarse-n vîrtejul turbinelor
curg peste păduri și peste
oameni,*

*peste stînci și peste legende,
înălțînd uriașe pagode
tencuite din milioane de stele.*

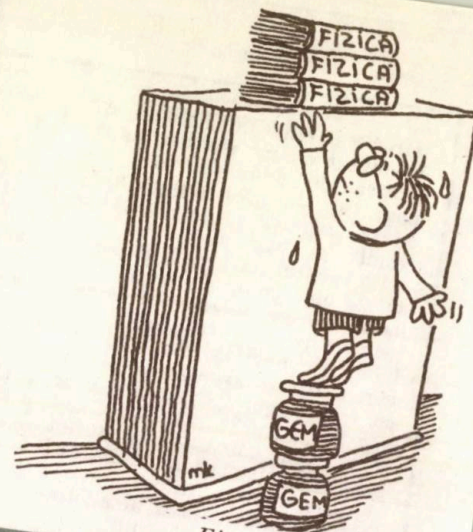
Graficianul MATEI MIHAI
dovedește că:

și oamenii „mari” au fost!... mici

Din izvoarele scrise și, mai ales, nescrise — izvoare a căror autenticitate n-ar putea fi pusă la îndoială — se cunoaște bine faptul că... și oamenii „mari” au fost mici. Ceea ce nu se știe la fel de bine este faptul că înclinațiile pe care marile personalități le-au avut în copilărie ar fi fost determinante pentru ce au devenit mai târziu. Încercăm să venim în sprijinul acestei teorii psihoistorice cu ajutorul câtorva imagini, sperăm, amuzante.

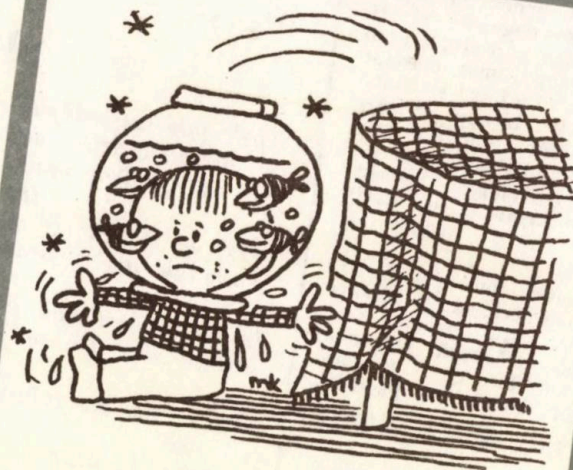
Pavlov

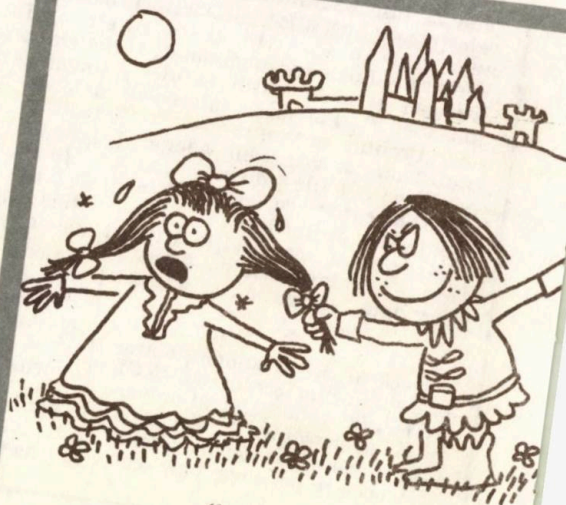
Einstein

Alexandr Macedon

Jules Verne

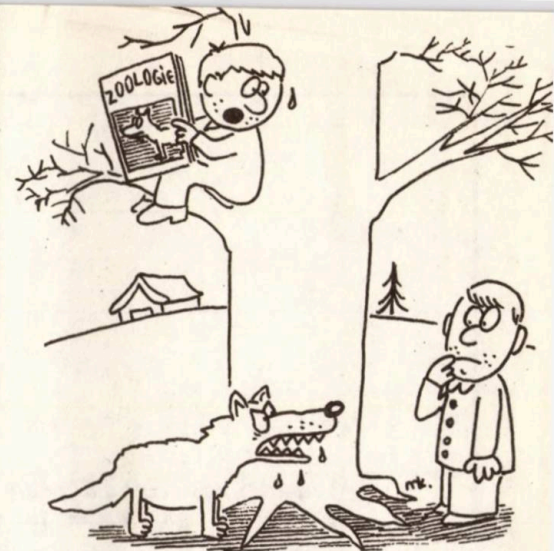
Casanova

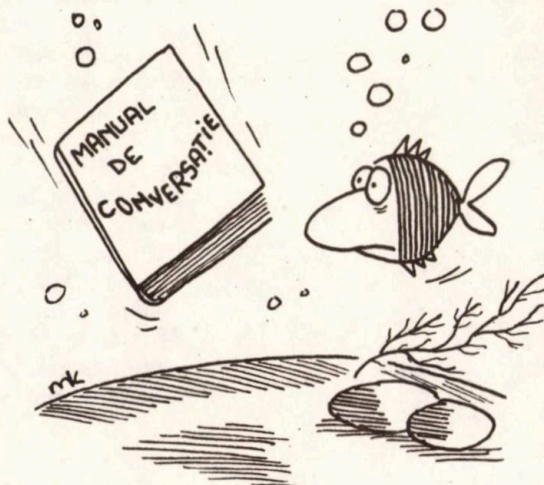
Caruso

Darwin

Picasso

Fără cuvinte

Fără cuvinte

valahica pădure

MIHAI BENIUC

*Vlășia mea, valahică pădure,
Tu veșnic verde, eu cu tîmple sure,
Tu-n desfrunziri cu primăvara-n coapsă,
Eu subț dureri cu moartea drept pedeapsă!
Am să mă pierd în tine printre mlaștini
Eu credinciosul vechii mele bastini,
Romanizatul dac ce n-a pus buza
Pe cupa-ntinsă-n Sarmisegetuza
De cei ce-au preferat, regi mîndri, moartea!
În locul vieții ce-ntorcea doar cartea
O foaie după alta, luminoase
Și-ntunecoase,
Scrise cînd cu sînge
Și cînd cu lacrimi ori gîndiri nătinge.
Instinctul îmi spunea: S-alegi viața,
Pier Sarmisegetuze, Rome, ceața, —
Rămîne codrul, veșnicul, întinsul,
De stăpînire pururi necuprinsul,
Cu slobozia lui și cu izvoare,*

*Cu vr-un voinic ucis, la cap cu-o floare,
Cu potere și cu haiduci, cu hoți
Ce fură la boieri să dea la toți
Săracii cîte-o leacă din averea
Din măduva lor stoarsă au puterea.
Ca să te umblu-n crînguri și huceaguri,
N-am ani destui. Dar nici nu vreau pe praguri
Străine să mai calc, — mireasma ta
E leacul singur, ca să pot uita...
Pe frunzele uscate merg încet
Ici-colo-i încă nea ca-n Scorocet,
Acolo unde Horea fuse prins
Și dat la domni, apoi pe țărână-ntins,
Cu roata frînt și risipit în țară,
Să fie pildă la urmași, amară.
Vlășia mea, primește-mă la sîn,
Moș tînăr încă și copil bătrîn,
Primește-mă, căci iată s-a ales
Din tine, codru drag, să nu mai ies.*

cu

DOINA LEVINȚA

despre modă și... chiar mai mult

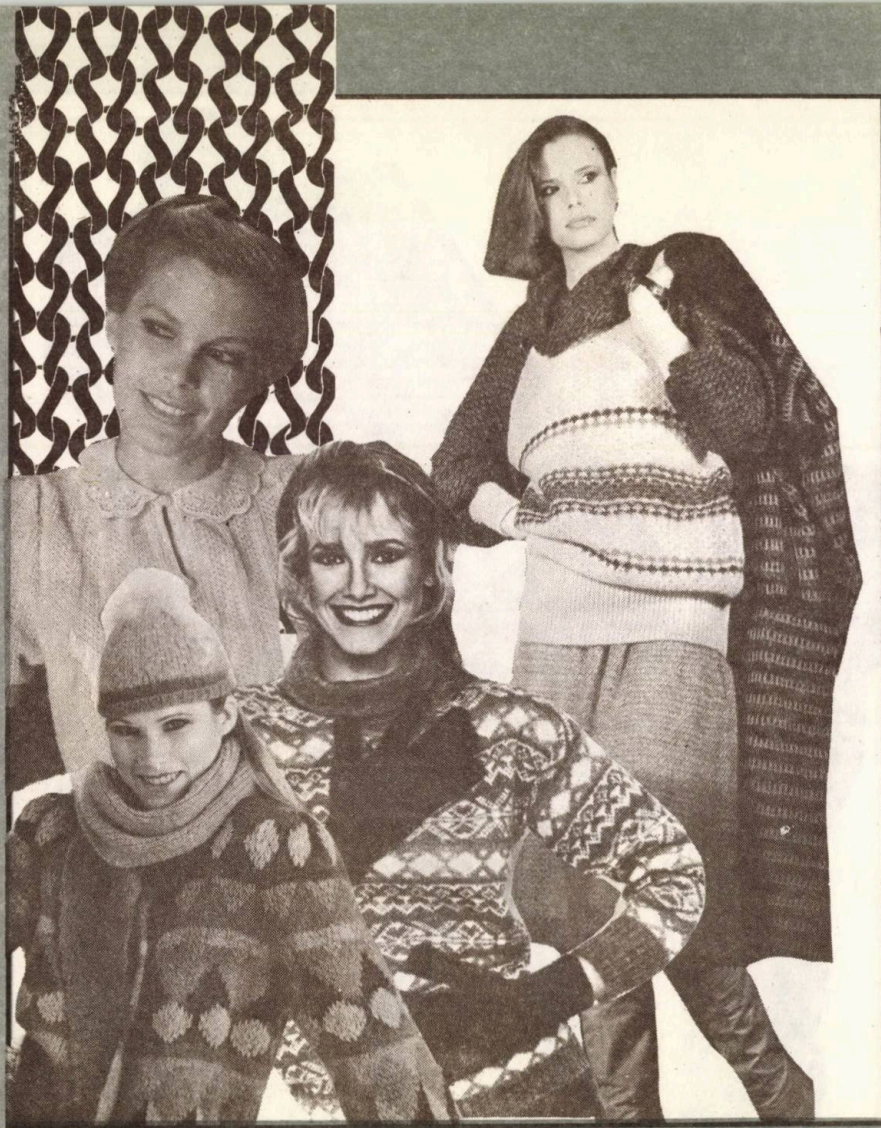
Propunându-i colaborarea la această rubrică a Almanahului părinților, am recunoscut de la prima replică a Doinei Levința, pe realizatoarea de acum câțiva ani a emisiunilor T.V. despre modă în care nu de puține ori i se simțea caracteristica vervă critică.

„Să vorbim despre modă ?! Ar fi ca și cum am ataca cu îndrăzneală o cetate care a capitulat de mult. Magazinele noastre ne învață mai curînd cum să nu ne îmbrăcăm”.

„Totuși... am îndrăznit să adaug timid, apar uneori modele frumoase, ieftine, în serii scurte... e drept, lângă altele care de câțiva ani buni se lăfăie dominator, sufocînd apariția și așa scurtă a celor nou venite”.

Zîmbește cu îngăduință : „E ca și cum primăvara ne-ar aduce în dar numai o floare !”

Simt că orice aş încerca, interlocutoarea mea va rămâne neclintită în convingeri şi n-aş putea zice că duce lipsă de argumente.

„Poate că, adăugă Doina Levintă, mulţi privesc moda ca pe o chestiune frivolă, ignorându-i calitatea esenţială, aceea de a împleti utilul cu frumosul. De altfel, în orice ramură de activitate, chiar şi în cele mai tehnice, se ţine seama de aspectul produselor nu numai de calitate, căci frumosul a devenit un atribut al vieţii moderne, indiferent de modalităţile lui de manifestare şi cu atât mai mult este cerut de vestimentaţia noastră. Nivelul de trai a crescut şi odată cu el şi exigenţele faţă de bunul gust“.

Îi amintesc că la prezentările de modă ţinute cu diferite ocazii am urmărit cu satisfacţie multe modele.

„Sigur, nu creatorii ne lipsesc, aceştia sînt mulţi şi talentaţi. Nu avem stilişti. Fiind o caracteristică a muncii de creaţie, stilul se impune mai ales în modă. Ar trebui creată această meserie, meseria de stilist pe lângă marile magazine sau fabrici de confecţii. Stilistul dirijează totul. El prevede cu mult înainte ce se va purta în sezonul următor, linia, culoarea, ţesăturile. El trebuie să sorteze, să selecteze pentru toate categoriile de oameni modelul, într-un cuvînt să coordoneze cu ochi şi fler de maestru activitatea în acest domeniu atât de nestatornic şi imprevizibil“.

„Şi... credeţi că astfel am ieşi din impas?!”

„Cu siguranţă. S-ar evita stocurile de mărfuri greu vandabile, ar dispărea chiar şi gulerele ascuţite ale cămăşilor bărbăteşti care, deşi şi-au trăit de mult traiul, se află încă prin impostură în toate vitrinele. Nici nu se vor mai

TRICOTAJE: gulere din dantelă la pulovăre, care dau un stil romantic; pulovăre cu modele populare; costum comple, fustă în degradeuri, pulovăr larg, pardesiu croşetat.

găsi rochii scurte când se poartă lung și pantaloni largi când de mult s-au demodat sau invers.

Căci, odată stilul creat va fi ușor să fie adaptat la noile cerințe, evitându-se bijblielile.

Să privim puțin în jurul nostru. Marile case de modă care lansează în fiecare an noi colecții își păstrează însă stilul, intervenind doar asupra lungimii, a culorii, a accesoriilor. Indiferent din ce epocă ar fi, a miniului sau a maxiului, de pildă, vom recunoaște imediat o creație Chanel, Ricci, Courage etc...

„Ați pledat foarte convingător despre necesitatea stilistilor și a creării stilului. Ce credeți despre așa numitul „stil personal“?

„Aici e „secretul“. Fiecare dintre noi e obișnuit să poarte o vestimentație după gustul propriu, adecvată vârstei și preocupărilor, realizând mai mult sau mai puțin o ținută „en vogue“. Dar de cele mai multe ori nu reușește să-și creeze un stil propriu care să-i exprime personalitatea. Există femei care deși au o garderobă bogată nu sint bine îmbrăcate. Și aceasta pentru că își cumpără lucruri disparate, frumoase în sine dar imposibil de combinat între ele, nereușind să alcătuiască o ținută cu „stil“, adică să imprime personalitate ținutei lor, pierzând astfel din frumusețe.

Aș face chiar un apel: Creați-vă un stil și nu veți fi niciodată demodată. Doar cu câteva combinații de culori, sau detalii de accesorii veți fi mereu o femeie modernă. Mai ales accesorile — să nu neglijăm niciodată acest „amănunt“ important. Ele completează, înoind inepuizabil garderoba noastră, contribuind în mare măsură la realizarea stilului personal. Păcat însă că în comerț nu

PENTRU ZILELE PLOIOASE — PENTRU FEMEI
ȘI COPII

2

li se prea dă importanță, așa încît e foarte greu să găsești pantofi asortați la poșetă, cordoane sau mănuși la culoare.

Cînd mă ocupam de rubrica de modă la televiziune primeam multe scrisori. Într-una cineva îmi scria „Sînt mică, grasă și mă consider o femeie urîtă...” Asta numai pentru că nu-și găsisese stilul potrivit, neștiind să-și pună personalitatea în valoare, și astfel să-și descopere adevărata frumusețe. Doar știm cu toții că „nu există femei urite, există numai femei neglijente”.

„Și ați convins-o?”

„Nu știu. Dacă a înțeles că nu trebuie să poarte tocuri foarte înalte, să nu cambreze rochia foarte tare pentru că efectul scontat ar fi tocmai pe dos, evidențiind rotunjimile, să renunțe la volane și jabouri bogate, iar părul să nu-l poarte niciodată în coafuri înalte sau lung pe spate, atunci...”

„Ați învățat-o să... trișeze puțin!”

„Toate trebuie să știm să trișăm puțin. Dacă nu, să învățăm, dar, s-o facem cu artă. Să nu uităm niciodată latura funcțională a modei dictată de locul de muncă, de modul cum ne petrecem timpul liber, într-un cuvînt de condițiile de viață”.

Tînînd seama de tot ce ne-ați spus pînă acum ce propuneți să purtăm în 1982?”

„Trebuie să spun că nu eu fac aceste propuneri. Cei ce dirijează sînt italienii. Casele de modă din Florența și Milano au preluat ștafeta de la francezi și se află în frunte. De altfel sînt o admiratoare a liniei italiene.

Anul acesta și anul care vine moda este extrem de generoasă, nerecurgînd la nici un fel de constrîngeri”.

3

PENTRU FEMEII — bluzoane, salopete din materiale lucioase și colorate pastel.

„Vreau să spun că mai toți creatorii, menținându-și ca sursă de inspirație costumele specifice englezești și austrieci, îmbină austeritatea occidentului cu replica romantică a costumului asiatic bogat în elemente persane și indiene, creînd astfel o varietate de stiluri: rustic, vânătoresc, ciobănesc etc...”

Apoi, ca și cînd mi-ar fi ghicit gîndul: „Asta nu înseamnă că o să vedem acum pe stradă ciobănițe sau enigmatice orientale drapate în voaluri. Am enunțat numai niște idei generale.

De fapt în moda din acest an predomină linia sport. Aș zice că umerii sînt în centrul atenției. Linia amplă, dreaptă sau ușor oblică cu croieli bogate, raglan. Gulerele au, fie dimensiuni mari asemănătoare unui volan ridicat ascunzînd chiar o parte din față, fie că se menține croiala fără guler sau cu gulere mici coreene la care se vor adăuga șaluri lungi asortate, dînd o notă de mare rafinament”

„Am auzit că moda „mini” devine tot mai agresivă. tîntînd o reînstalare în vechile drepturi.

„A, veșnic controversata problemă a lungimii! Putem să purtăm chiar foarte scurt, dar neapărat cu ciorapi colorați din lînă. Putem purta însă și lung, chiar pînă la gleznă. Talia va fi foarte accentuată dar... și neglijată mai ales la tunici și rochii lungi. O vom întîlni tot mai des coborîtă pe șolduri, marcată de baticuri mari sau cordoane din piele, amintind moda anilor '30”.

„Nu ne mai rămîne decît să scoatem din raft patefonul bunicii”.

„Am putea-o face, dar cum vom dansa charleston în tunică dreaptă scurtă care a revenit cu pretenții de nou-

CÎTEVA din creațiile Doinei Levița prezentate în ultimii ani la Fondul Plastic

4

tate, asociindu-și fusta tubulară și pantalonul îngust pe gleznă?“. Și, pentru că am vorbit de lungime să nu uităm: fustele se scurtează, linia preferată e cea dreaptă. Vor mai rezista și cele largi dar cu pliseuri și volane. Nici fustele lungi n-au ieșit cu totul din competiție. În frunte însă va fi fusta pantalon. Practică, corespunzând perfect necesităților vestimentare ale femeii moderne, fusta pantalon sub genunchi sau la jumătatea gambei va completa o ținută sport atât la serviciu cât și în timpul nostru liber“.

U orbeați la început de influențele costumului popular“.

„Da, apar elemente din costumul popular european mai ales în îmbrăcămintea de zi, cea de seară însă respiră o atmosferă orientală.“

Seara se vor purta foarte multe detalii și aplicații pe tafta, saten sau mătase. De asemenea este foarte frecvent firul auriu în tighele și țesături“.

Dintr-o atât de bogată paletă de modele nu ne mai rămâne decât să ni-l găsim pe cel potrivit, adaptat bineînțeles stilului personal. Mai poți spune că moda constringe?!

N -aș face o propunere: Să acordăm puțină atenție și „măriei sale bărbatul“, cam neglijat în discuțiile despre modă“.

„Partenerii noștri vor renunța la ținuta puțin țeapănă datorată umerilor ridicați și foarte dreapți. Linia sport, comodă, practică va fi realizată de sacoul cu talia mai lungă avînd de regulă șliț pe mijloc sau în părți. Se va încheia la două rînduri și trei nasturi sau la un singur rînd.“

Umerii revin la dimensiuni normale, puțin rotunjiți și lăsați. Reverele vor fi mări, buzunarele aplicate și cu capac.

5 **PENTRU BĂRBAȚI:** *sacoul clasic pentru birou, bluzoane sport și pardesie englezești.*

Cămășile în tonuri pastel, din țesături flanelate moi, cu gulere înguste.

Se va purta mult bluzonul inspirat din costumul parașutiștilor și aviatorilor care se va confecționa din piele reliefată în toate culorile, de regulă căptușită cu blană de miel. Aspectul sport e completat de foarte multe cusături, buzunare și cordoane.

Lodenul anilor '50 va reîntra în drepturi, dar va fi bordat cu piele.

În general, linia e dreaptă sau clopot iar lungimea medie. După ce ne-ați sfătuit cum să ne îmbrăcăm pe noi cei mari, poate ne dați câteva idei și pentru copiii noștri.

„Cînd spui copii, spui bucuria noastră și ce păcat să strici farmecul micuților îmbrăcîndu-i în haine incomode, bătoase, colorate tipător. Pentru ei să alegem culorile pastelate, combinațiile vesele, desenul mărunț. Tiparele să fie comode, ușor de întretinut. Salopeta minunată pentru joacă să aibă buzunare, fermoare și multe tighete. Să-i îmbrăcăm pe copiii noștri în tricotațe lejere, în țesături ușoare, călduroase sau răcoroase, după sezon. Să nu le slujin farmecul îmbrăcîndu-i la întîmplare!

Mă gindeam la un moment dat că mai toate articolele despre modă spun ce se poartă fără însă să se facă și comentarii și iată-mă acum, la sfîrșit, am impresia că am mers strict după „model“. Voi încerca totuși să realizez „aceasta prin scurtele explicații ce vor însoți modelele prezentate.“

VIORICA NICOLAE

PENTRU COPII — o idee practică: confecționați singuri un șorțuleț din materiale simple, cu aplicații.

PENTRU COPII: practica salopetă cu bretele sau cu minci, din orice materiale, pentru vară și iarnă, închisă cu fermoar. Fuste largi, cu volane suprapuse, purtată în zilele friguroase, cu pantaloni strîmți, din lînă și pulovăre groase.

6

Poetul GEORGE CIUDAN oferă inimii dumneavoastră un florilegiu liric
...de dragoste, de dor, de mîhnire, de revoltă și de luptă

Numai mieii

Cînd voi deveni tăcere și
fir de iarbă
celor ce m-au iubit numai
atît le-aș cere: nu lăsați
porcii să spurce trupul
meu de mătăasă.
Numai mieii rogu-vă a
avea cale liberă spre
zburdare în pajiștea
cimitirului meu.

Autodemascare

N-ai observat că tu nu
mai ai inimă?
N-ai observat că sub umărul
stîng ți-am pus un clopot
de moarte și înviere?
N-ai observat că trupul tău
e o orgă în care se sinucid
sentimentele?
Dacă toate acestea nu le-ai
observat, mulțumește lui Dumnezeu
că nu m-ai cunoscut pe mine
asasinul cu mănuși elegante.

Toast cu mătăgună

Ți-am pus în păr brumele și păpădiile
să-ți întunece zîmbetele, bucuriile
pe frunte ți-am săpat brazde și cute adînci
să sperii bărbații, să fugă pe brînci
cînd îți zăresc chipul, frumoasa ta gură
să li se pară ocnă și strîmbătură.
Pe sîni ți-am turnat suc de mătăgună spurcată
să nu-i mai sărute nimeni vreodată;
de pe umărul gîngăș de cariatidă
am gonit fluturele și am pus o omidă
în gropița rotundă și dulce a obrazului
am prelinș lacrima rușinii și a necazului.
Buzele roșii de doruri averse
ți le-am învinețit, ți le-am făcut stafide,
rușinea țigăncii am suit-o la subțiori
cît trăiești să nu ai parte de pețitori.
De ziua ta am adus ciuperci otrăvitoare
să le oferi invitaților drept degustare
și suc de viperă în pocal am turnat
pentru cel ce-ar voi să-ți fie bărbat.

Capul plecat

Capul plecat sabia nu-l taie
zice proverbul
deci plecați capetele voastre
dacă vreți să trăiți
dar rogu-vă plecați-vă
capetele numai în
fața înțelepților și
scurpați-i în neobraz pe
căldăii ce poartă sceptru
și coroane domnești.

Gelozia lui Ion Dumnezeu

Mi se pare că la capăt de cer
Dumnezeu s-a autonumit grănicer
și nu dă viză de ieșire paserei albastre
să vină în cuibul dragostelor noastre.
Poate că e gelos și Ion Dumnezeu
pe păsările ce rîvnesc să viseze și
să-și prăsească iubirile în cuibul
de nemoarte al-sufletului meu.

Către copii

Hai, smulgeți-mi pletele și părul cărunț
hai, obosiți-mă cu întrebările voastre
vreau să vă aduc în joacă păsări albastre
și cîntecul de viață al cărui rob mai sunt

Hai, dați-mi cu măsură, nou ritm ce mă îndeamnă
cu voi să joc șotronul, nestîngerit să fiu
la ora cînd mă cheamă, barbar, la ceas tîrziu,
în brațe să mă ia cea mai scîrnavă doamnă.

Definiție

Plinea este superba metaforă a țărănilor
țărăni sînt spicele transformate în pline
peste toate filozofiile ce bîntuie-n lume
numai plinea e reazimul nostru de mîine.

Viermi și benzină

Dați-mi mie toate poverile care vă
chinuie slujbele și vă fac nefericiți,
dați-mi mie plusprodusul de sentimente
de care vă plîngeți că sînteți preacotropiți,
dar nu-mi dați nici amantele voastre, nici limuzina,
acolo colcăie viermii și plînge benzina.

Amintire despre o corindă veche

Am pornit prin sat a corinda
la un ceas cînd nu știa Isus
că și noi țăranii am avea de spus
despre crucea ce ne doboră

Și am zis corinda la muieri
la notară, și la domn primar
dăntuiam cu țuica din pahar
și-njuram de grofi și de boieri

Măi copii din stirpea mea păgînă
sfinți am fost în luptă și iubire
vom porni curînd spre nemurire
c-un corind și patria română.

Numai cu mine

Cosașii au venit și mi-au hoțit
grădina. Sub briciul coasei iarba
a fost asasinată și clinii vagabonzi
și pisicile fără stăpîn au plecat
fiindcă nu mai aveau casă de
odihnă și cuib de dragoste.
Fără iarbă am rămas numai cu mine
și cu cîntecul morții ce-mi dansează prin vine.

Flămînd de pruncie

Copilări-m-aș, mamă, copilări
îngă clini ciobănești și mînze zburdînd
de pruncie, măcuță, sînt tare flămînd
și de tata care-n stele citi.
Copilări-m-aș, mamă, copilări.

Copilări-m-aș, mamă, copilări
pe plute de Murăș îngă moara de apă
din care inima mea prin veac se adapă
pînă în clipa cînd nu voi mai fi.
Copilări-m-aș, mamă, copilări.

Cele 400 de trepte de lumină ale limbii române

De la CORESI la Eminescu, Sadoveanu și Arghezi

In marile arii culturale ale poporului român, cea de a doua jumătate a secolului al XVI-lea înscris în istoria neamului nostru un moment de o însemnătate excepțională: manifestarea culminantă a unei ample și profunde revoluții culturale. Aceasta, prin tipăriturile lui Coresi, impunea triumful limbii poporului, a limbii naționale, punând bazele limbii noastre literare, ducând în secolul al XVII-lea, ca și în cele ce-au urmat, la afirmarea deplină a originalității și personalității culturii românești.

În Șcheii din Brașovul care reprezenta în acea epocă centrul economic și cultural de legătură între ținuturile istorice ale poporului român și totodată principalul focar al acestei revoluții spirituale, Coresi — acum 400 de ani — a imprimat în limba română, cu alfabet chirilic, în **tipografia sa, adusă din Tîrgoviște**, cărțile care dăltuiau pentru prima oară în spațiul cultural răsăritean limba literară născută din graiul popular autohton: Catehismul (Întrebarea creștină, 1559), Tetraevanghelia (1561), Apostolul (1563), Evanghelia cu tîlc (Cazania I, 1564), Molitvelnicul (1564), Psaltirea (1570), Liturghierul (1570), Diaconarul (1570), Pravila (1570), Psaltirea slavo-română (1577), Evanghelia cu învățătură (Cazania a II-a, 1581). În 1582, Șerban, fiul lui Coresi, avea să termine de imprimat Palia de la Orăștie. Istoria mai consemnează, în limba română, Catehismul luteran (1544) tipărit la Sibiu de Filip Mahler sau Moldoveanu, carte rămasă însă pînă astăzi neidentificată.

Cărțile tipărite de Coresi în limba română transmit peste veacuri semnificații deosebite.

Cele 11 tipărituri românești imprimate în decurs de mai bine de douăzeci de ani (1559—1581) demonstrează un fapt istoric de netăgăduit și anume că fenomenul cultural al afirmării limbii române s-a datorat condițiilor interne, specifice, cînd în secolul al XVI-lea a avut loc creșterea producției de marfă pentru piață, dezvoltarea economiei de schimb între produsele agricole și cele meșteșugărești,

între sat și oraș. S-a ajuns astfel la ridicarea păturilor orășenești și la folosirea limbii vorbite a poporului ca instrument practic-necesar de comunicare scrisă. — Limba națională s-a impus și a înlocuit treptat pe cea oficială — slavonă — în biserică, administrația de stat și literatură. O. Densusianu, P.P. Panaitescu și N. Iorga au pus în lumină această mare însemnătate a factorilor interni. Triumful limbii române — subliniază O. Densusianu — constituie „un fenomen care a decurs din împrejurările proprii ale vieții românești”, iar N. Iorga arată ca avînd un caracter de lege „decăderea neapărată a culturilor de import, care nu se reazămă pe nimic esențial și durabil, care nu își au rădăcinile în viața internă a unui popor”. Influențele: husită, luterană, calvină au fost factori ce au favorizat apariția scrisului și tiparului în limba poporului, în limba română. Reforma împotriva catolicismului reprezintă o răsfrîngere pe plan cultural a mișcărilor de eliberare a maselor, cum au fost, de exemplu, în Transilvania, răscoala de la Bobilna (1437), răscoala iobagilor (1526), răscoala secuilor (1562). Propaganda luterană și calvină au eșuat însă, neputînd să atragă pe români. Grăitor și de adîncă semnificație este faptul că tipografia lui Coresi era independentă de cunoștințele juri ai Brașovului, Hans Benkner și Lucas Hirschel, care aveau cu ea relații comerciale; că era susținută de comunitatea românească brașoveană, iar cărțile tipărite de Coresi se adresau romînilor; că în privința răspîndirii lor aveau asentimentul domnilor și mitropoliilor din Țara Românească și Moldova (de exemplu, Evanghelia cu învățătură, 1581). Unele din ele conțin chiar atacuri împotriva Reformei (de exemplu, Cazania a II-a, arătată mai sus), în timp ce în celelalte găsim critici, nu cu caracter dogmatic, ci social, împotriva ierarhiei feudale catolice. Ca o realitate istorică majoră se impune deci, faptul că izbînda limbii române ca limbă de cultură, scrisă și tipărită, își are cauzele adînci în condițiile interne, autohtone.

Aceasta apare și cu mai multă evidență, dacă se are în vedere că **biruința tiparului în limba română** reprezintă ridicarea pe trepte mai înalte, împlinirea unui proces de mare profunzime început cu cel puțin un secol mai înainte: apariția în istoria culturii românești a **scrisului în limba română**, concretizat în vestitele manuscrise maramureșene: Codicele voronețean, Psalirea Voronețeană, Psaltirea Hurmuzaki și Psaltirea Scheiană, apărute în original în secolul al XV-lea și în copii în secolul al XVI-lea. În Jurământul lui Ștefan cel Mare (1485) tradus din românește în latinește; în cunoscuta scrisoare a boierului Neacșu din Cîmpulung (1521), cel mai vechi text datat și păstrat pînă astăzi; în cărțile populare în limba română ce au circulat încă din secolul al XVI-lea, cuprinzînd legende apocaliptice, Floarea darurilor, Alexandria ș.a., texte ce au format ulterior obiectul unor codice miscellanee cunoscute sub numele de Codicele Marțian, Codex Sturdzanus, Codicele Todorescu, Codex Neagoianus.

În opera de tipărire a cărților sale, Coresi a folosit atît literatura maramureșană, cît și contribuția cîrturarilor români din Scheii Brașovului, de pe lîngă Biserica Sf. Nicolae, zidită cu sprijinul lui Neagoe Basarab, și de pe lîngă Școala din Schei (1495), cea mai veche școală cu învățămînt în limba română — Brașovul fiind în acel timp un mare centru cultural inter-romănesc.

De o semnificație a cărei întindere cuprinde întregul spațiu cultural românesc, mai este și faptul că tipăriturile lui Coresi au avut o largă răspîndire atît în Transilvania, cît și în Țara Românească și Moldova.

Emoționantă și de mare profunzime rămîne în acest sens mărturisirea lui Coresi în epilogul Cazaniei din 1564: „...Eu diacon Coresi, deac, am văzut că mai toate limbile au cuvîntul lui Dumnezeu în limba lor, numai noi rumânii n-avem... drept aceea am scris cum am putut Tetraevanghelul și Praxiul românește.”

Realizare de mare însemnătate istorică în lupta pentru afirmarea a culturii românești, izbînda scrisului și tiparului în limba română constituie totodată o manifestare autohtonă de valoare în context european. Este important de menționat, în privința datelor, că prima carte tipărită în slavonă apare la Veneția în 1483, iar în Cracovia în 1491. La noi se tipărește de către Macarie în 1508, în slavonă, Liturghierul, urmat de alte două tipărituri în 1510 și 1512. În 1529 ia ființă la Sibiu cea de a doua tipografie din spațiul cultural românesc, unde lucrează Filip Mahler sau Moldoveanu, care va tipări în limba română, în 1544, Catehismul luteran. De asemenea, la Brașov, între anii 1559 și 1582 a avut loc fenomenul cultural, de mari proporții, al tipăriturilor coresiene ce au adus izbînda tiparului

în limba română. Toate acestea s-au produs în aria culturală a poporului nostru în context cultural european, la intervale scurte și numai, la aproximativ un secol de la inventarea și folosirea tiparului de către Gutenberg.

În adevăr, în contextul social-economic al statelor feudale românești de la sud și răsărit de Carpați, formate în secolul al XIV-lea și a organizărilor statale românești din Transilvania, constituite încă din veacul al IX-lea, s-a organizat de-a lungul secolelor și în deosebi în veacul al XV-lea, un viguros învățămînt în limba română. Astfel, pe lîngă centrele episcopale ortodoxe, mînăstiri și biserici, la Suceava, Roman, Rădăuți, Severin, Argeș, Tîrgoviște, se afirmă un învățămînt predat în limba română.

În timp ce la Suceava exista o școală latină, încă de pe vremea lui Ștefan cel Mare, iar la Hîrlău, în timpul domniei lui Alexandru Lăpușeanu funcționa un colegiu, iar la Cotnari Iacob Eraclid Despotul organizase încă din 1562 școala latină, documentele atestă atît școala românească de pe lîngă biserica Sf. Nicolae din Scheii Brașovului (1495) — cu învățămînt în limba română din 1559 — cît și pe cea înființată la Cîmpulung de Doamna Chiajna (1552). Deasemenea trebuiesc menționate tipăririle de cărți românești la Brașov, în tipografia lui Honterus (1491—1549) și cărțile în limba română (1559—1581) ale lui Coresi, precum și existența unor acte redactate în limba română ca edicte, zapise etc., al căror număr a crescut mult în secolul al XVII-lea.

Toate acestea dovedesc un specific deosebit al culturii și învățămîntului românesc, caracterizat în acea vreme printr-o remarcabilă asimilare creatoare a culturii slave de-a lungul secolelor XIV-XVI și a culturii occidentale prin Reforma protestantă, factori care au promovat, indirect, triumful limbii române în biserică. Cunoașterea și integrarea curentelor culturale occidentale ale Renașterii, Reformei, Contrareformei, Umanismului, a facilitat prima afirmare a umanismului românesc și a unui umanism pedagogic românesc. Nicolae Olahus (1493—1568), umanist de seamă și prieten al lui Erasmus, este ca origină român, de pe meleagurile Argeșului, și în lucrările sale, îndeosebi în „Hungaria”, arată descendența romană a poporului nostru și latinitatea limbii române.

Scrierile și tipăriturile românești din secolul al XVI-lea au — prin semnificațiile lor de mare profunzime și rezonanță — o însemnătate deosebită: dăluind în vreme triumful scrisului și tiparului în limba națională a poporului, constituind o piatră de hotăr în lupta de afirmare a culturii românești.

ION ORGHIDAN

albatrosul

IRIMIE STRĂUȚ

De cînd venise în casa bunicilor, de pe faleză, Doru se trezea dis-de-dimineață și fugea în tînda deschisă spre apele verzi, fără sfîrșit, ale mării, să admire răsăritul de soare. Lua cu el și cutia cu acuarele și caietul cu foi mari, albe, de desen, încercînd să immortalizeze această clipă... De fiecare dată desenul îi ieșea corect. Avea de toate: marea cu valurile ei înspumate, bărcile cu pescari aștințindu-se în larg, vasele din port, marinari, malul stîncos cu cei trei pini albaștri, sub care se întindea plaja presărată cu ciupercile multicolore ale parasolarelor, și deasupra tuturor, soarele dominînd totul, ca un stăpîn absolut — nelipsit din compozițiile sale zilnice. Și totuși, simțea că ceva lipsește lucrărilor sale. „Parcă n-au viață ... Deși sînt frumoase și reușite, ca ale unui pictor adevărat“, îi spune bunica. „Poate ar fi și mai bine dacă ai adăuga și cîțiva pescăruși“, completă bunicul. „Ce-ai zice de un albatros?... Am auzit că e cea mai vitează pasăre, căreia dealtfel, i se spune și pasărea furtunii, fiind singura care înfruntă, pe mare, vijelii, uragane și taifunuri...“ se însufleșe nepotul. „De ce nu?

Fie și un albatros...“ „Dar albatroșii se văd numai în mările sudice, prin Australia, pe la Polul Sud, pe oceanele de-acolo... Nu vezi că derutezi copilul?!“ „Ete-te vorbă, derutez... Învești tu un bătrîn lup de mare ce-i un albatros, pe unde zboară el și pe unde nu... De ce să nu zboare și pe aici, dacă așa vrea Doru. El știe mai bine ca noi...“

Adevărat, de ce n-ar zbura? În timp ce bătrînii se ciorovăiau, băiatul și începuse să deseneze albatrosul — deși nu văzuse nici unul, în viața lui. L-a desenat albastru, ca azurul, cu ochii aurii și aripile de safir. L-a desenat exact așa cum trebuie să fie un albatros de la Marea Neagră; ce contează că acesta zboară pe aiurea, pe alte meridiane și că în realitate este albicios, cu vîrfurile aripilor negre și atît de caraghios în realitate... Un albatros nu poate fi decît albastru și pace! Și că dreptatea era de partea lui Doru, avea să se confirme chiar a doua zi...

După ce și-a terminat desenul, băiatul, mulțumit de treaba făcută, l-a prins cu o pioneză de un stil al pridvorului și a plecat în treaba

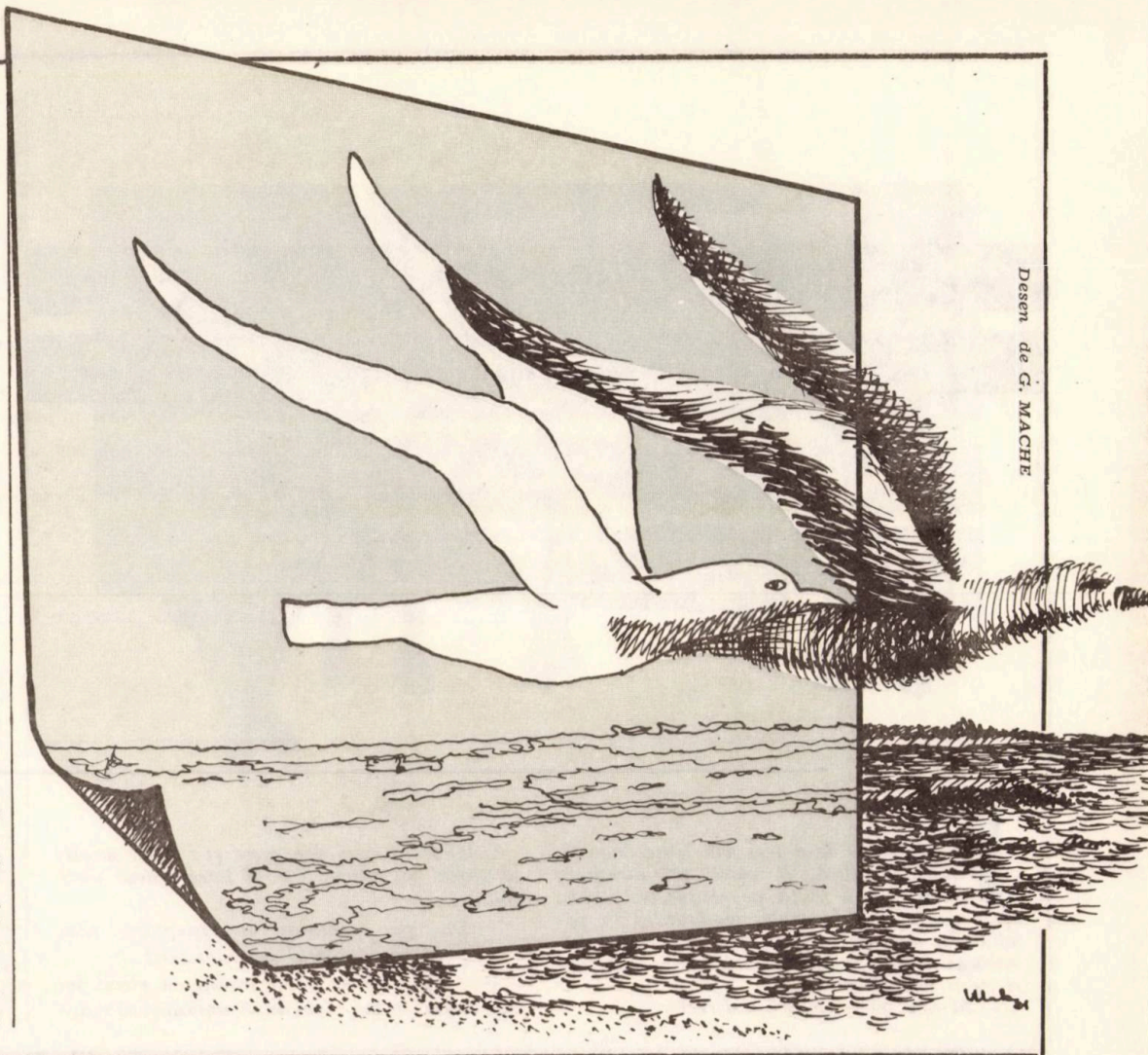
sa. Abia către seară l-a mai privit și a înțeles că într-adevăr, acesta e cel mai bun „tablou“ al său. Atît de mult i-a plăcut cum i-a ieșit mai ales albatrosul în zborul său peste apele de smarald, cu bărci și vapoare și pescari, că a stat de l-a admirat pînă cînd a auzit-o pe bunica strigîndu-l la masă. Atunci, pentru prima dată i s-a părut că pasărea furtunii se mișcă, făcîndu-i semn cu o aripă, de parcă ar fi vrut să se desprindă de pe desen. Uluit, cu răsufierea tăiată, băiatul se apropie. Poate a fost numai o părere, s-o fi mișcat doar hîrtia atinsă de adierea brizei... Dar...

Cu imaginea aceasta a și adormit, iar în somn s-a visat înaripat, plutind alături de albatrosul său... Somnul i-a fost destul de agitat... De aceea s-o fi și sculat mai devreme ca de obicei — la o oră cînd fantasmelor nopții încă mai rătăceau, cefuri rare, pe oglinda zbuciumată a mării, iar soarele abia începuse să țiească zarea cu aur, undeva departe, departe, dincolo de orizont. Cînd a întors ochii spre pridvorul cu hîrtia desenată, i-a simțit filfîirea foarte aproape... Peste noapte pasărea se des-

prinsese aproape cu totul de mîzga vopselelor... Doar cîteva pene din coadă mai erau lipite de cerul acuarelei. Aripile i se zbateau ușor, fără zgomot și se întindeau către copil, mîngîindu-l ca o boare răcoroasă. Apoi, brusc, s-au eliberat și ultimele pene și a văzut clar pasărea pîlptînd ca o flacără albastră deasupra sa și îlșni, apoi, ca o săgeată fermecată, chemată de apele mării, înroșite acum ca o tablă încinsă de laminor. Ajuns în înaltul cerului albatrosul s-a întors săgetînd prin aer, ca într-un salut de rămas bun. Flutură dintr-o aripă, aceeași de aseară. Și tot așa, mișcînd din aripile de smarald s-a tot dus... s-a tot dus... pînă s-a transformat într-un punct mic pe cer, iar apoi a pierit în explozia de flăcări a soarelui ce răsărea — coroană de foc pe linia orizontului — lăsîndu-l pe Doru cu inima gata să-i sară din piept, de emoția bucuriei. „Am reușit, am reușit, albatrosul meu a zburat, iată-l, a zburat cu adevărat... Cînd am să le povestesc prietenilor cum a prins viață albatrosul meu, n-or să mă creadă...”

„Ce tot bodogănești acolo, nu vezi că pasărea ta albastră e tot pe hîrtie?” se auzi glasul morocănos al bunicii. „Eu nu văd nici un albatros pe hîrtie; ceea ce vezi tu acolo, pata aceea albastră, e doar urma lăsată de el pe desen... Ai dreptate nepoate! N-o băga în seamă pe bunica. Albatrosul tău trăiește, pasărea ta albastră zboară, e vie, o să aibă și pui... Sute și mii de alți albatroși”.

...Priviți și voi cerul — bunici, părinți și copii — cînd o să fiți la mare și, cu siguranță, o să zăriți plutind peste valuri o pasăre albastră mare și cutezătoare. E pasărea Dorului. pasărea născută din penelul său plin de har.,

Desen de G. MACHE

mahalagii

GEORGE NESTOR

ncă înainte de a ieși din ulița îngustă, Simion Mîrcă îl văzu pe directorul școlii în fața porții, petrotuar, se plimba agale cu minile la spate, cu fruntea în pămînt. În dreapta zări un grup de mahalagii, întoarse capul într-acolo fără să se oprească și trecu repede strada.

— M-am întors, tovarășe director.

Celălalt se opri din mers și-l privi mirat, se vedea că sosirea lui îi întrerupsese niște gînduri.

— Da, pe dumneata te așteptam, zise. L-ai găsit pe tovarășul academician?

— A spus că se poate întîlni cu elevii joi sau vineri, la ora cinci după amiază și vă roagă

să-i comunicați ziua precisă cînd adunați copiii.

— Ai vorbit cu dînsul personal?

— Da, tovarășe director.

— Foarte bine, îți mulțumesc, tovarășe Mîrcă. Eu nu mai rămîn, aveți grijă pe aici, bună seara.

— Să trăiți, tovarășe director.

Mahalagii vorbeau între dînsii încet. În vreme ce directorul se îndrepta spre blocuri tăcură cu totul, îl urmăreau pe furie cu privirea, așteptau să se îndepărteze. Era curios și Simion Mîrcă de ce se adunaseră vecinii, mai cu seamă că între ei se afla și Varvara.

Mitică Proca îi făcu semn să vină, Coana Tița îi vorbi destul de tare.

— Vino, mă, Simioane, nu-l vezi că s-a dus? Uite-l c-a dispărut la tramvai, după colțul farmaciei.

Omul trecu repede strada.

— Ce s-a întîmplat? întrebă.

— A murit Saveta Surda, îl informă Coana Tița.

— De unde știi?

— De la Madam Andora, uite-o.

— Da, incuviință Madam Andora. Azi am fost de două ori la spital, am stat în poartă cîte două ceasuri de fiecare dată. Pe la ora patru și jumătate a ieșit fata ei din Filantropie, m-a văzut și mi-a spus că maică-sa a murit. Ea, cu gura ei mi-a spus. Zicea că de la spital o duce drept la cimitir, în capelă. Plîngea femeia.

— Plîngea, vorbi Coana Tița cu dispreț și cu ciudă. De cînd a plecat de acasă, în ultimii zece ani, atîta a costat-o maică-sa, douăzeci de grame de lacrimi. S-a dus și Saveta Surda, ne ducem cu toții.

Mitică Proca își arcui o sprînceană.

— Moartea dom'lor, este o noțiune care...

— Dumneata lasă-ne în pace cu filozofiile astea timpite, moartea e moarte și Saveta Surda

se află la ora asta în salonul ei. Ia loc, Save'to, zice moartea, în loc femeie, uite ai aolo un fotoliu de plus. Odihnește-te, că-i fi ostenită de drumul făcut de pe Strada Galoșului pînă la mine, odihnește-te, Save'to. Că după ce te-i odihni, te-o duce la Sfîntu Petru să te bage la rai. Așa stă de vorbă moartea cu Saveta Surda, la ora asta. Sau dacă nu te-o duce la rai să mîntuie mere, Sfîntu Petru te-o trimite la iad. Și-acolo e bine, doar că în loc de mere mîntuie boz, iar în loc să dormi pe canapea, dormi pe un grătar încins, asta-i situația.

— Stai, Coană Tișo, interveni din nou Mitică Proca. Teoriile dumitale sînt împotriva științei care...

— Numai că biata femeie, continuă Coana Tișo, fără să-i acorde atenție, a fost o femeie bună și n-are să nimerească la iad. A fost o ființă cumsecade, a muncit, și-a văzut de familie, de gospodărie.

— Nu mai e crăiasa din bălării? oru să știe Aristotel Strajă.

— Lasă crăiasa din bălării, omorîtor de cornute ce ești, eu cînd ziceam că se întindea cu unul și cu altul îi făceam complemente, biata Saveta a fost o femeie cinstită, n-a călcat niciodată alături. Asta e lucru sigur, nici un bărbat nu s-a uitat la dînsa. De ce amîntești tu de fapte urite și mincinoase, despre morși se vorbește frumos, atîta lucru ai putea ști și tu, Aristotele.

Coana Tișo își șterse o lacrimă. Mai mulți elevi năvăliseră în curtea școlii, ieșiseră pe una din ușile internatului.

— Voicule-e-e! striga unul privind spre etaje. Voicule-e-e! Aruncă repede mingea, că s-a dus.

— Aia despre director vorbesc, zise Coana Tișo. Au stat ascunși ca niște guzani cît l-au văzut plimbîndu-se colo, pe trotuar, acum ies

ca tătarii să bată mingea. De tine, Simioane, nici nu se sinchiesc, or tu, ori o momie în poarta școlii, pentru dîșii tot aia e. N-au nici un respect dracii.

— Lasă copiii în pace, zise Simion Mircă.

— Tu mi-aduci aminte de Isus, îl zeflemisi bătrîna, că și el a zis să lase copiii în pace.

— Lăsați copiii să vină la mine! o corectă Mitică Proca.

— Dumneata ești cu știința, ce te bagi în treburi religioase? Sau crezi în Dumnezeu?

— Nu cred pentru că Isus Hristos nici n-a fost Dumnezeu.

— Dar ce-a fost?

— A fost om, Coană Tișo, om ca toți oamenii, a fost un filosof. E-adevărat că filosofia lui recomandă umilirea omului, îl descurajează pe om, e o frînă în dezvoltarea societății.

— Adică a fost un filosof rău?

— Întocmai. Dacă învățătura lui Isus ar fi discutată serios, n-ar mai crede nimeni în Dumnezeu. Eu așa cred.

— Înseamnă că și dumneata ai o credință.

— Noțiunea de credință...

— Iar începi? îl întrerupse bătrîna. Dumneata trebuie să ai limba scrîntită, scoți niște cuvînte răsucite ca un tirbușon, de unde le scoți, ai învățat la universități?

— N-am învățat, Coană Tișo, sînt un om modest cu șase clase primare, dar am lucrat între oameni deștepți, oameni superiori.

— Ha! făcu disprețuitoare Coana Tișo. Acum ai spus o prostie cît dumneata de mare. Oameni deștepți, superiori! Află de la mine că oamenii sînt numai de două feluri: muncitori și hoși. Deștept poate fi și muncitorul și hoțul, ba de multe ori hoțul e mai deștept, așa că deșteptul nu-i superior întotdeauna. Nu-i așa Varvară? Dă-ți și tu cu părerea, că mai-că-ta a fost puitoare la tipografie.

În clipa aceea, Madam Andora, fără să scoată nici un cuvînt, arătă cu brațul întins spre tramvai, oamenii priviră într-acolo și nu mai zise nimeni nimic. Îl văzuseră pe Nicușor Pricopiu venind încet, părea plictisit sau întristat, fără nici un chef. Încă de dimineață, soția lui fusese cuprinsă de durerile facerii, Aristotel Strajă căutase un taxi și o dusesse la maternitate. Dăduse apoi telefon lui Nicușor Pricopiu, omul nu mai venise pe acasă, mersese direct la maternitate să vadă ce se întîmplă. Oamenii uitaseră de gravidă, moartea Savetei Surda trecuse pe primul plan al preocupărilor, acum erau curioși și îngrijorați, felul cum mergea Nicușor Pricopiu pe stradă nu vestea nimic bun. Nu îndrăzneau nimeni să-l întrebă ce se petrecuse cu grăvida, omul se apropie încet și se opri între dîșii.

— A născut, zise.

.. A născut? izbucni Coana Tișo.

— A născut, repetă Nicușor Pricopiu.

— Și sînt bine amîndoi?

— Sînt bine.

— Și mama și copilul?

— Și mama și copilul.

— Și de ce ești morcovit?

Omul oftă și făcu un gest a lehamite.

— E fată, zise.

Bătrîna își ridică brațele într-un gest de prosternare, de mulțumire adusă cerului și imediat îl izbi pe Nicușor Pricopiu peste umăr.

— Ești un prost, mă, ba mai rău încă, ești un măgar! În loc să te bucuri că ți-a născut nevasta, că sînt sănătoși amîndoi, tu o faci pe îndureratul, mocofane! Ce dacă e fată? Fetele nu sînt făpturile lui Dumnezeu? Ba sînt mai ceva ca bărbații, femeile au și-o zi în calendar, de 8 martie, bărbații n-au nici o zi, sînt niște prăpădiși fără nici o importanță.

— Auzi-o pe babă, bombăni Aristotel Strajă, cică importanță.

— Da, voi n-aveți nici o importanță, femeia este ce este, cînd se nimereste de este. Și cum a născut? Ușor?

— Da, zise Nicușor pe gînduri, sora care m-a anunțat zicea că totu a fost bine, că doctorița și-a dat interesul. Acum trebuie să fac rost de niște bani să-i dau ceva doctoriței.

— Ce să-i dai, se minună Coana Tița? Dă-i două bilete la cinema.

— Nu-i de glumă, Coană Tișo, trebuie să-i dau ceva substanțial, măcar niște săpun franțuzesc. Dar de unde să-l iau?

— Cum să-i dai săpun? Adică e nespălată? Vrei să ți-l arunce în cap?

— Aștia, doctorii, vor țigări, interveni Aristotel Strajă. Țigări Kent.

— E-hei, dom'lor, se miră Mitică Proca. La o naștere se dau bani nu țigări. Se dă o mie de lei pe pușin, depinde de cea care naște. Dacă-i bogată, i se pretinde mai multe mii, dacă-i mai sărăcuță, merge și o mie.

— Păi da, cea sărăcuță naște mai ieftin, vorbi Coana Tița, cea bogată se opintește altfel în călcie, așa este, dumneata ai dreptate. Nu-i mai da nimic, Nicușor, dacă tot a născut. Ce nevoie mai ai de doctoriță? Fă-te că plouă.

— Mai ai nevoie și altădată de dînsa.

— Nu fi prost, că la anu' dacă-ți naște iar o fată, ți dai nevasta la altă maternitate. De ce să-ncurajăm noi ciubucul? Noi trebuie să facem educație.

— Hă, hă! rise Aristotel Strajă. Să-i educăm pe doctori. Uite unde era educatoarea, pe Strada Galoșului. Săracii doctori! Noroc că nu sînt toți ciubucari. Că de-ar fi toți, ar trebui multe educatoare, n-ar ajunge Coana Tița singură.

— Îmi trebuie niște bani neapărat, continuă gînditor Nicușor Pricopiu. Săptămîna viitoare iau leafa, i-aș da înapoi.

— Te împrumut eu, Nicușor, vorbi timidă Madam Andora.

— Gata! se bucură Coana Tița. Mulțumește-i lui Dumnezeu că, uite, ți dă bani Maica Domnului.

Un zgomot de geamuri sparte îi făcu pe toți să amuțească. Unul dintre elevii care băteau mingea nimerise o fereastră a clădirii unde se aflau dormitoare. Simion Mircă plecă imediat să vadă ce se petrece.

— Ai încurcat-o, Simioane! o auzi pe Coana Tița din urmă.

O mul grăbea să intre în curtea școlii, elevii se strinseseră roată, îl așteptau. O grămadă de întîmplări pe ziua de azi, se gîndi Simion Mircă. Dăduse mîna cu academiciantul Hanibal Drăgan, murise Saveta Surda și născuse soția lui Nicușor Pricopiu o fată. Acum, neastîmpărații de copii spărseseră geamul. Nu-i nimic, se liniști omul, va lua măsura chiar acum și mîne dimineață îl va pune la loc. Nu putea să coste mai mult de zece lei un ochi de geam, avea să-l taie acolo, la sticlărie, pe dimensiunile respective și avea să-l pună el personal. Nu se pricepea ca alții la tehnică, dar un ochi de geam îl putea înlocui cu ușurință, n-avea să-i certe pe copii pentru atîta lucru. Copiii sînt copii, trebuie lăsați să se joace, să învețe și să se joace. Că mai tirziu cînd vor ajunge și ei bătrîni... Uite, Saveta Surda, sărmana, nici nu mai era, îi rămăsese doar numele și casa goală cu geamurile întregi, toate.

(Fragment din romanul „Strada Galoșului“, în lucru)

AL. RAICU

Către fîntînă

Nu scade raza. E întreagă în colbul care m-a purtat la șirul caselor de-aramă, cu paiele zburind pe sat.

Și clocot se iscă din trestii, și ochi din hornuri au supt spre vîntorul fără armă către copacul înfrunzit.

Pocniră bicele și roibul intră ca-n tinerețea lui cu aripi lucii la copite către fîntîna din Vaslui.

E ziuă bună, smălțuită, din zorii cu povară-aleasă. Mă trage de la drum suvoiul la mirosul de holdă deasă.

Desen de MONINA URSU

cum se reflectă în perimetrul spiritual al artelor subiectul — pretext, furnizat de viața cotidiană?

Tentativa de pătrundere în spațiul sufletesc, unde ia naștere creația de artă constituie pentru ochiul cercetător, ațintit asupra genezei și evoluției fenomenului artistic, o atracție perfect justificată. În același timp, relatările creatorilor rezultate dintr-o auto-examinare a celor întreprinse de ei, într-un atare climat spiritual, devin deosebit de interesante nu numai prin diversitatea punctelor de vedere asupra etapelor parcurse pe itinerariile respective, ci și prin descoperirea unor adevărați factori comuni angajați în dinamica fenomenului estetic.

„Almanahul părinților“, înțelegând importanța unor atari confesiuni (făcute odinioară, printre alții de Tudor Arghezi, Liviu Rebreanu, George Enescu, Gala Galaction, E. Lovinescu, Tudor Vianu, V. Voiculescu, Șerban Cioculescu, Jean Al. Steriadi, Mihail Dragomirescu, Victor Ion Popa, Ionel Teodoreanu, ș.a.m.d.) și ținând totodată seama, pe linia unor utile împliniri didactice, de necesitatea adăugării punctelor de vedere ale contemporaneității creatoare, a adresat citorva dintre făuritorii edificiului spiritualității noastre de azi aceleași întrebări ca și celor de odinioară, considerînd că fiecare dintre răspunsuri ar putea proiecta o rază de lumină pe tărîmul educației estetice a generației actuale.

Iată, deci, chestionarul și răspunsurile încrustate mai jos.

- 1) *Un subiect-pretext oferit de viață, cum îl vedeți dvs. transpus în artă?*
- 2) *Realizarea lui se suprapune pînă la ultimul contur vieții?*
- 3) *Fenomenul artistic reproducînd viața, o poate influența ulterior în dezvoltarea ei? Individual sau colectiv? (E. V.)*

**O anchetă în lumea creatorilor,
asupra mecanismului funcțional al creației
și asupra implicațiilor sale sociale.
Puncte de vedere pentru cei care vor
să abordeze acest tărîm al creației artistice**

poetul ȘTEFAN AUGUSTIN DOINAȘ

1 Ceea ce deosebește arta (mă refer, în primul rînd, la arta literară) de jurnalistică, de publicistică, este tocmai modalitatea diversă a *mimesis*-ului. În timp ce reportajul constituie o simplă relatare a fenomenului real, cu eventuala subliniere expresă a semnificațiilor acestuia, arta literară este, în mod obligatoriu, o transfigurare a lui, o „transpunere în imagine“. Aceasta înseamnă a lăsa o anumită „inițiativă“ datelor concrete ale realității, care — reprezentate — își vehiculează tălcurile adînci prin sugesție, prin recursul la capacitatea imaginativă a cititorului.

2 Nu! decum. Cum bine spuneți. Subiectul real e un simplu pretext. Artă e, întîi de toate, ficțiune semni-

ficativă, operă de imaginație creatoare, chiar dacă punctul ei de plecare se situează în realitate. Ca atare, elementele realului trebuie să fie „retopite“ în procesul de creație, pentru a oferi cititorului o „figură“ a realității, care — de parte de a o imita pur și simplu, sau de a o reproduce în mod mecanic — o re-crează, în așa fel încît sensurile subiectului reverberează de la sine, în funcție de forța reprezentărilor utilizate.

3 Fenomenul artistic nu „reproduce“ viața, ci *dă replică* realului. Fie că are dimensiunea redusă a unei poezii sau desfășurarea amplă a unui roman, opera literară constituie un univers în sine, deosebit de elocvent prin forța cu care ope-

rează asupra sensibilității cititorului. Iată de ce, arta influențează în mod cu totul particular, dar nu mai puțin eficient, viața socială. Această influență poate să fie individuală, ca în cazul lecturii; dar ea poate să fie de asemenea un fenomen colectiv, ca în cazul

spectacolului de teatru, al filmului, al audițiilor muzicale etc. Factor de formare a conștiinței individuale — estetică, morală — arta este totodată factor de modificare a unei întregi societăți în cadrul unui proces lent, obscur, dar ireversibil.

prof. univ. ION FRUNZETTI

În materie de arte plastice, este cert că sentimentul specific al spațiului pe care-l mărturisesc operele fiecărui pictor, sculptor, grafician, decorator, scenograf etc. — în afară de operele design-erului care sînt pur calcul tehnic și știință a formei adoptată funcțional — se formează în decursul experienței de viață a primilor ani, copilăria și adolescența unui creator de artă fiind răsimplul predilect al constituirii unei conștiințe de sine și de lume cu ecouri în confesiunea artistică directă sau disimulată, care este opera.

Spațiul satului românesc, de pildă, stă la baza celor mai multe metafore vizuale ce se regăsesc la pictorii și sculptorii români de azi și de ieri, chiar dacă s-unii abstracți.

E vorba de anumite situații ale omului în lume, de un anume fel de a se raporta la un orizont fizic cert, al creatorului, la un anume dialog dintre spațiul incintei — cameră, curte, locuință și ogor, parc, pădure, adică spațiul nehotărnicit, care-l cuprinde pe cel îngrădit, al incintei. Raporturile omului față de spațiul cu care s-a familiarizat în copilărie și adolescență sînt fixe.

Ele rămîn,ubiacent, îndărătul conștiinței de a fi în orice alt spațiu.

De aici inadptabilitatea desrădăcinaților, de aici preferințele unui Nicolae Grigorescu pentru tot ce, în Franța veacului trecut, îi amintea de satul românesc, de natura patriei sale, de aici refuzul față de incinta arhitecturală a Parisului și tot de aici aderența la spiritul plein-air-ismului barbizonian. Realizarea tipului de spațiu categorial pentru fiecare artist nu trebuie cerută însă operelor tale-quale. O schemă tipică rămîne să fie găsită în întreaga carieră a unui pictor, dar ea nu sare în ochi, este doar o schemă lăuntrică a imaginii. De pildă, la paisagiștii olandezi de tip Jan van Goyen, Alber Cuyp sau Essaias van de Velde, spațiul orizontal, cu proiectarea în planul pinzei a unui cer care cuprinde de patru, cinci sau șase ori mai mult decît terenul, din suprafața totală a tabloului. Sau orizontul pus foarte sus, spre latura superioară a tabloului, în picturile lui Peeter Brueghel cel Bătrîn, Ciudatul, și în ale elevilor și fiilor săi.

Viziunea spațială nu înseamnă numai proporții, dimensiuni, raportări matematice de planuri și volume. Înseamnă și un anume sentiment al materialelor, ponderei lor, corporalității, densității obiectelor înscrise în receptacolul spațiului, colaborînd cu el sau respingîndu-i colaborarea, negîndu-l. Înseamnă și un anume sentiment al luminii, al atmosferei. Dar ar fi să spun prea multe în prea puține vorbe.

Fără îndoială că o metaforă spațială transmisă pe cale vizuală, prin artă, influențează viața interioră a privitorilor. De asta muzica formelor, spațiilor ce le cuprind și luminii lor, poate modifica muzica sufletului celui ce s-a îndrăgostit de artă.

ROMULUS VULCĂNESCU

1 — Înclin să consider că toate temele și problemele, fabulațiile și anecdoticile sunt subiecte-pretexte pentru orice artă istorică și mai ales pentru arta contemporană, indiferent dacă reflectă direct viața reală sau indirect, numai viața imaginată ca atare.

Nu există deci subiect-pretext, care să contravină artei, care să fie refuzat de artă, pentru că ar depăși limitele îngăduite vieții și creației, cum nu există viață care să contravină legilor ei creatoare. Aceasta, pentru că orice subiect-pretext este, implicit, o parte din universul spiritului uman, care, la rîndul lui este o

altă fațetă a întregului univers în care trăim.

2 — Realizarea oricărui subiect-pretext artistic se suprapune vieții: vieții spirituale sau vieții social-istorice; altă vieții spirituale comunitar-etnice, cît și vieții spirituale comunitar-umane, proprii întregii Terra. Chiar subiectele-pretexte științifico-fantastice, care par că ies din sfera vieții social-istorice terestre spre a se refugia într-o viață cosmică, mai mult sau mai puțin accesibilă în prezent, nu fac altceva decît să prelungească atmosfera, modul de cugetare, temele și problemele mari ale spiritului uman, stilul de viață adaptat la fantezia creatoare. Nu e o transgresare spirituală cu alte mijloace, cum ar vrea să pară unora, ci o hiperbolizare a umanului în extra-uman sau în abstracția acestuia. În alți termeni, evadarea artistică ideal-terestră în realitatea materială extraterestră, să-i spunem cosmică, favorizată de ultima revoluție științifico-tehnică, reprezintă numai o altă fațetă a creației artistice, tot atît de veridică în esența ei, într-o viață al cărei freamăt, imaginația omenească nu numai că o întrezărește, dar o și dorește cu toate forțele ei spirituale.

3 — Orice fenomen artistic reproduce, dintr-o perspectivă stereoscopică proprie, viața spirituală sau social-istorică materializată în forme concrete. Numai că reproducea are loc la diferite nivele (pa-

seiste, prezenteiste sau viitoriste; retrospective, spectice sau prospective), în diverse moduri artistice (genuri, specii, forme) promovate de genii, creatori de talent sau artizani, cu scopuri manifeste (instructive, educative sau defective) și cu influențe iminente (inesizabile sau sesizabile) în viața individuală și colectivă.

Aceasta pentru că, în fond, condiția vitală a oricărei arte este re-producerea, reflectarea sau abstractizarea elementelor și aspectelor, implicațiilor și explicațiilor, formelor concrete sau modelelor ideale ale vieții particulare-etnice sau general umane. Din această perspectivă se poate susține că nu există operă abstractă, redusă la absurd, în adevăratul înțeles al cuvântului. Abstractiunea în artă este eticheta unei autosugestii a creatorului de artă, dublată de o eterosugestie a consumatorului de artă. Abstractiunea este numai o altă modalitate de reproducere sensibilă a vieții intime a creatorului de artă, care reduce comunicarea la extrapolarea esenței și simbolului.

Acesta este cazul măștilor populare care în unele din aspectele lor par abstracte, dar care, în fond, exprimă simbolurile unor comportamente sociale tradiționale, arhaice, primitive. De asemenea, așa-zisul geometrism artistic manifestat în ornamentică, țesături etc. nu exprimă abstractiunea în sine, ci transpoziția și stilizarea realității în forme artistice, impuse în general de materialele folosite.

cineastul JEAN GEORGESCU

Am văzut în natură mulți cionbani cu oile, multe țărânci torcând și multe care cu fin, trase de boi, dar nu mi-au rămas în minte decât imaginile lor din tablourile lui N. Grigorescu.

Pictorul, un mare artist al penelului, oprit locului de un peisaj, de o frântură de priveliște din viață, mai bine zis, s-a prins să o fixeze în cadrul redus al pânzei de pe șevalet. El, cu poezia sufletului său — este exclus să-i fi lipsit această latură — prin natura temperamentalului artistic ce-l susținea și cunoașterea perfectă a desenului, prin simțul umbrei și luminii, prin așezarea, specifică lui, a culorii, inclusiv talent (calitate încă nedefinită clar) dădea la iveală opere superioare „expresiv“ subiectului vizat. De fapt, creație!...

În concluzie, eu cred că arta nu trebuie să semene ca o suprapunere

cu viața; și nici nu poate semăna, dacă e vorba de creație. Ascultați Rapsodiile lui George Enescu; o înșiruire de melodii din folclorul nostru, foarte cunoscute, nu? Autorul le-a dat însă consistență, un ritm judicios, culoare, le-a înobilat prin măiestria lui. Astfel putem audia o compoziție valoroasă, de factură internațională, departe de elementele constituante. Cu alte cuvinte: Artă! Creație! De milenii și milenii, în diferite epoci, arta și-a făcut apariția chiar substanțial. Dacă acest fenomen artistic ar fi putut influența viața în dezvoltarea ei, desigur, societatea umană ar fi căpătat altă înfățișare. Ar fi putut, dar nu s-a întâmplat așa; omul nu a fost pregătit în sensul spiritualității.

Da. Au fost, sînt și vor fi excepții. Grație lor, omenirea se menține pe linia de plutire.

academicianul ION JALEA

Un artist, pentru a lua loc între artiștii profesioniști are nevoie de o pregătire cît mai completă în acest sens. Ceea ce numim talent pentru un artist nu este decît o mică pîrtică de contribuție în opera lui. Munca lui de completare a cunoștințelor de care are nevoie este imensă. El va învăța o meserie și își va făuri o cultură, fără de care nu va putea reuși ca artist. El are nevoie de o experiență lungă alături și între colegii lui de artă, pentru a-și verifica creația, trecînd etape și pășind pe mai multe

trepte în dezvoltarea de calitate a operii lui.

Oamenii de peste tot iubesc arta și operele pe care le produc artiștii. Artă face parte din viață și este o necesitate a vieții omului. Vorbind despre artă filozoful și profesorul René Huyghe de la Sorbona spune că „fără artă omul ar muri“ fiindcă artă este o respirație a spiritului omenesc, fără care el nu poate trăi.

De aceea artă are mereu nevoie să fie văzută de către oameni, care contribuie, prin aprobările lor,

la calitatea ei, ca expresie a umanității pe care o servește.

Din mijlocul marelui public iubitor de artă apar însă și alți artiști fără pregătire, sau avînd o mică pregătire de artă, dar cu o mare dorință de devenire, și aceștia sînt artiștii amatori. Acești artiști amatori, vin din masa iubitorilor de artă și creează un dialog de artă, necesar progresului și artiștilor profesioniști.

Îi vom privi cu simpatie care li se cuvine și în speranța că se vor găsi modalități mai adecvate ale acțiunilor lor utile.

Mi se pare util în același timp să reamintesc aici marile dezbateri ale artei din secolele 19 și 20, de la Paris, unde a existat o luptă de jos în sus, în școlile de artă de la Montmartre, Montparnasse și Cartierul Latin — așa zisa luptă împotriva Academismului și Clasicismului, din care a ieșit apoi artă modernă a Franței și a lumii întregi.

Pe alt plan s-ar putea însă răspunde succint, în felul următor: 1. În artă nu se poate copia natura. Artistul interpretează ceea ce vrea să spună în materiale durabile și în limbaj de artă.

2. Aceasta nu este posibil. 3. Procesul de creație artistică este strict individual. Opera de artă aparține unui singur tată și este a lui, asemenea copilului lui: orice imixtiune din afară este exclusă.

Se pot face lucrări de ansamblu, cum sînt monumentele publice la care colaborează mai mulți artiști: pictori, sculptori, decoratori. Fiecare își semnează lucrarea lui și răspunde personal de ea. Inclusiv arhitectul coordonator.

BULEVARDUL GAZETARULUI*

In anii dinaintea primului război mondial pe străzile Constanței, pe atunci atât de modeste, trecea întotdeauna grăbit un tânăr înalt, frumos, plin de prestață; purta plete negre, lavalieră, pălărie cu boruri largi. Jumătate de secol mai târziu, respectiv în vremurile noastre, una din arterele de circulație ale fostei cetăți tomitane primea numele lui: strada Vasile Canarache!

Așa cum este situată, strada despre care-i vorba, pare mai mult un minibulevard ce domină, începând din spatele palatului fostei primării (azi muzeu) și pînă aproape de parcul din centru, măreața panoramă a portului, devenit, la rîndul lui, de un deceniu încoace, una din cele mai importante porți maritime ale Europei de sud-est. De pe acest minibulevard privirea cuprinde nu numai întreaga mișcare portuară dar și imensitatea albastră a mării; și tot de-a lungul lui se găsesc „plan-tate“, ca într-un muzeu în aer liber, prețioase vestigii ale antichității: urme ale unor milenare ziduri, fragmente de altare, stele funerare, coloane sau capiteliuri romane.

Obșnuita tăblișă cu litere albe indicînd denumirea străzii are darul de a aminti trecătorilor

de unul din cei mai norocoși dar și perseverenți arheologi români din cea de a doua parte a acestui secol. Sub îndrumarea lui Vasile Canarache, după 1959, au fost scoase la lumină în aceste locuri o serie întreagă de tezaure arheologice de o inestimabilă valoare: mozaicul roman și zidurile imensului edificiu care-l adăpostea, antrepozitele portului antic, străvechi basilici, cele 24 de statui din marmură, adevărate opere de artă ale antichității, descoperite după două milenii, într-un depozit subteran aflat undeva sub terasa-mentul fostei gări și multe altele.

Cîți știu însă că Vasile Canarache, care și-a consacrat a doua parte a vieții arheologiei a fost, înainte de toate, un admirabil și curajos gazetar?

1914 — 1915! Ani în care întreaga Europă se afla sub presiunea unui cazan gata să explodeze: începuse prima conflagrație mondială. Tânărul cu plete, lavalieră și pălărie cu borurile largi de care ne ocupăm încă de la începutul acestor rînduri, ia taurul de coarne și scoate la Constanța, la vîrsta cînd alți tineri abia își termină liceul, o gazetă zilnică. Era primul cotidian de atitudine într-o regiune pe care, la epoca respectivă, unii diriguitori o considerau drept o feudă personală. Ziarul se numea „Varda“. Căutați

cuvîntul respectiv în orice dicționar al limbii române și, bineînțeles, nu-l veți găsi. Fiindcă, pur și simplu, nu există. Expresia era totuși bine cunoscută în fosta cetate tomitană, fiind un cuvînt cu rezonanță orientală care înseamnă, aproximativ, „Dă-te la o parte!“ Așa ziceau birjarii de pe capra trăsorii, trecătorilor care le ieșeau în cale. E-rau vremurile cînd nu existau regulile de circulație și nu se inventase încă clopotul pe care-l manipula conducătorul birjei cu piciorul, în timp ce cu mîinile ținea hăfurile și biciul și nici—ceva mai târziu—odată cu apariția automobilului, claxonul! „Varda“ era, desigur, un titlu plin de înțeles: voia parcă să strige; la o parte cu impostorii, cu fărădelegile. De aceea gazeta deși de format modest (cinci bani exemplarul) a prins și se vindea ca plinea caldă. Aducea bucurie și satisfacții, în casele în care intra. Mai mult chiar, „Varda“, titlul cotidianului, ajunsese atât de popular încît constanțenii îl foloseau în glumă, în loc de bună ziua. În schimb, tânărul cu plete și lavalieră, dom'director al gazetei, după care nu numai citorii, dar mai ales cititoarele se dădeau în vînt, scoate fiecare număr cu mare efort. Fiind mai totdeauna „certat cu banca națională“, era veșnic dator tipografului, un alt sufletist al vremii,

* Din volumul în pregătire „Tempi pasati“.

„musiu Vurlis“ și, bineînțeles permanentului său furnizor de hîrtie, librarul Dimitrie Nicolaescu, fost în junețe profesor la un liceu din București. Titlul gazetei făcea toate paralele. Numai fantezia atât de bogată a lui Vasile Canarache putea să-l inventeze. Un sfert de secol mai-tîrziu ne amintim, prin anii '30 — aceiași Vasile Canarache, tot gazetar, de data asta în București, după ce a plecat de la „Adevărul“ și „Dimineața“, unde fusese redactor (semna uneori și cu „prescurtarea“ Vascan), a scos din nou o gazetă personală cu un titlu și mai tare decît „Varda“. Cotidianul lui Canarache — mulți dintre noi își amintesc bine de acest ziar — a venit pe lume ca o rupere de nori. Se numea „Tempo!“. Titlul suna ca un semn puternic de trompetă. Așa s-a născut prima gazetă din Capitală, de format redus, dar și de trei ori mai ieftină decît toate ziarele care apăreau atunci; costa un leu în loc de trei. „Tempo!“ cuprindea patru pagini și apărea la orele prînzului, cu ultimele știri din țară și din străinătate — adicătelea, exact cînd străzile și localurile publice erau hiperaglomerate. La ora apariției, Sărindarul — unde gazeta își avea redacția — și străzile adiacente, printre care și Calea Victoriei, zburtau de strigătele puștilor care porneau în trombă spre punctele de difuzare. Ceeace, ușor de înțeles, a stîrnit poșta unor magnași ai presei de a scoate gazete ieftine. În acest fel, în concurență cu „Tempo!“ au apărut pe puiș în încă patru ziare asemănătoare: „Capitală“, „Vestea“, „Seara“ etc. „Tempo!“ era „însă“ inimitabil. Și dacă n-ar fi fost suspendat de autorități în perioada dictaturii regale pentru atitudinea intransigentă a directorului său, ziarul ar fi rezistat cu brio concurenței...

După scurtul interludiu de mai sus, să revenim pe fărmul străvechiului Pont Euxin, în anii premergători primului război mondial, mai exact, în redacția micului cotidian de provincie înființat de Canarache și care purta formidabilul titlu de „Varda“, adică „Dă-te la o parte“.

Redacția acestui ziar era instalată într-un ungher al tipografiei de pe strada Traian; un singur birou și două-trei scaune. Singurul colaborator permanent era corectorul, un biet elev de liceu, recomandat de profesorul Grigore Roșu, pentru singurul motiv că avea nota zece la română. Gazeta o întocmea și o scria, în cea mai mare parte, Canarache.

Reamintim, suntem în 1915. „Varda“ era în acel an mult apreciată de cititori. Motivul? Era nota timpului — glasul opiniei publice, pentru că milita împotriva acelor cercuri politice care situau România pe poziția unei „neutralități expectative“, poziție calificată printre alții și de Barbu Delavrancea drept „mormîntul demnității naționale“, „Într-adevăr, „expectativa“ nu reprezenta altceva decît o formulă perfidă, întrucît numai de neutralitate nu putea fi vorba atît timp cît peste Carpați cît și prin portul Constanța (via Istanbul), plecau incontinuu grîne, vite și petrol pentru armatele

germano-austro-ungare, în ghiarele cărora se aflau Transilvania, Bucovina și Banatul.

„Varda“, micul cotidian de provincie, demasca astfel prin pana lui Canarache, manevrele unor cercuri guvernamentale pro-germane, dar în același timp demasca cu vehemență firmele exportatoare locale (Manisalian, Laier, Damadian ș.a.) care se îmbogățeau rapid de pe urma exportului spre țările cu care în orice clipă puteam intra în conflict armat. Campaniile gazetei continuau într-un ritm crescendo, pînă acolo, încît, devenea clar că de aprovizionarea Puterilor Centrale, în primul război mondial, nu erau străine unele interese ale casei de Hohenzollern. Ca efect, a început reacția unor cercuri suspuse. Primele persecuții împotriva micului ziar: atacarea de către huligani (în realitate vardiști de stradă în civil) a micilor vînzători de gazete pentru a-i împiedica să vîndă „Varda“. Canarache trece la contramăsuri — una din ele fiind de-o dreptul genială. Își introduce ga-

zeta printre paginile unor mari ziare bucureștene ca „Minerva”-și „Dimineața”. Cînd cei interesați au prins „mîscarea” și, deci, „Varda” nu mai putea ajunge în mîinile cititorilor, Vasile Canarache găsește o nouă idee: angajează pentru vînzarea pe stradă a gazetei doi semeți bărbați, ardeleni, oameni în toată puterea cupîntului care nu puteau fi atacați de hulgiani (cîlîți vîrdași), precum erau atunci micii vînzători de ziare, îndebște turcaleși sau țigînuși. Cei doi ardeleni purtau gazeta în genți de piele, după moda vieneză. În cîțiva ani-de zile, ei vor deveni vrednici depozitari centrali ai presei din Capitală, oameni cu stare, cinstiți și stimțați. Unul se numea Țeposu, celălalt, Napariu. Amîndoi sînt trecuți de mult în lumea drepților.

Dacă reprezentanții reacțiunii nu-i mai putea ataca vînzătorii gazetei, îl atacau în schimb pe director, pe Vasile Canarache, aruncînd cu pietre în el sau apostrofîndu-l. Direct n-a fost niciodată atacat, întrucît derbedeii puși pe urmele lui știau un lucru pe care-l știa, de altfel, toată Constanța — anume că Vasile Canarache se folosea nu numai de condei ci și de pistol, la nevoie. Și pistolul ere întotdeauna încărcat. Ca în Texas! Toate acestea pînă în primăvara lui 1916, cînd printr-un ucaz guvernamental ziarul „Varda” a fost suspendat. V. Canarache nu era însă omul care să abdice. Deci, fuga la tribunal și înregistrarea un alt titlu de gazetă: „Victoria”, în paginile căreia, lupta continuă.

De data asta Vasile Canarache nu mai scria întreaga gazetă, avea colaboratori. Unii chiar destul de prețioși, dar toți se ascundeau sub diferite pseudonime sau, pur și simplu nu semnau. Cauza? Climatul exploziv dinaintea intrării României în primul război mondial. Întrebarea care se punea era: cu nemții sau contra nemților! Unii dintre colaboratorii anonimi era și „Castelanul de la Hasancez”, Constantin Pariano, care deși conservator ca apartenență politică, se afla în opoziție cu ideile partidului din care făcea parte, și pe care le combatea în „Victoria”. Dealtfel, om generos, pare-se, întrucît a editat din propria-i pungă la tipografia Vurlis singurul volum de epigrame

al lui Cincinat Pavelescu, colaborator și el, pe ascuns, la gazeta lui Vasile Canarache, în timp ce era magistrat la tribunalul local.

VARA LUI '916! Un strigăt străbate întreaga țară: Vrem Ardealul! Tot astfel la Constanța. Muncitorii portului refuzau să încarce vapoarele cu produse destinate țărilor care gravitau în jurul Germaniei. Se simțea apropierea războiului. Profesorii de la școala germană din Constanța sau nemțoaicele aduse ca guvernante, ba chiar și oamenii de afaceri veniți de la Hamburg sau Bremen, părăseau în grabă orașul sau se făceau cit mai puțin văzuți.

14 AUGUST '916! Zi memorabilă. Mii de oameni adunați în jurul statuii nemuritorului Ovidiu scoteau din adîncul pieptului același strigăt: Vrem Ardealul! În acele clipe înălțătoare, de pe soclul statuii poetului latin, ziaristul Vasile Canarache aruncă mulțimii dezlănțuite numărul din acea zi al ziarului „Victoria”. Gazeta purta pe întreaga pagină drept titlu, aceeași frază patriotică pe care o scanda mulțimea: VREM ARDEALUL! Manifestația continuă cu strigătele: Vrem război! Jos Kaizerul! Se intona „Pe-al nostru steag” și „La armă”. Au urmat devastarea clubului marghilomanist aflat la etajul unei clădiri din apropiere, și cîteva incidente între susținătorii Antantei și filo-germani.

Tradiționalele regate maritime ce urmau să se țină a doua zi au fost suspendate, fără a fi indicat motivul... În atmosferă plutea ceva neobișnuit,

Tot 14 august '916, dar seara. La cinematograful „Palat” (azi localul unei berării din piața Ovidiu) rula „Fantomas”. La Cazinou, în posesia evenimentelor, în sala ruletelor bila alergă nebuună bîlînd în acea seară toate recordurile posibile spre satisfacția baronului de Marçay, concesionarul jocurilor. Teancurile de bancnote albastre avînd în filigram efigiile lui Traian și Decebal treceau de pe mesele de joc ale ruletelor sau ale celor de „chemin de fer” direct în casele de bani.

La etajul aceluiași splendid cazinou de pe țărmul Mării Negre trupa de operetă bucureșteană

în frunte cu Leonard, Timică și Maximilian era viu aplaudată de public: se prezenta „Silvia”!

Spectatorii nu știau însă că se găseau în ultima seară de operetă: ziua următoare avea să fie prima zi de război!

15 AUGUST '916! Dimineața, liniște totală, parcă orașul s-ar fi prăvălit într-un imens gol, înaintea furtunii.

La orele trei după amiază, două bastimente rusești apar la orizont, pentru ca ceva mai tîrziu navele militare aliate să acosteze la dana din dreptul silozurilor. Ofițerii vizitează apoi orașul și sînt văzuți la o cofetărie din centru. Calmi, de parcă nici n-ar fi în război. Poate că nici nu-s! Dar clopoțele bisericilor prind a vesti clipa intrării României în război, alături de Antantă și de Rusia.

Din gară porneau acum trenuri ticsite cu proaspeții mobilizați care plecau să lupte pentru apărarea și reîntregirea țării.

Odată cu începerea războiului ziarul „Victoria” își încetează apariția.

Vasile Canarache a scăpat cu bine și din primul și din cel de al doilea război mondial. În anii interbelici a făcut multă gazetărie iar drept „hoby” practica numismatica și arheologia; în plus, era un mare amator al sportului cu pedale, organizînd numeroase concursuri de alergări cu bicicleta. În primii ani ai socialismului a fost director administrativ al editurii „Scrisul Liber”, iar din 1958 și pînă la sfîrșitul vieții arheolog profesionist organizînd, în calitate de director, unul din cele mai prestigioase muzee de antichități, cel de la Constanța, azi Muzeu de istorie națională și de arheologie.

Dar Vasile Canarache a făcut și atîta gazetărie în viața lui încît unii din cei care l-au cunoscut încă din vremurile cînd purta plete și lavalieră, își îngăduie ori de cîte ori pașii îi conduc pe strada din vechiul Tomis, care-i poartă numele, s-o boteze în gînd — precum facem și noi în titlul acestor rînduri — bulevardul gazetărilor....!

muzica, cea mai sigură cale de sensibilizare a sufletului

GEORGE SBÎRCEA

„Orfeu a supus cu sunetele sale fermecate
fiarele și pietrele. Pietre avem pe toate cărările,
iar fiarele umblă pe toate drumurile.
Cîntă ca din pietre să scapere scintei,
Iar din fiare să răsară oameni!...”

IBSEN

„Feriți-vă de cei care nu iubesc muzica
— ei sînt meschini, ipocriți, șarlatani!”

SHAKESPEARE

**picături de
poezie umană,
pentru cei mai mici
dintre oameni —
copiii**

S TIM ce recreație interioară înseamnă muzica în viața noastră, ce importanță are cîntețul și vraja lui fără asemănare pentru sufletul omenesc. De la înțelepții antichității pînă la savanții de azi — dintre care mulți își petrec orele libere nu doar ascultînd creația marilor maeștri, ci exersîndu-și ei înșiși îndemînările la pian, vioară sau alt instrument — toți au vorbit de puterile miraculoase ale sunetelor muzicale asupra omului. Aristotel, bunăoară, credea că „muzica contribuie la înblînzirea morală a omului”, pentru ca Goethe să atribuie muzicii un rol de seamă în societățile civilizate.

Primul pas însemnat în viață spre împărăția muzicii l-am făcut cu toții la sinul matern. Avem cîntece de leagăn de o mare gingășie și frumusețe — o frumusețe datorată simplității melodiei și versului. Cătrenele acestor cîntece populare deschid înconștient în copil perspectiva îndrăgirii muzicii, încît nu este de fel exagerată constatarea pe care o făcea compozitorul Sabin Drăgoi că „românul învață să cînte la sinul mamei”.

Avem de a face, așadar, cu o inițiere în muzică, străveche, de tip familial, încît formele de educație colectivă, începînd cu deșteptarea din cîndoaara primară în grădiniță și terminînd cu școala medie, nu fac decît să fixeze, să dezvolte și să afirme muzicalitatea copiilor noștri. O muzicalitate care își are rolul ei — chiar dacă nu indetul de remarcat încă — în evoluția sufletească, spre maturitate, a individului. S-au făcut cercetări temeinice și îndelungate de către persoane competente patronate de instituții academice asupra înfrîuririi pe care cîntecul, muzica, practica unui instrument o are asupra sensibilității și caracterului. Constatările sînt pe cît de uimitoare, tot pe atît de unanime, confirmîndu-l în întregime pe Shakespeare: „Feriți-vă de cei care nu iubesc muzica — ei sînt meschini, ipocriți, șarlatani”!

Sînt tot mai mulți adepți, astfel, în domeniul pedagogiei moderne, care recunosc muzicii o influență puternică în procesele educative și în formarea omului de mîine. De unde și apariția pe tot globul a diverselor forme de inițiere în arta de a asculta, de a înțelege și gusta operele muzicale, prin concerte-lecții, concerte educa-

tive, literatură muzicografică, discuri, casete, emisiuni radio-televizate destinate vîrstelor fragede. Cei ce le organizează și le impun atenției părinților nu oscilează pe presupuneri, ci înaintază pe certitudinea valorii educative a artei sunetelor.

NE AFLĂM, ca țară, printre primele care am înțeles ce beneficii de ordin moral poate trage copilul, tînărul, maturul de mai tîrziu, din frecventarea muzicii bune — simfonice, lirice, camerale, corale. Încă din al treilea deceniu, teatrele de operă din Cluj și București organizau spectacole în matineu destinate elevilor și studenților, ca și muncitorilor, pentru ca la postul de radio București compozitorul Theodor Rogalski să patroneze emisiuni bilunare de inițiere muzicală pentru copii.

Aceste concerte cu profil educativ au luat o mult mai mare amploare după război, ca să cunoască proporții neașteptate în ultimii zece-cincisprezece ani. În programul tuturor filarmonicilor și orchestrelor simfonice din țară figurează, cu caracter de permanentă, concerte însoțite de prelegeri pentru școlari și tineret. Am susținut și personal cîteva prelegeri muzicale de acest fel, în mai multe orașe. Am constatat cu acest prilej că auditorul nevîrstnic poate fi lesne captivat și, mai apoi, cucerit pentru cauza muzicii — și trebuie făcută de astă dată abstracție de muzica pop, folk etc., pe care nu o disprețuim defel! — prin aflarea unei comunicări simple, atractive, directe, a unui stil de predare **povestit**, însoțit organic de piese muzicale potrivite, scurte, sau doar de fragmente caracteristice. Această îmbinare armonioasă dintre vorbire și

exemplificarea sonoră are scopul creării unui climat sentimental. Odată el obținut, sunetele circulă cu mai multă suplețe de la instrument sau ansamblu, la auditoriul sensibilizat, prin introducerea — prin „povestirea” prezentatorului — în atmosfera, sensul, valoarea, frumusețea muzicii.

FIREȘTE că aceste modalități de introducere în muzică înseamnă doar popasuri pe marginea unui drum fără hotar definitiv. Căci abia după popasurile lecțiilor și concertelor audiate în copilărie, muzica dobîndește în conștiința tineretului și un sens estetic. Durata programului de la simpla audiere la înțelegerea mai superioară a fenomenului muzical variază, bine înțeles, de la un caz la altul. Însă trecerea aceasta poate fi situată, în genere, în jurul vîrstei de patrușprezece-cincisprezece ani, așadar vîrsta adolescenței, cînd persoana umană și-a definit primele perspective de viață, preferințele, aspirațiile ș.a.m.d., romantismul exuberant al tinereții căutîndu-și aliați în domeniul culturii, spre a se putea exprima cît mai nuanțat, pe înțelesul lumii în care trăiește.

Din experiențele multor educatori și părinți se poate trage concluzia că muzica este încă un element, și un element de mare importanță de disciplinare a personalității. Iată de ce se pledează tot mai stăruitor și pretutindeni, pentru ca muzica să nu lipsească din procesul de educare al copiilor de azi, care — spre a putea fi oameni compleți, bine înzestrați afectiv — au nevoie de experiența atît de fecundatoare pentru sensibilitate, a muzicii.

JORJAC

Costache Enescu, tatăl lui George Enescu (1881—1955) cînta și el la vioară; „scriștia“, cum obișnuia să spună. În serile de toamnă se așeza pe prispa casei de la Cracălia și cînta, cu un fel de insetare, melodii născocite de el sau auzite de la alții. Sub legănarea frunzelor veștede din livadă, muzica se împrăstia dulce, parcă dintr-o altă lume, pînă departe, în sat. Costache cîștigase, parese, chiar o oarecare îndemnare în minuirea arcușului. Cînd i-a fost dat însă să-l audă pe fiul său, după lecțiile luate de la lăutarul Nicolae Chioru din Dorohoi, cîntînd la vioara pe care i-o cumpărase de la un negustor ieșean, conu Costache i-a spus:

— Măi, Jorjac! De-acu scripca me trece la pod... Cîntă numa tu!

AD ASTRA!

Cu prilejul concertelor date de Jacques Thibaud (1880—1953) la București, în dimineața următoare sosirii sale s-au adunat cîțiva prieteni și admiratori ai lui în holul hotelului, spre a-i ura bun venit.

— A coborît maestrul? — vru să știe un dirijor, sosit printre ultimii.

— Thibaud nu coboară niciodată — interveni George Enescu, aflat și el printre cei care-l așteptau pe marele violonist francez. El urcă mereu!

ROMANȚĂ FĂRĂ CUVINTE

Un muzician începător i-a prezentat oda lui Gioacchino Rossini (1792—1868) o romanță fără cuvinte, compusă în ajun. Rossini o examină atent, apoi

înapoie tînărului autor
partitura, spunîndu-i:

— Văd bine că ro-
manşa dumată nu are
cuvinte, dar unde este
muzica?

UN CIINE AFON

Jean Philippe Ra-
meau (1683—1764) a
fost toată viaţa un poz-
naş fără pereche. Cir-
culau pe socoteala lui
o mulţime de anecdote,
una mai nostimă decît
alta. Se spune astfel
că, aflîndu-se odată în
vizită la o cunoştinţă
feminină, un căţel —
care moşăia pe genun-
chii vîrstnicei amfi-
trioane — prinse la un
moment dat să latre a-
surzitor, în timp ce Ra-
meau vorbea despre mu-
zică.

Compozitorul se ri-
dică iritat de pe scaun,
însfăcă energic cîinele
şi îl azvîrli pe fereastră
deschisă a apartamen-
tului situat la etajul
al treilea.

— Ce-ai făcut? — iz-
bucni terifiată cu-
coana.

— Lătra fals! — răs-
punse Rameau pe un
ton de conversaţie.

UCENICUL... VRĂJITOR

Unei femei din tîlta
societate vieneză, care
stăruia să-i spună „ma-
estre“ lui Franz Schu-
bert (1797—1828) ace-
sta i-a făcut, politicos,
următoarea observaţie:

— Oare de ce îmi
tot spunei „maestre“?
Eu sint şi voi rămîne,
pînă la sfîrşitul vieţii,
un simplu ucenic!

UN VIN BĂTRIN

Daniel François Au-
ber (1782—1871), com-
pozitorul operei Muta
din Portici aflată pînă
azi în repertoriul ci-
toroa mari teatre mu-
zicale de pe glob, lua
într-o seară masa la
un amic al său.

La un moment dat,
el descoperi în cupa

sa de vin un fir de păr
alb.

— În sfîrşit — zise el
cu bonomie — m-am
convins şi eu că, aşa
cum te lăudai, vinul
dumată e bătrîn... Atît
de bătrîn, încît i-au
ieşit peri albi!

REGELE VALSULUI

Johann Strauss-tatăl
(1804—1849) se căz-
nea într-o seară să afle
puntea între două teme
ale valsului la care
tocmai lucra.

Trecură cîteva ore,
fără să dea însă de dez-
legarea căutată, cînd —
pe neaşteptate — intră
în încăperea unde îşi fă-
cea temele şcolare Johann
Strauss-fiul, care pe
vremea aceea nu avea
decît doisprezece ani.
Spre ruşinea întregii fa-
milii, Johann era codaş
la învăţătură în clasa
sa.

Băieţelul se așeză la
pian şi improviziă, fără
nici o bătaie de cap,
trecerea căutată dintre
cele două teme.

— Dragul meu — ex-
clamă tatăl — cred că

ar fi mult mai potrivit
ca pe viitor tu să-mi
compui valsurile, iar
eu să-ţi fac temele şco-
lare.

PATRIOTISMUL LUI VERDI

În 1853, după pre-
miera operei Traviata,
la Veneţia, Giuseppe
Verdi (1813—1910) a
fost sărbătorit printr-
un banchet, la care luă
parte şi o delegaţie de
ofiţeri austrieci, cu gar-
nizoana în oraşul de pe
lagunele Adriatice.

Unul din ofiţerii ar-
matei care ţinea ocu-
pată Veneţia, ţinu un
toast în onoarea ma-
relui compozitor, ofe-
rindu-i o cupă de şam-
panie

— E bună — re-
marcă scurt Verdi, care
îi detesta pe ocupanţi.

— La anul vom bea
şi mai bună, la Torino
— zîmbi ofiţerul cu înje-
les, făcînd aluzie la
apropiatul război dintre
Austria şi Italia.

— Nu cred ca Victor
Emanuel, viitorul rege
al Italiei unificate, să
fie atît de bogat încît

să-şi poată trata prizo-
nieri cu şampanie —
făcu sec Verdi.

O METAFORA FĂRĂ PERECHE

„Aveam cinci ani —
povestea în 1922 Ser-
ghei Prokofiev (1891—
1953) unui ziarist care
venise să-i ia un intr-
viu după spectacolul
dat la New York, cu
opera sa Dragostea celor
trei portocale; era
primăvară şi mă uitam
după nori. Veneau şi
plecau. Dinspre nu se
ştie unde, înspre nu se
ştie încotro.

— Te uiţi după nori?
— m-a întrebă mama.

— Nu-s nori, ci coră-
bii — i-am răspuns cu
indignare.

— Corăbii, dragule, co-
răbii, care te duc spre
cea mai mare fericire
sau spre cea mai mare
nefericire.

Cu această metaforă
fără pereche a expri-
mat mama mea con-
cepţiile burgheze des-
pre artă, teama ei de
a nu împărtăşi şi eu
soarta nefericită a atî-
tor creatori de frumos...”

LIPSĂ LA CÎNTAR

— Cîntăresc numai cu
trei kilograme mai pu-
ţin decît Beethoven —
se lăuda un tînăr cu
veleităţi de compozitor,
într-o cafenea vieneză.

— Însă aceste kilo-
grame îţi lipsesc din
creier — îl amuşi
Johannes Brahms
(1833—1897).

VIOARA CUMPĂTATĂ

Renumitul violonist
german August Vil-
helmy (1845—1908) a
fost invitat la cafea
de o distinsă melo-
mană. După ce cafeaua
a fost servită, amfi-
trioana aruncă priviri
alarmate în jur, între-
bind:

— Unde vă este vioara,
maestre?

— O, doamnă — răs-
punse Vilhelmy — vi-
oara mea îşi cere scuze,
însă ea nu bea cafea
niciodată.

(Din volumul de anec-
dote muzicale MUZA
VESELĂ, de GEORGE
SBÂRCEA, Editura
muzicală, Bucureşti,
ediţia a III-a).

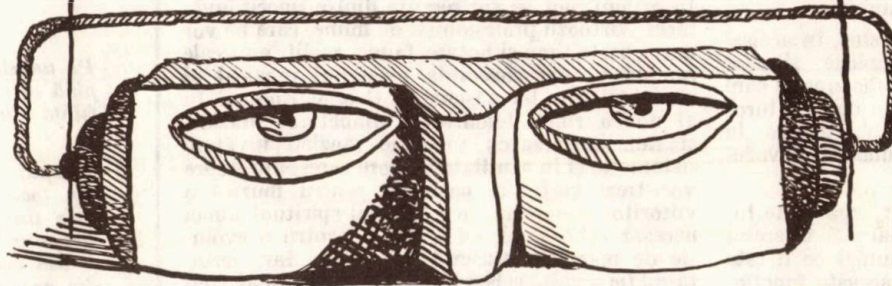
Nu, titlul de mai sus nu vrea să fie sau să ascundă intenția vreunei butade. În ciuda aparenței de oarecum frivol enunț, el exprimă o realitate destul de acută a zilelor noastre, o situație semnificativă pentru stadiul de astăzi al unei stări de spirit. Dar, fără divagație, titlul atestă intensă dragoste de frumos a tinerilor noștri, foamea neobosită față de artă, și, în cazul ce îl discutăm, față de muzică. La asaltul de către public a sălilor de teatru, la fenomenul de dispariție instantanee a cărții bune de poezie și de proză, de estetică și filosofie, de document, la invadarea sălilor de concert, la recepționarea generoasă a tot felul de spectacole muzicale sau de teatru muzical, contribuie din plin și entuziast tînărul din orice categorie, muncitor, tehnician, elev, student, inginer, me-

dic, profesor, cercetător. Această realitate e de necontestat, orb să fii, surd să fii, de o crasă rea voință să fii, ca să nu-ți dai seama de evidența ei.

Dar, acum, ne vom restringe discuția doar la starea muzicii în condițiile tineretului nostru. Oricît de superficial ar fi un observator, oricît de departe ar fi de preocupările și trăirile acestui tineret, i-ar fi imposibil să nu întrevadă tandrețea, înduioșitoarea, dar și serioasa și gravă atenție ce și-o aplică fenomenului muzical. Fără îndoială, feluriți ca gusturi și formație, tinerii acoperă devorant diversitatea acestui fenomen. Muzica — în toate speciile și compartimentele sale — acționează irezistibil, magic asupra tinerilor. Nu e în această afirmație nici un grăunte de exagerare. Observați tinerii noștri cît de obsedant simt nevoia să fie însoțiți în

TRAIAN STOICA casetă și tînărul de lîngă ea

Desen de G. MACHE

tot locul și în orice timp de muzică. Nu numai în ceasurile lor de dans și de juvenilă petrecere, dar și în tot timpul lor liber și chiar neliber. Nu sînt puțini tinerii care învață și muncesc acompaniați în surdina de ritmurile muzicii preferate. Casetofonul, radioul, magnetofonul, picupul, le-au devenit însoțitori și prieteni de nedespărțit. În ce mă privește, nu găsesc în acest mod de a-și manifesta devoțiunile față de artă, un gest și o atitudine de ușurătate. Dimpotrivă, sînt înclinat să aflu aici o nobilă deschidere spre desfătări emoționale de cea mai pură extracție, o „risipă“ de energii sufletești și intelectuale compensatoare întru împlinirea unei armonioase personalități umane. Aici, dați-mi voie, pentru întregirea gândului meu, să mă folosesc de o convorbire citită de mine în „Scnteia“ de dumi-

nică 31 mai, 1981 — dintre Smaranda Oțeanu și Ștefan Niculescu, în care acesta din urmă spunea, printre altele: „Este știut că muzica are o anumită eficacitate asupra psihicului. Vechii greci sau orientalii vorbeau de purificare. În lumina psihologiei moderne, am putea evidenția acea acțiune profundă care, printre altele, are drept rezultat o mai bună adaptare la real, o transformare a conștiinței, adică atitudinii conștiinței în fața lumii, de unde posibilitatea asimilării realului. Toate tipurile de muzică bună lirică, epică sau dramatică, au o astfel

de acțiune psihologică. De pildă, folclorul nostru, unde muzica are funcții precise, de neconfundat: la o situație ce reclamă un bocet, nu se poate cînta un dans viguros, sau invers; eficacitatea muzicii ar fi nulă!

Adecvarea la real a operei de artă, pentru o mai bună a-

daptare, înseamnă astfel, în toate cazurile, un triumf al vieții. Tot astfel acționează muzica bună de astăzi asupra complexei psihologii a omului cult contemporan. Bunăoară, Simfonia de cameră de Enescu produce ascultătorului avizat un fel de bucurie tristă, deci o „coincidență“ a contrariilor — adevărat echilibru spiritual — care, poate, este supremul mesaj al marii arte. Muzica ne prepară astfel pentru viață, toate societățile umane — conștient sau inconștient, deliberat sau involuntar — manifestînd nevoia vitală a practicării și contemplării ei“.

Lucrurile fiind spuse destul de clar, mă simt scutit de orice comentariu. Dar, sugerez, să fim cu toții atenți și pătrunși de spiritul celor afirmate, la adîncimea sensului lor, la importanța, deci, a muzicii în viața oamenilor.

Prin urmare, acea casetă de care era vorba în titlu și care a devenit una din marile iubiri ale tineretului și care se află atât de îndelungat în mîna și atenția lui nu are numai un rol de destinare momentană (ceea ce nu e rău), ci și unul mai adînc, cu rost în modelarea ființei tinere și de echilibru a existenței sociale.

Ajuns în punctul acesta, adică la terminarea demonstrației (atît cît s-a putut) a atracției ce o exercită muzica asupra tineretului și a rolului formativ al ei în vîrsta aurorară, e timpul să ne întrebăm ce ascultă pe nedespărțite de el casete și benzi magnetice, și, mai ales, să ne întrebăm cu ce este ajutat să asculte pe aceste pline de miraj mijloace de transmisie.

Răspunsurile la întrebări sînt, în același timp, și simple și complexe, și ușor dar și greu de dat. Sînt răspunsuri care implică îndatoriri ale mai tuturor forurilor chemate să contribuie la educarea și formarea, din toate punctele de vedere, a tineretului patriei noastre.

E indiscutabil că așa cum sînt organizate lucrurile în societatea noastră socialistă, tineretul este îndrumat să înfăptuiască numai ce îi este lui și societății folositor. Pentru aceasta funcționează o serie largă și diversă de organe de stat și obștești. Nici educația muzicală, deci, nu-i lăsată la voia întîmplării. Dar mai e de făcut cîte ceva în sensul acesta. Nu se face tot ce ar trebui făcut.

Autorul acestor rînduri se teme de a cădea în capcana unor prejudecăți care sărăcesc „corola de minuni” a muzicii. El crede că între buna, autentică muzică, „lejeră” și muzica „greă” nu trebuie să existe hotare rigid despărțitoare. (Ah! cîte reticențe și aprehensiuni n-a generat această osificată compartimentare!). De aceea nu poate condamna muzica în sine conținută de caseta tînărului. Ci, repausul se adresează numai unilateralității muzicii imprimate. Și aici trebuie să intervină acțiunea de influențare a respectivelor foruri de stat și obștești pentru a face în așa fel ca pe caseta

sau banda magnetică ale tînărului ascultător să existe muzica în toată complexitatea și valoarea ei. Fără îndoială că și în acest caz școala are un rol de primă importanță. Mă voi referi încă odată la acea substanțială convorbire dintre Smaranda Oțeanu și Ștefan Niculescu. Mai afirmă, competent, Ștefan Niculescu: „Mai mult, nu trebuie să uităm că „soarta muzicii în școală se hotărăște”, că muzica este determinantă în cultivarea sensibilității, sociabilității, omeniei”. Și, într-adevăr, „soarta muzicii în școală se hotărăște”. Vedeți dumneavoastră, deprinderea cu „tainele” muzicii în școală a tinerilor vîrstare va avea ca urmare un triptic de efecte. În primul rînd, se vor recruta dintre tinerii învățăcei virtuozii profesioniști de mîine, care ne vor duce peste timp și hotare faima școlii muzicale românești, vor consolida prestigiul muzical al unei țări care l-a născut pe George Enescu. În al doilea rînd, descifrarea alfabetului muzical și familiarizarea cu virtuțile muzicii învățate sistematic și în cantitatea de ore corespunzătoare vor trezi gustul și pasiunea pentru muzică a viitorilor melomani, acest cadrl spiritual uman necesar — ca aerul, ca hrana — pentru o evoluție de mare efervescență muzicală. Iar, iertată-mi fie această schematică tripartiție, în al treilea rînd, învățarea muzicii în toate gradele de școlarizare, va isca pe lîngă prestigioși creatori și interpreți de mîine, pe lîngă viitorii melomani, acea categorie de oameni care totuși nu vor ridica a nepăsare și dispreț umerii la auzirea unor nume precum Mozart, Beethoven, Enescu...

Acestea fiind consecințele învățării muzicii în școală, desigur că ea, e și firesc, să nu se limiteze numai la școlile de specialitate. Socotim că trebuie să se evalueze mai „gospodărește” timpul în care copilul, adolescentul și tînărul au posibilitatea să-și asimileze instrucția necesară pentru perspectiva cuprinderii cît mai complete a diversei bogății spirituale, care este muzica. Mai direct spus, să facem tot ce este de trebuință pentru ca pe caseta tînărului să fie imprimată MUZICA în toată integralitatea farmecului ei.

CAMELIA ROȘCULEȚ

perpetuare

*Pe unele vremii, ce mult am pluit
pînă ce ți-am prins suflul,
ființă din mine.*

*Timpul s-a dilatat parcă,
din toate fibrele sale:
prin tine sparg ceașa acum,
străpung întinericul nopții
și văd cum, netrecut te înalși
din anii puri ai copilăriei.*

*Cît de departe zăresc înapoi
și cît de adînc
pot acum să arunc
privirile,
să le împlint înaintea.*

*Străvăd printre viorii colorituri
penelul ritmic al inimii
cum te zugrăvește în mine
asemenea unei raze de soare,
care trezește la viață
natura, în primăvară.*

In inima cîmpiei, nu departe de lunga, strîmta și adîncă vale a Călmățuiului, în urmă cu mai bine de 500 de ani, s-a ridicat o modestă așezare țărănească care și-a scris prin timp o istorie încărcată cu fapte, evenimente și legende pline de semnificații.

De cînd se numește Putineiu nu se știe, dar izvoare venite din tradiție desleagă sensul și ne dă explicația. Renumele de buni crescători de animale s-a concretizat în vasul de lemn hărăzit stringerii și prelucrării laptei, devenit simbol și toponim.

Discret și sigur, Putineiu s-a afirmat ca o comună cu personalitate distinctă, dezvoltîndu-și tradițiile, deschizîndu-se noului și apărîndu-și cu fermitate dreptatea și demnitatea.

Ce înseamnă astăzi această multiseclară așezare românească? Iată cîteva cifre, care, dincolo de prozaismul și răceala lor, devin convingătoare și-și păstrează ascunse valențe emoționale: 54.376.000 lei averea cooperativei agricole de producție, 5.000.103 lei realizați din culturile tehnice, 7.763 kg porumb boabe la hectar, 2.200 kg soia la hectar,

peste 4.100 kg grîu la hectar. Dar să continuăm: peste 1.000 de vaci cu peste 4.000 litri lapte pe cap de vacă furajată și un venit de peste 5.000.000 lei adus de sectorul zootehnic. Asemenea cifre dezvăluie, însă, doar o dimensiune a realității. Mai avem nevoie și de altele: venitul mediu anual al unui țaran cooperator este de peste 16.000 lei, aproape fiecare gospodărie are aparat de radio și televizor, peste 25% din locuințe au canalizare și baie, peste 35% au frigidere, peste 85% aragaze, funcționează 2 dispensare umane și un dispensar veterinar și 2 magazine. Și

o așezare din inima cîmpiei, veche de peste cinci secole, devenită **„fabrica de țărani“**

- Putineiu — comună erou — demonstrează virtuțile agriculturii socialiste
- Merite recunoscute ● Președinta C.A.P. — Ștefania Ionescu — Erou al Muncii Socialiste ● Satul în care școala dezvoltă dragostea pentru pămînt, muncă, obiceiuri și cunoaștere ● Locul în care nimeni nu uită să se întoarcă

toate acestea încununute cu titlurile de Erou al Muncii Socialiste acordate atât comunei, cit și Ștefaniei Ionescu — președinta cooperativei agricole de producție.

Drumul comunei, din momentul cuceririi ei, de la mijlocul secolului al XV-lea și până astăzi, nu a fost de loc ușor, dar cultul muncii, capacitățile creatoare, noblețea și omenia acestor țărani s-au dovedit forțe de neînving.

Istoria ei, ca și a întregii țări, s-a înscris pe orbita adevărului, dreptății și bunăstării de-a lungul anilor revoluționari de după 23 August, în mod special, în urma mutațiilor petrecute în societatea românească din ultimii 16 ani. Iar acum, odată cu declanșarea noii revoluții în agricultură, ritmurile și implicațiile dezvoltării ating cote nebănuite.

Confruntat cu tabloul înfățișat de statutul de astăzi al comunei Putineiu, am căutat să-i pătrund resorturile, implicațiile mai adânci și mai ascunse.

Printre multiplii factori care au dat energii și perenitate, care au generat continuu vitalitate și prospețime vieții acestei așezări din cimpia dunăreană, două componente mi s-au impus: pe de o parte, **trainica legătură a oamenilor cu pământul satului**, la care s-au întors, indiferent unde au fost împinși de valorile vieții sau de propriile lor destine — și nu degeaba s-a spus că **Putineiu a fost și este fabrică de țărani** — pe de altă parte, poate o remarcă subiectivă, **rolul cu totul deosebit pe care l-a avut asupra oamenilor școala din sat.**

Oricine va face cunoștință cu această comună, va înțelege cu ușurință că afirmația anterioară nu este rezultanta reacției unui dascăl în postură de reporter, ci o realitate.

Numele unor învățători pensionari (Vir-lugă I. și Mihai St.) sînt rostite cu venerație, iar ștafeta lor a fost preluată de generația lui Constantin Angela și Dunca Victor, precum și de cei mai tineri dintre dascălii țării. Cei

mai mulți sînt fii ai satului, iar cei care au venit din alte părți ale țării s-au legat atât de trainic, de-a lungul anilor, de destinele acestor locuri, încît tot de la Putineiu se consideră că sînt.

Există un **cult pentru școală**, oamenii își dezvoltă vechile tradiții de învățămînt de pe meleagurile lor și se mîndresc, că aci, la ei, la Putineiu au prins a desluși miracolul abecedarului; că aci, la ei, la Putineiu, dascăli inimoși și înțelepți le-au condus pașii spre tainele cuvîntelor; că aici, la ei, au primit primele răspunsuri fundamentale la marile întrebări ale vieții.

Dar **școala din Putineiu nu a însemnat numai un izvor de informații și o sursă de răspunsuri**, ea a întreținut permanent dragostea pentru pămînt și obiceiuri, dragostea pentru muncă și adevăr, setea de cunoaștere și exigență.

Mulți oameni din Putineiu și-au continuat drumul devenirii lor în diferite locuri din țară, în școli, pe șantiere, în întreprinderi sau instituții, dar tot atât de mulți sînt cei care s-au reîntors pentru a-și valorifica cunoștințele și experiențele dobîndite, pe locurile natale.

Cine nu-l cunoaște pe Ionescu Laurențiu? El însuși povestește cum și-a urmat cursul inițierii, terminînd Facultatea de agronomie din București, și cum după o repartitie inițială la Teaca, a revenit ca inginer specialist în chimizarea agriculturii la Cooperativa agricolă de producție din Putineiu, pentru ca aici, în satul în care a văzut lumina zilei, să smulgă pămîntului roade tot mai mari. Cine nu-i cunoaște pe soții Munteanu? Pe alt traseu și în alte domenii și ei, fii ai satului, s-au întors ca profesori la școala din comună. Și cine nu o cunoaște pe Ștefania Ionescu? Nu e din comună, dar proaspăta erou al

muncii socialiste și-a legat întreaga viață de destinul întru mai bine, întru mai frumos, întru fericire al comunei.

Printre oamenii de nădejde ai satului, ori unde ai căuta, vei găsi foști elevi ai școlii din comună. Și profesoara Orovceanu Victoria și învățătoarea Șchiopu Rodica și educatoarea Ciurea Sofia și contabilă Glință Crina, și tehnicienii: Sirbu Adrian, Dunca Maria, Bănoiu Mariana au fost elevii învățătoarei Constantin Angela.

Poate tocmai de aceea am înclinat să subliniez ideea că **școala a fost unul dintre factorii care au dat, așa cum spuneam, o notă distinctă, particulară, personalităților acestei comune.**

Dar școala e doar o parte a vieții satului, ea se integrează armonios în sistemul general al existenței. Importantă componentă, ea nu se exprimă izolat, independent și în sine. Și faptul că am insistat asupra rolului și rostului ei, nu presupune automat o supraordonare.

Nu departe de Valea Călmățuiului, în inima cimpiei s-a ridicat în urmă cu peste 500 de ani o modestă așezare țărănească.

Nu departe de Valea Călmățuiului se afirmă astăzi o înfloritoare comună.

Nu departe de Valea Călmățuiului, în inima cimpiei, pe urmele unui trecut secular, **Putineiu, comună-erou, demonstrează concret, pe viu, virtuțile agriculturii socialiste, nobilele dimensiuni ale societății noastre.**

Și în miezul existenței trepidante a comunei, celulele cele mai intime ale vieții oamenilor din această așezare de cimpie pulsează energic, pasionant și creator, armonios înscrise respirației generale, în frunte cu școala.

Prof. dr. FERNANDE CHIREA

Octavian Moșescu

scriitor și călător

Scriitorul și colecționarul de artă Octavian Moșescu a fost în același timp un pasionat călător. Ca elev al gimnaziului „Vasile Boierescu” organizează excursii în grup la mare sau în munții Buzăului. În liceu, călătorește mai mult în Polonia, cu care prilej vizitează orașele Lemberg, Cracovia și Varșovia, admirând vechile monumente arhitectonice ale acestor localități. La pasionat din fragedă tinerețe opera lui Mihai Eminescu, lucru ce l-a determinat să poposească în orașul Cernăuți, pentru a vedea locurile, în care a trăit și a învățat cel mai mare poet al românilor.

În timpul primului război mondial a vizitat redacțiile revistelor și ziarelor românești din Sibiu, Cluj și Oradea cunoscând scriitori și ziariști, colaborând la aceste ziare, și reviste. La Cluj îl cunoaște pe poetul Emil Isac pe care în cartea „Alte vitralii”, îl descrie astfel: „Ne era drag pentru temperamentul cald și deschis, când liniștit ca șipotul unui izvor de munte, când agitat ca o zi de vară în preajma furtunii. Purta pălărie neagră, o lavalieră colorată aprins, iar la subsoară, bastonul care îl ajuta la mers, poetul fiind infirm din fragedă copilărie”¹.

Tot aici, poetul Emil Isac îl invită într-o seară să citească o plachetă de poezii a unui tânăr care abia împlinise douăzeci de ani: „Poemele luminii” de Lucian Blaga, în creația căruia amândoi au văzut zorii unui mare poet.

1. Octavian Moșescu, *Alte vitralii*, Editura Litera, București; 1973, p. 10

În 1920, după terminarea războiului, revenind acasă, se înscrie într-o excursie de studii în Italia. Printre excursioniști se aflau George Călinescu și Lucrețiu Pătrășcanu. În cartea amintită mai sus întâlnim aceste rânduri: „Printre noi erau doi tineri mult deosebiți de ceilalți. Unul roșcovan, slab, cu ochi cercetători, un temperament dinamic; Lucrețiu Pătrășcanu. Celălalt, brun, de aceeași statură — un tânăr mediativ și tăcut: George Călinescu”.

Mai departe, autorul acestor rânduri, ne relatează că tânărului roșcovan îi plăcea să stea de vorbă cu grupuri de marinari, docheri sau chiar cu vagabonzi plecați fără nici o țință în lumea largă. Celălalt tânăr era pasionat de vizitarea și cotoabăirea anticariatelor, de unde se întorcea seara bine dispus, cu cite o carte prețioasă sub braț. Declama cu pasiune din operele lui Horațiu, Dante și Carducci.

Despre popasul la Veneția, Octavian Moșescu ne relatează următoarea întâmplare: „Am traversat marea canal străjuit de palate din marmură și aur. Era o noapte inundată de lumini. Gondolele se legănau pe apele liniștite, iar gondolierii, cu basmale colorate la git, cântau nemuritoarele cântonețe. Deodată, din grupul nostru s-a auzit vocea unei studente:

— Ce viață frumoasă!

Atît a trebuit! Lucrețiu Pătrășcanu, revoltat, ne-a apostrofat:

— Da! Voi admirați peisajul venețian și cîntecele gondolierilor, dar nu știți în ce încăperi mucegăite trăiesc acești oameni. Ce mizerie

Lucrețiu Pătrășcanu

se ascunde în spatele acestei muzici de operetă⁴³.

Pe vremea când Octavian Moșescu era directorul biroului de turism al ziarelor „Adevărul” și „Dimineața”, scriitorul Gala Galaction a insistat să se organizeze o excursie prin insulele grecești.

Peste o săptămână grupul de turiști se îmbarca la bordul vasului „Dacia”, care făcea curse regulate între Constanța și Alexandria, cu opriri în Bosfor și la Pireu.

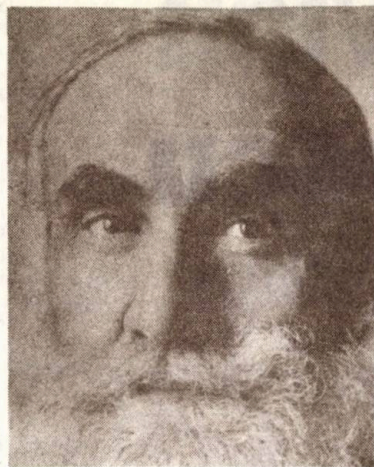
În toate escalele excursioniștii admirau relieve, frumusețea arhitecturii meridionale a caselor, palate-

rile scăldate în lumina sudică și aromă de chiparoși. Într-una dintre escale au asistat la îmbarcarea unui convoi de emigranți pentru America. Printre ei se afla și o copilă cu părul de culoarea codrilor înnegurați, ochi limpezi și încrezători. Ședea neclintită pe un sac cu boarfe, cu o portocală lipită de obraz. La sosire în portul peninsulei Athos, grupul de turiști români a revăzut, în miez de noapte, mohoritul convoi. Toți treji, ca la priveghere, cu privirile în gol. Pe bord, numai fetița adormise într-un suris adămbrit, cu aceeași portocală lipită de obraz. Iată cum ne descrie această scenă Octavian Moșescu: „Atunci l-am văzut pe blindul Gala Galaction — tatăl a patru fiice — înge-nunchind pe scindurile bordului, luind între miini capul copilei adormite și sărutind-o pe frunte. Apoi,

George Călinescu

tulburat, s-a ridicat, privind cu ochii umezi, conul de munte strălucind deasupra capetelor aurite ale minăstirilor înălțate acolo de veacuri. În clipa aceea ni s-a părut că în

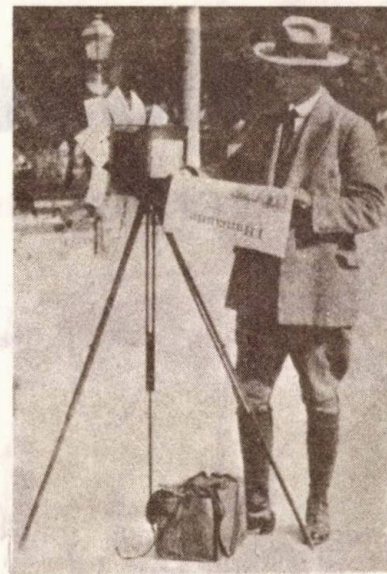
Gala Galaction

sufletul său se clătinașe, dureros, credința statornică de o viață⁴⁴

Pagini impresionate sînt dedicate lui Panait Istrati, despre care Octavian Moșescu scrie: „Întors în țară, după alțiia ani de pribegie, ne amintea de „Albatrosul” lui Charles Baudelaire. Asemenea albatrosului din sublima poezie baudelaireană, Panait Istrati a înfruntat numeroase furtuni, colindînd lumea pe mări și oceane; s-a bucurat de cerul senin

4. Octavian Moșescu *Vitralii* Ed. Lit. te București, 1971, p. 97.

al Mediteranei, a contemplat piramidele de la Cairo, a tresărit în emoții artistice vizitînd Acropole și Parthenonul, a întîrziat prin celebrele muzee din metropole, a dormit prin porturi și pe cheiul Senei, a legat prietenie cu hamalii, hoinarii și alți dezmoșteniți ai soartei,

Panait Istrati

de orice naționalitate și — istovit de boală, după ce a risipit tot aurul din sufletul lui — se întoarce la noi, cu plămîinii putrezi, ca să aștepte, într-o liniște socratiană, inevitabilul final⁴⁵.

5. Octavian Moșescu, *Vitralii*, Editura Litera, București, 1971, p. 117.

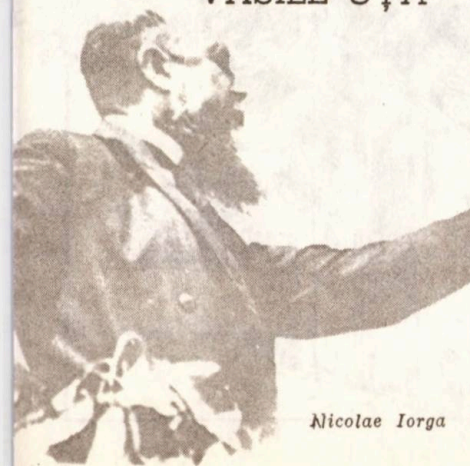
3. Octavian Moșescu, idem, p. 55

La Paris, Octavian Moșescu asistă la cursurile pe care profesorul Nicolae Iorga le ținea la Sorbona, în fața unui public format din personalități proeminente ale culturii franceze, studenți și membri ai coloniei române. Lecțiile lui de istorie, luminând trecutul poporului nostru, înduioșau și fascinau.

Mare îndrăgostit de călătorii, de frumusețile naturii, Octavian Moșescu a editat revista „Lumea turistică”, cu menirea de a populariza în țară și străinătate minunata natură a patriei. Printre colaboratorii săi, în anii 1934—35 s-au numărat: Ion Minulescu, Ion Pillat, Gala Galaction, Alexandru Kirițescu, Camil Petrescu, Adrian Maniu, Nicolae Iorga, Jean Bart, F. Aderca și mulți alții.

Iată câteva aspecte din activitatea multilaterală desfășurată de Octavian Moșescu de-a lungul anilor.

VASILE UȚĂ

Nicolae Iorga

Octavian Moșescu

Pe strada Amurgului, din Rîmnîc Sărat, la casa cu numărul 1 A, locuiește octogenarul Octavian Moșescu — om de o vastă cultură, un iscusit colecționar de opere de artă.

A văzut lumina zilei la 23 mai 1894, în comuna Timboalești, din fostul județ Rîmnîc Sărat.

Mama sa, o pricepută și talentată învățătoare, l-a însuflat de mic copil dragostea pentru citit, scris și pentru călătorii.

Eforturile părinților și în special ale mamei se văd repede concretizate prin frumoasele rezultate obținute la învățătură.

Ca elev de liceu, editează revista „Carpați”, care a apărut între anii 1914—1915, semnatarilor articolelor fiind elevi și cadre didactice, printre care și profesorul Iorgu Iordan.

În vara anului 1915 editează la Rîmnîc Sărat revista „Vestala”, care va apărea lunar pînă în august 1916. În paginile revistei au publicat Gala Galaction, Victor Ion Popa, Adrian Maniu, Chiru Nanov, Haralamb Leca, I.U. Soricu, George Rotică, Matei Elian, Ion Vinea etc.

În 1920, tot la Rîmnîc Sărat, scoate ziarul „Foala Rîmnîcului”, publicație realizată numai cu colaboratori rîmnîcenii.

În anul 1921 pleacă la Viena pentru studii în domeniul istoriei artelor. Intră ca membru la Societatea academică „România Jună”, înființată cu cincizeci de ani înainte de Mihai Eminescu și Ciprian Porumbescu.

În același an este ales președinte al Societății, cu care prilej s-a ocupat în mod deosebit de sărbătoarea semicentenarului acesteia, manifestare care a culminat cu festivitatea de la Teatrul Național din București, unde a vorbit Nicolae Iorga.

Tot acum editează o antologie literară intitulată „Cartea semicentenarului”, la care colaborează scriitori și poeți de renume, printre care: Nicolae Iorga, Lucian Blaga, Mihail Sadoveanu, Adrian Maniu, Ion Pillat, Mihail Codreanu, George Topirceanu, Ion Agirbiceanu, Demostene Botez, Camil Petrescu, Panait Istrati, G. Bacovia, Emil Isac, Jean Bart, Ion Minulescu, A. Cotruș, Ion Vinea, Tudor Vianu, Ionel Teodorescu, Perspectivus, Liviu Rebreanu, Cezar Petrescu, Oscar Walter Cisek, Franyo Zoltan, D. Onciu, Simion Mehedinți, Victor Babeș, Ion Slavici și alții.

A fost prima antologie literară apărută după război, în care editorul și-a asigurat sprijinul celor mai de seamă personalități ale culturii și științei românești.

În 1924 editează la Rîmnîc Sărat revista socială „Machina” la care au colaborat toți cîrturarilor rîmnîcenii. Tot în acest an scoate revista „Jurnalul nostru”, cu subtitlul „Pamflet rîmnîcean”, în care sînt criticate moravurile politice ale vremii.

În 1927 este numit director al Oficiului de turism al zărilor bucureștene „Adevărul” și „Dimineața”, organizînd călătoriile de studii în majoritatea capitalelor din Europa, cit și în unele țări mediteraneene printre care: Egipt, Libia, Maroc, Siria, Liban și altele. Tot în această perioadă editează revista „Lumea turistică”.

Încă din anii de studenție, începe să colecționeze obiecte de artă, în special tablouri, avînd azi una dintre cele mai interesante colecții.

În anii din urmă și-a strîns amintirile în două volume intitulate: „Vitralii” și „Oaspeți de altădată”, adevărate monografii literare ale orașului Rîmnîc Sărat, în care amintește pe toți marii oameni de cultură, vizitatori ai orașului, printre care: Vasile Alecsandri, Duiliu Zamfirescu, Nicolae Iorga.

În volumul „Din jurnalul unui colecționar” înfățișează legăturile și amintirile sale cu și despre artiști plastici din țară.

Ultimul său volum — o antologie: „Epigramiștii rîmnîcenii”.

sfîrșitul verii

IOAN LĂCUSTĂ

Femeia se ridică, zîmbindu-i în-
bietor.

— Luași loc. Poștiți.

— Nu-i nevoie... mulțumesc.
E mare, poate să stea și-n picioare.

Femeia insistă.

— Lăsași, și eu sînt mamă,
știu cît de mult le place să stea la
geam.

Luă fetița în brațe și se așeză.
Boccelușa o țină sub banchetă.
O simțea moale la picioarele lui.

Fetița îl apucă cu o mîna pe
după gît. Se sprijini cu cealaltă
de fereastra mașinii.

— Și chiar nu mai vine mă-
mica?

— Nu mai vine. A plecat de
tot.

— De ce-a plecat?

— N-a mai vrut să stea cu noi.

Fetița se gîndi o clipă.

— Ai bătut-o?

— N-am bătut-o.

— Deloc, deloc?

— Deloc.

Fetița își lipi nasul de geam.
Din goana mașinii se pierdeau
case, oameni, pomi, mașini, și
parcă, toate, se vărsaseră dintr-o

cutie răsturnată și mergeau, nu-
mai înapoi.

— Nici eu n-am supărat-o.
De ce a plecat?

Îi simțeam trupușorul fremă-
tînd.

— Dar noi unde mergem?

Autobuzul opri. Coborîră cîțiva
călători, iar alții urcară. Un băr-
bat cu pălărie ținea în brațe un
cîine caraghios. Mic, fără blană,
cu o coadă lungă și urechi mari,
cît foile de clătite.

Fetița chicoti.

— Uite ce cășel. Cum dă din
coadă!

Bărbatul se opri în dreptul lor.
Fetița întinse mîna. Cășelul își
coborî botul spre degetele ei. Le
atinse. Scoase limba.

— Vai, tata, m-a limbat.

Cîțiva călători izbucniră în rîs.
Zimbi și el.

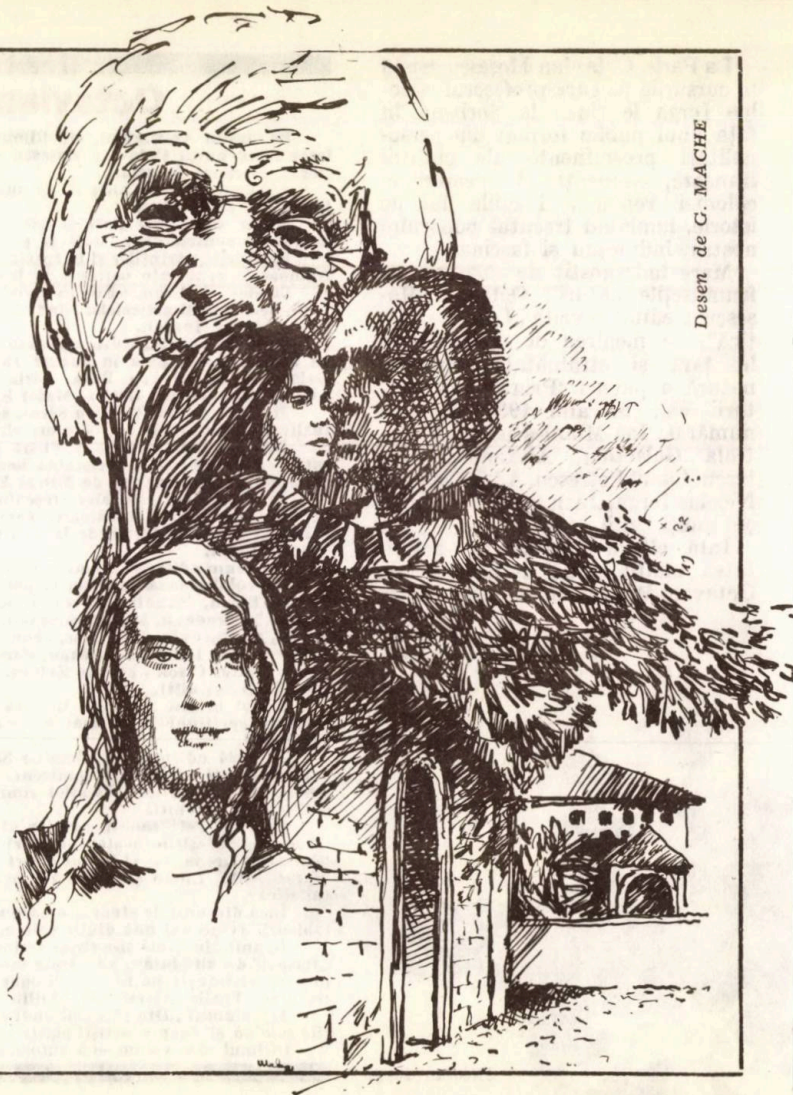
— Nu se spune așa. Te-a lins.
Cășelul te-a lins cu limba. Dacă
nu stai cuminte...

— M-a lins... de ce m-a lins?

— I-a plăcut de tine.

— M-a sărutat, așa?

— Așa.

Desen de G. MACHE

Fetița întinse iarăși mîna. Atinse botul căteșului. Îl mîngîie, apoi îl prinse de urechi.

— Ce urechi pufoase are. Și ce frumoase!

Căteșul se gudura.

— Uite-l cum face. Parcă ride, tata!

— Vezi să nu te muște.

— Nu muscă, zîmbi bărbatul cu pălărie. N-aveți nici o grijă și eu am o nepoică. Se joacă toată ziua cu Bițu. Și lui îi plac fetele.

— Hei, Bițu, rise fetița. De ce tremură, tata?

— E cam bolnav, oftă bărbatul cu pălărie. A suferit săracu. A stat departe de noi aproape o săptămînă. S-a pierdut, sau l-au furat. Nu știu, am dat anunț la ziar. Abia acum l-am găsit. Am dat și 500 de lei. Ce-o să se mai bucure nepoica mea. Bine că l-am găsit. Era casa pustie fără el. Ne obișnuisem alina cu el. Un cîine, dar are atîta suflet!

Bărbatul se îndreptă spre coborîre. Fetița îl urmări o vreme.

— Cum adică l-a pierdut?

— A plecat de la ei de acasă.

— Și ce-a făcut Bițu? Nu i-a fost foame?

— L-a găsit cineva, l-a luat și l-a ținut pînă a venit omul acela să-l ia înapoi.

— Și nu i-a fost dor de ei?

— Știu eu?

— Sau lui nu-i este dor? După o clipă. Mie mi-este dor de mama.

Bocceluța cu rufe se răsturnase. Se aplecă s-o așeze. Fetița se

aplecă și ea, sprijinindu-și mîna de bancheta din față. Atinse pletele unei tinere. Plete lungi, blonde, revărsate peste speteaza scaunului.

— Fii dragă atentă, se-ntoarse tîndră.

Fetița își trase speriată mîna. Privi cîtva timp pletele fetei, apoi se săltă spre urechea tatălui. Îl trase cu mîna de gît. El își înclină capul. Ea își lipi gura de urechea lui.

— Tata, dacă și pe mama a găsit-o cineva și nu vrea să ne-o dea înapoi?

El nu zise nimic. Nu-și dezlipi obrazul de căpușorul ei. O strîngea în brațe. „Numai de n-ar plînge”...

— Da, tata, eu cred că a găsit-o cineva, și-o ține acolo la el. De ce nu chemi miliția?

Ea se desprinsese de urechea lui. Îl cerceta acum atentă. Întîi ochii, apoi obrații, pe care-i mîngîie, verificîndu-i parcă, nasul, buzele, bărbia. Se-ntoarse la nas.

— Vezi, tata, iar ai păr în nas. Dacă nu mai este mama să îi-l taie.

Privi iar pe geam. Autobuzul se oprise la o intersecție. Trceea un mort.

— Cine-a murit, tată?

— Nu știu. Un om.

În dreptul geamului autobuzului, un tei. Crengile atingeau ferestra. Cîteva frunze se desprinseseră. Fetița le urmări căderea.

Pe jos, în stratul cu flori ofilite, alte frunze.

— Ce de frunze, tata. De ce cad?

— Se ofilesc. Vine toamna.

— Cum se ofilesc?

— Îmbătrînesc și mor. Așa e toamna.

— Și oamenii tot toamna mor?

El nu-i răspunse. Privea mulșimea trecînd încă prin fața autobuzului. Răzbătea un freamăt de glasuri.

— Dacă și mama a murit de toamnă?

— Nu, n-a murit. Mama doar a plecat.

— Unde a plecat, tată?

— Nu știu.

— De ce n-o cauți?

Autobuzul porni din nou. Fetița se sprijini din nou de pletele blonde. Tîndră se întoarse iarăși.

— Dar fii dragă atentă. Mă doare. De ce nu ești cuminte?

— Vă rog s-o scuzați. Fii atentă, o superi pe tanti.

Fetița privea iar părul tinerei, un păr auriu, sclipînd ameștor. Fascinată, întinse mîna, să mîngîie revărsarea aceea de plete. El îi apucă mîna.

— Fii cuminte. Nu-i voie!

— Cînd voi fi mare voi avea și eu părul lung și blond?

— Îți place?

— Ce frumos! Și al meu tot așa va crește?

— Tot așa. Dacă ești cuminte, va fi și mai frumos și mai lung.

— Și cît mai este pînă mă fac mare?

— Mai este... mai este încă mult timp.

— Și mama va veni pînă atunci? Cînd voi fi eu mare? El o mîngîie pe obraz.

— O vei găsi pînă atunci, tata?

În autobuz mai rămăseseră cîțiva oameni. O bătrînă se apropie de ei. Se așeză pe bancheta alăturată.

— La cămin?

— Da.

— Și nepoșelul meu, tot acolo-i. L-aș fi crescut eu, dar sînt bolnavă, mai mult prin spitale. E greu. Nu mai pot.

El se-ntoarse spre femeie. Ea arătă cu capul spre feteișă.

— A murit?

— Nu, a plecat. Nici nu știu unde s-a dus.

— N-ai căutat-o?

— Unde?

Bătrîna zîmbi.

— E tare frumoasă.

Fetița, tot privind pletele blonde adormise. Tîndră se ridică să coboare. Privi feteișă. Dormea zîmbind, cu buzele roșii, cu mîinile sprijinite pe genunchii lui. O clipă, pletele tinerei atinseră obrazul feteișei. Ea oftă prin somn. Tîndră își deschise poșeta. Scoase un măr.

— Vă rog, cînd se va trezi.

El luă mărul, zîmbi și-l vîrî în buzunar. Tîndră se îndreptă spre ușă. Autobuzul opri. Ea coborî. Pletele blonde fluturau răscolite de o pală de vînt.

El se întoarse iar spre bătrînă.

— Miine plec și eu.

— Nu mai ai pe nimeni?

— Pe nimeni.

— Și-ai mei au murit... s-a răsturnat mașina cu ei. Veneau din concediu. Tare greu.

— Ce să faci.

— E tare frumoasă. Patru ani?

— Aproape.

— Și-al meu, abia i-a împlinit. Autobuzul a oprit la capătul liniei. Fetița dormea în continuare. Sforăia încet.

— E obosită, mititica.

— Azi noapte n-a dormit de loc. Am apucat să-i spun că o duc de acasă. S-a zoticolit toată noaptea.

— Nu trebuia să-i spui.

— N-am știut.

Nu mai era nimeni în autobuz. Nu-i venea să coboare. Șoferul întoarse capul spre ei. Îi privi nerăbdător. Bătrîna oftă.

— Să coborîm.

Își strînse fetița la piept și dădu să se aplece să ridice bocceluța. Fetița oftă prin somn.

— Lasă, o iau eu.

Bătrîna se aplecă și luă bocceluța. Cînd se ridică, se sprijini icnînd de banchetă.

— Mă doare rău spatele. Boală rea. Abia mă mișc.

El își ținea fetița strîns la piept. Se ridică. Picioarele fetiței alunecară. Cu minile încolăcite pe după gîtul lui, se strînse și mai mult în el. Bătrîna îi sălta picioarele și el le apucă în brațe. Fetița se ghemuise toată la pieptul lui. Coborîră.

— O să-ți fie tare dor de ea.

— Am să-i scriu. Am să-i trimit multe vederi.

— Și-al meu abia așteaptă să vin la el. Nu stau în oraș, vin cu trenul. Cînd pot. Stau mai mult prin spital.

— Poate treceși și pe la ea.

— Am să trec; E-așa de frumoasă.

— La noapte plec.

— Cînd zici că pleci?

— La noapte. De aici mă duc direct în port.

— Mai bine c-a adormit.

— Poate-i mai bine.

Pășeau prin frunzele foșnitoare. Pășeau încet, scaldăși în lumina amurgului, cu pași tot mai înceși, ferindu-se parcă să nu tulbure somnul frunzelor.

— Poate mai treceși și pe la ea. Să vă las ceva bani.

— Nu, lasă, nu-i nevoie. Ce să fac cu banii. Cine știe cît trăiesc și eu. Boala asta... Ce să faci cu banii.

O ținea strîns la piept. Fetița transpirase și el își simțea cămașa umedă. Fruntea ei, atingîndu-i gîtul, îl ardea. Pletele, răscolite de vînt, îi mîngiau fața. Bătrîna mergea în urma lui, trîșîndu-și pașii în frunzele uscate.

Alte frunze cădeau peste ei. Una se opri în părul fetiței. El voru s-o îndepărteze. Se temu să n-o trezească. Își lipi ușor buzele de părul ei. Simți atingerea frunzei, seacă. Prinse frunza cu buzele. O strîși între dinți. O frunză călduță, prăfuită, spărgîndu-se în mii de așchii, cu gust de pămînt.

Animale... bețive

Zilnic ne convingem pe viu de ravagiile pe care le face alcoolul. Presa, radioul și televiziunea de pe toate meridianele Pămîntului, se străduiesc — difuzînd materiale documentare, cazuri concrete — să lămurească pe cei care au căzut în patima beției, să renunțe la alcool. Pînd acum, rezultatele sînt nesemnificative. În schimb, cercetătorul englez Wolsh a stabilit că și unele animale au inclinații spre băuturi alcoolice. Astfel, maimuțele, elefanții, urșii, caii și cîinii suferă de... patima beției. Patimă, care nu a apărut peste noapte fiind încă din antichitate speculată de războinici. Istoria consemnează că Pyrr, regele Epirului, în războiul cu romanii și cartaginezul Hanibal (247—183 î.e.n.) tot în luptele cu romanii, au avut cîștig de cauză, datorită elefanților care nu erau furioși, fiind îmbătați cu vin. S-a observat că în menajerii și în grădinile zoologice, elefanții așteaptă să li se dea porția de alcool, care, dacă întârzie, ei simulează că sînt bolnavi, dar se... însănătoșesc de îndată ce primesc rația de whisky sau rachiu tare. Urșii și maimuțele preferă berea, dar nu se dau în lături nici de la rachiu tare. Popoarele africane speculează viciul animalelor și le întind curse, pînă (mai ales)

în calea maimușelor, butoaie cu bere desfundate, pentru a le putea prinde mai ușor. Și reușesc. În America, caii hrăniți cu resturile de la fabricile de bere devin alcoolici, îngrășîndu-se totodată, dar și îmbolnăvindu-se de delirium tremens. Unii cai simt de la distanță mirosul de alcool și cînd ajung în dreptul cîte unui bufet, se opresc, pur și simplu. Papagalii, sub influența alcoolului, își pierd buna dispoziție. Inclinația spre bătătură s-a observat, însă, nu numai la animalele sălbatice și domestice (cîini, pisici, porci etc.) ci și la unele păsări sălbatice ca: bufnițe, corbi etc.

Cetățeanul american Old Tom, din Pensylvania, se obișnuise să „trateze” cu „whisky un pește din crescătoria sa. Acesta, alcoolizîndu-se, într-un atac de „delirium tremens”, s-a sinucis prin izbituri puternice de pereții bazinului.

Cele relateate mai sus sînt o dovadă certă că alcoolul, departe de a putea fi considerat aliment, consumat în cantități mari devine o puternică otrăvă pentru organism — fiind la fel de periculos pentru om, păsări și animale.

I.C.

confesiunile unei făcătoare
de „minuni“

Cine este Samantha din Onești?

ION PREDOȘANU

La întrebarea din titlu răspunsul este unul și același cu răspunsul la o întrebare mai simplă, și anume, la întrebarea: „Cine este Domnica Gîrneață?“ Aceasta, deoarece vrăjitoarea, ghicitoarea și făcătoarea de minuni din Onești, cunoscută ca o Samantha a meleagurilor noastre pînă mai ieri, este acum una și aceeași persoană cu scriitoarea Domnica Gîrneață. Chiar risipind orice urmă de mister cu privire la cele două semne de întrebare, găsim că este interesant de văzut ce a făcut și ce n-a făcut autoarea cărții „Pe drum de seară“, apărută anul trecut în „Editura Albatros“, într-un tiraj prea mic pentru succesul mare ce l-a avut. Dar, poate că e bine să începem cu... sfîrșitul. Generosul editor și descoperitor de talente, Mircea Sintimbreanu, directorul Editurii, serie pe coperta ultimă, între altele, că: „Pe drum de seară“, cartea unui Papillon cu aripile arse de un bussines falimentar — divinația și exorcismul — n-ar fi văzut lumina tiparului dacă ar fi fost produsul ficțiunii.“ Și mai departe: „..această carte nu e ficțiune, ci confesiune, iar Domnica Gîrneață, cea în carne și oase, a cheltuit o imensă cantitate de imaginație tocmai pentru a frînge logica vieții. A avut, ce-i drept, complici și favorizanți: prostia unor semeni, obscurantismul, credulitatea lor.“ Deși nu ne este obiceiul să folosim citate, nici măcar din clasici, iar „Motto“ nici atît, vom face acum un mic abuz îndrăznind să redăm și cîteva cuvinte strunite măiestru de scriitorul Fănuș Neagu în postfața ce însoțește cartea cu pricina. Domnia sa spune în stilul ce-i e caracteristic și foarte elocvent: „Domnica, poate mi se pare mie, umblă cu descîntece și cu farmece. Dar nu ca să usuce rodul pămîntului, ci ca să-l întoarcă pe flăcău, prin oglinzi, către un inel de logodnă. Zic asta, pentru că întinericul povestirii ei se deschide numai cu cheia verde a dorului de viață. E acolo un simbure de magie care nu se lasă pipăit, ci numai gîndit.“ Și după cum este obiceiul, vom păstra și noi tăcere după cuvintele maeștrilor, nemairămînîndu-ne aproape nimic de spus.

.....

Tocmai de aceea ne-am gîndit să-i dăm cuvîntul Dominicăi Gîrneață pentru a mai înlătura bruma de mister ce mai plutește în jurul numelui său, dacă-i posibil așa ceva. Ceea ce urmează este aproape un monolog, prea rar întrerupt ca să mai fie nevoie să-l redăm sub forma unui dialog. Desigur, orice om, cu atît mai mult o femeie, nu spune totul despre el (sau ea), ci mai ales ceea ce dorește să se știe. Deci, să se știe!

Am scris cartea în anii 1978—79 într-o stare sufletească de mare depresiune. Abia venisem de la pușcărie. Am fost condamnată la 1 an și jumătate închisoare pentru înșelăciune și trafic de influență. Știam că-mi merit pedeapsa cu vîrf și îndesat. Într-un fel, simteam și o ușurare că scăpasem de toată nebunia și ticăloșia care se strînsese în jurul meu, de prostia celor din jur, care-mi cereau mereu să fac minuni. Adevărul despre mine este această carte. E tot ce-am găsit eu de preț pe acest drum de seară, care-i de fapt viața mea. Scriind adevărul, nu mi-a fost greu s-o scriu. Despre asta am mai vorbit eu cu Cornel Nistorescu, un reporter tînăr și talentat, și-a scris tot ce-am spus. Eu zic că acum să fiu mai atentă. Mi-e deajuns faima care o am. Dealtfel faima m-a urmărit și acolo unde-mi ispășeam pedeapsa și cineva mi-a făcut chiar un cîntec: „Samantha la tribunal/și Tase pe litoral,/Samantha la închisoare/și Tase la mindrișoare“. Și-mi venea să rîd a plîns. Și tare mi-era greu. Ce-am făcut eu de-am ajuns la închisoare? Dar, ce n-am făcut?! Cine vrea să știe n-are decît să citească „Pe drum de seară“. Ceva o să vă spun eu mai la vale, dacă aveți răbdare. Să revin la carte. A fost o carte cu mare noroc. În Onești, la prezentarea cărții s-au spart vitrinele. Nu jur pe ochii mei, că tot nu-i mai am. Pentru apropiere am plus șapte, pentru stradă am plus patru. Nu văd pentru că am cusut 20 de

ani la ii. Am fost cea mai meșteră de pe Valea Trotușului în cusutul iilor și a rochiilor de seară. Nu văd să mai cos de multă vreme. De scris, scriu de 15 ani. La început, ziua coseam și noaptea scriam. Am încercat singură să scriu, nu mi-a dat nimeni nici-un sfat. Am desăvîrșit romanul „Sentința“ și a fost contractat cu Editura Albatros încă de pe vremea cînd era director poetul Petre Ghelemez. Ca pedeapsă pentru infracțiune, noul director Mircea Sintimbreanu a reziliat contractul, pentru ca numai peste trei ani să aibă curajul să-mi publice „Pe drum de seară“

Mă adresez ca o mamă la toți copiii care trebuie să-și însușească sau desăvîrșească o meserie ori profesie. Înainte de a face orice, de a se distra, de a învăța orice altfel de lucru, mai mult sau mai puțin util, să-și știe plînea asigurată. Să nu ajungă în situația—mă refer în special la fete—de a se umili, așa cum am făcut-o eu în tinerețea mea. Să învețe cît pot și să nu creadă în minuni. În cazul meu, lipsa unei profesii de bază a adus după sine toate nenorocirile care mi-au întunecat tinerețea, adolescența și chiar zilele maturității mele. Toate, sau aproape toate greselile mele sînt în carte. Dacă aș fi avut o meserie și dacă n-aș fi găsit destul creduli sau credule n-aș fi ajuns o „vrăjitoare“. M-am lecut la timp. Pentru femeile tinere aș

vrea să spun că o datorie de onoare este aceea de a aduce pe lume copii sănătoși și frumoși, așa cum și eu și atîtea mame am făcut. Să întreprindă tot ce le stă în putință pentru ca acești copii să devină niște oameni împliniți fizic, intelectual și moral. Acești copii să fie feriți de necazuri datorită grijii cu care părinții îi înconjoară în tinerețe și mai tîrziu, să le asigure o educație și o existență la înălțimea zilelor în care trăim“

Greselile mele au fost produsul lipsei de bani și al neînțelegerii oamenilor față de mine. Să nu se înțeleagă că eu n-am nici-o vină. Dar, pentru asta mi-am ispășit pedeapsa. După ispășirea ei am avut curajul să lupt, să creez, să muncesc mult și greu, știind că în vremea de acum sînt condiții de afirmare. Dorința și strădania mea au fost răsplătite cu succese. După cartea apărută, pentru care oamenii din jur m-au răsplătit cu destulă omenie, cu mare dragoste, cu încurajări, cu stimă chiar, am scris un nou roman „Gemenele“, contractat cu Editura Albatros. Mai am o carte de povești predată Editurii „Ion Creangă“. În anul care a trecut am lucrat mult și greu cu talentata regizoare Maria Calas-Dinescu la un scenariu de film după „Pe un drum de seară“. Mai sper ca filmul să se realizeze la un înalt nivel profesional și artistic. Mă bazez și pe faptul că avem promisiunea

participării extraordinarei actriței Svetlana Toma, din R.S.S. Moldovenească, cunoscuta interpretă a țigăncușei din filmul „Șatra“, al lui Emil Loteanu. Svetlana Toma ar urma să joace rolul eroinei de la 14 la 40 de ani, iar în ultima parte a filmului să joc chiar eu. Dealtfel Svetlana, draga de ea, a declarat într-o conferință de presă ținută la București, că „este o mare onoare pentru ea să joace într-un asemenea film“. Vă închipuiți că pentru noi este o onoare și mai mare.“

Nu vă înțeleg, mă bate toată lumea la cap cu întrebări despre o parte din viața mea de care nu-mi mai face mare plăcere să vorbesc, după ce am scris cartea și am recunoscut că este autobiografică. Ce le-aș mai putea spune tinerilor? Să nu creadă niciodată în lucruri mistice. Am dovedit-o în carte cu mijloacele și cu exemplele mele luate din viață că astea sînt înșelătorii. Am scris toate acestea cu gîndul sincer de a scuti de acum încolo fetele tinere de a mai crede în tot felul de bazaconii și povești.

În carte am dat exemple de mame cu feciori mari care se țineau de prostii și lucruri mai puțin serioase. Numele sînt fictive. Mimi Dolto avea doi băieți de înșurat și apela la serviciile mele pentru a se mărita cu unul din colegii fiu-

lui ei mai mic. În carte am povestit pentru a învăța și alte femei neas-timpărate. Cum am lecuit-o? Am luat legătura cu mama băiatului și am învățat-o să-l depărteze pe acesta de femeia dementă spre a-și salva copilul. Prin sfaturile mele am readus în căminul lor multe femei rătăcite din dragoste ief-tină. La un moment dat m-am îngrozit de cererile unor doamne distinse. Nici nu-i de mirare că se mai fac crime în numele împlinirii așa-ziselor amoruri. O femeie ce mi s-a adresat, cu toate că avea doi copii frumoși, un bărbat inginer și o situație bine înche-gată, îmi dădea telefoane săptămânal. Ajun-sese să mă amenințe că dacă nu-i omor soțul în cinci săptămâni mă reclamă. Așa am devenit eu cu suflet de piatră și mi-am dat seama că, de fapt, toate aceste femei ușoare, bine îmbrăcate și hrănite, erau dintre cele fără nici un fel de griji. Nu trăiau din muncă. O femeie care are un cămin al ei și niște copii de crescut, o profesie demnă, nu mai umblă nici măcar cu gândul după tot felul de relații extraconjugale. Își vede de treburile ei și e mulțumită că e pace în țară și este bărbatul alături de ea. Care nu mai pot de bine să meargă la C.A.P. să facă norme. Numai cele care n-au muncit sau

nu au văzut măcar cît de greu se muncește pămîntul mai pot să umble cu mintea aiurea. Și din această cauză lumea satelor este o lume mai morală decît aceea a orașelor. Dar, era să uit. Am avut clienți și dintre slujitorii bisericii. Bineînțeles că mi-am bătut joc de ei. Le-am luat banii și nu le-am adus nici măcar vreo mîndră. Unul chiar a depus mărturie la proces împotriva mea. I-am luat banii fără a-i omorî preoteasa. Totdeauna prostia, ignoranța, obscurantismul și credulitatea se plătesc scump. Iată de ce îndemn eu tineretul să învețe. Nu doresc nimănui să-și bată joc de viață cum mi-am bătut eu“

Acestea sînt o parte din gîndurile exprimate de Domnica Gîrneată și redat în întocmai. Recunosc că nu mi-a ghicit și nici nu mi-a făcut vreun descîntec. Este o excelentă povestitoare și vorbește extrem de convingător. Ceea ce nu este puțin. Îi așteptăm filmul și cărțile promise, cu siguranță, tot la fel de interesante ca prima apariție editorială. Mai mult nu ne stă în putere să ghicim sau să întrevădem.

formule de salut

Formula de salut n-a fost și nu poate fi aceeași la toate popoarele. Redăm, aici, cîteva formule de salut caracteristice, folosite de-a lungul vremii, de diferite popoare:

Arabul: „Să-ți fie dimineața frumoasă“
 Persanul: „Umbra ta să nu scadă niciodată“
 Egipteanul: „Cum merge transpirația?“ sau „Asuzi sănătos?“
 Chinezul: „Ai mîncat orezul?“ sau „Stomacul funcționează bine?“
 Grecul antic: „Bucură-te“
 Grecul modern: „Ce faci?“
 Romanul: „Fii sănătos, fii tare!“
 Italianul: „Cum merge?“
 Spaniolul: „Cum o duci?“
 Germanul: „Cum te afli?“
 Englezul: „Cum faci să meargă?“

Femeia — „eterna poveste“

(Urmare din pag. 56)

Solicitările femeii în producție trebuie puse față în față cu cele gospodărești, ale menajului, creșterii copiilor etc. **Peste 35,5% din muncitoare consacră între 1—4 ore muncilor casnice, în timp ce 60,7% dedică acestor activități între 4—7 ore (Georgeta Dan-Spînoiu)**

Amploarea reală a minutilor consumate de femeia-muncitoare pentru treburi gospodărești a fost consemnată de **Aneta Spornic** (Utilizarea eficientă a resurselor de muncă feminină în România, Editura Academiei R.S. România, 1975—p. 65), pe grupe de vîrstă.

Tabelul din pag. 56 nu are nevoie de comentarii. El ridică însă problema necesității educării bărbaților pentru cooperare în familie, pentru o distribuție a sarcinilor

gospodărești, condiție a integrării socio-profesionale a femeilor la nivelul pe care societatea noastră socialistă îl asigură.

Perspectivile solicitării sociale a femeii au fost afirmate de tovarășul Nicolae Ceaușescu în cuvîntarea ținută la Plenara C.C. al P.C.R. din 25 martie 1981: „A crescut și ponderea femeilor în partid, ajungînd la peste 28 la sută, deși trebuie să spun că acest procent este insuficient. Va trebui să acționăm în așa fel încît, pînă la Congresul viitor al partidului ponderea femeilor să ajungă la 34—35 la sută din totalul membrilor de partid. Este necesar să facem acest lucru ținînd seama că, de fapt, în economie și în alte sectoare sociale, în știință, cultură, învățămînt, femeile reprezintă peste 40 la sută“.

debilitatea mintală poate fi atenuată și chiar eradicată

mama cu sute de copii...

● Despre deficienții neuro-psihiice și posibilitățile de recuperare a lor ● Condiția precară a handicapatului de ieri, aflat la dispoziția milei publice ● Cum se desfășoară azi procesul de învățămînt într-o școală generală ajutătoare ●

Politica demografică este legată, după cum se știe, de un sprijin bănesc acordat temporar familiei de către stat, pentru fiecare copil. În cazul celor handicapați se poate vorbi însă de o asistență mult extinsă, față de cazurile obișnuite și de care se bucură micile exemplare umane inapte unei situări la nivelul celorlalți semenii ai lor. Chiar și în cazul bolilor incurabile, handicapatul beneficiază de numeroase înlesniri în vederea unei mai ușoare suportări a tarelor sale. Pentru orice deficiență umană se consideră, de altfel, că trebuie să existe o rezolvare, dacă nu integrală, cel puțin atenuatoare a cazului respectiv.

Copiii handicapați nu sînt lăsați, așadar, de izbeliște! Statul a creat, prin anumite

școli speciale, condițiile necesare încadrării lor în circuitul vieții normale. Pe această temă, cu glasul lin, Emilia Catrinescu, directoarea unei asemenea unități școlare, relatează cîte ceva, din unghiul de dogoară al unei mame cu peste 350 de copii, mai mult sau mai puțin deficienți. Adică, despre cele legate de existența școlii pe care o conduce.

Înainte de Eliberare, așezăminte cu asemenea specific, pentru toate categoriile de deficienți, deci, nu numai neuro-psihiici, ci și senzoriali, cum ar fi nevăzătorii, surdomușii, sau alții, erau puține, cel mult 10 în întreaga țară, ca urmarea lipsei de preocupări.

Azi, în rețeaua învățămîntului de cultură generală există peste 120 asemenea unități

speciale, care acordă asistența necesară copiilor handicapați. Faptul acesta nu trebuie să ducă însă la concluzia greșită că numărul celor deficienți ar fi crescut. Dimpotrivă, ei existau în trecut într-o proporție cu mult mai mare decât azi — și aceasta datorită nivelului scăzut de trai de atunci.

Actualmente, dezvoltarea acestei rețele de școli își află rațiunea în grija statului pentru rezolvarea pozitivă a unor asemenea situații.

O legiferare cu caracter progresist

Dacă odinioară handicapații care constituiau o povară pentru familiile lor erau siliți să recurgă la ajutoare provenite din mila publică, azi ei trăiesc în mod demn, pe măsura desfășurării potențialului respectiv, ca urmare a unui proces recuperator oficial.

Unii își câștigă singuri — și în întregime — cele necesare existenței. Altora statul le completează veniturile cu ajutoare, sub diverse forme, așa încât handicapații nu mai sînt siliți să aștepte mila publică.

Situația persoanelor handicapate și-a aflat astfel, în țara noastră, o rezolvare definitivă prin legiferarea ei, potrivit unor criterii progresiste. Astfel, Legea nr. 3 din mai 1970, referitoare la ocrotirea unor categorii de minori, stabilește în mod concret sarcini precise Ministerului Educației și Învățămîntului, Ministerului Sănătății, Ministerului Muncii, Consiliilor Populare și organizațiilor obștești — fiecărui departament în parte, ca și în favoarea unei strînse conlucrări interdepartamentale, pentru rezolvarea problemelor de creștere, îngrijirea sănătății, educație, învățămînt și integrare socio-profe-

sională a tuturor categoriilor de copii handicapați.

În rețeaua Ministerului Educației și Învățămîntului ființează, ca unități școlare pentru handicapații recuperabili, școlile ajutoare, iar pentru deficienții senzoriali, școlile speciale; în rețeaua Ministerului Muncii se află căminele-școală și căminele-atelier, iar în rețeaua Ministerului Sănătății, spitale și cămine-spital pentru handicapații nerecuperabili.

Cea mai extinsă rețea este aceea pentru handicapații neuro-psihici, respectiv rețeaua școlilor ajutoare, unde sînt școlarizați copii cu o ușoară sau moderată debilitate mintală.

Criterii pentru desfășurarea acțiunilor psiho-terapeutice

La baza organizării unor astfel de școli stau principii și criterii ce țin seama de faptul că acolo trebuie copilul să găsească un climat stimulator pentru dezvoltarea sa fizică și intelectuală. În ansamblul preocupărilor respective este necesar, deci, să se armonizeze cerințele de ordin pedagogic cu cele medicale și cu cele psiho-terapeutice.

Respectivele unități școlare care funcționează cu un regim de semiinternat — sau în multe cazuri chiar ca internate — și care adună de obicei copii (verificați prin examinări prealabile și recomandări oficiale) de pe o rază mai întinsă: județ, sector, municipiu, etc., sînt încadrate cu personal didactic și medical specializat, spre a se putea realiza o continuă activitate recuperatorie de-a lungul întregului program zilnic.

După parcurgerea programului de dimineață, desfășurat de învățători și defectologi specializați în direcția recuperării deficiențelor neuro-psihice, copiii sînt preluați de profesori, educatori și de alți profesori specialiști care continuă în cursul după amiezii activitatea educativă de recuperare a vorbirii și motricității, de profesionalizare, de adaptare socială și formare comportamentală.

Dar ce fel de profesori sînt specialiștii care lucrează cu un asemenea material uman?

Desigur, că înainte de toate ei au un deosebit har pedagogic. FIORI, nu numai de înțelegere, străbat inimile lor, ci și o rară dragoste părintească față de copiii handicapați cu care ostensc neîncetat, dominați de o răbdare serafică, pentru a-i conforma și redărui societății. E vorba, deci, de o categorie de dascăli ce trebuie apreciați într-un mod cu totul aparte: ei își fac simțită prezența dincolo de conștiințozitate, însuflețiți de un devotament superior gândit și exprimat.

S-a născut o nouă școală ajutoare

Școala ajutoare de fete nr. 8 — București constituie un exemplu reprezentativ prin dimensiunile și eficiența la care se ridică învățămîntul pentru copiii handicapați din țara noastră. Unitatea a fost înființată în septembrie 1970 și a funcționat, la început, într-un local școlar din Bucureștii Noi, local devenit în cele din urmă necorespunzător. Și ca urmare, organele superioare de partid ale sectorului au intervenit și asigurat în 1974 ridicarea unei școli mai spațioase cu o mai înaltă funcționalitate, specifică acestui profil de învățămînt. Noul local, deosebit de impozant, e bine împărțit, și corespunzător ne-

voilor de funcționalitate superioară, fiind excelent dotat din punct de vedere tehnico-material. Investițiile pentru construcție și dotări s-au ridicat la aproape 8 milioane de lei fiind puse la dispoziție din bugetul statului.

Un colectiv didactic cu aptitudini deosebite

Ajunsă pe mina unui colectiv harnic și pasionat de munca pe care o desfășoară pentru recuperarea copiilor deficienți, în vederea integrării lor sociale, unitatea a căpătat dimensiuni impresionante și prin conștiința actului pedagogic săvârșit clipă de clipă, smulgerea păienjenisului de neștiință și neputință intelectuală a celor peste 350 de copii aflați pe băncile acestei școli.

Unitatea are un buget de 5 milioane lei anual. Dacă se înmulțește însă cifra cu cele 120 de asemenea școli, oricine își va putea da seama de eforturile pe care statul le face, pentru susținerea acestei opere de recuperare socială.

Se simte, însă, aici, și atenția deosebită de care se bucură școala din partea forului tutelar, atenție concretizată prin frecvențele acțiuni de îndrumare și control, cu însăși participarea Ministrului adjunct al Educației și Învățământului, tov. Rada Mocanu, sau ale conducerii inspectoratului școlar al Municipiului București, reprezentată prin insp. general Ioan Jinga și insp. general adj. Lenuța Ripeanu, precum și ale celorlalți inspectori de specialitate, ca și prin repetatele vizite ale unor înalte personalități ale vieții politice și obștești.

În cele 22 de clase — cu efective cuprinse, între 12 și 16 eleve, de la fetele de clasa I (care deși trec pragul școlii la vârsta cronolo-

gică de 6 până la 8 ani, prezintă totuși o vîrstă mentală de 3—4 ani) și pînă la absolvenții clasei a VIII-a (fete între 15—16 ani), se parcurge un drum greu de mîrîncă transformare a personalității unor copii, cu care — se poate spune — natura a fost vitregă, uneori, înainte de naștere, în timpul acesteia, sau alte dăți după aceea. Ei au fost marcați destul de grav și obligați să treacă prin cărări înguste dar generoase a școlii ajutoare spre a putea ajunge cu timpul pe drumul unei vieți mai luminoase.

Există aici unii dascăli care n-au obosit nici după 15—20 ani de activitate în asemenea instituții. Pot fi astfel citate numele: Vasile Irinița, Cojocaru Florica, Ghiuzelea Florica, Marmandiu Silvia sau Titu Livia. Lor li s-au alăturat, cu aceiași rivnă, alții mai tineri, dar tot atît de devotați cum ar fi: Hazgan Gabriela, Neicu Erminia, Popescu Adriana, Lupu Florica, Dandescu Ludmila, Băcanu Nadejda, Popa Aurel și alții.

Greșeli părintești pe marginea unor diagnostice dureroase

Pragul acestei școli este trecut cîteodată fie cu jenă, fie cu sentimentul frustrării, fie cu cel al stigmatizării, atît de către părinți, cît și de către copii. Uneori, în pofida diagnosticelor clare și a recomandărilor exprese ale comisiilor de diagnostic și triere din policlinicile de copii, părinții încearcă, cuprinși de disperare, alte soluții, cu speranța că ar putea scăpa de dureroasa situație care apasă asupra copilului lor.

În cele din urmă însă, după ce acest prag este depășit și copilul ajunge elevul școlii,

an de an evoluția sa neuro-psihică se schimbă în bine, totodată evoluind favorabil și comportamentul său, precum și atitudinea psihologică a părinților. Ei capătă treptat o încredere în rațiunea de a fi a școlii ajutoare, regretînd profund faptul de a o fi ocolit ani în șir, de a fi supus copilul unor umilințe penibile și unei lipse de tratament psihomedical adecvat, de a fi insistat dimpotrivă, asupra prezenței lui într-o școală generală nepregătită pentru rezolvarea multiplelor probleme pe care le ridică un copil handicapat psihic.

Mecanismul procesului de învățămînt

În școala ajutoare copiii își însușesc disciplinele instrumentale — scris, citit și socotit — ca și ceilalți școlari, dobîndesc cunoștințe elementare de literatură, istorie, geografie, științele naturale, au parte de un bogat program de instruire pe linia abilităților manuale și chiar de o profesionalizare cu mult mai amplă decît aceea obținută în școala generală de masă. Explicația se află în faptul că la nivelul tuturor claselor, chiar prin planul de învățămînt al acestui tip de școală, sînt prevăzute un număr mai mare de ore pentru îndeletnicirile și instruirea practică. Terapia ocupațională este furnizată de un program pe care îl desfășoară elevele școlii în orele de după masă, sub supravegherea profesorilor educatori. În același timp grădnicile didactice de a stimula încrederea în propriile posibilități ale elevelor precum și convingerea că ele pot face lucruri utile la fel cu ceilalți copii determină astfel o vădită creștere a potențialului recuperator al fiecărui handicapat în parte.

Stimulentul competitivității și roadele sale

Participarea elevelor școlii ajutoare la diverse expoziții și întâlniri competitive cu cele din școlile de masă demonstrează uneori performanțe superioare acestora în domeniul activităților manuale și face înțelege că aceste eleve să devină perseverente în munca lor și să concluzioneze activ cu personalul medico-pedagogic la propria recuperare intelectuală și socio-profesională.

Pe unul din graficele Școlii ajutoare nr. 8 se poate vedea cum dintr-un număr de peste 120 absolvente, numai 5 fete au abandonat cursurile de calificare la locul de muncă sau școala profesională unde au fost repartizate. Toate celelalte eleve au devenit fie absolvente ale unor școli profesionale și ca urmare, foarte bine plasate în producție, fie eleve ale unor asemenea școli în diverși ani de studii, fie absolvente ale unor cursuri de calificare la locul de muncă.

Multe dintre ele s-au căsătorit și au la rându-le copii. Celelalte au dobândit o completă autonomie personală, fiind perfect integrate sub raport socio-profesional.

Prin vocația și perseverența unor cadre didactice...

O privire aruncată în trecutul elevelor relevă ce pași enormi au făcut acești copii de la bagajul sărac de cunoștințe și deprinderi, care cu 10—12 ani în urmă îi situa în postura unor rebuțuri umane și sociale! Dar și ce eforturi, ce broderie psiho-pedagogică și

medicală migăloasă, modestă și anonimă a fost țesută de acele suflete dăruite ale colectivului de profesori defectologi, educatori, maiștri instructori, logopezi, pedagogi, medici și alți specialiști pe care orînduirea socială a țării noastre i-a pus la dispoziția unor copii ce păreau eșuați pentru totdeauna!

Părerile părinților care au avut copii în această unitate școlară sînt unanime: școala e un valoros laborator unde, din anumite minți amorfe și greoaie se prelucrează cu răbdare și pricepere fiecare celulă nervoasă, fiecare fărîmă de înțelegere, pînă se ajunge la normalizarea gîndirii acestor copii.

Din învățămintele unei sesiuni științifice

Pe de altă parte, trebuie spus că părinții care se găsesc, sau se vor găsi în situația de a apela la ajutorul unei asemenea instituții, e bine să o facă fără ezitare, convinși fiind că sprijinul acesteia va fi cu atât mai eficace, cu cît ei îl vor solicita mai devreme.

Ideea aceasta a fost bine conturată de altfel la cea de a II-a sesiune științifică, organizată tot de Școala ajutoare nr. 8, cu prilejul anului internațional al persoanelor handicapate, sesiune consacrată perfecționării tehnologiilor și metodologiilor didactice și la care s-au făcut peste 130 de comunicări, atît în plen cît și în cele 4 secțiuni ale sale, sesiunea fiind onorată de peste 250 participanți.

Întreaga asistență a putut vizita atunci această școală model, cu interesantele sale săli de producție și expozate realizate acolo. De asemenea au putut fi urmărite cursurile claselor chiar în timpul desfășurării progra-

mului de activitate. S-a constatat atunci existența unor oameni minunați în acest așezămint, a unui corp profesoral preocupat de a găsi noi căi și mijloace prin care drumul spre reușită să devină mai sigur și mai ușor de parcurs.

Nu putem reda aici toată bogăția de idei de tehnici și procedee valoroase, nici să marcăm cum s-ar cuveni competența celor angajați în cercetarea problemelor ridicate de handicapatul psiho-mental, cu toate că asemenea acțiuni majore depășesc așteptările cu privire la nivelul unei asemenea școli. Pe bună dreptate salutăm însă entuziasmul distinșilor specialiști ai domeniului, care au însuflețit această manifestare de nivel republican.

Rezultatele pozitive ale acțiunii de modelare umană

La Școala ajutoare nr. 8 oamenii sînt veșnic în căutare, năzuind să facă din ce în ce mai mult și mai bine, pentru a smulge, cît mai repede cu putință, din ghearele retardului psihic cei peste 350 de copii aflați acolo într-o asemenea situație. Pentru ei, clipă de clipă, zi de zi și lună de lună, cadrele didactice reprezintă totul: familie și școală și societate. Cadrele didactice întrușchipează însă, mai ales, speranța fiecărui copil de a putea scăpa de stigmatul diagnosticului, spre a fi adus și el în deplinătatea drepturilor profesionale și sociale, alături de ceilalți copii.

Întreaga activitate a acestei școli demonstrează astfel umanismul socialist în plină acțiune.

ERNEST VERZEA

Micile încăierări dintre copii au ajuns să fie considerate niște indestructibile date de „folelor al vîrstei“. Un nas învinețit, niște nasturi rupți — ia, acolo, pretexte nostime pentru caricaturi. Însuși „bătăușul“ — cuvînt care e rudă de-aproape cu bătaie — cu pumnul — pare a sugera la un moment dat priveliști comice. Oricum, benigne.

opinii

opinii

fără roz-bombon în „lumea candorii“

ILIE TRAIAN

A vorbi de agresivitate cînd evoci astfel de scene — dar mai ales niște îmbrînceli, un schimb de vorbe — li se pare unora o exagerare. Iar dacă se acceptă cuvîntul, el este pus să indice o realitate considerată „obiectivă“: consecințele marii mobilități a vîrstei, a nevoii de acțiune și joc. Sigur că nu orice mică îmbrînceală între copii trebuie privită ca prolog al unei viitoare delinvențe. Sigur că jocul, mișcarea, conviețuirea cu un „altul“ — ca momente inițiatice — nu pot ocoli astfel de scene. Această explicație însă, se știe, acoperă realități ale copilăriei timpurii. La 12-14 ani, copilul nu mai e de mult o ființă „amorală“ ci un cetățean. Deci, nu mai poate fi vorba de acea agresivitate strict fizică, motrică, produs secundar al activității ludice — ci de agresivitatea morală. Pornită din surse morale și cu consecințe în planul moral. Ea se exprimă, mai ales, pe fondul slăbirii resorturilor altruismului, ale edenicului camaraderism infantil — fenomen favorizat nu numai de creșterea conștiinței individualității (cu vîrsta) ci și de importul prematur, din anturajul adult, al tendinței spre subiectivism și competitivitate. De prea mici copiii noștri iau act de ideea că viața e o luptă; viața de școlar însăși exprimă această idee: teze, examene, concursuri, etc. O dispoziție timpurie spre diferențierea de ceilalți, spre situarea favorabilă în raport cu alții duce la un individualism timpuriu.

Sigur că dobîndirea conștiinței proprii individualități, înțeleasă ca

moment al dezvoltării psihice, este un fenomen pozitiv — cu condiția însă ca această distincție în raport cu alții să nu degenereze în „opozitie față de alții”, „agresiv față de alții”.

De obicei, părinți dintre cei mai plini de bun simț nu condamna întotdeauna excesele din comportamentul social al copiilor lor, din speranța secretă că astfel de fapte pot constitui și un antrenament util în lupta pentru viață („Măcar el să izbutească” etc.) Când însă antrenamentul însuși se transformă în exces iar „micul ucenic” în ale luptei pentru viață devine un pericol social, rareori părinții respectivi — cadrele didactice — își mai aduc aminte de... inocentele înceturi!

... Un nas învinețit, un ghiont, niște nasturi rupți — ia, acolo, inocente date de folclor al virstei, pretexte nostime pentru caricaturi...

Si cum zici că a fost?
— Nu știu din ce s-au luat.

— N-a întrebat nimeni cine și de ce a început bătaia?

— Păi ce să mai întrebăm, că ei se băteau (clasa ride)

— Și?

— G. îl dăduse jos și-i trăgea. Ii dăduse aluilalt, îi dăduse sin-gele — și așa îi trăgea.

— Și voi vă uitați la ei?

— Păi am vrut eu dar (se uită rîzind spre clasă, clasa amintindu-și ride iar) dar m-a pocnit și pe mine.

Îl privesc pe „bătăuș”. Nu e deloc cel mai robust din clasă. Se impune, desigur, prin tăria psihologiei lui: mereu în atac, nici-o clipă

cu gândul la celălalt. Mă interesez în continuare: mai nimeni din școală — vorbesc de adulți — nu-și face o problemă din asta. „Ei, acolo, un mic zurbagiu”.

În fiecare recreație, în această colectivitate care a venit să învețe, să crească, unul — sau mai mulți — dintre copii „învață” pe propria piele un „adevăr” ca acesta: că agresivitatea e în firea lucrurilor, a vieții — iar pe unii din noi, cadre didactice, părinți, continuă să nu ne tulbure deloc faptul dacă știm sau nu știm acest lucru.

De data aceasta scena întimplării este un teren de tenis. Protagonisti, doi copii: unul mai scund, altul mai înalt. Cel scund, mai bun tehnician, conduce. Galeria celuilalt e foarte zgomoasă; își încurajează favoritul cu „arde-l tare, tare”. La un moment dat scundul face un spăgat după o minge și țipă de durere. Rămîne pe zgură chir-cit. Jocul era oficial — nu știu ce campionat al juniorilor. Galeria celuilalt exultă. Băiatul, accidentat serios, continuă să geamă, masindu-și glezna. Jocul se întreprinde; galeria învingătorului în ex-taz; nimeni nu-l observă pe rănit. Un oficial vine la el, îl întreabă ceva și pe urmă pleacă imediat: pesemne după ajutor. Din mulțimea de copii se îndreaptă spre băiatul de pe zgură, unul — membru furtunos al furtunoasei galerii a învingătorului; se apropie — te gîndești că poate vrea să-l ajute sau să-l consoleze, — dar nu; îi trage o înjurătură sonoră, mai — mai să-l lovească și cu piciorul și pleacă.

Îl lasă acolo. În fine, băiatul se ridică schiopătînd. Șchioapătă și plînge.

De care dintre dureri, mai ales?

Deși s-ar părea că în fruntea tabloului formelor de violență practicate între copii stă bătaia cu pumnii, vom vedea că, în fapt, există forme mai subtile și mai grave.

... Se vorbește mult astăzi, printre teoreticienii educației, printre oamenii practici, de educația prin grup. Adesea însă, metoda a fost preluată doar în latura ei coercitivă și așa se face că ideea: „copiii îi educă pe copii” a ajuns, „copiii îi critică pe copii”, și de-aici „copiii îi pedepsesc pe copii”. Au proliferat astfel o sumedenie de forme: caricatura la gazetă, avertismentul satiric la brigadă, scoaterea în careu — ba chiar și „tribunale școlare” în unele locuri. S-au dezvoltat mult mai puțin formele celelalte: de cultivare a încurajării, a prieteniei, solidarității, altruismului.

Mă aflu într-o clasă a V-a. Venind vorba despre leneși cineva pronunță un nume care, cică, a stat cel mai mult „în atenția colectivului”, Un „caz”, adică. „Ridică-te!” — îi comandă profesoara — și nu apuc să protestez că... Mă așteptam să apară, de undeva, din fundul clasei, binecunoscuta figură de „leneș”: jumătate pișichier jumătate bătauș. Dar nu: dintr-o bancă a doua se ridică o fetiță sfioasă, slăbuță. Mă privește inexpressiv, cu un aer resemnă. Mă miră faptul că nu are în priviri acea încruntare plină de reproș, chiar dușmănoasă, cu care astfel de copii

răspund la situațiile de acest gen, semn că sînt răniți și că nu uită acest lucru. Fetița a trecut prin toată mașinăria criticii „educative”: colegii ei au pus-o la gazetă, au „spus-o” la părinți, au criticat-o în adunări, etc. Ani la rînd. Rețineți: **ani la rînd!** Cuminte și sfioasă — cum aflu tot de la ei — fetița are o expresie vinovată. Vinovată de ce? Acasă nu are condiții bune de viață și învățătură, n-are tată, mama o bate. La școală, am văzut. Unii dintre copii cunosc situația ei, alții nu. Dar oricum, n-avea importanță pentru că — ne spune unul dintre ei — „trebuia să dăm pe cineva negativ la gazetă, ca venise rîndul clasei noastre”. Și au dat-o; odată, de două ori. Ei s-au învățat, ea s-a învățat!

Nimeni n-a lovit-o cu pumnul, desigur, dar nu pot să nu-mi aduc aminte că în niciunul din cazurile de violență propriu zisă întîlnite printre copii n-am văzut o victimă atît de resemnă.

Atît de lovită, adică!

Lumea copilăriei nu e o feerie de mucava cum cred cu încăpăținare diversele cîntece și povești rozee bombon. Este viață adevărată, serioasă: adică visuri, speranțe, efort, dar și dramă, derută, tristețe. Copiii — se știe — nu-s oameni în miniatură, oamenii neîmpliniți adică, ci altfel de oameni. Să-i ajutăm deci să crească: nu în eprubetă, nu fără probleme — dar fără presiunea deformantă a violențelor de tot felul. E vorba nu să-i scutim de dramă ci doar să-i ajutăm să nu aibă mai multă decît le trebuie.

un artist al poporului se poate impune chiar din clasa a II-a

cum a urcat Radu Beligan pe scenă devenind artist,
director de teatru și profesor de artă dramatică

Remarcăm, deseori, fie pe câte o scenă mică, fie pe unele de mai mari proporții ale școlilor din capitală sau din țară, elevi care interpretează cu real talent, cu pasiune și entuziasm, câte un rol din piese clasice sau contemporane, în spectacole gustate și aplaudate de public.

În decursul anilor s-a dovedit cu prisosință că mulți din rîndurile celor care s-au atașat, cu dragoste, din copilărie, de scîndurile „fermecate” ale scenei, au devenit fie profesioniști de valoare, fie pasionați artiști amatori, rămînînd însă,

aproape toți, și pentru totdeauna, slujitori devotați ai Thaliei.

...Ați știut?

Radu Beligan a început să cocheteze cu teatrul de mic copil ...Cel care i-a trezit interesul — convertit, apoi, în pasiune — pentru scenă, pentru tot ceea ce reprezenta și „ascundea” ea, a fost părintele său, Nicolae Beligan, fost scurtă vreme actor de dramă la Teatrul Național din Iași.

Elev al Liceului-internat „Constantin Negruzzi” din capitala Moldovei, Radu Beligan desfășura o intensă

activitate artistică, teatrul exercitînd o puternică atracție asupra lui. Zilnic, după terminarea cursurilor, poposea ore în șir în biblioteca școlii, copiînd textele a zeci și zeci de piese de teatru...

Învăța cu nesaț roluri, consulta cărți de specialitate ce relatau despre viețile și creațiile autorilor dramatici consacrați, ale artiștilor și oamenilor de teatru de renume. Iar cînd apărea pe scenă, în cadrul manifestărilor artistice școlare, jocul său atrăgea în mod deosebit atenția spectatorilor de toate vîrstele. Numele foarte tînărului îndrăgostit de tea-

tru devenea, astfel, tot mai cunoscut.

Pe cînd era în clasa a doua de liceu, în „cariera” insuflețitului actor amator s-a produs un eveniment important. Studenții anului IV de la Conservatorul din Iași (clasa profesorului și poetului Mihai Codreanu) l-au solicitat să apară alături de ei în „spectacolul de producție” cu comedia „O noapte furtunoasă” de I.L. Caragiale.

Interpretîndu-l excelent pe Spiridon — avînd ca parteneri pe Ștefan Ciubotărașu, Ștefan Dăncescu, și Cică Novac — Radu Beli-

gan a lăsat întregii asistențe impresia că se va dedica și el, negreșit, nobilei profesiuni de artist dramatic.

Au trecut ani mulți de atunci și artistul poporului de azi, Radu Beligan, își amintește cu vădită emoție de începuturile sale artistice.

Discipol al mării actrițe-profesoare Lucia Sturza-Bulandra, la Conservatorul din București, al lui Victor Ion Popa, Ion Iancovescu și Sică Alexandrescu, cu care a colaborat și care l-au ajutat în formarea sa artistică, Radu Beligan a devenit el însuși un pasionat pedagog și sprijinitor al tinerelor generații de actori de pe băncile Institutului de artă teatrală și cinematografică „I.L. Caragiale”. A devenit — și a rămas — un mare prieten și îndrumător al tinerilor care iubesc teatrul, frumosul.

Nu numai ca actor, dar și ca director al Teatrului Național din București — prima scenă a patriei noas-

tre — Radu Beligan își aduce o contribuție plină de eficiență la mersul înainte al artei dramatice românești, la dobândirea unor succese prestigioase ale teatrului nostru, prin pasiunii săi slujitori, atât în țară, cât și peste hotare.

În viața de toate zilele — dintotdeauna un om fermecător, cald, apropiat, mereu cu o vorbă de duh și, dacă e cazul, una de îmbărbătare. Coleg desăvârșit, reazem pentru tinerele elemente sirguincioase și de talent. Admirabil soț și părinte. Tată iubitor a patru copii: Ana-Maria, absolventă a Institutului de artă teatrală și cinematografică — regizoare la Studioul Alex. Sahia, Lamia — elevă în cl. a X-a, Raluca — în cl. a VIII-a și Alexandru în cl. a VI-a. Ultimul, la numai 11 ani, a și început să cocheteze cu teatrul și filmul.

Sandu NAUMESCU

IOAN LĂCUSTĂ

numărătoare

Unu este cel mai greu
Dacă vrei să-l numeri: eu
Nici nu știu cum de-o putea
Singurel mereu să stea.

Doi, în schimb, se țin de mână
Și se plimbă împreună.
Unde merg? Ce pot să-ți spun?
Au pornit și ei pe drum!

Trei învelesc ograda
Cînd se prind să sară coarda.

Patru joacă la șotron,

Cinci și-au cumpărat creion.

Cinci și cu-n creion sînt șase:
Desenează cu el case.

Iar cînd vine cifra șapte
Ai văzut? Se face noapte.

Mai apoi, abia de pot
Să îl număr și pe opt.

Iar la nouă,
De ninge, de plouă,
Eu mă duc să dorm,

Și apoi, în somn,
Văd cum trece
Leneșul de zecă.

**Umor
străin**

— Sinteți sigur că nu m-ați arestat pentru că am umbrelă?

— Ooo, ești aici! Pentru un moment am cre-
că servieta a sosit acasă fără tine!

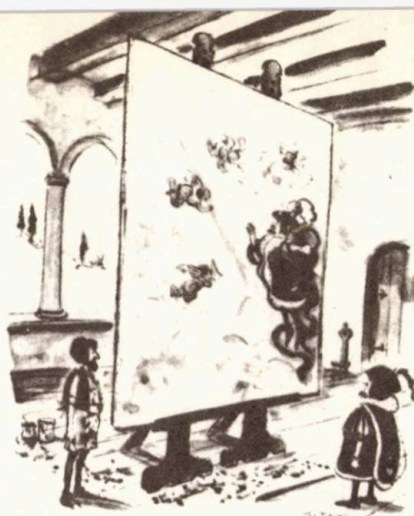
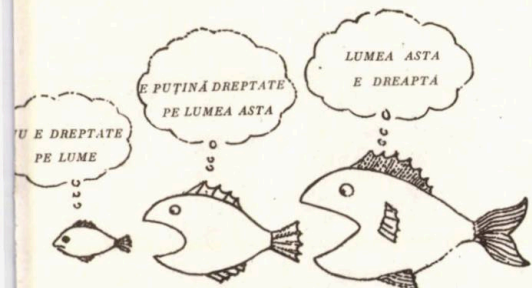
— Rămîne între noi, frigăruile nu au prea avut
succes în seara asta.

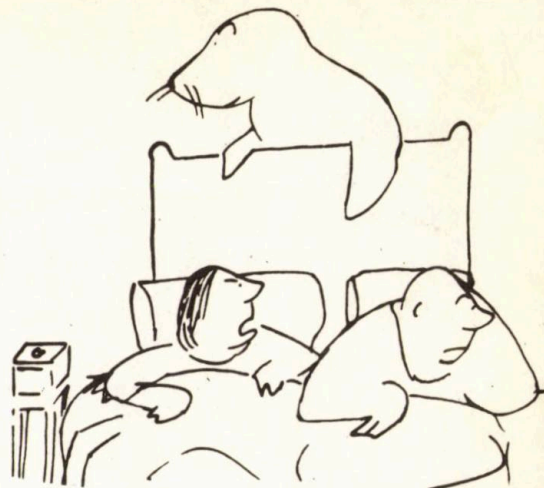
Aș putea spune că o vânzare atît de mare nu am
avut niciodată.

— Ești sigur că această specie nu a mai avut
niciodată o camera de luat vederi în fața lor

Mai pune niște țigari și fă-i ceva mai veseli că mă vâd.

— Bine, fie cum spui tu — ai auzit sforăind o focă!

— Acum îmi dau seama de ce au făcut februarie cea mai scurtă lună.

— Îmi place la nebunie să mă plimb în procesiuni solemne.

O societate științifică a învățătorilor din județul Neamț, la 1889

Despre „Societatea științifică a învățătorilor”¹ din plasa Muntele — județul Neamț s-a scris mai puțin în presa de specialitate, deși activitatea desfășurată în acest cadru nu îndreptățește cu nimic o asemenea stare de lucruri. Activitatea societății poate fi reconstituită din diferite informații (procese verbale, regulamente ș.a.) cuprinse în paginile publicației „Școala primară — revistă de principii, de discuții și de lecții practice de învățămînt elementar”, ce apărea la București între anii 1889—1901.

Astfel, numărul 13 al revistei (din 17 dec. 1889) publica „Regulamentul” de înființare a Societății științifice „Conferința învățătorilor” din plasa Muntele, județul Neamț. Se preciza, aici, că sînt considerați membri ai societății toți învățătorii din această plasă, precum și alți învățători din țară, care prin scrierile lor contribuiau la lămurirea unor probleme dezbătute în ședințele lunare.

Societatea, condusă de un președinte și secretar², avea drept scop (precizat în Regulamentul din 1889) „întîlnirea periodică a membrilor ei în vederea dezbaterii diferitelor acțiuni pedagogice și în special asupra metodei de predare a diferitelor materii după programele în vigoare și spre a se putea ajunge la unificarea metodelor, ca astfel, fiecare membru să fie în curent cu cerințele timpului”.

Dezbaterile societății au avut loc, pe rînd, în localurile școlilor din Bicaz, Buhalnița, Gura Humorului ș.a.

Credincioasă scopului propus, societatea a dezbătut probleme de metodică a scris-cititului, chestiuni referitoare la importanța studiului limbii române în școală, la metodică aritmetică,

a geografiei și a altor obiecte de învățămînt, cuprinse în programa școlară a acelor ani.

Demn de reținut este faptul că unii dintre participanții la dezbateri aveau o cunoaștere aprofundată a literaturii pedagogice autohtone și străine, a unor principii didactice și metode de predare ce-și găseau valabilitatea și în școala zilelor noastre.

Astfel, se purtau discuții în jurul cărții metodice editate de I. Creangă, apreciindu-se că aceasta cuprinde „cea mai practică metodă de citire și scriere”, precum și a celei editate de G. Popovici, învățător din Filioara — Jud. Neamț, aprobată de Ministerul Instrucțiunii, la 1888, drept carte metodică pentru începători, în școlile din județ.

Membrii societății erau la curent cu metoda „scripto-legă” (a lui Oraser sau a „cuvintelor normale” (Vogel) și erau în măsură — după folosirea amîndorora — să le reliefeze avantajele și limitele și să le adapteze la specificul învățămîntului nostru din acea perioadă.

Se pleda pentru un învățămînt intuitiv, pentru respectarea principiilor accesibilității și gradualității. Fără a o formula ca atare și anticipînd-o, participanții reliefa avantajele „metodei descoperirii” în predarea diferitelor discipline susținînd cu argumente ideea că învățătorul trebuie să-i deprindă pe școlari, la gramatică, spre exemplu, cu regulile, dirijîndu-i astfel ca ei „singuri să găsească regula din exemple date”. Aceeași cerință era formulată ca o cerință și în predarea regulilor aritmetice, precum și la alte discipline.

Discuțiilor referitoare la aceste probleme le urmau lecții practice la care deseori participau și elevii școlilor învecinate precum și părinți.

Se discutau, de asemenea, probleme legate de frecvența școlară, propunîndu-se unele modificări de program zilnic, în funcție de anotimp.

Programele de studii în vigoare, manualele școlare, materialul didactic necesar la lecții, precum și unele probleme educative³ ca, rolul școlii în dezvoltarea dragostei de patrie, a deprinderilor practice ș.a., au constituit la rîndu-le obiectul unor consultații reciproce între învățătorii participanți la întrunirile acestei societăți.

Conținutul bogat al dezbaterilor a contribuit, desigur, la perfecționarea profesională a cadrelor didactice din aceste locuri, le-a întărit sentimentul solidarității profesionale, unindu-le în dorința comună de a contribui la ridicarea spirituală a satelor printr-o școală pe care și-o doreau tot mai bine dotată din punct de vedere material și cît mai modernă, prin organizarea, conținutul învățăturilor și metodele de predare.

Activitatea societății Conferința învățătorilor din Județul Neamț, alături de celelalte societăți și asociații ale corpului didactic din învățămîntul primar sîntesc a contribuit la realizarea, în fapt la 1900, a organizării profesionale a învățătorilor și învățătoarelor din România.

LĂCRĂMIOARA CIUNTU

¹ Vezi Onița Gligor, Organizațiile profesionale ale cadrelor didactice din România, între 1865—1944, E.D.P., 1939, „Școala și viața”, an XIV, nr. 1—4, sept. — dec. 1943, p. 16, 17.

² În 1889, anul constituirii, președinte era inv. P. Salageanu din localitatea Hangu, iar secretar, inv. G. Gavrilăteanu, din Gălu.

³ Obiective similare își propuneau și membrii societății științifice „Conferința specială Movila”, a învățătorilor din satele din Stînga Siretului și membrii societății învățătoarești „Conferința învățătorilor” din Plasa Siretul de Jos — Roman (Vezi Școala primară”, an. I nr. 18, București, 4 februarie 1890).

ASIGURAREA COMPLEXĂ A ELEVILOR ȘI STUDENȚILOR

Pentru educarea în spiritul prevederii a noli generații, Administrația Asigurărilor de Stat a introdus o asigurare numai pentru copii și tineretul studios denumită „asigurarea complexă a elevilor și studenților”.

Această formă de asigurare combinată cuprinde în același contract:

- cazurile de accidente ale elevului sau studentului, pentru sume asigurate de până la 18.000 de lei, diferențiate în funcție de urmările accidentelor;

- cazurile de pagube produse de incendiu, de unele calamități ale naturii, ori de furt prin efracție la bunurile asigurabile (îmbrăcăminte, obiecte de sport și de viață etc.) luate de elev sau student oriunde în afara domiciliului, pentru suma asigurată de 2.000 de lei;

- cazurile de răspundere civilă legală care decurg din deteriorarea sau distrugerea unor bunuri din vina elevului sau studentului, pentru pagube de peste 100 de lei până la 2.000 de lei.

Administrația Asigurărilor de Stat plătește despăgubiri și sume asigurate ca urmare a evenimentelor neprevăzute produse în timpul valabilității contractului de asigurare, în orice loc și cu orice ocazie, inclusiv în timpul vacanțelor.

În cazurile de invaliditate permanentă parțială se plătește o parte din suma de 12.000 de lei prevăzută pentru cazurile de invaliditate permanentă totală, corespunzătoare gradului de invaliditate stabilit.

Durata asigurării este de 6 luni sau de 1 an (la alegere).

Costul asigurării este de 1 leu pe lună pentru fiecare elev sau student.

Pentru informații suplimentare și pentru contractarea de asigurări, vă puteți adresa responsabililor cu asigurările, agenților și inspectorilor de asigurare sau, direct, oricărei unități ADAS.

DEZLEGĂRILE CAREURILOR

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	S	M	A	R	A	N	D	A		I	T	A
2	L	A	B	I	S		A	P	O	L	O	G
3	A	M	I	N	T	I	R	I		A	M	R
4	V	I	T	O	R	I	A		E	R	O	I
5	I	C		C	U		C	M	C		Z	P
6	C	A	S	E		E		A		T	E	I
7	I		P	R	O	F	I	R	A		I	N
8		M	I		S	T	O	I	A	N		A
9	M	I	C	U		I	S	A	N	O	S	
10	A	R		M	I	M	I		S	A	M	A
11	R	O	D		L	I	F	T		D	A	N
12	E	N	E	S	C	U		B	L	A	G	A

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	E	L	E	C	T	R	O	N	I	S	T	I
2	T	A	T	A	R	I		O	S	P	A	T
3	E	R	A	T	A		A	P	E		B	A
4	R	M		R	I	S	E	T		G	A	N
5		A	V	A	R	A		I	N	A	R	I
6	A		I	N	E	L	E		U	R	A	
7	L	A	Z	I		A	R	E	N	A		B
8	A	T	I	T	A		E	S	T		D	O
9	I		T	A	F	T		T	A	B	A	C
10	U	T	A		U	R	M	E		E	N	E
11	R	O		A	N	I		T	O	A	S	T
12	I	N	U	N	D	A	T	I	I		A	E

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	A	S	A	C	H	I		R	O	M	E	R
2	L	A	Z	A	R		B	U	R	A	D	A
3	B	U		M	U	R	E	S	A	N	U	
4	U	L	I		B	A	R	A	S		C	A
5		E	L	I	A	D	E		C	E	A	S
6	A	S	I	O		U		G	U	S	T	I
7	S	C	E	N	A		I	I		A	I	
8	T	U	S	E		I	S	T	O	R	I	E
9	R		C	S	S		C	E	R	C		L
10	A	P	U	C	A	T	A		A	U	L	E
11	L	O		U	L	O		C	R		U	V
12	A	P	T		A	C	A	D	E	M	I	E

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	S	T	A	R	E	T	A		D	A	C	I
2	L	A	T	I	N	I		C	A	M	I	N
3	O	T	E	T		T	A	R	T	I	N	E
4	V	I	N		P	A	P	A		C	E	L
5	A	C	A	S	A		T	I	T		M	E
6		U		T	U	S	A		O	R	A	
7	A	T	L	A	N	T		T	A	C		A
8	L		A	M	I	A	B	I	L		P	D
9	B	U	N	I		T	I	P	E	N	I	E
10	I	M	U	N	A		T	A	T		T	P
11	N	A	R	A	R	I		R	A	T	A	T
12	A	R	I		M	A	M	E		I	C	I

TOMA ALEXANDRESCU

Meridianul meu

M-am născut
Pe un meridian anonim,
Despre care nici azi nu vorbim
Și pe care nu s-a întâmplat
Niciodată nimica.
Bunica mă privea
Și-mi zîmbea fericită
Cînd gînguream,
I se părea că povesteam...
Mă născusem
Pe meridianul poveștilor,
Cu gînduri curate,
Fără domni și palate,
Fără suddălmî, gîrbace și trudă,
Sau oameni ce pentru alții asudă.
E drept, ca-n basme, aici erau și zmei.
Hidoși și tari cît trei,
Dar pentru fiecare urcios,
Bunica îmi găsea un Făt Frumos.
Așa era mereu meridianul meu:
Basm, liniște și pace.
Pe el nu se-ntîmpla nimica,
Pe linia-i imaginară
Trăiam doar eu și cu bunica.

.....
Acuma, după ani, cînd am crescut
Și-atîtea suferințe am văzut,
Pe-ale Pămîntului meridiane,
Mă tot gîndesc
Cum să găsesc
Atîtea milioane de buni,
Cu basme, Feți Frumoși și pricolici,
Să-nlăture din lume ghionoaia,
Tăindu-i ghiarele,
Stingînd văpaia
Ce-amenință Pămîntul a cuprinde.

„Merinde, nu foc,
Și pace în loc
De haos, distrugerii și moarte”
...ecou de departe,
De pe infinitul meridianelor...

.....
Să strîngem toate bunicile din noi
Și toți Feți-Frumoșii eroi
Cu spade de foc,
Să se mire călăii, de-atîta unire.
Să trecem la fapte,
Zi și noapte,
Pe toate meridianele lumii,
Să creștem mereu,
În mii și milioane de exemplare
Meridianul meu...

Sufletul moldav

De milenii, Pămîntul Moldovei
Își trădește neliiniștile și certitudinile,
Asemeni mării, în zbuciumul furtunii.

De milenii, Pămîntul Moldovei,
Ca și apele mării,
A înfruntat uraganele pustiitoare ale timpilor,
Ce i-au fixat geografia existenței,
Întărindu-i prezența istorică
Aici, între munți și mare,
Peste ape, dealuri și șesuri,
Devenind conștiință și destin românesc.

De milenii, pe Pămîntul Moldovei,
Oamenii se nasc, iubesc și muncesc,
Luptă și mor pentru a trăi,
Asemeni mării, mereu mai puternici,
Pentru a-și fi singuri stăpîni.

Peste milenii Pămîntul Moldovei
— Devenit cronică eroică a unui neam liber —
Va fi tot românesc, pentru că oamenii săi
Au învățat să trăiască murind
Și știu că trebuie să moară luptînd
Pentru a continua să rămîină
Singuri stăpîni pe ei.

„ochio-metria“ și fișele psiho-pedagogice

In condițiile procesului amplu și continuu de modernizare a școlii românești, preocuparea pentru problemele evaluării performanței școlare implică și o evaluare riguroasă a procedurilor de „diagnostic școlar“. Aceasta înseamnă că o asemenea evaluare se cere adaptată la cerințele unui învățământ dinamic, diferențiat, puternic ancorat în realitățile perioadei actuale de dezvoltare a țării noastre.

Desigur că o parte hotărâtoare a informațiilor de acest tip trebuie să fie puse la îndemâna practicienilor de către specialiști (cercetători, medici, psihologi, pedagogi), singurii în măsură să realizeze un psihodiagnostic riguros.

Tributare unor greutăți, practic insurmontabile, de natură metodologică (începând de la multiplicarea materialului intuitiv, sau a echipamentului de testare și terminând cu dificultățile inerente oricărei tentative de eșantionare pe populații preșcolare și școlare puternic reprezentative), unele dintre materialele generos găzduite de revistele de specialitate se limitează la „descrierea“ prolixă a unor aspecte fortuite, fără a se realiza, pînă la ora cînd scriem aceste rânduri, elaborarea unor probe etalonate pe populație românească, probe care să ofere, efectiv, garanția unui consistent diagnostic psihic.

Se bucură, în general, de o popularitate crescută „fișele psiho-pedagogice“, „fișele de observație a comportamentului“, „grilele de observa-

CĂLIN DRĂGOI

”

„Să renunțăm la prezumția că ne cunoaștem și că îi cunoaștem pe ceilalți. Să ne cîntărim pe un cîntar psihologic, bun și verificat, care ne va arăta dacă greutatea noastră reală ne apare falsificată sau nu, fie de optimism, fie, mai adesea, de pesimism“.

NAZARENO PADELLARO

“

ție“, care (trecînd cu vederea neajunsurile ce rezultă din larga proliferare a procedurilor „adaptărilor“ mai mult sau mai puțin autorizate și „prelucrărilor“ îndreptățite sau nu), rămîn de o utilitate incontestabilă. Acestea, însă, numai în măsura în care permit o destul de riguroasă consemnare a modificărilor semnificative inter-

venite în evoluția psihomotrică a subiectului, elimină erorile — involuntare — de apreciere, diminuînd caracterul accidental al unor concluzii. Ele presupun o ierarhizare pe bază de criterii psihologice clare, certe, a itemilor, direcționînd atenția cadrului didactic spre surprinderea manifestărilor efectiv semnificative, relevante pentru conturarea profilului de personalitate al elevului, în măsura în care sînt relativ ușor de „manipulat“ de către cadrul didactic, fără a implica stăpînirea și manevrarea unui complicat echipament de testare confecționat — adeseori — cu trudă și în anonimat. De o egală — dacă nu mai mare — popularitate se bucură și „caiete de observație“ care, în majoritatea cazurilor, sînt în realitate adevărate „colecții“ de relatări a căror obiectivitate este greu — dacă nu imposibil — de verificat, relatări (uneori) pline de farmec și pitoresc (desigur în măsura în care cadrul didactic are talent de povestitor), alteori mai aride, dar în pofida unor încercări de sistematizare, definibile ca un fel de „jurnale de impresii“ ale cadrului didactic.

Persistă totodată tendința (justificabilă de altfel în contextul mai larg al tentativelor de modernizare și regîndire a fiecărui nivel de învățământ în parte, ca și de creștere a eficienței procesului instructiv-educativ) de a atribui cadrului didactic sarcini, fie și limitate, de psiho-di-

agnostician, sarcini pe care însă nu le poate duce la îndeplinire integral, fie datorită lipsei de timp disponibil, fie datorită lipsei de bunăvoință, dar, în mod sigur, datorită absenței unor deprinderi stabilizate de investigare psiho-motrică.

În acest context, considerăm că se impune selecționarea riguroasă a multiplexelor tipuri de documente școlare „în circulație” la ora actuală, selecție operabilă atât sub aspect cantitativ (supradimensionarea, abundența numerică a acestora: fișe, „caiete de observație”, planificări, tabele, conpecte etc... ceea ce conduce, în majoritatea cazurilor, la formalism și paralelisme, la suprasolicitarea cadrului didactic și la diminuarea timpului efectiv de care dispune acesta pentru a realiza o autentică și incontestabil necesară muncă individuală de informare în problema de strictă specialitate), cât și calitativ (artificiala detaliere a conținutului fișelor psiho-pedagogice — care devin un amalgam de date mai mult sau mai puțin semnificative, deși e drept că se poate realiza uneori o corectă și ingenioasă grupare a lor — scăzând, implicit, operativitatea în manevrarea informațiilor). Problema selecționării documentelor școlare nu s-a discutat, credem, în suficientă măsură pînă în prezent.

Se observă chiar o discretă tendință de creștere numerică a acestora și de instituire a unora dintre ele ca documente „justificative”, cu valoare principală „post-act didactic”, ca „piese de dosar”. Desigur, valoarea lor „arhivistică” nu se poate nega totalmente, utilitatea unora (planurilor de lecție, spre exemplu) rămînînd incontestabilă. Cu toate acestea se resimte cu destulă acuitate nevoia unor documente funcționale, care să contribuie efectiv la conturarea unor strategii de acțiune, adecvate specificului fiecărui grup educațional în parte.

Sumara analiză anterioară prefigurează, considerăm, o altă cerință stringentă: **necesitatea standardizării (tipizării) modelelor de fișe curent**

utilizate. Așa după cum arătam, atât „caietele de observație”, cât și fișele existente sînt, deocamdată, de o diversitate greu justificabilă. Fără a nega rolul important al creativității cadrului didactic, nu putem subscrie integral la ideea diversificării documentelor școlare de acest tip, diversificare care atrage după sine penetrația unor modele insuficient fundamentate teoretic și (implicit) de utilitate discutabilă.

Se impune, prin urmare, elaborarea unor modele de fișe psiho-pedagogice (a) **unice, (b) avizate de forurile de specialitate, (c) cu caracter obligatoriu, pentru toate școlile și grădinițele și (d) diferențiat concepute pentru fiecare nivel de școlarizare în parte (dar păstrînd caracteristici comune, care să le confere o anumită „valoare diacronică”), (e) modele de fișe care să fie tipărite și distribuite prin intermediul unor instituții specializate.**

În acest fel se asigură: a) eliminarea automată a „modelelor pirat”, b) criterii unice de apreciere la toate nivelurile și în toate unitățile din rețeaua învățămîntului preșcolar și școlar, c) surse utile și criterii certe de apreciere obiectivă a muncii depuse de cadrul didactic (prin identificarea efectivă a criteriilor de apreciere) și chiar d) eliminarea automată a problemelor (de loc neglijabile) de multiplicare a fișelor și a materialului de testare.

Realizarea acestui deziderat presupune însă antrenarea unui, amplu colectiv de specialiști și cadre didactice, care, procedînd la o competență analiză a modelelor în circulație, să elaboreze fișe și sisteme de evaluare a evoluției psiho-motrice, care să reprezinte sinteza tuturor preocupărilor în domeniu, un ridicat grad de utilitate și o structură optimă.

Numai în acest fel, credem, psiho-diagnosticul va înceta să fie o simplă operațiune de apreciere „ochio-metrică”.

VICTOR HÎLMU

problema... capitală

*Copilu-mi este dragostea supremă!
Am fost cu el extrem de exigent
Și nu mi-au provocat nici
o problemă,
Năzdrăvăniile-i de-adolescent.*

*Firesc, n-am aruncat, deci,
...anateme
Că a rămas de trei ori corigent
Căci recurgînd la zeci de
stratageme
Tot l-am făcut, de-ambîție,...
student.*

*Nu ne-a creat probleme sufletești
Deci, diploma-i, destul de greu
luată,
Cît ne-a — ntristat numirea lui
fixată*

*Într-o comună-atît de marginală;
Încît transferul lui... în București,
Constituie problema ... capitală.*

Desen de MONINA URSU

țărani la băi

Privită de departe, clădirea unității de tratament U.N.C.A.P. din Covasna seamănă cu un vapor prelung, cu multcabine supraetajate și cu balcoane legate între ele cu niște centuri de siguranță. În fața hotelului un rond circular, cu flori, în jurul căruia aleargă pe bicicletă Gabriel Nicolae Siminiceanu cu următoarele date autobiografice: vîrsta — șapte ani; tatăl Nicolae Siminiceanu din Iași, mama — Doci Anna din Covasna; domiciliul — bôcul de vizavi; avere — premiul I și bicicleta pe care aleargă; idealul apropiat — jocul.

A început vacanța de rădă și deșinătorul premiului I își reia cursa privit de zecile de oameni ieșiți la soare. Sînt țărani veniți la băi — cei mai mulți oameni în vîrstă — femei și bărbați, suferinzi cu afecțiuni cardiovasculare, îngrijiți prin moșete, bôii sau alt fel de tratamente indicate de doctorița Jano Zenko.

Stau de vorbă cu directorul Ion Șerban — de loc din Covasna, cartierul Voinești — un bărbat tîndr, roșcovan și așlu că pentru bunul mers al lucrurilor în această unitate de tratament muncesc cu sîrg și oamenii din aparatul administrativ, cum sînt Zifa Ciurea și Sido Ilona, Iuliana Pandele, Olosz Ioan sau Toth Adalbert. Întreaga clădire este un exemplu de curățenie și bună gospodărire. Într-o sală mobilată cu fotolii și canapele, țărani veniți la băi, din toate județele țării, privesc la televizor, fie seara, fie în timpul zilei, așteptînd să le vină rîndul la tratament.

Maria Apostol din Ibănești. Satul Ibănești face parte din comuna Alex. Vlahuță — județul Vaslui, iar Maria Apostol, venită de acolo, este o femeie slăbuță, cu privirea cuminte, cu trăsăturile chipului drepte și fine, ce își amintesc de icoanele bizantine.

— Pari tristă, îi spun.
— Nu sînt tristă, doar că aștept scrisoare de acasă.
— Ai copii?
— Doar unul, pe Costică.
— Mare?
— Trebuie să între acum în liceu.
— În care liceu?
— A vrut să meargă la un liceu industrial, dar nu se poate. Din pricina unui vaccin prost făcut, copilul a suferit două operații la braț, încă nu mai are putere în el. M-am orientat, astfel, către o altă școală și către altă profesie. Anume, să meargă la Zorieni, la liceul agricol, să se facă tehnician agricol.
— Și copilul și soțul gîdesc la jel?
— Da. Cînd e vorba de viitorul copilului, noi căutam să ajungem întotdeauna, toți, la înțelegere. Așa cred eu că trebuie să acționăm.
Da, așa trebuie

Tractoristul și Paganini. Prind o discuție în fața televizorului, între un bărbat scund și un altul mai tîndr, despre care aflau îndată că este tractorist. O elevă de liceu interpretează la vioară muzică din Paganini, numele compozitorului fiind indicat prin scrisul cu litere mari ivit pentru cîteva secunde pe micul ecran.

SCUNDUL: Auzi?

TRACTORISTUL: Aud. Muzică fac și eu, cu tractorul.

SCUNDUL: Hm. N-are nici o legătură.

TRACTORISTUL: Are, că după muzica tractorului crește grîul. Care va să zică, înseamnă ceva.

SCUNDUL: Și ce vrei să spui? Că asta, muzica lui Paganini nu înseamnă nimic? Mai bine zi că nu te pricepi.

TRACTORISTUL: Cînd cel care înțelege muzica tractorului va înțelege și muzica lui Paganini, se cheamă c-am ajuns în comunism.

Mariana și Marin. Așa îi cheamă pe cei doi tineri, Marin Balaban, mecanizator în comuna Pătlașganca — jud. Tulcea și Mariana Balaban contabilă

în C.A.P. Pătlașganca, căsătorii de foarte curînd. Altit de curînd, încă tinerii se află aici în așa zisa „lună de miere”. Imediat, după cununie, au solicitat un bilet de familist și li s-a dat unul la Covasna, stațiune bună pentru bolile cardiovasculare, dar fiind vorba de inimă, bună și... pentru îndrăgostiți. Tinerii folosesc, totuși, întâmplarea cu înțelegere. Fac tratament și transmit celor din jur optimism și voie bună. Amîndoi sînt frumoși, subțiri ca trăsii prin inel și foarte tineri față de ceilalți țărani care îi privesc cu simpatie.

Două lucruri sînt sigure în raporturile dintre ei și cei din jur: 1) Privindu-i, oricare lătrîn se gîndește că și el a fost tîndr și sănătos și 2) Marin și Mariana, privindu-i pe bătrîni, nu se gîndesc, în niciun moment, că vor ajunge la jel...

Contabilul șef din Căluș-Olt. Cu Nicolae Văduva, contabilul șef din C.A.P.-Căluș, m-am văzut încă odată, cînd mi-a vorbit cîte ceva despre învățătorul lui, despre o fîntînă a fraților Buzzești și despre tatăl lui Mihai Viteazul, de la care se trage și numele satului. Îi întreb ce-i mai fac oamenii din C.A.P. — el considerîndu-se nu numai contabilul, ci și prietenul tuturor.

— Te vezi des cu oamenii sau nu ai răgaz din pricina hîrtiilor?

— Oamenii nu sînt seama de hîrtii — îi văd des, vin mereu peste mine.

— De ce vin?

— Au diverse probleme.

— De pildă?

— De pildă, să mă întrebe: „Cîte norme fizice am eu?” „Atitea”, îi spun. „Dar cu normele convenționale? La cîte am ajuns?” „La atitea”.

— Și asta ce înseamnă?

— Păi asta înseamnă că oamenii se întresează nu numai de rezultatele muncii lor, ci și de trebuirile C.A.P.-ului.

LAZĂR GHEORGHE

departe de tine

DINUȚA MARIN

Priveam cu ochi mari faleza înaltă de la Eforie Sud, brăzdată de serpentine și străjuită de copaci roțați care stăteau de pază nisipului fin, hotăr între două lumi: uscatul semistabil și marea verde-albăstruie, punctată de spuma albă a valurilor și de catargele vapoarelor care se pierdeau în zări și locuri îndepărtate, spre care fantezia zbura nestingherită. Pe plaja care mă dogorea, stăteam cu ochii absenți în golul atmosferei fără culoare al acelei zile toride, ascultam zgomotul surd al talazurilor și cîntecul greierilor care încercau, fără să reușească, să-mi tempereze teama produsă de măreția marină.

Nu auzeam risul strident al oamenilor zgomotoși și nu le invidiam fericirea. Aparent eram singură, aruncată pe malul mării.

Te-am căutat și te-am găsit pe faleza înaltă, umbrită de copaci cu coroane ca ale măslinilor, în nisipul fierbinte ce-mi încingea corpul, în razele soarelui ce mă dogoreau, în aripile pescărușilor ce pluteau la doi metri, în cîntecul greierilor, în toate fibrele ființei mele. Te simțeam în gustul sărat al brizei mării și în algele verzui ale digurilor de care se spărgeau valuri furioase, ca să dea aerosoli utili vieții. Te aflai în nostalgicul apus de soare, în melancolia amintirilor ce mor, ca și în setea de viață. Te găseam în vibrațiile produse de briza mării, intensificate de vîntul de sud, în sunetele emise de degetele meștere dar invizibile de pe clapele pianului cosmic. Te descopeream în vîntul care, ca un uriaș evantai parfumat, cu miresele as-

cușit-excitante ale mării enigmatice, sub formă de rafale capricioase, îmi răcorea corpul de razele toride ale soarelui însetat de viață. Te găseam în briza mîngietoare a mării care, legănîndu-mă, îmi șoptea duioșii numai de ea știute ce mi se păreau nefirești pentru destinul meu nenorocos și mă întristau, deoarece auzisem că sentimentele se pot curma brusc, lăstîndu-te pustiit. Te vedeam lingă catargul ce abia se mai zărea, depărtîndu-se definitiv de mine, în norul ce se frămînta deasupra plajei, în furtuna de nisip ce se anunșa, în frunzele singuratiche suflate de vînt, în sunetul tainic al scoicilor pe care le culegeam, în cîntecul inimii mele. Te ascundeai în ceața care, venind de pe alte tărîmuri, invadea faleza, încltî farul scotea sunete sălbatice, anunșînd temperatura scăzută a apei. Înotai în valurile mici și șugubețe ale Techirghiolului, care spălau nămolul aducător de sănătate și, apoi, în cele mari și ademenitoare ale mării, care, prin semne violente, mă atrăgeau spre larg.

Singură, îmbrățișam cosmosul și te îmbrățișam pe tine, simțindu-mă aeriană și pură, eliberată de materie, de gravitație, de prejudecăți și de teamă, de angoase și de acea dorință care, venind nu știu din ce strîfunduri ale inconștientului, uneori, pe neașteptate, mă determina să lovesc în tine, autobiciuîndu-mă.

Apoi mîngiam locul care mă durea, fiindcă îl lovisem.

Urcam în parcul de lingă faleză. Acolo te găseam în brazii cu multe brațe care cresc ramificate chiar de la rădăcină, în frunzele bordo cu nervuri negre ale arborilor ornamentali, în semicercurile săltărețe ale apei din fîntînile arteziene. Pluteai în adierea vîntului ușor și în valurile molcome de parfum emanat de rondurile cu flori, în cerul de peruzea și în cascadele de nori siclamen-verzii ai crepusculului.

Te zăream în bucuria inocentă a jocurilor de copii, în uimitoarea rapiditate a pașilor furnicii, în cîripitul vrăbiușelor și în statornicia statuiilor de bronz. Te simțeam în aerul ozonat pe care îl respiram flămîndă dintre scînteile fulgerelor, în carnea piersicilor pe care, nesățioasă, le mîncam fără să mă satur.

Te identificam cu tot ce înțelegeam sau nu înțelegeam, te identificam cu cosmosul. Te identificai cu mine, mă identificam cu tine, eram o singură ființă ce respira clipa ei de fericire, în veșnicie.

Erai în boarea de vînt a primăverii și în cea prevestitoare de moarte cosmică, în viteza vîntului care îndoia crengile la pămînt, rupînd frunzele verzi și împiedînd respirația viețuitoarelor, în fulgerle tunetelor și în strigătele îngrozite ale clopotelor, în furtuna care transforma Marea Neagră într-un vas cu smoală

topită, în resturile vapoarelor naufragiate.

Îți simțeam vioiciunea în bleul și sideful peștelui zebură, a peștelui paradis și a celui cu coadă voalată, în incandescența și în verdele-argintiu ale neonului. Te vedeam în crengile și în crenguțele de zăpadă ale bureșilor de mare, în fosilele acvatice pietrificate și în plantele marine, îți ascultam prezicerile în sunetele melcilor de porțelan și în ghiocurile dorințelor ascunse.

În piețe, în restaurante și în circiumi nu te-am găsit. La masa mea simplă, unde-ți ocupai cu regularitate locul — n-ai fi putut mânca fără tine — preferai fructele Dobrogei. Odată am mâncat piersici semicoapte, galbene-verzui: îți ofeream întâi ție felii neregulate din fiecare piersică pe care o tăiam. Așa mâncam piersici decupate în mici felii care se împărțeau alternativ și egal între noi doi.

Într-o dimineață, adierile vântului și ciripitul rândunelilor mișcă perdea transparentă care mă despărțea de lume. Printre ramurile tremurânde ale grădinii negre de frunziș te-ai strecurat sub forma unui ochi de soare care pâlțuia. Deși era disdimineață, m-ai umplut de lumină și de căldură, iar mângierea ta șăgalnică mi-a mistuit sufletul de dragoste. Apoi, te-ai retras încet și a rămas doar adierea vântului ce mișcă perdea de la camera care-mi găz-

duia somnul lin. Când m-am trezit de-a binelea, ochii îmi erau împăienjeniți de lacrimi: în acea dimineață ai stat cu mine doar o clipă și sufeream fiindcă nu știam dacă fusese adevărat sau visasem. Dealtfel, mi-ai dăruit doar durerea fericirii. Sau poate eu n-am fost în măsură să văd și alte laturi ale ei.

Am vrut să uit și am vrut să te uit și am plecat departe de tine. Se impunea să uit și trebuia să te uit și am plecat în vacanță departe, în munți sălbatici. Totdeauna codul moral mi-a impus legile sale și noțiunii de TREBUIE nu i-a păsat de nefericirea mea: era necesar să-mi educ voința!

Dar te-am întâlnit și în mijlocul munților cu aer ozonat și cu ape de gheață transparentă, cu nori de fulgere și cu cerul bleu, cu soare pur și cu viață primitivă. Erai în stincile maro-albastre, gri-violete și gri-verzui, străjuite de caprele negre din Retezat și de singurătatea lacului Bucura, în dangățele clopotelor de la minăstirile Bucovinei și în cele ale Sintămăriei Orlea din Hațeg. Erai în ploile torențiale cu tunete și descărcări electrice, în neclintirea frunzelor de pe marginea luminșurilor, în pasul maiestuos al cerbului și în fi-pătul de groază al câprioarei, în șipot de izvoare și în spaima de animalele sălbatice, în roua ră-

săritului și în melancolia apusului de soare, în floarea de colț și în razele lunii triste, în fiorul de cumplită singurătate și în nostalgia pentru zilele trecute. Șopteam dorințele mele serii montane și ea-mi trimitea prin ecurile ei secrete imagini statuare ale chipului tău energic, aspru, onest și de o inocență simplă, primitivă, care-mi amintea de haiducul maramureșan Pinteag Grigore, dintr-o baladă populară.

Erai timpul cosmic, veșnicia lui, concretizată în milioane de forme, de culori și de sunete. Fuga mi-a fost gratuită și sentimentele m-au prefăcut într-un pumn de cenușă luat de vânt și pulverizat în timpul cosmic.

Fugind de tine și în timp, nesățioasă, sorbeam din grădina părinților mei parfumul copilăriei și visurile adolescenței. Nu mă mai regăseam însă în întregime, așa cum, în parte, mi-aș fi dorit, deoarece nu mai eram singură acolo, tu ai pătruns pînă în inima copilăriei mele. Erau aceiași ochi câprui, inteligenți și scintilietori pe care-i vedeam în grădina adolescenței mele, cu zarzavaturi, cu flori, cu nuci și cu vișini. Ochii tăi interogativi nu mă lăsau deloc să rămîn singură cu regretul pierderii țărilor dinții: scrutați și poruncitori, mă chemau de la mari distanțe, neîngăduindu-mi să mă bucur și să reflectez la grădina copilăriei.

Și, brusc, am avut un sentiment de înțelegere și de compasiune pentru adolescența naivă și romantică de demult care, numai spre sfîrșit de viață, a întâlnit, pentru puțin, efemera fericire, așa cum o vedea în grădina plină de lumină și inundată de verdeață a primelor țărste și a primelor elanuri; în aer plutea încă ușor mocnita durere a iluziilor stinse, odată cu norocul albastru-violet, cu irizări de oțel, și aurit de soarele nevercșimil de mare din grădina visărilor ei. Era dezbrăcată de iluzii, dar nu și de speranțe, izvorâte din rădăcinile amintirilor din grădina de demult. Totuși mi se părea că auzeam lacrimi înăbușite.

Apoi te-am căutat în continuare...

Erai în sculpturile de stear masiv și în setea de drumeție, în universul cotidian și în tainele firii; în frunzele de cactus și în țepii lor otrăvitori, în taina izvoarelor neîncepute și în cea a cărbunilor stinși, în zorele agățătoare și în brînzuse violet-otrăvitoare; în zbor de lilieci și în uragane, în enigma înălțimilor montane, cu chemări de tătăngi și buciume ancestrale.

Erai în zvîrcolirile dorului și în lipsa de noroc, în sfîșietoarele meditații asupra destinului, în încredere și în deprimare, în conștiința de sine și în mine; erai în idei fascinante, în tristețea perisabilului și în melanco-

lia existențială, în sensibilitate și în absurd, în fatalitate și-n demnitate, în tăria voinței și-n întreaga-mi ființă.

Erai în cuvintele duioase pe care zilnic ți le adresam și în cele dure, lăsate brutal, atunci cînd mă contrariai, în potirul petalelor de cicoare și în cele de nu-mă-uita, în aripile de vulturi și în durerea mea, în speranțele ce se nasc și în visurile ce mor, erai în uitare și în dor, în suflul meu care trăia prin tine, în fiori de nostalgie, în anii mei pierduți, negăsindu-te și, în cei viitori, așteptîndu-te.

Am fost derutată cînd, la întoarcere, te prefăceai că nu știai unde îmi petrecusem vacanța.

Apoi, după atîta timp, cu sufletul contorsionat, am observat cum, pe rînd sau simultan, acordai cu dărnicie și altor fete privirea care, cîndva, pentru puțină vreme, fusese doar a mea. Poate tu, sau poate eu, sau poate amîndoi nu mai eram cei de pe malul mării sau cei de pe stîncile de pe care falnicele capre negre scrutează depărtările. S-au stins acei oameni unici, răpiți de valurile fascinante și înșelătoare de pe nisipurile instabile. Înălțimi și ceață, nisip, apă și soare pentru alți oameni... Poate ar fi fost altfel dacă ai fi lăsat suflul tău cîntec și dacă m-ai fi lăsat pe mine să-i fi ascultat cîntarea...

Școala și meșteșugurile

(Urmare din pag. 91)

Este un fapt bine cunoscut în științele psihopedagogice și medicale că în condițiile societății moderne omul este supus unui consum mare de energie nervoasă și încordare psihică. Profesia presupune efort intelectual intens pentru acumulare de informații și formarea unei gândiri creatoare. Scoaterea organismului din starea de încordare, reconfortarea și pregătirea lui pentru noi investiții creatoare în etapele următoare de muncă (zi, săptămână, lună, an) presupune alt gen de activitate, compensatoare. Meșteșugurile populare, oricare ar fi ele, îndeplinesc cu prisosință funcțiile de bază ale timpului liber, între care aceea de deconectare. Minuirea daltei și ciocanului, la sculptura în lemn, împletitul răchitei sau al paielor, învîrtitul roatei pentru olărit, țesutul cu acul pe pînză, schimbatul ițelor sau bățile vătaelor la războiul de țesut sînt activități făcute cu plăcere, ce aduc mulțumire și satisfacție personală, înseninează viața, determină robustețea și optimismul.

Deconectînd organismul din eforturi și încordare, lucrările de artizanat popular îndeplinesc rolul de stabilizator și reconfortare. Ar fi greșit însă să se creadă că

arta populară, ca orice activitate, n-ar presupune pricepere și răbdare. Nimic nu se realizează fără stăruință și lucru cu sirg. Facilul este păgubitor în orice activitate și cu atît mai mult în lucrările de artă populară. Meșteșugul se deprinde cu temei prin învățatură și exercițiu. Unde dacă nu în școală poate găsi copilul și tînărul locul de a deprinde cu rost și profunzime tainele meseriei? Cînd maiștrilor-instructori li se alătură meșteri de

vază în arta lemnului, a olăritului sau a modelării fierului, toți au de cîștigat: școală, copil, familie, societate. Școala este datoare să-i caute pe făurarii de frumos și să-i apropie colaboratori. A lăsa să se întrerupă firul meșteșugarilor populari, cu valoare de artă, ar însemna o pierdere care cu greu ar putea fi reparată. Școala, instituție purtătoare a virtuților moderne și de viitor știe că nu poate lăsa uitării valorile nepieritoare ale trecutului.

Dimineața unui veac și jumătate

(Urmare din pag. 24)

Scurtă aventură în trecut

Deci la 25 octombrie 1831 se înființa „Institutul de educație” din Miroslava, unde apoi Mihail Kogălniceanu a fost cel dintîi premiant. Sîntem în muzeul liceului de azi și vedem pagina din „Albina românească” din 24 septembrie 1831, numărul 36, unde se anunță deschiderea și autorizarea de funcționare a școlii. Spiritul pașoptist și unionist era în fașă, revoluționarii învățau.

În timpul Domnului Cuza, la 1865, se înființează la Miroslava, în directă legătură cu pregătirea cadrelor necesare economiei Principatelor Unite, o școală sericicolă condusă de Mihail Vitilimescu, cel mai mare sericicultor al țării din deceniile 5—8 ale secolului trecut. Această școală cu grad gimnazial se afirmă în țară și peste hotare prin produsele sale, participînd în 1867 la Expoziția universală de la Paris.

Ioan Ionescu de la Brad, ctitorul învățămîntului modern pentru agricultura românească, structurează personal și statutul instituției de la Miroslava, unde se înființează la 1867 prima școală medie agricolă de stat din Moldova și a doua din țară. Aceasta avea o fermă model de

300 de pogoane, o secție industrială în care se produceau mașini și unelte agricole pentru vînzare, un puternic nucleu zootehnic și o pepinieră, ceea ce asigura acoperirea tuturor cheltuielilor întregului așezămint. Apoi i-a crescut rolul, odată cu transformările de după instaurarea puterii populare, devenind liceu de profil în 1974.

La sărbătorirea celor 150 de ani de la înființare, sălile muzeului școlar prezintă o imagine a meritelor trecutului prin diplome și medalii, unele trecute de un secol, ca medalia de bronz primită la Expoziția universală de la Paris. Zestrea e mare: trei medalii de aur, nouă de argint, douăsprezece de bronz.

Baza optimismului cu privire la ziua de mîine am încercat s-o schițăm încă de la începutul acestor însemnări, vorbind despre căutări, întrebări și cadrul spiritual general. Cîțiva din prietenii ce ni i-am făcut în trecerile pe la Miroslava au încercat o imagine a viitorului școlii prin prezența, peste un deceniu, a actualilor elevi, în viața economică și științifică a țării. Iată-i făcînd operații de finețe în centrele de cercetări, în laboratoarele-ferme ale complexelor zootehnice, ori la catedră, ducînd mai departe făclia aprinsă în urmă cu un veac și jumătate.

teze și pioneze

Femeia nu e o eternă poveste ci o eternă realitate.

Cînd se închină curcubeului țărani sărută materia, nu spiritul...

Șefușii se rotesc, lingăii rămn.

Nu rînesc să fiu filosof, ci înțelept.

Numai poezii au dreptul să-și bată joc de ei înșiși.

La oamenii echilibrați psihic tristețea nu e de natură metafizică, ci materială.

Cine fură oaia e un hoț, cine fură sufletul e un criminal.

Cînd vom cibernetiza și sentimentele vom avea omul total mutilat.

Nu oile trebuie să rînească după pășuni, ci pășunile după oi.

Prefer să fiu iubit de femei nu de miniștri.

Uneori sub patrafirul preotului se fac spurcăciuni nu rugăciuni.

Sînt comunist de structură nu de conjunctură.

Dictatorii nu au curaj, au tupeu.

Lingăii ti îngroapă pe toți protectorii lor.

Pedagogul este un artist care își joacă rolul, nu un papagal care dă rețete.

Nu cred în critica literară, cred în marea public.

Nu mi-e teamă de Dumnezeu ci de apărătorii lui.

Dacă nu ar fi fost țărani, românii nu aveau Miorița.

Pedagogia este o știință artistică nu un rețetar care uniformizează.

Dacă nu se umanizează știința, omul va deveni un multilateral mutilat.

Mistica tehnologică este tot atît de păgubitoare ca mistica religioasă.

Nu Dumnezeu a născut metafizica, ci metafizica l-a născut pe Dumnezeu.

Democrația e pe ducă atunci cînd liderul formal nu are virtuțile liderului informal.

Incompetențele stăpînesc numai într-o societate care nu-și apără valorile.

Mă închin la umerii de cariatide ai femeilor și nu la burțile hămesite ale preoților.

Cine se destărează se sinucide.

Sînt printre cei mai urți bărbați din lume. Și, totuși, cineva mă iubește. Acum ti înțeleg pe specialiștii esteticieni care vorbesc despre frumusețea urîșeniei.

Din nefericire există și membri de partid care nu sînt comuniști.

Pot să-mi vînd paltonul, dar nu pot să-mi vînd conștiința.

Turnătorii nu au meserie, au bacșiș.

Dacă guvernele lumii ar avea omenia românilor s-ar desființa toate pactele militare.

Nu există libertate absolută, există teroare absolută.

Femeia care iubește nu birfește.

Milițianul de la circulație nu e obsedat de idei ci de procese verbale.

Nu vă doriți fericire ci numai sănătate.

Cine iubește pînă la nemărginire știe să ierte.

Din nefericire, viața e ca o cămașă de copil: scurtă și pătată.

Munții nu sînt categorii geografice ci categorii istorice și estetice.

Desfărații, chiar dacă nu se sinucid, rămân niște cadavre vii.

Dacă românii nu ar avea dor nu ar avea nici jară.

Cui ti place lingușirea nu-i place democrația.

Părinți, speriați copiii voștri cu preotul nu cu medicul.

Cînd proștii au posturi de conducere nu ai voie să fii om deștept.

Vai de părintele care-și abandonează copiii de dragul unei muieri.

Căldăii machiavelici își revendică rolul de victime

Și hoșii au dumnezeul lor, altminteri n-ar aprinde luminări în biserică.

Fii demni și nu vă faceți autocritica pentru lipsurile șefilor voștri.

Femeile-trestii și femeile-mamut nu trebuie să poarte pantaloni.

Experiența negativă trebuie popularizată. Numai așa îi ferim pe oameni de repetarea greșelilor.

Divorțul dintre rațiune și sentiment duce la involuție.

Dacă aripile științei nu au și o aripă de porumbel n-am motive să mă bucur de progresul tehnic.

Cînd pierdem humorul pierdem o parte din sufletul nostru.

cîine credincios

În numeroase și diferite împrejurări, cîinel» a dat dovadă de totală credință stăpînului său. Nu rareori și-a riscant viața, salvîndu-și stăpînul. Despre atașamentul, prietenia cîinelui cu omul, s-a scris și, desigur, se va mai scrie, pe măsură ce noi fapte ieșite din comun se vor produce.

Redăm, pe scurt, o asemenea faptă.

Într-o circiumă din periferia Parisului au intrat 5 indivizi înarmați, care sub amenințarea revolverului au cerut să li se dea mîncare și băutură. Circiumarul, dovedind multă stăpînire de sine, i-a poftit la masă și apoi a intrat într-o încăpere alăturată, unde se afla un mare cîine, căruia i-a făcut semn să intre în prăvălie. Cîinele s-a azvîrlit cu furie asupra primului hoș, doborîndu-l la pămînt, apoi, pe rînd s-a aruncat și asupra altor trei hoși. Pe primii doi i-a mușcat de gît, celui de-al treilea i-a sîrtecat pîntecele, iar pe cel de-al patrulea l-a înșfăcat puternic de călcîi, lăsîndu-l invalid pentru toată viața. Un singur hoș a scăpat prin fugă. Scena a decurs atît de neașteptat și rapid, încît hoșii — nici cel care a fugit — n-au mai avut timp să-și amintească, cel pușin, că sînt înarmați.

C. ILIE

(Din „Țara Oltului“, 1908, Făgăraș)

D. C. MAZILU

O cronică rimată
a fostului Gigel,
ajuns adolescent
— care a hotărît
să devină pedagog
și să se ocupe de

educarea părinților

Bătrînii mei — foști mama și tătucu' —
Mi i-am făcut, fără să vreau, vrăjmași,
C-atît de mult în urmă sînt rămași,
Cam de pe cînd mi s-a tăiat buricu'.

Și cînd ti văd cum se mai perpelesc
Cînd mă întorc acasă-n miez de noapte
Și cum mă ocărăsc moșnegii-n șoapte,
Mă umflă risul de mă tăvălesc.

Auzi, parcă programul de la bar
Ar fi alcătuit de-un alde mine,
Adică, ora cînd să se termine,
Păi, dacă babalicii n-au habar!

...Cum le mai fac, din cînd în cînd, pe voie,
S-ar crede că babacii mă conduc!
Dar nu mi-aș bate capul să-i educ
De n-aș avea de pensie... nevoie!

fluturile

NICOLAE SĂCĂLIȘ

I ntr-o zi, într-un stejar bătrîn, dintr-o grădină și mai bătrînă, s-a născut un vierme.

Nu era mai lung de cîțiva centimetri și nici mai gros decît degetul cel mic de la mîna unui copil. Era galben-verzui și avea o mulțime de piciorușe. Cam între douăzeci și cincizeci — nimeni nu știa exact, pentru că nimeni nu le numărase. În orice caz, viermele galben-verzui nu știa de unde vine și nici cine erau familia și rudele sale. După cum nu-și amintea să fi avut vreuna, vreodată. Iată de ce, viermele galben-verzui se plimba singur toată ziua de-a lungul crengilor și ramurilor bătrînului stejar,

Din fericire pentru el, avea destule piciorușe, așa că putea să se cațare chiar și pe ramurile cele mai subțiri și mai înclinate. Dar o făcea destul de greoi pentru că, din cauza numărului mare de piciorușe mișcările îi erau întotdeauna încete și obositoare. Ba, uneori avea chiar probleme cu mișcarea lor în același timp. „Unu doi, trei, patru, cinci... nouă zecă” — obișnuia viermele să numere în sinea lui, încercînd să țină pasul și ritmul piciorușelor.

Cîl era ziua de lungă, viermele galben-verzui se plimba și număra pentru sine: „unu, doi, trei, patru, cinci... nouă, zecă”. Asemenea unui mic sergent, care comandă o grupă de soldați mi-

cuți în marș. Uneori, însă, piciorușele nu-l ascultau, călcîndu-se unele pe altele, pentru că cele din față se mișcau mai încet decît cele din spate. Cînd se întîmpla așa ceva viermele galben-verzui se supăra nespus de rău. Atunci trebuia să se oprească pentru a-și certa și muștra micile piciorușe. În plus, piciorușelor din față li se întîmpla să-și piardă ghetușele și aceasta îl indispuinea cel mai mult pe viermele galben-verzui. Ce vreți, era de-a dreptul enervant și obositor să te oprești ca să te încălți la fiecare pas. Dar ceea ce punea capac tuturor acestor neplăceri, era faptul că uneori își încălța pur și simplu ghetele pe dos.

În ciuda acestor numeroase și felurite necazuri, viermele galben-verzui reușea totuși să se descurce și să se cațare pe ramurile bătrînului copac, pentru mîncarea lui preferată. Stejarului nu-i prea plăcea ce făcea viermele galben-verzui, dar pentru că se simțea bătrîn, iar în viața lui văzuse și auzise multe, nu se supăra prea tare. Aceasta, poate și pentru că din cauza vîrstei, era mai tot timpul adormit și, apoi, în coroana lui bogată se găseau frunze din belșug.

Zilele treceau liniștite, iar viermele galben-verzui își ducea monotonia vieții purtîndu-și nenumăratele lui piciorușe în „unu, doi, trei, patru, cinci... nouă, zecă”. Deseori respira greu, și-și spunea în

sinea lui: „E aspră viața cu mine, dar o să mă descurc...”

Într-o zi, însă, în timp ce admira cerul, a văzut zburînd în juru-i o ființă neobișnuită. Era delicată și avea două aripi frumos pictate, ca două eșantioane japoneze. „Dacă aș putea să am și eu o pereche de aripi la fel, ce fericit aș fi”, gîndi în sinea lui. Dar, smulgîndu-se din vise, viermele galben-verzui reveni la realitate, la mersul lui trist și, frămîntat, își mărturisii cu durere: „mama natură a fost rea cu mine...”

Dar cel mai rău se simțea cînd ploua. Și asta pentru că atunci nu putea să se miște și să privească în jur. Singurul lucru bun pe care putea să-l facă, în zilele ploioase, era să se ascundă sub o frunză mare. Dar chiar și acolo vîntul și apa îl ajungeau și îi făceau viața insuportabilă. „Aș vrea să mor”, se tînguia el în zilele acelea. Mai apoi, însă, se încuraja singur, adăugînd: „Din fericire, vara o să vină curînd și nu or să mai fie prea multe zile ploioase și cu vînt peste stejarul bătrîn, și peste casa mea din grădină”.

I ntr-o altă zi, cînd cerul se înseninase și apăruse soarele, iar viermele galben-verzui se mișca monoton și trist, s-a întîmplat ceva ciudat, ceva ce l-a speriat de moarte. Stoluri de păsări zgomotoase s-au adunat în frunzișul bătrînului stejar.

Ele pălăvrăgeau despre o mulțime de lucruri lipsite de importanță. Păsările acestea nu erau însă ca ființele acelea minunate pe care el le admirase zburind spre cer. Acestea erau niște stoluri de ciori gălăgioase. De aceea viermele galben-verzui, deși le auzea, nu le dădea nici o atenție. Totuși, în timp ce ele vorbeau, o frază i-a reținut atenția. „Hai să prindem niște viermi“, a propus o cioară. Sint delicioși — deși arată îngrozitor“. „Pun pariu că sint o mulțime în stejarul ăsta bătrîn“, a mai spus alta. Viermele galben-verzui se înghemuit, înghețase de frică. Fusesse atât de speriat și revoltat la auzul acestor cuvinte, că abia a mai putut să se ascundă sub o frunză, pentru a nu fi văzut. Și a rămas acolo nemișcat. Abia își mai simțea inima bătînd. Era pentru prima dată cînd își auzea bătăile inimii. Și bătăile acestea erau atât de puternice, încît îi era fridă că vor fi auzite. Din fericire, cârile nu erau înfometate, așa că după o vreme și-au luat zborul. Dar nici după plecarea lor, viermele galben-verzui nu îndrăzni să se miște, de speriat ce era. A încercat de cîteva ori să-și pună în mișcare piciorușele lui nenu-mărate, dar acestea nu-l mai ascultau. Așa că, pentru o vreme, viermele galben-verzui a rămas sub frunză, nemișcat, neajutorat și aproape plîngînd. „Aceasta este una din zilele cele mai mizerabile din viața mea“, își

zise el. Simțămintele de singurătate și neputință îl copleșeau. Ar fi plins dacă ar fi putut, dar ochii lui, micii lui ochi, nu lăcrimau. Încetul cu încetul, însă, viermele galben-verzui și-a revenit din această spaimă de moarte. Inima a încetat să mai bată atît de tare iar piciorușele au început să se miște din nou.

După acest incident, cităva vreme nimic important nu s-a mai întîmplat în viața lui. Zilele se scurgeau, una după alta, aproape la fel. Viermele galben-verzui se cățăra pe tot mai multe ramuri și căuta flămînd de mîncare. Odată, însă, i-a trebuit aproape o zi întreagă pentru a trece peste o ramură subțire, spre niște frunze fragede.

Dar, în vreme ce se ospăta dintr-o frunză mică și fragedă, jos, sub coroana copacului a apărut o creatură stranie. Era un animal mare, cu patru picioare, gît lung, cap alungit cu nări și ochi mari, catifelăți. Avea o coadă lungă și caraghioasă ca un apărător de muște. Dar ceea ce l-a impresionat cel mai mult pe viermele galben-verzui, la animalul acesta, au fost picioarele lui lungi și grațioase. Nu putea să nu admire picioarele acelea care, deși lungi și subțiri, erau totuși puternice și agile. Apoi, fără să orea, s-a uitat la propriile-i picioare și nu a putut să nu observe cît de scurte, urite și lipsite de grație erau, în com-

parație cu picioarele celui animal straniu.

Viermele galben-verzui a simțit că trebuie să vorbească cu creatura aceea, să afle cine este. Așa că a îndrăznit să întrebze cu o voce subțire:

— Cine ești tu?

Creatura stranie a furnăit și a întrebă, la rîndu-i:

— Cine-mi vorbește? Unde ești tu?

— Eu sint aici, în copac. Sint un vierme, a răspuns înfiorat viermele galben-verzui.

Creatura stranie și-a întins gîtul lung și delicat și s-a uitat la viermele galben-verzui, înainte de a-i răspunde, cu același furnăit ușor:

— Numele meu este „Săgeata neagră“ și eu sint cal de curse. Vocea calului era puternică și perfect inteligibilă deși avea un timbru nazal.

Viermele galben-verzui nu știa ce este acela un „cal de curse“, deoarece el nu văzuse niciodată o cursă și nici nu participase la vreuna. Așa că a întrebă din nou, umil și timid: „Ce este acela, un cal de curse?“

— Un cal de curse? Cum, nu știi ce este un cal de curse?, răspunse surprins și jignit de ignoranța acestui interlocutor „Săgeata neagră“. „Ei bine, un cal de curse este un cal care aleargă repede, care participă la concursuri, care cîștigă trofee. Este un cal care bea șampanie cu oa-

menii. Este un cal pe care oamenii îl admiră și-l prețuiesc.

Viermele galben-verzui nu a înțeles nici ce este aceea „șampanie“ și nici ce sint acelea „trofee“, dar nu a mai întrebă nimic. Se simțea prost din cauza ignoranței lui, așa că a preferat să tacă. În tot restul zilei însă și-a amintit de „Săgeata neagră“ iar în tot timpul nopții a visat cai alergînd.

La puțină vreme după acest incident, viermele galben-verzui a simțit că ceva neobișnuit a început să se petreacă cu el. Dormea din ce în ce mai puțin și se simțea tare slăbit. Nu putea să se mai cațăre pe ramurile înclinate, iar uneori avea amețeli. „Am să mor“, gîndea viermele galben-verzui și a început să se pregătească pentru somnul cel lung. S-a pornit să toarcă, deci, un cocon pe care l-a suspendat de vîrfurile a două ramuri. Apoi a început a-și țese casa de mătase, și să înghețe un cîtec vechi:

Co-Cocon

Născut în pom

Sac de lînă

Prins sub lună

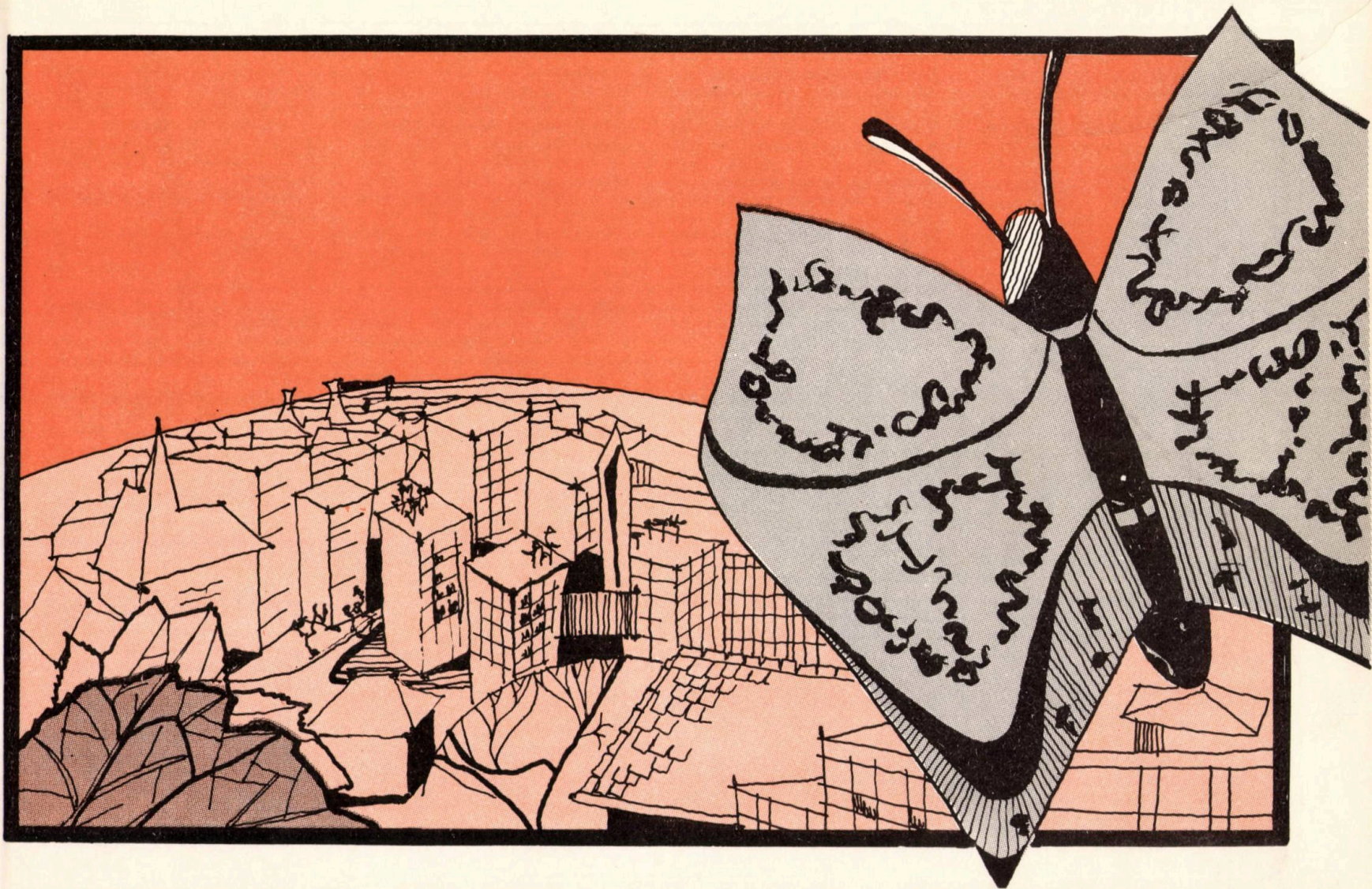
Scut de argint

Cu fir de mîrt

Somnul vine ca o boare

Să mă poarte peste mare.

I-a trebuit aproape o săptămînă ca să termine coconul și, deși cu fiecare zi ce trecea se simțea tot mai slăbit, continua să lucreze fără întrerupere. Cînd a termi-

nat coconul era atât de obosit și de adormit încât abia s-a mai putut călări în el. A mai privit odată în jur și a mai îmbrățișat odată cerul și grădina cu privirea.

— La revedere, cerule! La revedere, grădină! La revedere „Săgeata neagră”! ...Dar nimeni nu i-a răspuns. Totuși, nu s-a supărat. „La revedere stejar bătrîn” — n-a uitat el să se adreseze copacului. Și, după câteva clipe de meditație a adăugat: „Stejar bătrîn, iartă-mă că ți-am mîncat frunzele”.

— La revedere, a răspuns stejarul, cu o voce profundă. Și, vise plăcute, și-a amintit el să adauge.

— Dar eu urmează să mor, se tînguie viermele galben-verzui.

— O să mai vedem noi, completă bătrînul stejar, care văzuse și auzise atîtea în viața lui... Ramurile și frunzele lui s-au mișcat cu înțeles.

Viermele galben-verzui nu a priceput ceorea să spună bătrînul stejar, dar nici nu a încercat să afle. Era prea slăbit și prea somnoros. Cu ultimele puteri s-a urcat în cocon și l-a închis în urma lui. Înăuntru era cald și întuneric și viermele galben-verzui a adormit imediat. A dormit zile și nopți în șir fără să știe ce se întîmpla. Visa și, în fiecare vis, se făcea că avea aripi ce crescuseră din corpul lui și că zbura, sus de tot, spre cer.

Zilele treceau și viermele galben-verzui continua să doarmă.

Într-o dimineață, însă, cînd soarele usca roua ce căzuse noaptea pe stejar, s-a trezit. La început a simțit ceva cald în jurul lui și nu și-a dat seama unde se află. Apoi, încetul cu încetul, și-a amintit de trecut, înțelegînd că ceva s-a întîmplat cu el. Casa lui de mătase, care la început era încăpătoare, părea acum extrem de mică și strîmtă. Se simțea atât de înghesuit în cocon încît, pe măsură ce se mișca îl și rupea. Brusc, peretele lateral s-a desfăcut și s-a simțit orbit de lumina strălucitoare a zilei.

după ce viermele galben-verzui s-a obișnuit cu lumina, a simțit o durere ce-i cuprîndea tot corpul. A încercat să-și întindă nenumăratele lui piciorușe, dar în locul lor a descoperit numai șase picioare lungi și delicate. A încercat să se miște, dar în locul trupului de vierme greoi, a descoperit un corp grațios și delicat.

Surprins și aproape uimit, viermele galben-verzui a văzut că din corpul său — da, din corpul său — crescuseră două aripi largi și frumoase, ca două petale colorate. Se uită la ele cu ochii lui multi-formi și nu putea să creadă că aripile acelea minunate erau ale lui. A încercat să le miște și într-adevăr, ele s-au mișcat grațios, elegant, ca două evantaie japoneze. La început încet, dar apoi din ce în ce mai repede. Aripile acelea mari îi ascultau

comenzile și, cu mare satisfacție, fluturilele a bătut din ele cu toată puterea. Deodată, a simțit că începe să piardă din greutate, că devine din ce în ce mai ușor. În clipa următoare era în aer, zburînd liber. Inima îi bătea cu putere în piept, dar se simțea fericit și atât de liber încît, pentru prima dată în viața lui, ochii au început să i se umple cu lacrimi. Plîngea și zbura, scaldat de soare, rotîndu-se ca într-un dans al minunilor.

— Hello, bătrînul meu prieten! a zis el zburînd printre ramurile bătrînului stejar.

— Bună, fluture, răspunse stejarul care văzuse și auzise atîtea în viața lui.

— Plec acum. Pot să zbor. Sînt un fluture! Și urmează să întîlnesc alți fluturi ca mine. La revedere!

— La revedere! a răspuns bătrînul stejar, dar undeva, adînc în rădăcinile lui, a simțit o durere. Nu știa dacă din cauza bătrîneții sau pentru că viermele galben-verzui, acum un fluture frumos, îl părăsea.

Fluturilele cel frumos a zburat peste sejarul bătrîn, odată sau de două ori, înainte de a se îndrepta spre sud. S-a uitat în jur, și jos, pe pajiște, l-a văzut pe prietenul său „Săgeata neagră”. S-a gîndit că ar fi frumos să-i spună „hello” calului și a coborît în cercuri largi deasupra „Săgeții negre”.

— Hello, „Săgeata neagră”! Ce mai faci? l-a întrebat fluturile, zburînd în volte scurte.

— Cine mă cheamă? Cine ești tu? întrebă „Săgeata neagră”, întîinzîndu-și gîtul delicat și privind în jur.

Sînt viermele galben-verzui. Nu-ți amintești de mine?

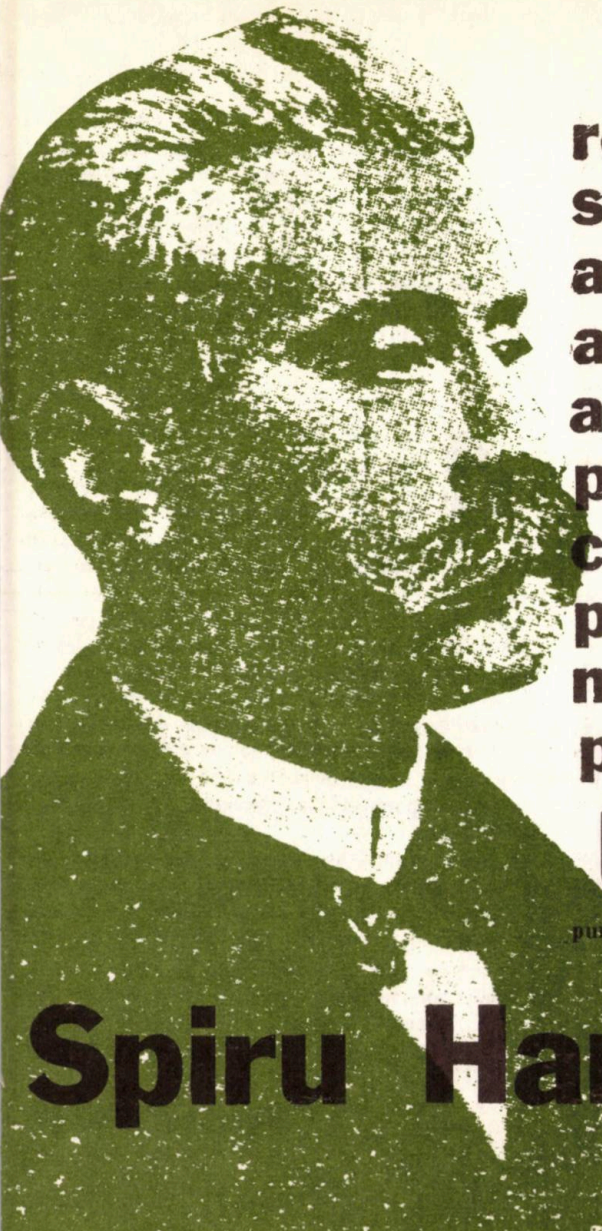
— Nu, nu-mi amintesc, fornăi, indispus, „Săgeata neagră”, așa cum o făcea întotdeauna cînd îl deranja cineva.

— E firesc să nu-ți amintești de mine. Eu m-am schimbat. Spune-mi te rog, ai mai cîștigat ceva trofee? insistă fluturilele.

— Nu, a mormăit „Săgeata neagră”, vădit surprins că acest nepoștit putea să știe atît de multe lucruri despre el. Nu, dar sezonul de curse nu a început încă.

— Îți doresc noroc, a spus fluturilele din nou. Îți doresc mult noroc — și și-a continuat zborul, mai departe.

Onouă forță se năștea în el. O forță necunoscută pînă atunci, care îl împingea spre ceva neobișnuit și misterios. Această forță îl făcea să se simtă atît de puternic, încît a uitat aproape cu totul trecutul lui de vierme galben-verzui. Acum zbura sub soare, peste copaci și case, peste oameni și orașe, spre o țintă măreață și misterioasă ce îl aștepta undeva, peste spațiu și timp.

**reforme ce au
satisfăcut nevoi
ale timpului, dar
au fost
apreciate
pentru
conținutul lor
practic-social
mai mult
peste hotare**

Una din cele mai reprezentative figuri ale învățămîntului nostru a fost Spiru C. Haret (15 februarie 1851 — 17 decembrie 1912) autorul celui de-al doilea sistem de învățămînt corespunzător necesităților și liniei de dezvoltare a

statului național român, în anii ce au urmat cuceririi independenței.

Cunoscător al societății, bun analist al stării învățămîntului de la noi, el a intuit ce trebuie să fie școala, la diferitele ei niveluri, pentru a satisface cerințele sociale ale momentului istoric respectiv.

El a realizat schița acestui sistem în proiectul de lege din 1886, cînd a fost secretar general al Ministerului Instrucțiunii publice și cultelor, în colaborare cu șeful de atunci al acestui departament, Dimitrie Sturza. Pornind de la această schiță, Petru Poni a întocmit Legea învățămîntului primar și normal din 1896, continuată ulterior de Haret, cînd a devenit titularul ministerului — între 1897-1899 — cu Legea învățămîntului secundar și superior din 1898 și Legea învățămîntului profesional din 1899. În cele două rînduri în care a mai condus ministerul, în primul deceniu al secolului al XX-lea (1901—1904, 1907—1910), a luat o serie de măsuri privind așezarea și dezvoltarea acestui sistem, îmbunătățirea conținutului lui, introducerea de noi metode care să sporească eficiența procesului instructiv-educativ, a statuat condiții pentru o mai bună pregătire și o mai judicioasă salarizare a cadrelor didactice, a oficializat activitatea social-economică și cultural-educativă a cadrelor didactice, cunoscută sub numele de mișcarea haitistă, privind activitatea extrașcolară

Una din principalele sale creații, cea a concep-tului de „școală națională, reflectat în legislația

Spiru Haret „omul școlii“

timpului a fost prezentată și în studiul cu același nume, publicat în „Revista generală a învățămîntului“, anul II, nr. 6, 1907.

În acest studiu, el sublinia necesitatea de a face din școală pavaza naționalității, concluzionînd: „...de cele mai multe ori cel dintîi act al oricărei acțiuni naționale este pe tărîm social“ Școala organizată de el, cu micile modificări de conjunctură politică de moment, a format cadrele necesare pentru consolidarea și modernizarea țării, pentru progresul ei economico-social“ a fost instituția în care a dospit conștiința națională, conștiința unității de limbă și politică a întregului popor, a pregătît condițiile în care s-a desfășurat lupta pentru încheierea procesului de unitate statală. Unele aspecte ale operei sale instructiv-educative au fost apreciate și de personalități ale învățămîntului din alte țări. Spicuum — în acest sens — cîteva dintre cele reproduse în „Revista generală a învățămîntului“.

Revista germană „Tägliche Rundschau“ din 24 septembrie 1909 a publicat articolul „Die Nation Schule“ în care folosindu-se de un studiu al lui C.G. Ionescu, subliniază trăsăturile pozitive ale școlii naționale corespunzătoare momentului istoric respectiv, legat de învierea principiului naționalității. Se sublinia faptul că Haret a întocmit programa școlii populare românești ca aceea a unei instituții de educație națională.

În ea, „poporul, pe lingă educația națională, dobîndește cunoștințe de agricultură și gospodărire țărănească, cerute de nevoile populației rurale“. De asemenea, articolul citat punea în evidență „importanța pentru educația națională, a activității extrascolare a învățămîntului, care

devine și educatorul adulților“. În încheiere se arată: „...școala românească rămîne o frumoasă dovadă de cît de mult poate fi pusă opera de educare prin școală în serviciul ideii și a muncii naționale și cum ea poate deveni mijlocul cel mai însemnat pentru rezolvarea unor chestiuni vitale pentru popor, chestiuni cari pentru noi (germanii n.n.) devin zi de zi mai urgente“ (Revista generală a învățămîntului, an V, no. 41, noiembrie, 1909; p. 300—302).

C. Jeannot, inspector al învățămîntului public din Franța, se referea în „Revue de pedagogique“ din 15 martie 1909, la cele două caracteristici ale învățămîntului organizat de Haret: caracterul practic-unitar și caracterul național.

Revista subliniază că învățămîntul primar rural are o alcătuire eminamente practică; „plantarea pomilor este unul din aspectele sale. Această acțiune excelentă ar trebui pusă în aplicare și în Franța. Caracterul practic al învățămîntului primar se concretizează prin lucrul manual, unde elevii învață a-și produce singuri obiecte trebuincioase vieții zilnice, deci activitate cu un scop direct practic“. În finalul articolului este inclusă notația: „România se trezește. Ridicarea sa intelectuală și economică corespunde, la tinerele generații, formării conștiinței naționale și entuziasmului iubirii de patrie. ...Măsurile luate au fost adaptate nevoilor locale, trebuințelor momentului...“ (Revista generală a învățămîntului, an V no. 2, 10 oct. 1909, p. 203—205).

Același C. Jeannot a trimis o scrisoare lui Spiru Haret în care arată că a făcut cunoscut publicului francez opera legislativă a sa, măsurile luate pentru dezvoltarea învățămîntului primar. El notează: „Noi în Franța ne interesăm de pedagogia națiunilor străine, dar mai cu osebire, de-a țării tinere sau a țărilor de care ne leagă puternice afinități, cum este de

pildă România. Din acest îndoit punct de vedere ideile educative pe care le aplicați cu atîta reușită, pe care le înfăptuiți atît de norocos, nu pot să ne lase nepăsători“.

În continuare, vorbește despre strădaniile sale pentru răspîndirea limbii române la Paris, în calitate ce o avea de secretar general al societății pentru propagarea limbilor străine. (Revista generală a învățămîntului, an V no. 5, 1 dec. 1909, p. 358—369).

Altă apreciere a operei școlare hareliste a făcut-o Aureliana Albenzo profesor la școala normală din Apicanta, apărută în revista spaniolă „La Escuela Moderna“. În articolul „Pedagog și ministru“ preciza că părerile pedagogice ale lui Haret constituie un adevărat program de educație națională, pe ale cărui baze înflorește școala românească. Ideile sale pedagogice sînt cunoscute și admirate în Spania. În continuare, amintește de importanța acordată agriculturii în învățămînt, de înzestrarea școlilor primare rurale, și a celor normale. —Încheind cu aprecierea ca băncile populare au o mare importanță în ridicarea economică a sateanului.

Autorul articolului felicită pe ministrul român „pentru marea operă pedagogică ce realizează în țara sa“. („Revista generală a învățămîntului“ an V no. 6, 1 ian. 1910, p. 448—451.)

Aceste cîteva aprecieri pun și mai bine în lumină personalitatea aceluia care a fost denumit de contemporani „Omul școlii“, de la a cărui moarte se vor împlini 70 de ani la sfîrșitul lui 1982.

Octavian IONESCU

Ion Sîrbu, învățătorul care a încercat să spargă tiparele vremii...

...preferînd explorarea și cunoașterea sufletului copiilor, „pedagogiei dure“ a predecesorilor săi. Apreciat, e, totuși... trimis la Conservator, devenind profesor universitar și o glorie a scenei românești

Scoală amărită de comună de țară — un fel de coșmelie într-o rină. Departe de șosea, pierdută prin livezi, în nemărginire... Să ajungi la ea te abirci pe deaiuri, fără un drum anume. Toamna cînd vin ploile, dacă ai încălțări, le tragi din răsputeri din noroaie; iarna te afunzi în nămeți, înfășurat în viitor ca Peter Schlemihl în ceață... Ceva mai ușor cînd dă primăvara'n floare și se îndesesc conclavele gîzlor. Atunci, copiii trec prin soare, bizlind ca muștele. Cu suflet deschis,

năprstoci, se întrec în voie către lumina binefăcătoare a cărții. Fiecare o-i, oi pe tăbliță e o dorință de viață și de reușită... Mai cu seamă de la venirea noului învățător.

Domnul Sîrbu a sosit într-o zi, odată cu septembrie. Se subțiasse frunza, galbenă, și se duceau cocorii... Copiii au țîștit la ivirea lui, i-au privit în ochii veseli bulbucăți, și n'au știut ce să creadă. Venitul, rotofei, avea claie de păr, numai inele, și lavalieră. Rămînînd în picioare, le-a făcut semn

să șadă. După care, uitîndu-se la fiecare, să-l cucerească, cu voce moale, caldă — ca o mîngiere pe o frunte de copil — a întrebat:

— Voi știți de ce vin și pleacă rîndunele?

Școlarii n'au priceput întrebarea, dar le-a plăcut începutul. ... Din acea primă clipă au pornit să depene dragostea pentru domnul învățător. Altfel decît cel dinainte — nici gînd să le tragă la palmă, sau să le singereze „tureasca“ urechilor. Nu se ținea de buche. Le spunea felurite povești. Cu caracteristice intonații îi făcea să ridă. Parcă se joacă cu ei. Le vorbește de gingășia florilor, devotamentul boulenilor, frumusețea ca-trînelor... Bun român, tonurile-i intraripate aprind în inimile prichindele vitejia volevo-zilor, dragostea de țară.

Fericii, țîncii sunt numai urechi. Învăță în măsura înțelegerii lor.

Așa se scurge pe nerăsuflăte un an și e spre încheiere următorul. Maiul înflorit face toți banii, ca și învățătorul! Tocmai le vorbește despre hărnicia albinelor, cînd, deodată se deschide ușa clasei și își face apariția ministrul Instrucțiunii Publice, vajnicul Spiru Haret.

Recunoscînd pe înviorul învățămîntului, sârmanul dascăl de țară nu mai poate da înapoi. Continuă subiectul, în vreme ce demnitarul — așezat pe sin-

gurul scăunel de prisos — se simte înțepat de „roiturile de albine“ scăpate din stupina minții subalternului...

Ministrul remarcă: **copiii, atenți peste măsură, rid des, ca la comedii.** Cu toată drăsticitatea-i cunoscută, Haret nu întrerupe „apicultorul“ de ocazie. Însă, cînd clopoțelul creației sună în plin, încruntat, trage linia inspecției:

— Să te prezinți, la sfîrșitul săptămîinii, la minister!

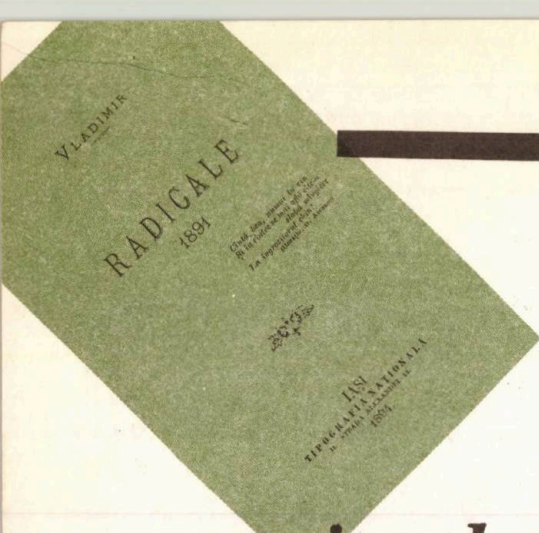
Au tot privit cu disperare școlarii după el. Și dragul domn Ion Sîrbu dus a fost...

Ajuns în fața ministrului, este întâmpinat cu o simpatie și un suris, de-a dreptul surprinzătoare. Mîngîindu-și mustea de palicar, Spiru Haret edictează:

— Te duci la Nottara, la Conservator. Am vorbit. Ești pentru așa ceva. Succes în carieră!

Fir'ar să fie: ce clară viziune la fondatorul „Albinei“! Pe parcursul citorva decenii, Ion Sîrbu ilustrează scena națională în postură de năstrușnic comedian. Neuitatul Conul Grigore, învățătorul, din bijuteria dulcelui Victor Ion Popa, „Mușcata din fereastră“. Colosal actor de atmosferă și tăceri în „Patima“, alături de imensa Marioara Ventura, societara Comediei Franceze. Și în ultimii ani, hitru profesor la Conservator.

GABY MICHĂILESCU

primul volum de epigrame din literatura română

U nui dintre oamenii politici ai vremii care au contribuit în mod deosebit la căderea guvernului liberal condus de Ion C. Brătianu, în 1888, a fost Gheorghe Panu — fost junimist ...neconvins și autor al cunoscutelor Amintiri de la Junimea din Iași. Liberal (cît de convins?) la începutul carierei sale politice, Gheorghe Panu, împreună cu un important grup de dizidenți, avea să se desprindă curînd din rîndurile „roșilor” lui Brătianu și să fondeze un nou partid, intitulat democrat-radical, prescurtat radical — al cărui organ de presă, Lupta, nu înceta să atace „fără nici un fel de cruțare, în chip personal, cu singeroase invective și tăioase critici, politica și persoana chiar a lui Brătianu, îmbătrînit”. (Nicolae Iorga, Istoria Presei românești 1922, pag. 146).

Mutată la București în 1886, după doi ani de apariție la Iași, Lupta, care la început s-a definit ca ziar liberal-opoziționist, a devenit organul partidului radical, de efemeră existență.

Dar Gheorghe Panu, ca și prietenii lui politici, se pare că aveau, înafara patimei unei atitudini anti-brătieniste și pe aceea a unui pahar cu vin bun

de Cotnari, iar ca sediu al discuțiilor politice, la Iași, nu numai clubul partidului radical, ci și cunoscuta crămă Bolta Rece.

Și, probabil că aici, în fața unuia sau a mai multor pahare de Cotnari, radicalii și liberalii credincioși lui Brătianu nu se mulțumeau numai cu atacuri reciproce la adresa ideilor lor, dar își mai trimiteau și înfepături epigramatice, care în vremea aceea au avut mare succes, atît în lumea politică a Iașului, cît și în cea literară.

Așa trebuie explicat faptul că unul dintre liberalii de frunte ai orașului de pe malul Bahluiului, profesorul de limbă română de la Liceul Național și de limbă latină de la Institutul de Domnișoare Humpel, Petre Fântănaru (1867—1927), a publicat sub pseudonimul Vladimir, un volum cu 101 epigrame, 51 de epitafuri și 16 poezii, reprezentînd tot ațitea săgeți la adresa pasiunii pentru băutură a radicalilor lui Panu.

Volumul, intitulat Radical, a fost tipărit în anul 1894 și este, după cunoștința mea, primul volum de epigrame din literatura română, deși — fapt curios — nu este citat nici de Sofronie Ivanovici în antologia sa Epigramiștii noștri, în 1914, nici de N. Crevedia și A.C. Calotescu-Nelcu în Antologie a epigramei românești, ediția I, 1933 și ediția a II-a revăzută și adăugită, 1934 și, în fine, nici de N. Crevedia în Epigramiștii de ieri și de azi cu studiu introductiv, antologie și note bio-bibliografice, ed. Eminescu, 1975.

Nu vom stărui în aceste rînduri asupra luptelor politice dintre brătienişti și radicalii lui Panu și nici asupra carierei politice a liberalului Petre Fântănaru, pentru simplul motiv că volumul de epigrame menționat constituie, prin el însuși, un subiect demn de pus în valoare la realele lui dimensiuni.

Aurel Leon, scriitor și ziarist ieșean, a publicat în ultimii ani patru volume de evocări ale unor personalități moldovene pe care le-a cunoscut nemijlocit și cînd vorbește de dramaturgul George Vasilescu (Umbre, vol. IV, 1979, ed. Junimea, pag. 277), îl citează tangențial și pe socrul acestuia, profesorul Petre Fântănaru, „autor de epigrame cu largă circulație”, care „s-a autoironizat” în catrenul:

Dacă apa de fîntînă
S-ar preface-n vin Cotnari
Aș lăsa limba română
Și m-aș face... fîntinar!

Iar Ion Dafin, care în anii 1927—1929 a publicat trei volume de evocări sub titlul Figuri ieșene, îi dedică mai multe pagini lui Petre Fântănaru (vol. I, 1927, pag. 97 și urm.), scoțînd în evidență — pe lîngă alte calități — și „humorul, cu care e înăscut”, ceea ce a determinat ca în volumul Radical să se strîngă „o serie de epigrame la adresa radicalilor, cărora le ieșise faima de mari băutori”.

Din cele 101 epigrame, un număr de 76 sînt ale autorului, scrise la persoana doua și a treia, iar 25 sînt grupate sub titlul Auzite din gura lor și într-adevăr sînt scrise la persoana întîi.

Desigur că, pentru anul 1894, publicarea unui volum de epigrame și epitafuluri, cu temă unică, a constituit un eveniment literar, chiar dacă istoricii literaturii române, în general, și cei ai genului epigramatic, în special, au acoperit cu tăcerea apariția Radicale-lor.

O explicație ar putea fi aceea că seriosul profesor de limba română de la Liceul Național nu era cunoscut ca poet, pe de o parte, iar adoptarea pseudonimului Vladimir a însemnat tocmai voința acestuia de a se păstra în anonimat, pe de altă parte.

Cartea a circulat, lumea a făcut haz, dar istoricii literari nu i-au dat atenție, considerând-o ca o apariție solitară și efemeră.

Pentru a ilustra în mod convingător afirmația că Radicale a fost primul volum complet de epigrame din literatura română și că versurile cuprinse între copertile sale sînt epigrame în adevăratul înțeles al cuvîntului, nu doar poezioare considerate — cu indulgență — epigrame, voi cita cîteva dintre ele:

Cine are nasul roș
Cum e creasta de cocoș
Și de bea ca din poveste,
Radical să știi că este

★

Poți să-i tai și poți să-i spânzuri
Să li faci orice vei vrea,
Negativ n-au să conjuge
Radicalii pe a bea

Lui P.

Stînd în colț la Rhor odată
Biruit de vin și bere
Privind ulița de-a lungul
Îngropată în tăcere.
Strigă cum odinioară
A strigat și Galileu
Văd pămîntul că s'nvîrte
Dar... se'nvîrte'n jurul meu

★

Unui epigramist radical

Fii cuminte și ia seama
Nu te frămînta'n zadar,
Nu se face epigrama
Cum ai soarbe un pahar.

★

Nu-i prea înfioară noaptea
Cînd aproape e
Ci ideeă că la groapă
Nu se poate be.

★

To be or no to be
Ne spun într-una ei:
În românește-ar fi
Tu bei ori tu nu bei.

★

Nu-s atitea vase, frate,
La Marsilia la mal
Cîte mari și pline toate
Stau la Clubul Radical.

★

Cînd socoate c'o să moară
Radicalul lacrimi stoarce:
Știe că la vin din groapă
Mortul nu se mai întoarce.

Din capitolul Auzite din gura lor,
notăm:

Către sfînta Bolta Rece
Fiecare să se'ndrume...
Asta-i toată datoria
Radicalului pe lume.

★

Nourii să se descarce
Ploaea făcă-și de urit
Eu atunci ca totdeauna
Vărs Cotnar bătrîn pe gît.

★

La ferestre și pe hornuri
Urle vîntul cît îi place
Eu cu vinul stînd de vorbă
Nici o clipă nu-i dau pace.
Epitafuri cuprinse în capitolul
De pe morminte radicale,

lata cîteva:

Spune-mi de se cade oare,
Chiar de-s putred de păcate,

Să îndur atita vreme
Focul setei blestamate?

★

Muritor, la neagra-mi groapă
Niciodată să nu-mi plîngi
Căci cu lacrimi de apă
Cruda sete nu mi-o stingi

★

Muritori, ferii în lături
De mormîntul meu străin!
Cînd vă văd s'aprinde'n mine
Blăstămatul dor de vin.

★

Trecătorule, te'ndură
Nu mai sta în țințirim,
Veste du în lumea toată
Că de sete noi murim.

★

Pe mormîntul Mai Marelui

Fugi și bea, nu perde vremea,
Trecător, la groapa mea.
Mîine vei muri s'atuncea
Ca și mine, nu-i mai bea.

Dintre poeziile — fiecare cu titlu
separat — strînse în capitolul
Tot radicale, am ales una singură,

cu incontestabilă valoare de parodie:

DRĂGĂLAȘE PĂHĂRELE

Aria: *Somnoroase păsărele*

*Drăgălașe păhărele
Dinainte-mi să se pună
Să se toarne vin în ele*

Poftă bună

*Să golim toți în tăcere
Ier cuiva vin de nu-i place
Bee-utunci mai bine bere,
Bee-n pace.*

*Cine-i ameșit prea tare
Pe sub mese să se culce
Și în sgomot de pahare
Doarmă dulce!*

*Să nu fie vorbă lungă
Doară știm ce scurtă-i viața
Să bem pînă să ne-ajungă
Dimineața!*

Pe măsură ce parcurgeam filele volumului și știam că cei care au consemnat antologic epigrama românească l-au ignorat pe Fintinaru — Vladimir cu desăvîrșire, mi-am permis să-i dedic lui Nicolae Crevedia (antologul) catrenele ce urmează, avînd convingerea că, nu numai cu inegalabila lui dragoste pentru umor, nu l-ar fi supărat, ci — dimpotrivă — le-ar fi gustat:

*Epigrama-antologată
A fost o treabă minunată.
Totuși, eu și azi mă mir:
Cum l-ai... uitat pe Vladimir?*

*

*Că l-ai uitat pe Vladimir,
Am spus-o sincer, „doar“ mă mir.
Ceva, însă, nu m-a mirat:
De ... Crevedia n-ai uitat!*

Dar fiindcă iubitul de toți,
Nicolae Crevedia, este plecat dintre noi:

*Vă rog uitați aste catrene.
De mortuis...nihil nisi bene!...*

MIRCEA DUMITRESCU

știati că...

...datorită reacțiilor termonucleare de fuziune din curenții interiori ai plasmei solare, în fiecare secundă, 564 milioane tone de hidrogen se transformă în 560 milioane tone de heliu și în 4 milioane tone de alte energii?

...la fiecare contracție, inima trimite în aortă aproximativ 70 ml. sînge? În mod obișnuit, inima se contractă de 4200 de ori în 60 de minute, pompînd circa 300 l sînge. Într-o singură zi, inima se contractă de aproape 100 000 de ori. În 24 de ore, inima umană, care cîntărește doar 300 gr., pompează peste 7 000 l. de sînge.

...palmierul de Madagascar are frunzele cele mai lungi? Ele ating pînă la 20 m. fiecare.

...„tupaia“ este un mic animal, asemănător cu veverița?

...în China, în provincia Hopei, în zona zăpezilor veșnice, trăiește ursul alb, care se deosebește evident de confratele său polar? În aceeași zonă au fost identificate și alte vietăți cu blana sau penele de culoarea zăpezii, ca: veverița albă vulturul alb și cerbul asiatic alb.

...sunetul se propagă în apă cu o viteză de, 1500 m. pe secundă?

...întiturile și apele curgătoare poartă anual cca 6 miliarde tone de pămînt?

...în sîngele unui om circulă 30—40 miliarde de limfocite, care sînt adevărații comandanți ai strategiei imunologice? Dintre acestea, 50 la sută sînt de tip T și 20—30 la sută de tip B. Limfocitele declanșează mobilizarea și asaltul anticorpilor, pentru a distruge orice „intrus“.

...Spiru Haret a fost primul român care și-a luat doctoratul în matematică?

Se crease o situație nostimă. De fiecare dată când ieșeam din seră să merg acasă și mă aflam pe puntea de peste pîriu, un berbec care păștea pe-acolo, mă aștepta, ațînîndu-mi calea, pe malul celălalt al azeștiu. Ce avea cu mine? Am observat că pe alții îi lăsa să treacă, dar pe mine, cu nici un chip. Mai apoi m-am dumirit: floarea roșie pe care eu, plecînd de la

unor ghivece; după aceea le îngropam în răsadniță și astfel se pregătea puiet care să înlocuiască exemplarele trecute, ce nu mai dădeau boboci. Mă „specializasem” la această secție-răsaduri — pot să mă laud — unde efectueam o muncă foarte concretă: plantasem cîteva milioane de fire de răsad. Îmi plăcea și munca, dar și faptul că eram alături de mama.

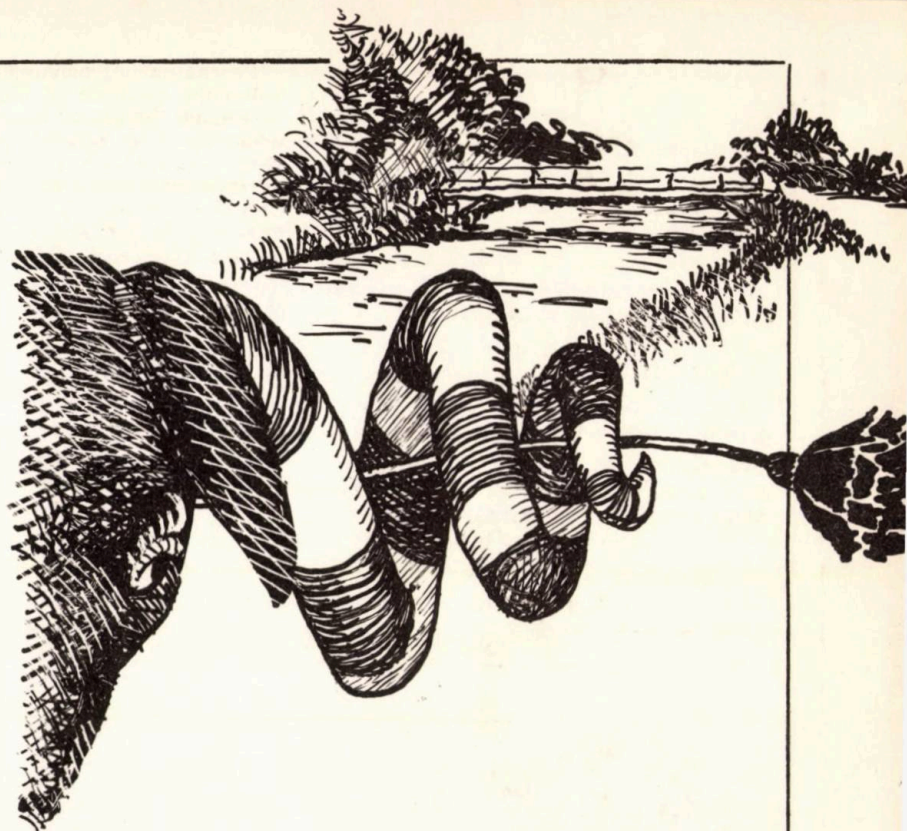
garoafe roșii

seră, mi-o agățam pe după ureche și mergeam cu ea așa pînă acasă, era de vină. Garoafa o primeam ca „răsplată” a muncii mele. Venind de la școală, după ce-mi rezolvam temele, mergeam s-o ajut pe mama la sera de flori. Acolo mi-au arătat cum să bătucesc pămînt special în forme pe care le răsturnam apoi și dîndu-mă doi pași înapoi, le priveam cum stăteau asemeni

În unele zile, însă, cînd mă trimetea înainte, pentru a cumpăra cîte ceva, „pînă nu se închid magazinele”, sau atunci cînd rămînea la sedințe, după program, trebuia să plec singur. Ei, în aceste împrejurări, acolo, la podet, peste pîriu, îmi ieșea înainte berbecul. Era el hotărît să nu mă lase să trec. L-am certat, i-am zis în toate chipurile: că e un nimica, un uricios, un însin-

gurat; că s-a rupt de colectiv, fiind îndepărtat probabil de-acolo, dintre oi, sau că acum, în primăvară, cînd au pornit oile la stîină, pe dumnealui l-au lăsat acasă, să pască puțînă iarbă firavă

ivită de sub pojghița de gheață, acolo, la pîriu, unde sînt giște și rațe, și c-un capăt de funie trecut pe după corn — că avea numai un corn, celălalt, rupt, fiind un ciot. Și de ce să nu mă

lase pe mine să trec? După ce mi-am dat seama „pentru ce”, i-am aruncat floarea, și el, în loc să mă lase să i-o prind după ureche, așa cum o purtam eu, a mirosit-o puțin și a mâncat-o. E-te-te! mi-am zis. Dumnezeu preferă, ca desert, garoafe de seră! În sinea mea, am zis că în acest fel o să mi-l apropii, n-am să-l mai găsesc încrunțat și nici nu o să-l mai văd venind spre mine, să mă amenințe că mă răstoarnă de pe punte (de parcă ar fi puntea lui!) Dar m-am înșelat. De când i-am aruncat floarea și el a mâncat-o, se vede treaba că i-a prins gustul, așa că, nu numai că mă așteaptă să ajung la el, dar, văzându-mă, vine în întâmpinarea mea pînă la jumătatea podeșului. Acum, chiar că nu mai aveam pe unde să trec, decît să-l prind hotărît cu amîndouă mîinile de cornul lui răsucit și să ne rostogolim amîndoi în pîrtiu...

Pentru că, alt loc de trecere nu era, trebuia să fac

un ocol pînă la podul mare. Și-am rezolvat problema: i-am rupt și celălalt corn, i-am dat gaură și la vîrf și am sunat în el lung. A venit o haită de lupi și le-am zis: luați-l, e al vostru! Mie să-mi lăsați o copită! Dar asta a fost în vis, c-ajunsesem să-l visez noaptea, să am coșmaruri. Și apoi, n-aș fi putut să fiu atît de crud cu el, să-i rup cornul și să-l mai dau și lupilor să-l mănince. De ce-aș fi făcut-o, de vreme ce berbecul, în afară de faptul că mă aștepta acolo, la punte, nu-mi făcuse nimic: nu mă împunsese, încă, nu mă aruncase în apă. Am să-l iau cu vorbă bună, mi-am zis.

Dar, tocmai pe cînd îmi ziceam, „cred c-am să rezolv în acest fel, că am să mă înțeleg cu berbecul”, nu l-am mai văzut pe-acolo. Am zis că i s-a întîmplat ceva și tot îmi duceam dosul mîinii la nas; știam că nu sînt răcit, dar mă smiorcăiam și strîngeam pleoapele și iar îmi treceam dosul mîinii...

— Băiete, tu plîngi acolo? a întrebat mama.

Eu stăteam aplecat, alegam niște flori aruncate dintre cele sortate; nu-mi ceruse nimeni, dar eu mă încăpăținam să rămîn la gîndul că dacă i-aș duce berbecului niște flori din acelea...

Mama a zis să plec — dînsa rămînea după program, că în acele zile avea enorm de mult de lucru.

Mergeam spre podeș, cu garoafa roșie la ureche, pe care nu-mi dădusem seama cînd mi-am pus-o, pentru că gîndurile mele erau... Cînd, îl văd; berbecul păștea mai încolo. Hei, i-am strîgat, nu vii să mă întîmpini? Și am fugit pe podeș de parcă zburam. Era priponit, dar a ridicat capul, puțin plecat în partea cu cornul răsucit, rămînînd în această poziție, privindu-mă și, parcă, bucurîndu-se, la rîndu-i, de revederea noastră. Apoi a făcut un pas repezit spre mine, M-am tras înapoi și mi-a căzut garoafa de la

ureche. Uite, ți-am adus o floare, i-am zis. El a mirosit-o și, bineînțeles, a mâncat-o. Nici măcar n-a stat pe gînduri, să dea din cap, de politețe. Unde mi-ai fost în ultimele zile? l-am întrebat. Am observat la ureche o creștătură proaspăt făcută și am înțeles că stăpînu-su i-a luat sînge. Deci, domnul berbec fusese bolnav. O fi avut friguri de primăvară. L-am mîngîiat pe bot, promițîndu-i că o să ne vedem mereu, zilnic, și am plecat.

*

— Hai, du-te și tu acasă, copile! am auzit glasul mamei. Ce ai tot adunat acolo, jos, bulbii de floare și lujerele acelea strivite; ce să faci cu ... Hai, du-te, că e tîrziu. Ți-am mai spus în cîteva rînduri. Se vede însă că gîndurile tale sînt în altă parte.

M-am ridicat hotărît, dar am revenit în același moment: Vreau să te aștept, mergem împreună. Podeșul acela o fi stricat de la ploi...

AI. VERGU

despre unele
adevăruri cunoscute,
dar controversate
și o negație
imposibil de respins

cronica lui ANONYMUS

...descrie organizarea
formațiilor statale
române din Transilvania.
la începutul
secolului al X-lea

VASILE NETEA

Sub numele de **Anonymus** se ascunde unul din cei mai renumiți croniciari și istorici ai maghiarilor de la începutul secolului al XII-lea, dintr-o perioadă, deci, foarte apropiată de pătrunderea ungarilor în Ardeal. El a fost secretarul regelui Bela al II-lea, care a domnit între anii 1131—1141, și a cunoscut astfel toate tradițiile și actele cancelariei maghiare. Toate cunoștințele sale despre istoria poporului maghiar, — emigrarea sa din Asia, trecerea prin Atelkuz, descălecarea în câmpia Panoniei, ocuparea ținuturilor din jurul acesteia (printre care și Transilvania) și proclamarea constituirii Ungariei — au fost cuprinse într-o cronică scrisă în limba latină și intitulată „Gesta Hungarorum“ (Faptele Ungurilor), care este una din scrierile fundamentale ale istoriografiei maghiare, motiv pentru care Anonymus a fost numit „părintele“ acestei istoriografii.

Unul din cei mai apreciați istorici maghiari din prima jumătate a secolului al XX-lea, **Gomán Balint**, autorul — în colaborare cu un alt valoros istoric, **Szekfői Gyula**, celei mai cuprinzătoare sinteze a istoriei poporului maghiar, „Magyar Tartenete“ (Istoria Maghiară, 5 volume, 1935—1940), considera cronică lui **Anonymus** drept „opera unui savant care a dominat epoca sa“ și,

totodată, „una din creațiile cele mai armonioase ale istoriografiei latine a evului mediu“.

Anonimul, afirma, la rindu-i **Gomán Balint**, „a fost un om de știință și un scriitor dotat din punct de vedere artistic“¹.

Alți istorici maghiari au avut despre **Anonymus** aceleași aprecieri, cronică sa fiind tipărită în mai multe ediții. La Budapesta — ca o recunoaștere a prestigiului de care se bucură — lui **Anonymus** i s-a ridicat, pe unul din cele mai circulante cheiuri, un monument, care, în mod simbolic, pentru a i se respecta anonimatul, a fost acoperit cu un vâl.

Cu toate acestea, unii istorici maghiari — mai ales de la un timp încoace — au pornit împotriva lui, din cauza referințelor aflate în cronică, cu privire la români, o adevărată campanie de discreditație — opera sa fiind considerată, evident, în părțile relative la istoria românilor, ca o operă fantezistă, imaginară. Aceasta,

¹ B. Gomán, „La premiere periode de l'histoire hongroise“, in „Revue des études hongroises“, III, 1925, p. 762.

însă, nu-l împiedică să considere ca perfect documentate și justificate toate afirmațiile privitoare la istoria poporului maghiar. „Fanteziste“ rămân numai lucrurile spuse despre români.

Care sînt motivele acestei bizare atitudini? Iată-le. *Anonymus*, respectînd adevărul istoric — adevăr cunoscut de el prin cele mai autentice izvoare ale timpului — afirmă că la pătrunderea maghiarilor în Transilvania aceștia au găsit aici, în regiunile Bihorului, Sătmăruului, Sălajului și Clujului, vechile voievodate românești ale lui Menumorut și Gelu, care au opus năvălitorilor o rezistență îndrăznită, ei fiind biruiți în cele din urmă numai prin forța armelor.

Dar cum o bună parte din istoricii maghiari susțin, din motive neștiințifice, că poporul român s-ar fi format în sudul Dunării, de unde apoi s-ar fi îndreptat spre Ardeal numai în secolul al XII-lea, afirmația lui *Anonymus* că la încercarea ungarilor de a intra, în secolul al X-lea, în Transilvania, au găsit aici voievodatele menționate, constituie o negație imposibil de respins. Cum se poate susține de către unii istorici de astăzi că românii au venit în Ardeal în secolul al XII-lea, atunci cînd un istoric maghiar, aproape contemporan cu evenimentele respective, afirmă că românii nu numai că se găseau în Transilvania ca populație, ci că aveau chiar voievodate, organizații militare și tot odată cetăți întărite.

Spuse de un istoric român, acestea ar putea fi contestate cu oarecare îndrăzneală, dar afirmate de un cronicar maghiar, și încă de unul considerat, „părintele istoriografiei maghiare“, ele se impun în mod incontestabil.

Una din copiile cronicii lui *Anonymus* — care cuprinde 57 de capitole — a fost descoperită în Biblioteca imperială din Viena, în anul 1746. Informațiile ei cu privire la voievodatele românești din Transilvania din secolul al X-lea au fost relevate și comentate de-a lungul timpului de către cîțiva din cei mai autorizați istorici români: *Petru Maior*, *B.P. Hașdeu*, *A.D. Xenopol*, *D. Onciul*, *N. Iorga*, *Ion Lupas*, *C.C. Ciurescu*.

Capitolele consacrate de *Anonymus* românilor sînt capitolele XIX (Despre ducele de Bihor), XX (Cum s-au dus ungurii împotriva Bihorului), XXIV (Despre țara Ultrașilvaniei), XXV (Despre prevederea lui Tuhutum), XXVI (Cum s-au dus ungurii împotriva lui Gelu), XXVII (Despre moartea lui Gelu), XXVIII și LIV (Despre ducele Menumorut) ș.a.

În românește, cronica lui *Anonymus* a fost tradusă în anul 1899 de către *M. Besan* și publicată, cu unele omisiuni, în revista „Transilvania“ de la Sibiu, împreună cu textul latin.

O nouă traducere, cu mult mai reușită, avea să realizeze *Gh. Popa-Lisseanu*, un remarcabil latinist, în 1934 — ea fiind însoțită de un substanțial studiu introductiv — în colecția „Izvoarele istoriei românilor“.

Istoricii români și-au spus de mult cuvîntul asupra cronicii lui *Anonymus*. Creдем, însă, că a sosit timpul ca opera „părintelui istoriografiei maghiare“ să fie apreciată, în adevărata ei lumină, și în țara lui de origine.

RADU COTEANU

sentimentul iernii

Ninge

*M-ascunde spațiul hașurat
săltîndu-mi cîte unul drumurile
în cer —*

fără echivoc

fără nadă

Ninge

*Copilăria a rămas undeva
în zăpadă*

mama

Peste zile

o lină lumină

*Vine un anotimp bogat
în desfrunziri de gînduri —
de rînduri...*

Vine

*între toate c-o plecare
din care*

*tot mai mult cresc umbrele
jur*

împrejur

Peste lucruri lumină

*și Tu
ciorchine în teascu Timpului
de care doru-mi anină*

A existat o prietenie sinceră, o prietenie de neuitat între cei mici și o mare artistă: Silvia Chicoș.

...Să ne amintim...

Copiii o îndrăgeau atât de mult pe artista Silvia Chicoș, încât nu se mulțumeau să o asculte doar prin intermediul undelor radiofonice, s-o urmărească pe micul ecran sau pe scenă, ci doreau s-o cunoască personal, să stea de vorbă cu ea, s-o aibă cât mai des în mijlocul lor.

Telefonul suna cu insistență la locuința regretatei și talentatei artiste. De câte ori nu am asistat cum Silvia Chicoș răspundea cu răbdare și dragălalășenie apelurilor stăruitoare ale unor copii, cunoscuți sau necunoscuți, mari sau mici, dar considerați cu toții la fel de buni prieteni, cărora le promitea solemn că se va întâlni cu ei. Și se ținea întotdeauna de cuvânt. Pentru oricare

o mare și inegalabilă artistă mistuită de dragoste pentru frumos și frumusețea dragostei copiilor

silvia chicoș

SANDU NAUMESCU

întâlnire fixată, fie că avea loc într-o fabrică sau într-un cămin, la orașelul copiilor sau într-o școală, sau pe un teren sportiv, "tanti" Silvia sau „Niculiță reporterul” (cum îi mai spuneau copiii), se pregătea cu seriozitate, învăța anume noi și originale imitații, noi cuplete și cîntece, venind, de fiecare dată, cu sacul plin de surprize și de glume...

Cînd se întâlnea cu copiii, cu elevii, îi întreba de notele de acasă și cele de la școală... Îi încuraja, îi îndemna, le spunea vorbe bune. Și de câte ori era împreună cu ei strălucea de fericire.

A apărut pentru prima oară în fața microfonului în cadrul emisiunii „Cravata roșie”, în toamna lui 1949, și de atunci pînă în toamna lui 1969, cînd a plecat dintre noi, brusc și dureros, nu s-a mai putut despărți nici de microfon și nici de copii...

un reputat sociolog român într-o ipostază creativă necunoscută

prozopoeme

de TRAIAN HERSENI

Cerbul rănit

Sunt bătrîn ca pădurea și pe coarne a început să-mi crească mușchi verde, ca pe copaci. Am uitat de mult ce e iubirea. Îmi licăresc numai din cînd în cînd în minte ochii umezi și mari ai unei ciute. A fost demult.

Știam că la capătul drumurilor mă așteaptă moartea. Știam că într-o zi va trebui să-mi încovoi genunchii și să-mi aplec spre pămînt coarnele. Mii de strămoși au făcut așa și au lăsat de-atunci iarba neatinsă, pentru a se putea

hrăni cerbii cei tineri. Știam... și n-am cîrțit.

Dar atunci de ce să mor sfîșiat de cîini?

Firul de iarbă

S-a trezit mititel sub zăpadă și și-a înălțat capul în lume, Pe întinderea mare a cîmpului alb nu mîi era nici un fir de iarbă. O, dacă ar fi văzut vreun ghiocel sau undeva în zări vreo rîndunică! Primăvara era departe. Dar a rămas așa, înălțat în ger și a murit singuratic, fără să-l știe

nimeni, fără să-l plîngă nimeni. Își zicea:

— La primăvară, căci tot va veni odată primăvara, cînd cîmpul va înverzi, miile de frași mă vor vedea și mă vor prohodii. Din moartea mea vor învăța legile firii.

Iepurele

— Doamne, Atoateziditorule, de ce mi-ai făcut urechi așa lungi, picioare așa strîmbe și inima fricoasă, ca o frunză de plop?

— Dar dacă n-aș fi așa, viața mi-ar fi oare cu puțință?

În timp ce dorm urechile mele veghează și mă vestesc ca niște clopote. În fața primejdiei inima îmi bate ca o toacă și picioarele mă saltă în fugă nebună cît e cîmpul.

— Doamne, ce m-aș face fără urechile mele mari, fără picioarele mele strîmbe, fără inima mea fricoasă?

— Doamne, Atoateziditorule, rogu-te fierbinte, nu-mi scurta urechile, nu-mi obli picioarele, și nu-mi da inimă de fiară căci sigur mă mîncă lupii și mă sfîșie cîinii, și nimic nu se alege de făptura mea cea strîmbă.

Ursul

Mormăi prin păduri și caut turmele de oi. Nu-mi pasă nici de ciobani, nici de cîini. Singurul meu dușman este focul. Dar nu găsesc nimic. Aș mînce miere.

Nu mi-e teamă nici de albine. Dar nu găsesc nici un fagure. Cobor mai la vale și mînc mure, căci nu mi-e frică nici de spini. Într-o zi voi găsi și oile și voi mînce și miere.

Mi-e frică însă de iarnă, cînd nu găsesc nici turme, nici faguri nici mure. Atunci mă bag în birlog și îmi sug labela în somnul meu greu și lung.

Totuși e timpul cel mai frumos din viața mea, pentru că atunci visez că într-o zi va veni primăvara.

Ulcica

Un filosof nebun m-a dat odată de pămînt, ca pe o unealtă netrebnică, pentru că a înșeles ce ușor se poate bea din pumni.

Dar de ce n-a încercat mintosul, să fiarbă apă în pumni?

Cocoșul

Un filosof nebun mi-a smuls odată penele și m-a aruncat în Academie strigînd: „uite omul“.

Dar nu era mai simplu să se îmbrace el în penele noastre și să se arate în Academie: „uite cocoșul“.

Calul

Caligula m-a numit în senat, ca într-un grajd de soi.

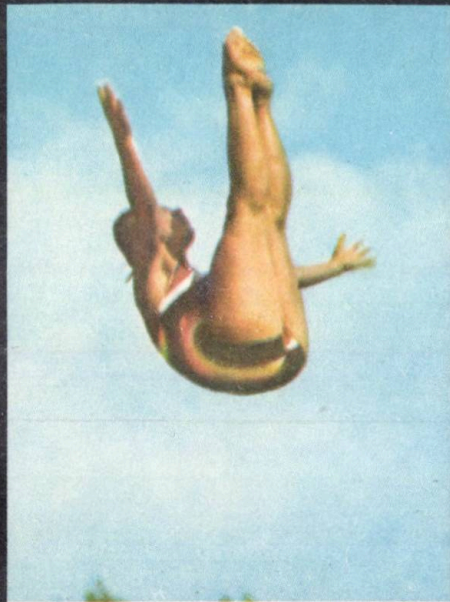
N-am putut face însă nimic pentru poporul roman, deoarece Caligula a rămas tot împărat.

Un festival al sportului și prieteniei închinat colaborării și păcii în lume

UNIVERSIADA '81 — BUCUREȘTI

Întrecerile sportive din cadrul ediției a XI-a a „Universiadei '81” — „Mica olimpiadă”, cum i s-a mai spus — desfășurate la București, sub înaltul patronaj al conducătorului Partidului și Statului nostru, tovară-

11A

12

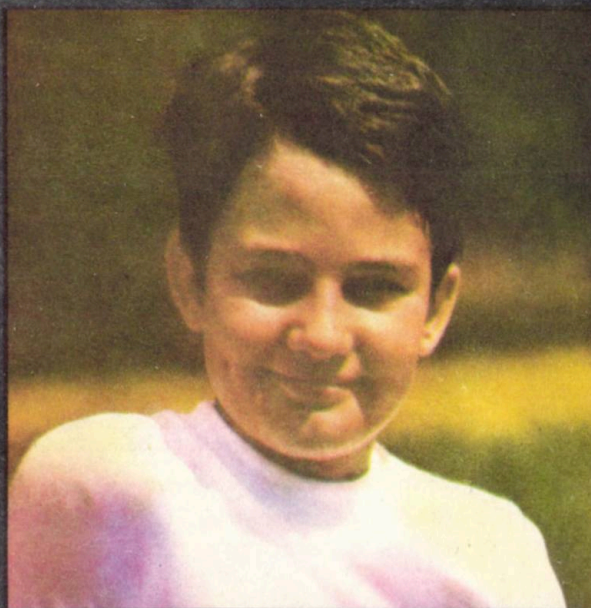
12A

13

13A

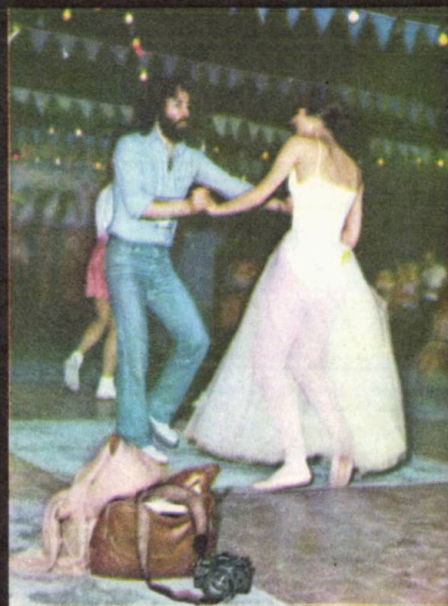
șul Nicolae Ceaușescu, au constituit o emoționantă manifestare de solidarizare a tineretului studios al lumii, în spiritul colaborării și păcii — proprii spiritului românesc și politicii promovate pe plan internațional de România Socialistă.

Reunind participanți din 85 de țări, de pe toate continentele — între care, valori certe ale mișcării sportive mondiale, numeroși campioni olimpici și mondiali — „Universiada '81” a reprezentat nu numai un veritabil festival al sportului și tinereții, închinat marilor idealuri contemporane ci și, prin desăvârșita sa organizare, la București — unanim apreciată — o confirmare a prestigiului de care se bucură țara noastră

În lume, pentru contribuția adusă promovării fenomenului valoric-sportiv, spiritului olimpic în general și mai ales conceptului politic de pace și colaborare internațională al președintelui României Socialiste, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Tineretul studios al României, alături de ceilalți reprezentanți ai sportului universitar de pe toate meridianele și paralele Terrei, s-au situat la înălțimea evenimentului, ocupînd locul 2 în ierarhia mondială, cu 67 medalii cucerite, dintre care 30 de aur, 17 de argint și 20 de bronz — cu una mai mult decît în precedentele două ediții, la un loc.

11A

12

12A

13

13A

Reamintim dintre ei pe marea noastră Nadia Comăneci, Carmen Bunaciu, Virginia Ruziei, Florin Segăreanu, Ștefan Rusu, Ion Draica, Florența Crăciunescu, Doina Melinte, echipele de volei și baschet, scrierii noștri (băieți și fete) care merită din plin admirația și felicitările noastre.

Prin întreaga lor comportare și rezultatele obținute, sportivii români — adevărate poeme ale spiritului și efortului uman — au făcut ca prestigiul țării să urce și mai sus, pe culmile fără stavile ale gloriei noastre istorice de ieri, de azi și — indiscutabil — de mâine.

MIRAJ

Întreprinderea de produse cosmetice MIRAJ vă oferă pentru întreținerea tenului și părului dvs. produsele gamei „Bellatrix”.

Surse de frumusețe, prospețime, tinerețe și sănătate:

- Demachiant pentru ten Bellatrix; Loțiune tonică: Bellatrix;
- Cremă hidratantă de zi: Bellatrix; Cremă emolientă de noapte: Bellatrix;
- Cremă emolientă pentru ochi: Bellatrix;
- Loțiune capilară: Bellatrix;

Întreprinderea de produse cosmetice „FARMEC”-Cluj Napoca

Cerințele tot mai largi pentru produse cosmetice cu marca „FARMEC”, reprezintă garanția calității lor superioare.

Un accesoriu necesar în ținuta elegantă a unui bărbat modern-gama FARMEC SELECT!

- Deodorant spray
- Spumă după ras
- Apă de toaletă superconcentrată
- Deodorant pentru picioare

În toate magazinele specializate ale comerțului de stat **RADIORECEPTORUL PORTABIL**, un prieten instruit și plăcut, oricând dispus să vă țină companie.

Radioreceptoarele portabile întrunesc toate calitățile pentru a fi utile în casă, dar mai ales în drumetii.

Iată câteva calități tehnice pe care le prezintă radioreceptoarele portabile:

- selectivitate
- sensibilitate
- claritate
- greutate redusă
- alimentare economică la baterii sau la rețeaua electrică

Magazinele specializate ale comerțului de stat vă oferă toate tipurile de radioreceptoare portabile, răspunzând tuturor preferințelor:

	Game de undă	Preț
• CORA	1	345
• PESCARUȘ	2	450
• ALFA	2	500
• COSMOS (funcționează și la rețea)	3	740
• JUPITER (funcționează și la rețea)	4	845
• MADRIGAL (funcționează și la rețea)	4	1 270
• GLORIA (funcționează și la rețea)	4	1 400

NOI PRODUSE ORIGINALE ROMÂNEȘTI PENTRU PROFILAXIA ȘI TRATAMENTUL PARADONTOPATIILOR

Îmbolnăvirile cronice ale parodontului, prin frecvența, complexitatea și gravitatea lor, au devenit în zilele noastre un adevărat flagel medico-social. Aproximativ 60 la sută din persoanele aparent sănătoase, în vârstă de peste 35 de ani, au leziuni cronice parodontale localizate sau mai întinse, dar în practica stomatologică se înregistrează intervenții chirurgicale și alte forme de tratament.

Problema de prim ordin, parodontopatiile preocupă pe specialiști de a găsi o metodă eficientă de tratament, de scădere a precarității celor actuale și de îmbogățire a arsenalului terapeutic. În acest context se evidențiază succesele de prestigiu obținute în profilaxia și tratamentul parodontopatiilor, confirmate în confruntări internaționale. Între acestea, menționăm lucrările doctorului Grigore Osipov — Sinești, rod al cercetărilor desfășurate timp de peste 40 de ani, pe baza cărora autorul a elaborat o concepție a cauzelor producerii parodontopatiilor și o metodă originală operatorie bazată pe implantele biostimulatori, „OS-MINERALE”. Rezultatele terapeutice eficiente demonstrează, prin elemente clinice, radiologice și biologice, originalitatea metodei și rolul ei în orientarea activității în acest domeniu complex al stomatologiei. Conform acestei concepții, îmbolnăvirea parodontului, manifestată fie sub forma parodontopatiilor simptomatice (de natură inflamatorie, iritativă, toxică, toxicomedicamentoasă), fie sub forma parodontopatiei esențiale, are cauze complexe, fiind expresia locală a perturbărilor organice generale. De aceea stabilirea diagnosticului corect și a aspectelor parodontopatiei presupune un examen clinic intern, o anamneză corect dirijată, un examen radiologic pe baza căruia se efectuează bilanțul odontoparodontal binaximal, teste de laborator și un consult medical complex efectuat de mai mulți specialiști — endocrinolog, cardiolog, alergolog — pe baza căruia se stabilește precis diagnosticul parodontopatiei. În cazul unei parodontopatii simptomatice, tratamentul vizează îndepărtarea factorului cauzal și efectuarea unei bune igiene locale, completată cu folosirea după periaj cu o pastă de dinți obișnuită, dimineața și seara, a apei de gură „Ossidenta”. În cazul diagnosticării unei parodontopatii esențiale, prin tratamentul general aplicat pacientului, se va urmări redresarea și reechilibrarea distoniei neuro-vegetative care ar favoriza local fenomenele mutației și opoziției minerale, urmînd ca pe terenul organic scos din starea de epatie vitală să se asigure în timp

produse de Întreprinderea de medicamente „București” sînt prezentate în mod steril, gata pentru a fi aplicate în operații, în flacoane de sticlă a 15 implanturi — atît cît necesită operația unei arcade, precum și în cutii a câte două fiole. Apa medicinală de gură „OSSIDENTA” este destinată tratamentului unor manifestări patologice ale mucoasei bucale și ale gingiei.

metoda operatorie a doctorului Osipov-Sinești, urmată de tratamente postoperatorii imediate.

Pentru asistența operatorie a parodontopatiilor esențiale, Centrala industrială de medicamente, coloranți și lecuri produce la întreprinderea de medicamente „București” implantele biostimulatori „OS-MINERALE”, preparate condiționate de proteinizat având numai componenta minerală a osului (calciu, fosfor, siliciu, magneziu și alte minerale) sub formă de carbonați, fosfați.

Implantele biostimulatori „OS-MINERALE” aplicate chirurgical, prin introducerea în septurile interalveolare, au roluri multiple și complexe. Sub aspect organic general, ele stimulează și redresează troficitatea structurilor organice iar sub aspect local — prin liza, asimilarea, mutația și apozitia masei minerale a implantelor introduse chiar în focarele disbiotrofice parodontopatie esențiale — stimulează troficitatea și vitalitatea structurii parodontale, remineralizarea și recondensarea osului alveolar surprins în degradarea disbiotrofică.

Implantele biostimulatori „OS-MINERALE” sînt indicate în parodontopatiile esențiale (cunoscute sub denumirea de parodontopatie marginală cronică progresivă), în parodontoză degenerativă, precum și în parodontopatia simptomatică din diabetul zaharat cu degradare evolutivă a osului alveolar. Bune rezultate dau și în diverse stări organice cu hipocalcemii grave, care nu pot fi redresate prin calciterapia obișnuită, în acest caz biostimulatorul aplicîndu-se prin introducerea hipodermică. Implantele biostimulatori „OS-MINERALE”

acestei mucoase și tratării parodontopatiilor esențiale pre și post operatorii. Comparativ cu obișnuitele ape de gură, în compoziția carora intră menta, alcoolul, apa oxigenată și diferite substanțe deodorizante, dar fără acțiune profilactică și terapeutică asupra multiplelor leziuni ce pot apărea pe mucoasa bucală, apa medicinală „Ossidenta” datorită substanțelor din compoziția sa exercită o acțiune astringentă și dezinfectantă asupra mucoasei bucale inflamate, edemate sau cu ulceratii, precum și ulei de mentă pentru ameliorarea gustului.

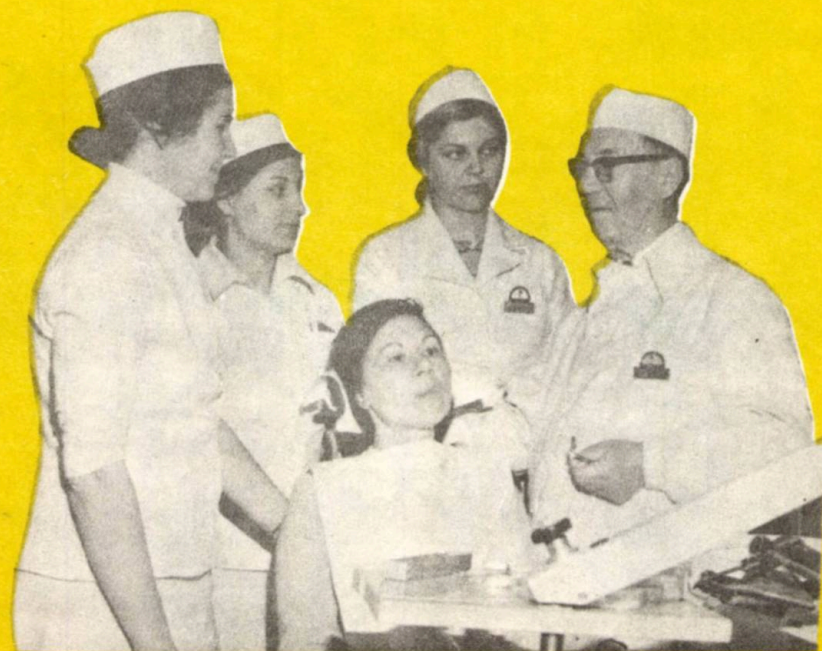
Datorită proprietăților deodorizante, apa medicinală de gură „Ossidenta” se folosește în combaterea efectelor fermentațiilor fetide bucale ce apar în cazul unor imperfecțiuni ale protezelor dentare ale dinților artificiali sau ale unor răni ale cavității bucale. Dar apa medicinală de gură „Ossidenta” are și o acțiune sclerozantă asupra rănilor și ulceratiilor din cavitatea bucală. Recomandată în gingivita inflamatorie toxică provocată de gravidie, în stomatite (obișnuite, septice, ulcerative și ulceromembranoase) și în procesele parodontopatie evolutive (înainte și după operație), apa medicinală de gură „Ossidenta” se administrează astfel: se toarnă o lingură de apă de gură într-o jumătate pahar cu apă (de preferat caldută) și se clătește gura dimineața și seara (după periajul dinților cu o pastă obișnuită) din amestecul rezultat. Apa medicinală de gură „Ossidenta” este produsă de întreprinderea de medicamente „București”.

Centrul Metodologic de Parodontologie

Strada 11 Iunie nr. 10 — Cod 70532

București — Sectorul IV

București — România

fiecare elev depunător la C. E. C. prin casele de economii școlare

O INDUSTRIE ÎN PLINĂ DEZVOLTARE ÎN ROMÂNIA

Patria noastră traversează o perioadă istorică remarcabilă care va fi, fără îndoială, apreciată de urmașii noștri ca unică în dezvoltarea economică și socială a României.

Crearea unei noi industrii, mai ales a uneia de vîrf, impune adoptarea de opțiuni într-o permanentă dinamică. Este în prezent unanim acceptat că fără calculatoare electronice dezvoltarea industrială și, în final, economică a unei țări nu poate trece de un anumit punct. Nici o altă invenție a secolului nostru nu a influențat așa de larg și așa de puternic forțele de producție ca acest produs al revoluției științifice și tehnice, în fond esența ei, calculatorul electronic.

Desigur, chiar dacă nimeni nu mai neagă azi rolul și importanța tehnicii electronice de calcul în economia oricărei țări, se poate

pune întrebarea, și în fond aceasta este o primă opțiune a domeniului, dacă este necesară organizarea fabricației de calculatoare sau este suficient să le folosești pe cele concepute și fabricate de alții. Este natural să se fie pus astfel de întrebări mai ales și datorită faptului că organizarea unei industrii de tehnică de calcul implică nu numai investiții mari în utilaje și tehnologii, ci și rezolvarea unor probleme specifice, complexe, caracteristice calculatoarelor electronice, printre care în primul rînd cele ale asigurării unei capacități de concepție și fabricație pentru echipamente periferice și terminale, componente mai ales pentru programele calculatoarelor electronice. În acest context, acele țări care au deja în tehnica de calcul o infrastructură industrială creată posedă un avantaj deosebit.

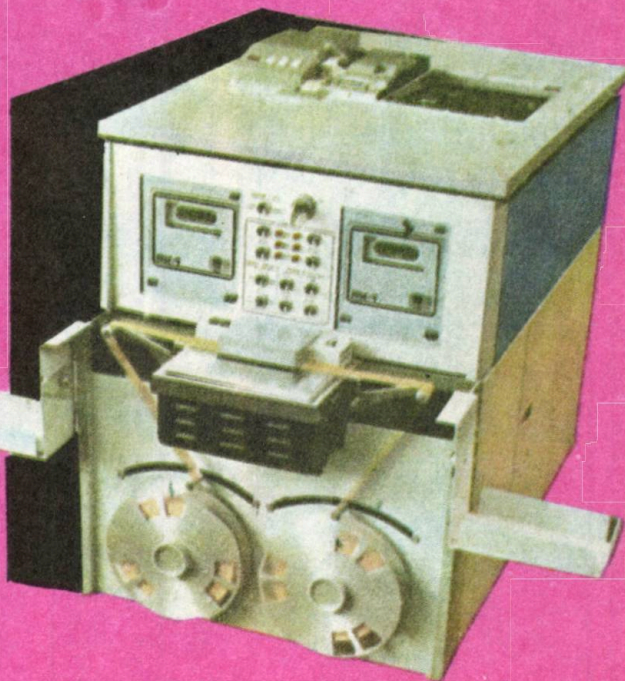
ITC

în raport cu acelea care s-au mărginit la simpla utilizare a unor calculatoare concepute și fabricate de alții, chiar dacă pentru aceștia din urmă au existat și unele avantaje legate de ritmuri de înnoire. În România, fără crearea în perioada 1967—1970 a unei industrii de tehnică electronică de calcul, nu ar fi fost pregătite condițiile pentru trecerea în deceniul al nouălea, la etapa caracterizată printr-o puternică penetrație a tehnicii electronice de calcul în verigile primare ale activității economice și industriale, în primul rând prin minicalculatoare și microcalculatoare fabricate în număr mare prin efort de concepție propriu.

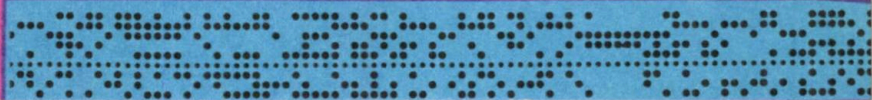
Amploarea revoluției industriale ale cărei semne se manifestă deja în țările industrializate puternic și care se simt și la noi, dar va fi mai evidentă în anii care urmează, impune, sub aspect tehnico-economic, să fabricăm mijloacele de care ai nevoie în unități de producție proprii. Aceasta este în fond o a doua opțiune importantă a domeniului și anume dezvoltarea, în continuare accelerată, a tehnicii electronice de calcul cu orientare spre minicalculatoare, microcalculatoare și programele de bază și aplicative ale acestora, opțiune subliniată de Congresul al XII-lea al P.C.R. într-unul din documentele programatice importante elaborate sub conducerea tovarășului Nicolae Ceaușescu — Programul-directivă privind cercetarea științifică, dezvoltarea tehnologică și introducerea progresului tehnic în perioada 1981—1990 și direcțiile principale până în anul 2000, adoptat de Congresul al XII-lea al P.C.R. — document care trasează cu vigoare liniile de dezvoltare ale cercetării românești până la orizontul sfârșitului de secol.

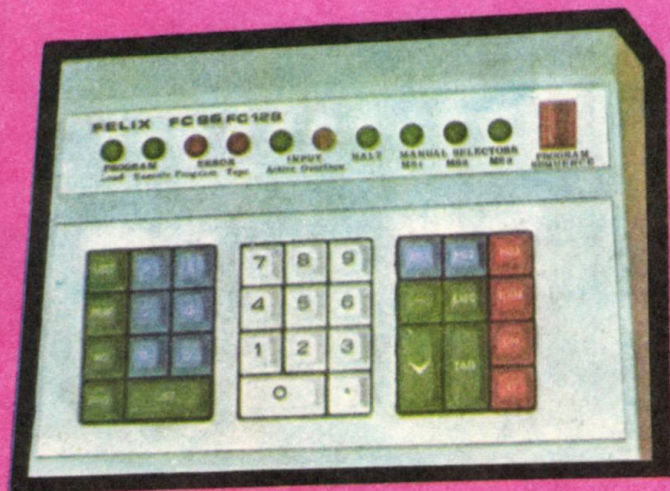
Ambete opțiuni, atât cea de creare a industriei de tehnică electronică de calcul, cât și cea de dezvoltare a ei, în continuare, în conformitate cu tendințele mondiale, reflectă preocuparea susținută pentru introducerea unor tehnologii de vîrf în economia națională.

Industria de calculatoare electronice din țara noastră a intrat într-o fază de maturitate. Creată inițial pentru satisfacerea necesarului intern de dotare cu mijloace de prelucrare automată a datelor, ea a început treptat să exporte în mai multe țări ale lumii. Maturizarea poate fi constatată prin existența unor unități bine conturate de concepție, de fabricație, de instalare și de întreținere a echipamentelor și programelor de tehnică electronică de calcul. Industria s-a dezvoltat printr-o integrare în țară a producției atât pe orizontală, asigurîndu-se o gamă largă de sisteme de prelucrare a datelor, cât și pe verticală, prin fabricarea de subansamble și componente care intră în compunerea sistemelor

ITC

de calcul. Caracterul de industrie al tehnicii electronice de calcul românești este confirmat și de consolidarea activității de concepere și producere de utilaje tehnologice și de testare, fiind cunoscut faptul că o industrie se constituie cu adevărat numai atunci când își produce singură utilajele de producție de care are nevoie. Este evident că pentru dezvoltarea rapidă a industriei de tehnică electronică de calcul au fost și sînt necesare cooperări internaționale cu firme de prestigiu, la început în domeniul sistemelor și apoi din ce în ce mai mult pentru activitatea de integrare în țară a producției. Ponderea crescîndă a produselor realizate prin concepție proprie este însă caracteristică predominantă a prezentului și viitorului acestei industrii, în care circa 90% din producția valorică a anilor 1981—1985 se va obține cu produse concepute în țară.

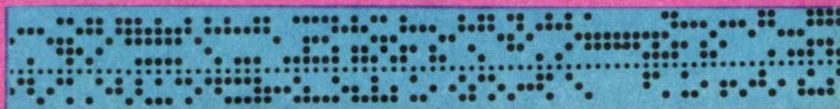
Un aspect de majoră importanță pentru viitor este și apariția în cadrul tehnicii de calcul al informaticii a unei subramuri distincte — programarea calculatoarelor — cu tendința de a deveni la rîndul ei o industrie de programare (software) cu statut și caracteristici proprii.

Enunțînd toate acestea se poate concluziona că tehnica de calcul din România este pregătită pentru mutațiile importante din structura sa, mutații impuse de revoluția circuitelor integrate pe scară largă (L.S.I.) Tehnologia favorizează puternic în prezent descentralizarea aplicațiilor informatice; se trece la o nouă eră a sistemelor cu utilități informatice, cu inteligență artificială.

Un număr mare de sisteme cu minicalculatoare, care urmează a fi utilizate în primul rînd ca „sisteme de cheie” orientate spre aplicații, nu poate fi decît rezultatul unei activități industriale proprii, efortul de a le importa, eventual, fiind greu de suportat de orice economie națională industrializată. Acumulările de pînă acum din tehnica electronică de calcul și informatică din România reprezintă astfel o premisă esențială a etapei următoare, etapă care va marca, fără îndoială un important salt calitativ, un salt caracterizat prin contribuția directă a tehnicii electronice de calcul la ridicarea nivelului general al productivității activității economice în industrie.

Dr. ing. VASILE BALTAȚ
Director,
Institutul de Cercetări pentru
Tehnica de Calcul — București

ITC

**BUCURIA
PĂRINȚILOR
SÎNT
COPILII...**

**BUCURIA ORICĂRUI COPIL,
O ÎMBRĂCĂMINTE COMODĂ
UȘOARĂ, PRACTICĂ
LA PURTAT**

**CENTRALA INDUSTRIALĂ DE MEDICAMENTE,
COSMETICE, COLORANȚI ȘI LACURI**

Un dar plăcut pentru femei

CASETA EGRETA

- roșu de buze
- pudra compactă
- fard de pleoape
- apă de colonie
- parfum

Produse cosmetice ale Intreprinderii „MIRAJ“

Calendar 1982

IANUARIE L M M J V S D 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31	FEBRUARIE L M M J V S D 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28	MARTIE L M M J V S D 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31	APRILIE L M M J V S D 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30
MAI L M M J V S D 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31	IUNIE L M M J V S D 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30	IULIE L M M J V S D 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31	AUGUST L M M J V S D 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31
SEPTEMBRIE L M M J V S D 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30	OCTOMBRIE L M M J V S D 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31	NOIEMBRIE L M M J V S D 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30	DECEMBRIE L M M J V S D 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31

Almanahul părinților — 1982
editat de
„Revista de pedagogie“

București, Str. Sfinții Apostoli nr. 14, sectorul 5,
telefon : 15 85 74 Cod 70 634

Redactor-șef: ANTON VASILESCU

almanahul părinților 1982

Redactor responsabil al almanahului :

GEORGE CIUDAN

**Prezentarea artistică :
RADU ION POPESCU**

**Secretar de redacție :
TOMA ALEXANDRESCU**

Copertele și planșele : ION OPREA

**Fotografii : LIANA GRILL, ION PREDOSANU,
DUMITRU DUMITRU, ANTON MOISESCU,
NICULINA BRĂDEANU**

*Colectivul de redacție al almanahului
adreasează cititorilor săi
cu prilejul anului nou
odată cu strămoșeasca urare
„LA MULȚI ANI !“,
multă sănătate, fericire și bucurie*

Tiparul executat la Combinatul poligrafic „Casa Scintei“
— București —

almanahul părinților 1982